

Raport anual

2016

Notă

Raportul a fost întocmit în baza celor mai recente date statistice deținute de Banca Națională a Moldovei, Biroul Național de Statistică, Ministerul Economiei și de Ministerul Finanțelor.

De asemenea, au fost selectate informații statistice furnizate de către organismele internaționale și de băncile centrale ale statelor vecine.

Calculul unor date statistice a fost efectuat de Banca Națională a Moldovei.

Toate drepturile sunt rezervate. Reproducerea publicației este interzisă, iar utilizarea datelor în diferite lucrări este permisă numai cu indicarea sursei.

Banca Națională a Moldovei
Bulevardul Grigore Vieru nr. 1,
MD-2005, Chișinău
tel.: (373 22) 822 606
fax: (373 22) 220 591

ISBN 978-9975-4353-0-7
ISBN 978-9975-3138-2-7

© Banca Națională a Moldovei, 2017

Cuprins

Sumar	4
1 Mediul extern	8
1.1 Economia mondială	8
1.2 Economii importante	10
2 Situația economică a Republicii Moldova	13
2.1 Sectorul real	13
2.2 Evoluția inflației	20
2.3 Sectorul public	25
2.4 Conturile internaționale ale Republicii Moldova pentru anul 2016 (date provizorii)	27
3 Activitatea Băncii Naționale a Moldovei	35
3.1 Realizarea politicii monetare și valutare pe parcursul anului 2016	35
3.2 Rezultatele politicii monetare și valutare	44
3.3 Piața monetară	49
3.4 Piața valutară	55
3.5 Relațiile Băncii Naționale cu Guvernul Republicii Moldova	68
3.6 Supravegherea activității băncilor	69
3.7 Sistemul de plăți	83
3.8 Tehnologia informației	90
3.9 Operațiuni cu numerar	90
3.10 Auditul intern	94
3.11 Planul strategic al Băncii Naționale a Moldovei pentru anii 2013-2017	95
3.12 Colaborarea internațională a Republicii Moldova	100
3.13 Guvernarea corporativă a Băncii Naționale	111
3.14 Activitatea cu privire la modificarea cadrului legal și de reglementare	114
3.15 Personalul Băncii Naționale a Moldovei și perfecționarea profesională	125
3.16 Analiza situației financiare pentru anul 2016	129
A Tabele	142

Lista acronimelor

AID	Asociația Internațională pentru Dezvoltare
ANOFM	Agenția Națională pentru Ocuparea Forței de Muncă
ANRE	Agenția Națională pentru Reglementare în Energetică
ARS	Peso argentinian
BCE	Banca Centrală Europeană
BEI	Banca Europeană de Investiții
BIRD	Banca Internațională pentru Reconstrucție și Dezvoltare
BNM	Banca Națională a Moldovei
BNS	Biroul Național de Statistică al Republicii Moldova
BRL	Realul brazilian
BT	Bonuri de trezorerie
BYR	Rubla bielorusă
CAD	Dolarul canadian
CBN	Certificate ale Băncii Naționale a Moldovei
CCL	Cooperative de construcție a locuințelor
CDN	Sistemul de compensare cu decontare pe bază netă
CHF	Francul elvețian
CHIBID	Rata medie a dobânzilor la care băncile contribuitorii sunt disponibile să împrumute pe piața monetară interbancară mijloace bănești în lei moldovenești de la alte bănci
CHIBOR	Rata medie a dobânzilor la care băncile contribuitorii sunt disponibile să împrumute pe piața monetară interbancară mijloace bănești în lei moldovenești altor bănci
CIF	Cost, asigurare și navlu
CNY	Yuanul chinezesc
CSI	Comunitatea Statelor Independente
DAI	Departamentul audit intern
DBTR	Sistemul de decontare pe bază brută în timp real
DST	Drepturi speciale de tragere (XDR)
ECF	Facilitatea de Creditare Extinsă
EFF	Facilitatea de Finanțare Extinsă
EUR	Moneda unică europeană
FMI	Fondul Monetar Internațional
FOB	Franco la bord

GBP	Lira sterlină
IPPI	Indicele prețurilor producției industriale
ISD	Investiții străine directe
KZT	Tenge kazah
MBP6	Manualul "Balanța de plăți și poziția investițională", ediția a VI-a
MDL	Leul moldovenesc
NEER	Cursul nominal efectiv al monedei naționale
OPEC	Organizația Țărilor Exportatoare de Petrol
OS	Obligațiuni de stat
PIB	Produsul intern brut
REER	Cursul real efectiv al monedei naționale
RON	Leul românesc
RUB	Rubla rusească
SAPI	Sistemul automatizat de plăți interbancare
SEK	Coroana suedeză
SIC	Sistemul de înscriere în conturi a valorilor mobiliare
SRF	Sistemul Rezervelor Federale
SUA	Statele Unite ale Americii
TRY	Lira turcească
UAH	Hrivna ucraineană
UE	Uniunea Europeană
USD	Dolarul SUA
VLC	Valută liber convertibilă
VMS	Valori mobiliare de stat

Sumar

Mediul extern

În anul 2016, economia mondială a abundat în evenimente care au stabilit noi tendințe macroeconomice la nivel internațional. Politicile macroeconomice din economiile avansate, orientate spre stimularea consumului, au avut un efect benefic atât pentru economiile în cauză, cât și pentru multe dintre economiile emergente și în curs de dezvoltare care s-au revigorat drept urmare a creșterii cererii externe și a majorării cotațiilor internaționale la materiile prime. Un eveniment important pe piața petrolieră l-a reprezentat semnarea acordului de reducere a volumului producției de petrol de către țările OPEC, la 30 noiembrie 2016. Acest acord a constituit factorul de bază al recuperării cotațiilor petroliere peste valoarea de 50 dolari SUA/baril la sfârșitul anului 2016, după ce, în luna ianuarie 2016, prețul pentru un baril de petrol ajunsese la cel mai jos nivel începând cu 2004. Un alt aspect important în economia mondială în perioada analizată l-a constituit volatilitatea semnificativă a piețelor valutare. Tendința de apreciere a dolarului SUA a fost propulsată de politica Sistemului Rezervelor Federale de racordare a intervalului ratelor dobânzilor la tendințele pozitive ale evoluției economiei SUA. Totodată, lira sterlină s-a depreciat dramatic din cauza rezultatelor referendumului privind statutul de membru al Regatului Unit în cadrul Uniunii Europene și a ulterioarelor prognoze privind consecințele Brexit-ului.

Evoluții ale activității economice

În anul 2016, economia Republicii Moldova a consemnat o creștere de 4.1 la sută după dinamica ușor negativă din anul 2015. În prima jumătate a anului 2016, PIB a cunoscut o dinamică anuală modestă după seceta din anul 2015, dar și în condițiile unui climat economic regional nefavorabil și ale unei incertitudini economice și politice interne care a generat o cerere internă mediocră și scăderea investițiilor. Creșterea economică a devenit mai pronunțată în a doua jumătate a anului, în cea mai mare parte, datorită unor condiții meteorologice favorabile pe parcursul anului 2016 ce au determinat o performanță ridicată în sectorul agricol. Astfel, după dinamica negativă din anul 2015 cauzată de secetă, în anul 2016 valoarea adăugată brută în agricultură a înregistrat o dinamică pronunțată, contribuind la înregistrarea unor evoluții pozitive și în sectoarele conexe cum ar fi industria prelucrătoare, comerțul și transporturile. În același timp, sectorul construcțiilor a consemnat o dinamică negativă. În anul 2016, evoluția pozitivă a sectorului agricol a favorizat majorarea exporturilor și a consumului gospodăriilor populației comparativ cu anul 2015. Totodată, consumul final al administrației publice, dar și formarea brută de capital fix au cunoscut o dinamică negativă comparativ cu anul 2015. Evoluția subcomponentei variația stocurilor a

generat un impact pozitiv asupra dinamicii PIB în anul 2016. Dinamica activității economice în anul 2016 a fost atenuată semnificativ de majorarea importurilor comparativ cu anul 2015.

Evoluția inflației

Pe parcursul anului 2016 rata anuală a inflației IPC a cunoscut o traiectorie descendentă pronunțată, diminuându-se de la 13.6 la sută în luna decembrie 2015 până la 2.4 la sută în luna decembrie 2016. În luna august, aceasta a revenit în intervalul de 5.0 la sută ± 1.5 puncte procentuale stipulat în Strategia politicii monetare pe termen mediu, constituind 3.6 la sută. După aceasta, rata anuală a inflației și-a continuat traiectoria descendentă, situându-se sub limita inferioară a intervalului sus-menționat. Rata medie anuală a inflației în anul 2016 a constituit 6.4 la sută, fiind semnificativ inferioară celei din anul 2015. Evoluția descendentă a inflației s-a datorat, în cea mai mare parte, cererii interne modeste, nivelului înalt al perioadei de bază din anul 2015, precum și unei recolte bogate ce a favorizat diminuarea prețurilor la produsele alimentare. În același timp, traiectoria descendentă a inflației a fost susținută și de scăderea presiunilor din partea prețurilor reglementate, ca urmare a ajustării în diminuare a tarifului la gaz și la energia electrică în prima parte a anului, dar și în urma disipării treptate a impactului majorării tarifului la energia electrică din vara anului 2015. Evoluția monedei naționale față de dolarul SUA, precum și traiectoria ascendentă a prețurilor la produsele alimentare și cele petroliere pe piața internațională au atenuat parțial influența dezinflaționistă a factorilor sus-menționați.

Promovarea politicii monetare

Pe parcursul anului 2016 au avut loc douăsprezece ședințe ale Comitetului executiv al Băncii Naționale a Moldovei cu privire la deciziile de politică monetară. În urma evaluării balanței riscurilor interne și externe, cărora ar putea fi supusă economia Republicii Moldova, și a perspectivelor inflației pe termen mediu au fost adoptate cinci decizii de menținere și șapte decizii de micșorare a ratei de bază aplicate la principalele operațiuni de politică monetară de la nivelul de 19.5 la sută până la 9.0 la sută anual.

Norma rezervelor obligatorii din mijloacele atrase în lei moldovenești și în valută neconvertibilă a fost menținută pe tot parcursul anului 2016 la nivelul de 35.0 la sută din baza de calcul. Totodată, ratele rezervelor minime obligatorii din mijloacele atrase în valută liber convertibilă fiind menținute la nivelul de 14.0 la sută pe tot parcursul anului 2016.

În anul 2016 a fost consemnat un trend ascendent al indicatorilor monetari. Astfel, dinamica agregatelor monetare a fost una pozitivă, valorile înregistrate constituind în termeni anuali 18.3 la sută pentru M2 (cu 27.4 puncte procentuale peste nivelul anului 2015) și 10.2 la sută pentru M3 (cu 13.2 puncte procentuale mai puțin față de creșterea din anul 2015).

În perioada de referință, rata medie anuală a dobânzii aferente creditelor noi acordate în moneda națională a crescut cu 0.14 puncte procentuale, iar rata medie anuală a dobânzii aferente creditelor noi acordate în valută s-a diminuat cu 1.11 puncte procentuale față de anul 2015, înregistrând valori la nivelul de 14.20 la sută în moneda națională și 5.90 la sută în valută. Rata medie a dobânzii pentru depozitele în lei a constituit 10.71 la sută, în descreștere cu 1.39 puncte procentuale față de anul 2015, totodată, rata dobânzii pentru plasamentele în valută a reprezentat în medie 2.12 la sută, în scădere cu 0.44 puncte procentuale față de anul 2015.

Sistemul bancar

La 31 decembrie 2016, în Republica Moldova funcționau 11 bănci licențiate de Banca Națională a Moldovei, inclusiv 4 sucursale ale băncilor și grupurilor financiare străine.

Totodată, două bănci (B.C. „VICTORIABANK” S.A. și BC „MOLDOVA-AGROINDBANK” S.A.) se aflau sub supraveghere intensivă. Supravegherea intensivă (instituită în locul supravegherii speciale, având în vedere modificările în legislație) este menținută ca rezultat al constatării unor indici ce țin de structura netransparentă a acționarilor, angajării băncilor în operațiuni de creditare cu risc sporit și nesoluționării acestor probleme până în prezent.

În ceea ce privește BC „Moldindconbank” S.A., în prezent aceasta este supravegheată în cadrul regimului de intervenție timpurie aplicat la data de 20 octombrie 2016, ca urmare a concertării unui grup de persoane care a achiziționat și deține o cotă substanțială în capitalul social al băncii, în mărime de 63.89 la sută, fără permisiunea prealabilă scrisă a BNM, încălcând astfel prevederile Legii instituțiilor financiare.

De menționat că după aplicarea regimului de intervenție timpurie, situația privind lichiditatea BC „Moldindconbank” S.A. rămâne în continuare una stabilă, fără retrageri semnificative anticipate ale depozitelor.

Numărul total de subdiviziuni ale băncilor licențiate din Republica Moldova a constituit 804, dintre care 288 filiale și 516 agenții. În sectorul bancar, la situația din 31 decembrie 2016, activau 7 868 persoane.

Capitalul de gradul I pe sectorul bancar a însumat 9 437.8 milioane lei, majorându-se comparativ cu finele anului 2015 cu 429.6 milioane lei (4.8 la sută).

Media indicatorului suficienței capitalului ponderat la risc pe sector a înregistrat valoarea de 30.1 la sută, majorându-se cu 3.8 puncte procentuale față de finele anului 2015. La situația din 31 decembrie 2016, toate băncile au respectat indicatorul suficienței capitalului ponderat la risc (limita pentru fiecare bancă ≥ 16 la sută).

Activele totale pe sector au constituit 72 951.4 milioane lei, majorându-se comparativ cu finele anului 2015 cu 4 161.2 milioane lei (6.0 la sută).

Portofoliul de credite brut a constituit 34 761.3 milioane lei, micșorându-se pe parcursul anului 2016 cu 3 425.3 milioane lei (9.0 la sută). Micșorarea portofoliului de credite brut a fost cauzată, preponderent, de lipsa cererii la credite, precum și de abordarea mai prudentă aplicată de bănci față de potențialii debitori.

Creditele neperformante (substandard, dubioase și compromise) în valoare absolută s-au majorat cu 1 871.3 milioane lei (49.3 la sută), constituind 5 669.9 milioane lei, iar ponderea creditelor neperformante în totalul creditelor s-a majorat cu 6.4 puncte procentuale față de finele anului 2015, constituind 16.3 la sută la 31 decembrie 2016. Ponderea creditelor neperformante nete în capitalul normativ total s-a majorat cu 4.5 puncte procentuale, constituind 19.5 la sută la 31 decembrie 2016.

La situația din 31 decembrie 2016, profitul aferent exercițiului financiar pe sectorul bancar a constituit 1 466.7 milioane lei, toate băncile înregistrând profit. Comparativ cu sfârșitul anului 2015, profitul s-a majorat cu 322.5 milioane lei (28.2 la sută). În anul 2016, rentabilitatea activelor și a capitalului băncilor licențiate a înregistrat valoarea de 2.0 la sută și respectiv 11.9 la sută, majorându-se față de finele anului 2015 cu 0.3 puncte procentuale și respectiv cu 1.8 puncte procentuale.

Marja netă a dobânzii a constituit 5.5 la sută la 31 decembrie 2016, fiind la același nivel ca în anul 2015.

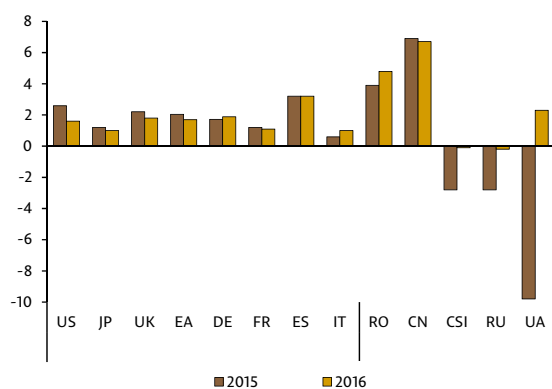
Capitolul 1

Mediul extern

Economia mondială în anul 2016 s-a caracterizat prin schimbarea direcției tendințelor principalilor indicatori macroeconomici de importanță internațională. Stabilitatea economiei Statelor Unite ale Americii și înăsprirea politicii monetare de către Sistemul Rezervelor Federale au determinat aprecierea treptată pe parcursul anului 2016 a dolarului SUA. Fenomenul de apreciere a dolarului SUA a fost amplificat și de antagonismul politicilor monetare, Banca Centrală Europeană și Banca Japoniei continuând programele de stimulare cantitativă. De asemenea, lira sterlină s-a depreciat dramatic din cauza rezultatelor referendumului privind statutul de membru al Regatului Unit în cadrul Uniunii Europene și a ulterioarelor prognoze privind consecințele Brexit-ului. Creșterea cererii mondiale și diminuarea stocurilor de materii prime au favorizat majorarea prețurilor la materiile prime, după aproximativ doi ani consecutivi de declin. De exemplu, OPEC și alte țări producătoare de petrol au negociat intens și au reușit la 30 noiembrie 2016 să semneze acordul privind reducerea producției de petrol. Astfel, la sfârșitul anului 2016, prognozele privind evoluția economiei mondiale erau relativ optimiste, deoarece condițiile macroeconomice internaționale s-au îmbunătățit atât pentru economiile avansate, cât și pentru cele emergente.

1.1 Economia mondială

Graficul 1.1: Evoluția comparativă a produsului intern brut în economiile selectate (%)

Sursa: FMI, World Economic Outlook Update – ianuarie 2016, Oficiile de statistică ale țărilor vizate

Fondul Monetar Internațional estimează că în anul 2016 *economia mondială* a crescut cu 3.1 la sută, puțin sub nivelul anului 2015. Această evoluție a fost determinată de temperarea creșterii în economiile avansate de la 2.1 la sută în anul 2015 la 1.6 la sută în anul 2016, în condițiile în care economiile emergente au crescut în anul 2016 cu 4.1 la sută, ritm similar anului 2015. Majoritatea economiilor avansate au înregistrat un ritm de creștere a produsului intern brut inferior anilor precedenți. Astfel, în anul 2016, produsul intern brut în *Statele Unite ale Americii* a crescut în medie cu 1.6 la sută, cu 1.0 puncte procentuale mai puțin decât în anul 2015. Alte economii avansate au înregistrat temperări ușoare – economia *Japoniei* a crescut cu 1.0 la sută, iar produsul intern brut în *Regatul Unit* a crescut cu 1.8 la sută. În anul 2016, economia *zonei euro* a crescut cu 1.7 la sută, dintre care *Germania* – 1.9 la sută, *Franța* – 1.1 la sută, *Spania* – 3.2 la sută și *Italia* – 1.0 la sută (Graficul 1.1). O temperare slabă s-a atestat și în cazul economiei *Chinei*, care pe parcursul anului 2016 a avansat în medie cu 6.7 la sută (2015 – 6.9 la sută). În regiune s-a atestat o îmbunătățire considerabilă a situației macroeconomice. După mai multe trimestre de declin, economia *Federației Ruse* a reușit să înregistreze în trimestrul IV 2016 o creștere pozitivă a produsului intern brut, ceea ce a contribuit la calcularea unei

contractării medii anuale a produsului intern brut de 0.2 la sută. În contextul regional, economiile din blocul *Comunității Statelor Independente* s-au contractat în perioada de referință în medie cu 0.1 la sută, după ce în anul 2015 s-au contractat cu 2.8 la sută. Totodată, economia *Ucrainei* a crescut în medie cu 2.3 la sută în anul 2016, după ce în anul 2015 s-a contractat cu 9.8 la sută. Economia *României* a crescut cu 4.8 la sută, față de 3.9 la sută în anul 2015 (Graficul 1.1).

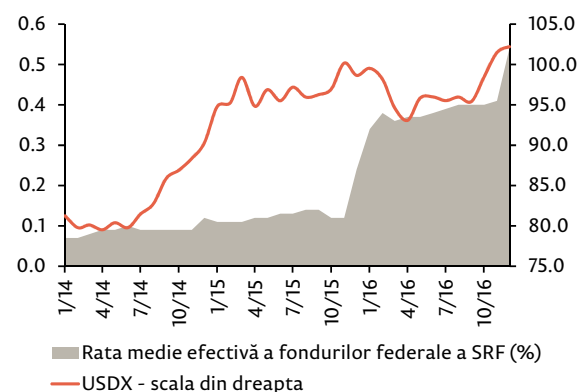
În anul 2016, *piețele valutare* au fost marcate de politica monetară a Sistemului Rezervelor Federale (SRF). La 15 decembrie 2015, SRF a majorat intervalul ratelor efective ale fondurilor federale de la 0-0.25 la 0.25-0.5 la sută. Deși o ulterioară majorare a fost așteptată mult mai rapid, SRF a gestionat cu prudență tendințele economice și abia la 14 decembrie 2016 a efectuat o nouă majorare a ratelor dobânzilor, noul interval încadrându-se în 0.5-0.75 la sută. Aceasta a determinat ca, în luna decembrie 2016, dolarul SUA să atingă cel mai înalt nivel de apreciere începând cu anul 2002, conform indicelui USDX¹ (Graficul 1.2).

Antagonismul politicilor monetare ale SRF și BCE a determinat ca per ansamblu în anul 2016 *dolarul SUA* să se aprecieze cu 0.2 la sută față de moneda unică europeană. Drept urmare a rezultatelor referendumului privind statutul de membru al Regatului Unit în cadrul Uniunii Europene și a ulterioarelor prognoze privind consecințele Brexit-ului, *lira sterlină (GBP)* s-a depreciat dramatic comparativ cu alte monede de circulație internațională. Față de dolarul SUA, *lira sterlină* s-a depreciat în anul 2016 în medie cu 13.3 la sută, nivelul lunii decembrie 2016 fiind cu 20.0 la sută mai depreciat decât cu un an anterior. Totodată, comparativ cu *dolarul canadian (CAD)*, *francul elvețian (CHF)* și *coroana suedeză (SEK)*, dolarul SUA s-a apreciat, pe parcursul anului 2016, în medie cu 3.6, 2.3 și respectiv 1.5 la sută, iar față de yenul japonez s-a depreciat cu 10.1 la sută (Tabelul 1.1).

Majoritatea valurilor economiilor emergente, de asemenea, s-au depreciat în raport cu dolarul SUA. Astfel, în medie, în anul 2016, comparativ cu dolarul SUA, *rubla rusească (RUB)* s-a depreciat cu 10.1 la sută, *hrivna ucraineană (UAH)* cu 17.0 la sută, *leul românesc (RON)* cu 1.3 la sută, *rubla bielorusă (BYR)* cu 25.3 la sută, *tenge kazah (KZT)* cu 54.3 la sută, *lira turcească (TRY)* cu 11.1 la sută, *yuanul chinez (CNY)* cu 5.8 la sută, *peso argentinian (ARS)* cu 59.4 la sută și *realul brazilian (BRL)* cu 4.3 la sută. Totodată, majorarea prețurilor la materiile prime spre sfârșitul anului 2016 au determinat aprecierea unor valute dependente de prețul materiilor prime. Astfel, în luna decembrie 2016, valoarea rublei rusești și a realului brazilian a fost cu 10.7 și respectiv 13.6 la sută mai mare comparativ cu decembrie 2015 (Tabelul 1.1).

În a doua jumătate a anului 2016, prețurile internaționale la *materiile prime* și-au inversat trendul din descendent în ascendent, ceea ce a contribuit la diminuarea declinului mediu anual. Astfel, conform datelor FMI, pe parcursul anului 2016, prețurile internaționale la materiile prime s-au contractat în medie cu 10.0 la sută, dintre care prețurile la *produsele alimentare* au

Graficul 1.2: Evoluția indicelui USDX în contextul politicii monetare a SRF

Sursa: SRF, Bloomberg

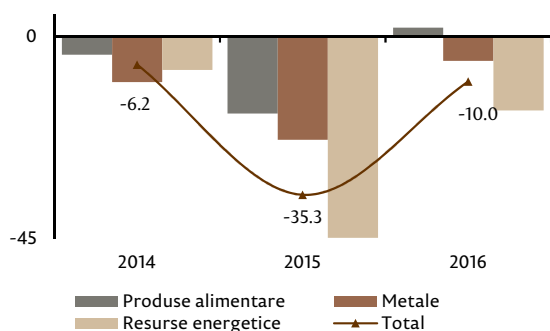
Tabelul 1.1: Aprecierea (-)/deprecierea (+) valurilor

	USD	
	2016/2015	Dec16/Dec15
Economii avansate		
EUR	0.2	3.1
JPY	-10.1	-4.7
GBP	13.3	20.0
CHF	2.3	2.4
CAD	3.6	2.8
SEK	1.5	8.3
Economii emergente și în curs de dezvoltare		
MDL	5.9	1.7
RUB	10.1	-10.7
UAH	17.0	11.9
RON	1.3	3.5
BYR	25.3	7.4
KZT	54.3	3.4
TRY	11.1	19.6
CNY	5.8	7.3
ARS	59.4	38.5
BRL	4.3	-13.6

Sursa: paginile web ale băncilor centrale vizate, calcule BNM

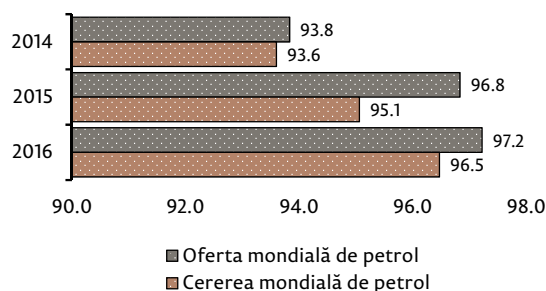
¹USDX este un indice calculat prin medie geometrică ponderată a valorii dolarului SUA în raport cu un coș de valute: euro – 57.6 la sută, yenul japonez – 13.6 la sută, lira sterlină – 11.9 la sută, dolarul canadian – 9.1 la sută, coroana suedeză – 4.2 la sută, francul elvețian – 3.6 la sută.

Graficul 1.3: Ritmul mediu anual de creștere a indicilor prețurilor mondiale (%)

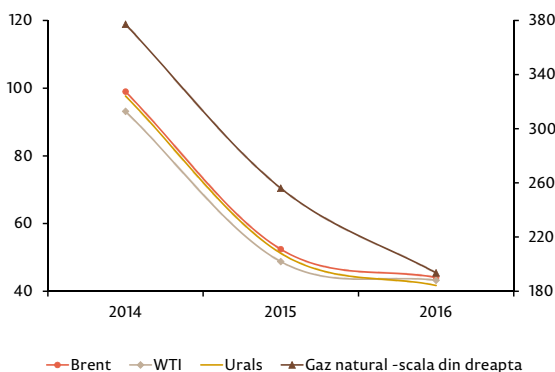
Sursa: FMI

Graficul 1.4: Oferta și cererea mondială de petrol (milioane de barili pe zi)

Sursa: Administrația SUA pentru informația energetică

Graficul 1.5: Evoluția prețurilor la gazele naturale (USD/1000 m³) și petrol (USD/baril)

Sursa: FMI, Ministerul Economiei al Federației Ruse, ANRE

crescut cu 2.0 la sută, prețurile la *metale* s-au redus cu 5.4 la sută și prețurile la *resursele energetice* s-au diminuat cu 16.5 la sută (Graficul 1.3). Creșterea cotațiilor la materiile prime a fost generată de următorii factori: creșterea consumului în economiile avansate pe fondul politicilor monetare stimulative; dezechilibrele comerciale; recolta precară a anumitor culturi agricole în emisfera sudică și prognozele privind diminuarea semnificativă a stocurilor de produse alimentare; creșterea treptată a prețurilor la petrol generată de decizia OPEC de diminuare a volumului producției de petrol; optimismul piețelor privind programul investițional amplu anunțat în campania electorală de noul președinte al SUA.

În luna ianuarie 2016, prețurile internaționale la *petrol* au atins cel mai jos nivel post-criză 2008 din cauza surplusului de petrol la nivel mondial și a ridicării embargoului petrolier pentru Iran. Acest șoc a determinat țările producătoare de petrol să concluzeze pentru a soluționa problema surplusului de petrol la nivel mondial. Astfel, în luna aprilie, la Doha au avut loc primele negocieri dintre OPEC și alți producători de petrol, care într-un final s-au soldat cu eșec. Ulterior, în septembrie 2016, la o nouă tentativă de negocieri în Algeria, a fost atins un compromis neformal de reducere a volumului producției de petrol. În contextul ședinței din 30 noiembrie 2016 de la Viena, OPEC a decis într-un final diminuarea volumului producției de petrol până la 32.5 milioane de barili pe zi. Ulterior, deciziei de diminuare a volumului producției de petrol s-au alăturat Federația Rusă, care intenționează să reducă producția de petrol cu 300 mii de barili pe zi în prima jumătate a anului 2017, dar și alte țări non-OPEC, care intenționează să reducă volumul producției de petrol cu circa 558 mii de barili pe zi în perioada menționată. Totuși, în 2016, atât cererea, cât și oferta de petrol au depășit nivelurile anului 2015, surplusul mediu anual de petrol fiind de 0.7 milioane de barili pe zi (Graficul 1.4).

Statistic, prețul mediu anual al petrolului *Brent* a constituit 44.0 dolari SUA/baril, în scădere cu 15.9 la sută comparativ cu media anului 2015. Prețul mediu anual al petrolului *WTI* a constituit 43.2 dolari SUA/baril, în scădere cu 11.3 la sută comparativ cu media anului 2015. Prețul mediu anual al petrolului *Urals* a constituit 41.7 dolari SUA/baril, în scădere cu 18.6 la sută comparativ cu media anului 2015. Prețurile în scădere la petrol în ultimii doi ani au determinat și reducerea prețului de import al gazelor naturale. Astfel, prețul mediu de import al *gazelor naturale* a constituit 193.5 dolari SUA/1000 m³, cu 24.4 la sută mai mic comparativ cu anul 2015 (Graficul 1.5).

1.2 Economii importante

În anul 2016, produsul intern brut în *Statele Unite ale Americii* a crescut cu 1.6 la sută, cu 1.0 puncte procentuale mai puțin comparativ cu anul 2015. Temperarea drastică a creșterii economice a avut la bază consecințele nefaste ale perioadei îndelungate a prețurilor joase la resursele energetice asupra producției industriale, precum și diminuarea valorii exportului net în condițiile aprecierii dolarului SUA și a unui nivel scăzut al

inflației. În anul 2016, producția industrială s-a contractat în medie cu 1.0 la sută. Rata medie a șomajului în anul 2016 a fost de 4.9 la sută, cel mai jos nivel de 4.6 la sută fiind înregistrat în luna noiembrie 2016. Prețurile de consum au fost în creștere, inflația medie anuală în perioada analizată a constituit 1.3 la sută, după ce în anul 2015 prețurile de consum au stagnat.

Produsul intern brut în *zona euro* a crescut în perioada de referință cu 1.7 la sută. O contribuție semnificativă la creșterea economiei zonei euro a avut creșterea producției industriale în anul 2016 în medie cu 1.3 la sută, dintre care în Germania cu 1.0 sută, în Franța cu 0.4 la sută și în Italia cu 2.0 la sută. Totodată, producția în construcții a crescut în cu 1.6 la sută, exporturile cu 2.4 la sută și importurile cu 1.0 la sută. Rata șomajului în zona euro s-a diminuat până la 9.6 la sută în luna decembrie 2016, cel mai scăzut nivel din luna mai 2009. Astfel, rata medie anuală a șomajului în zona euro a constituit 10.0 la sută. Drept urmare a creșterii consumului, dar și a majorării treptate a prețurilor la resursele energetice, în luna decembrie 2016, inflația anuală în zona euro a crescut până la 1.1 la sută.

În anul 2016, produsul intern brut în *România* a crescut cu 4.8 la sută, cu 0.9 puncte procentuale mai mult față de anul 2015. În perioada analizată, producția industrială a crescut cu 1.3 la sută, iar producția în construcții s-a contractat cu 4.8 la sută, exporturile au avansat cu 5.1 la sută, iar importurile cu 7.0 la sută. Rata șomajului s-a menținut stabilă în proximitatea valorii de 6.0 la sută. Pe parcursul anului 2016, prețurile de consum s-au diminuat în România în medie cu 1.6 la sută, în luna decembrie 2016 acestea reducându-se cu 0.5 la sută față nivelul prețurilor din luna decembrie 2015 (Tabelul 1.2).

În medie, pe parcursul anului 2016, produsul intern brut în *Federația Rusă* s-a contractat cu 0.2 la sută. De menționat că, conform datelor revizuite de Rosstat, în anul 2015 contracția produsului intern brut a fost de 2.8 la sută, comparativ cu 3.7 la sută estimat inițial. Conform datelor preliminare, în anul 2016, producția industrială a crescut în medie cu 1.1 la sută, producția în construcții a scăzut cu 4.3 la sută, iar comerțul cu amănuntul s-a contractat cu 5.2 la sută. În anul 2016, exporturile s-au redus cu 16.9 la sută, iar importurile cu 0.3 la sută comparativ cu anul 2015. În luna decembrie 2016, rata șomajului s-a diminuat până la nivelul de 5.3 la sută, însă per ansamblu, rata medie a șomajului în anul 2016 a fost de 5.5 la sută. Pe parcursul anului 2016, prețurile au urmat o tendință de încetinire, inflația micșorându-se până la 5.4 la sută în luna decembrie 2016. Per total, prețurile de consum au crescut în medie cu 7.0 la sută comparativ cu media anului 2015 (Tabelul 1.2).

După ce, în anul 2015, economia *Ucrainei* s-a contractat drastic cu 9.8 la sută, în anul 2016 aceasta a crescut cu 2.3 la sută. Redresarea economică s-a datorat creșterii producției industriale cu 2.8 la sută, creșterii producției în construcții cu 13.1 la sută și a producției agricole cu 6.1 la sută. Totodată, exporturile s-au diminuat în anul de raportare cu 4.6 la sută, iar importurile au crescut cu 4.6 la sută. După încetinirea în prima jumătate a anului a ritmului de creștere a prețurilor de consum, spre sfârșitul anului acesta a accelerat pe fondul deprecierei hrivnei ucrainene. Astfel,

Tabelul 1.2: Evoluția indicatorilor selectați în economiile vecine, principali parteneri de comerț în anul 2016 (%)

	Zona euro	România	Federația Rusă	Ucraina
PIB	1.7	4.8	-0.2	2.3
IPC, 12/16/12/15	1.1	-0.5	5.4	12.2
IPC, media anuală	0.2	-1.6	7.0	13.8
Producția industrială	1.3	1.3	1.1	2.8
Producția în construcții	1.6	-4.8	-4.3	13.1
Export*	2.4	5.1	-16.9	-4.6
Import*	1.0	7.0	-0.3	4.6
Rata șomajului	10.0	6.0	5.5	9.3

Sursa: Eurostat, INSSE al României, Serviciul Federal de Statistică al Rusiei, Serviciul de Statistică al Ucrainei
*Date privind comerțul extern cu bunuri

În luna decembrie 2016, prețurile de consum s-au majorat cu 12.2 la sută față de luna similară a anului 2015, iar inflația medie anuală pe parcursul anului 2016 a constituit 13.8 la sută (Tabelul 1.2).

Capitolul 2

Situația economică a Republicii Moldova

2.1 Sectorul real

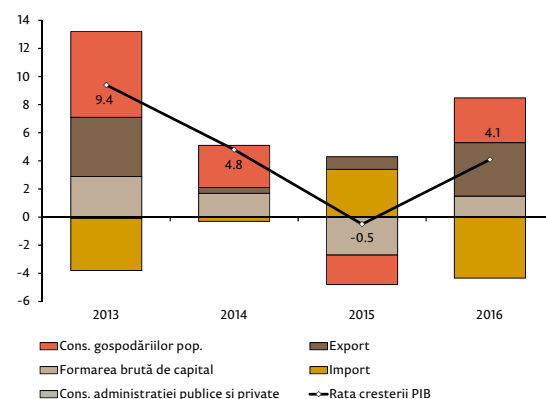
Produsul intern brut

În anul 2016, PIB a înregistrat o creștere de 4.1 la sută, această dinamică anuală fiind cu 4.6 puncte procentuale superioară celei din anul 2015. În prima jumătate a anului 2016, economia Republicii Moldova a cunoscut o dinamică anuală modestă, de doar 1.3 la sută, după seceta din anul 2015, dar și în condițiile unui climat economic regional nefavorabil și ale unei incertitudini economice și politice interne care au determinat o cerere internă mediocră și scăderea investițiilor. Creșterea economică a devenit mai pronunțată în a doua jumătate a anului, PIB înregistrând în trimestrele III și IV creșteri de 6.3 la sută și, respectiv, 6.5 la sută, în cea mai mare parte, datorită unor condiții meteorologice favorabile ce au determinat o performanță ridicată în sectorul agricol.

Din perspectiva utilizărilor (Graficul 2.1), evoluția pozitivă a activității economice în anul 2016 a fost generată, într-o mare măsură, de majorarea exporturilor cu 8.8 la sută, contribuind cu 3.8 puncte procentuale la dinamica PIB, preponderent ca urmare a activității pozitive din sectorul agricol din a doua jumătate a anului. Totodată, o parte semnificativă (3.2 puncte procentuale) a creșterii economice poate fi atribuită majorării consumului final al gospodăriilor populației cu 3.6 la sută comparativ cu anul 2015. În prima jumătate a anului acesta a cunoscut o evoluție mediocră, reflectând o cerere internă modestă. Ulterior, în a doua parte a anului, dinamica consumului a fost favorizată de sectorul agricol, fapt evidențiat prin majorarea componentei consumului de bunuri și servicii în formă naturală. La sfârșitul anului s-a constatat și accelerarea componentelor procurarea bunurilor și procurarea serviciilor. Consumul final al administrației publice s-a contractat cu 0.5 la sută comparativ cu anul 2015. În același timp, componenta investițională a generat un aport de 1.5 puncte procentuale la dinamica PIB, care s-a datorat exclusiv aportului pozitiv din partea subcomponentei variația stocurilor, având în vedere că formarea brută de capital fix a înregistrat o contractare de 3.0 la sută comparativ cu anul 2015. Dinamica activității economice a fost atenuată semnificativ de majorarea importurilor cu 5.9 la sută comparativ cu anul 2015.

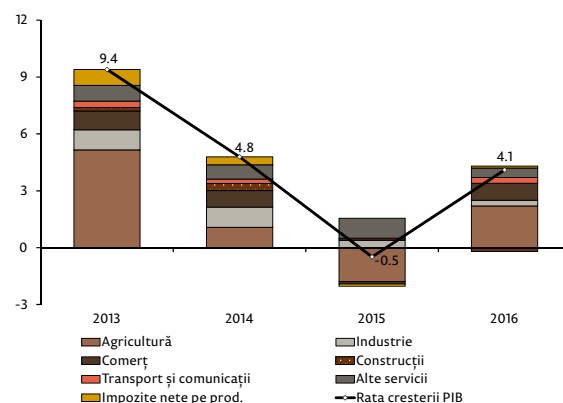
Pe categorii de resurse (Graficul 2.2), evoluția pozitivă a PIB a fost determinată, preponderent, de creșterea pronunțată a valorii adăugate brute din agricultură. Astfel, după contribuția negativă din anul 2015 generată de secetă, în anul 2016, ca urmare a unor condiții meteorologice favorabile, valoarea adăugată brută

Graficul 2.1: Contribuția componentelor cererii (p.p.) la creșterea PIB (%)

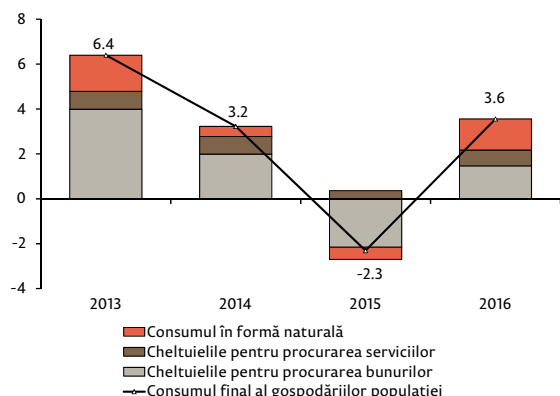
Sursa: BNS, calcule BNM

Graficul 2.2: Contribuția sectoarelor economiei (p.p.) la creșterea PIB (%)

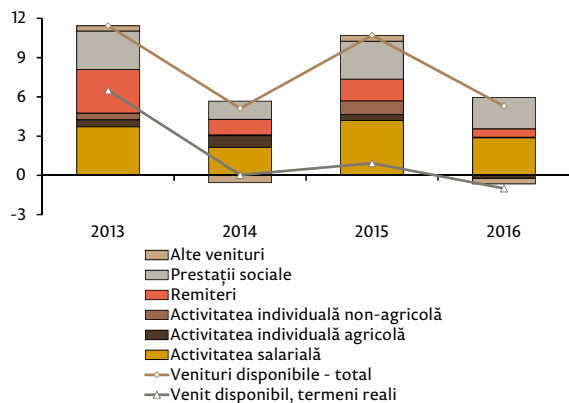
Sursa: BNS, calcule BNM

Graficul 2.3: Contribuția componentelor (p.p.) la creșterea consumului final al gospodăriilor populației (%)

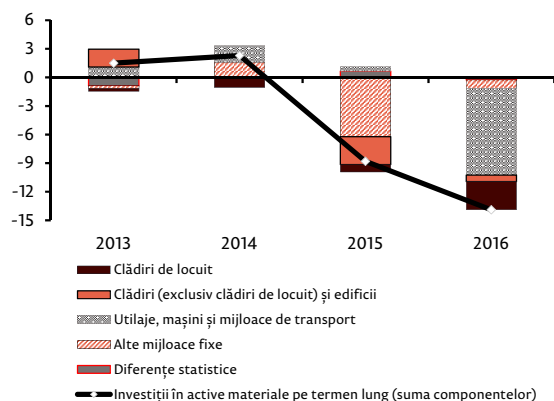
Sursa: BNS, calcule BNM

Graficul 2.4: Evoluția venitului disponibil al populației (% față de perioada similară a anului precedent) și contribuțiile componentelor (p.p.)

Sursa: BNS, calcule BNM

Graficul 2.5: Contribuția tipurilor de mijloace fixe (p.p.) la dinamica anuală a investițiilor în active materiale pe termen lung (%)

Sursa: BNS, calcule BNM

În agricultură s-a majorat cu 18.2 la sută și a generat un aport de 2.2 puncte procentuale la dinamica PIB. Această dinamică a favorizat înregistrarea unor evoluții pozitive și în sectoarele conexe. Astfel, în anul 2016, comerțul cu ridicata și cu amănuntul s-a majorat cu 6.4 la sută, generând o contribuție de 0.9 puncte procentuale la dinamica activității economice. Totodată, industria prelucrătoare a cunoscut o creștere de 2.8 la sută. Valoarea adăugată brută aferentă sectorului de transport și depozitare a fost cu 5.2 la sută superioară celei din anul 2015. Evoluții pozitive cu un impact sesizabil la creșterea PIB au fost consemnate și în sectorul informațiilor și comunicațiilor care a înregistrat o majorare de 4.6 la sută. Impozitele nete pe produse au înregistrat o creștere de 0.6 la sută cu o contribuție de 0.1 puncte procentuale la dinamica PIB. În același timp, construcțiile au consemnat, în perioada de referință, o dinamică negativă, contractându-se cu 6.7 la sută comparativ cu anul 2015.

Consumul populației

În anul 2016, consumul final al gospodăriilor populației s-a majorat cu 3.6 la sută, înregistrând, un ritm superior cu 5.9 puncte procentuale celui din anul 2015. Dinamica respectivă a consumului populației a fost determinată de creșterile tuturor subcomponentelor principale. Astfel, consumul în formă naturală s-a majorat cu 9.0 la sută, generând o contribuție de 1.4 puncte procentuale la formarea ritmului anual al consumului final al gospodăriilor populației, în mare parte, datorită evoluției pozitive din sectorul agricol. Totodată, în perioada de referință, cheltuielile pentru procurarea bunurilor și cheltuielile pentru procurarea serviciilor s-au majorat cu 3.0 și 2.7 la sută, respectiv (Graficul 2.3). Dinamica pozitivă, dar modestă a acestora poate fi atribuită unei evoluții mediocre a venitului disponibil al populației.

În anul 2016, venitul disponibil al populației a cunoscut o dinamică pozitivă, dar semnificativ mai modestă decât cea semnalată în anul 2015. În acest sens, în perioada de referință, rata anuală de creștere a venitului disponibil al populației a consemnat un nivel de 5.3 la sută sau cu 5.4 puncte procentuale inferior nivelului din anul 2015 (Graficul 2.4). La formarea ratei anuale de creștere a venitului disponibil al populației cel mai mult au contribuit veniturile din activitatea salarială, prestațiile sociale și remitterile, a căror evoluții au generat un impact de 2.9, 2.4 și 0.6 puncte procentuale, respectiv. De menționat că, contribuția din partea activității salariale și a prestațiilor sociale s-au diminuat cu 1.3 și, respectiv, 0.5 puncte procentuale față de anul 2015, în timp ce contribuția din partea remitterilor s-a micșorat cu 1.0 puncte procentuale. În anul 2016, rata anuală de creștere a venitului disponibil al populației în termeni reali s-a poziționat la nivelul de -1.0 la sută, fiind cu 1.9 puncte procentuale inferioară celei din anul 2015.

Investiții

În anul 2016, formarea brută de capital a înregistrat o evoluție pozitivă, exclusiv ca efect al evoluției variației stocurilor, ca

rezultat al unui an agricol bun, în condițiile în care formarea brută de capital fix și-a accelerat scăderea comparativ cu intervalul precedent (de la -1.2 la sută la -3.0 la sută).

Evoluții negative s-au consemnat și în planul investițiilor în active materiale pe termen lung, accelerarea ritmului negativ fiind și mai pronunțată, până la -13.9 la sută. Incertitudinea economică și politică, majorarea discretă a volumului creditelor noi acordate pentru imobil (1.6 la sută), precum și diminuarea numărului autorizațiilor de construcție acordate pentru ridicarea imobilelor (-8.5 la sută) au fost unii din factorii care au susținut evoluția negativă a investițiilor în anul 2016.

În funcție de tipurile de mijloace fixe, contribuții negative la dinamica anuală a investițiilor au avut toate subcomponentele, mai cu seamă investițiile în utilaje, mașini și mijloace de transport, precum și investițiile în clădiri de locuit, care au semnalat o diminuare de 19.1 și 20.6 la sută, respectiv (Graficul 2.5).

Din perspectiva surselor de finanțare a procesului investițional, toate subcomponentele au înregistrat o dinamică negativă (Graficul 2.6).

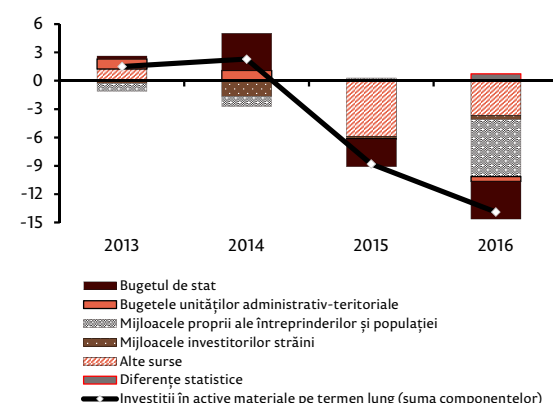
Cele mai importante surse de finanțare a investițiilor – mijloacele proprii ale agenților economici și ale populației (cu o pondere de 64.9 la sută), au avut cea mai prominentă contribuție negativă, înregistrând o scădere de 9.7 la sută, fapt ce poate fi atribuit, într-o anumită măsură, și evoluției negative a venitului real disponibil față de nivelul anului 2015. În sens descrescător au evoluat și acumulările de capital ale sectorului public. Astfel, în anul 2016 mijloacele destinate realizării procesului investițional din cadrul bugetului de stat s-au contractat cu 49.1 la sută comparativ cu anul 2015.

Producția agricolă

În anul 2016, volumul producției globale agricole s-a majorat cu 18.6 la sută comparativ cu anul 2015, după contractarea pronunțată (Graficul 2.7). Această evoluție a fost determinată de majorarea volumului producției vegetale cu 26.0 la sută, astfel contribuind la creșterea volumului producției globale agricole cu 17.6 puncte procentuale.

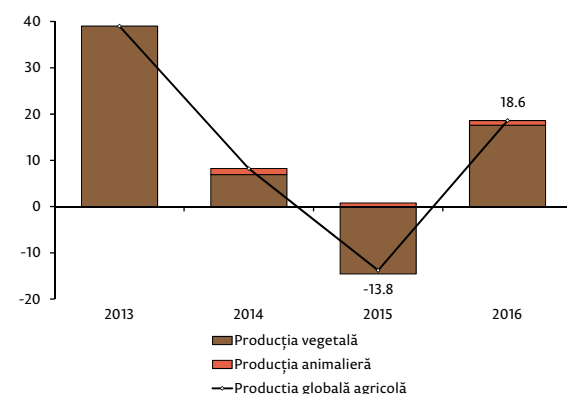
Conform datelor operative, dinamica pozitivă a producției vegetale a fost susținută de majorarea recoltei de „grâu”, „floarea soarelui”, „cartofi”, „porumb pentru boabe” și a „fructelor, nucilor și pomușoarelor” cu 39.8, 38.9, 35.0, 28.8 și 19.2 la sută, respectiv, care au contribuit cumulativ cu 13.9 puncte procentuale. Totodată, volumul producției animaliere în perioada analizată s-a majorat doar cu 3.1 la sută. Creșterea volumului producției animaliere a fost susținută de majorarea „producției de vite și păsări” (4.8 la sută) și „ouă” (7.0 la sută).

Graficul 2.6: Contribuția surselor de finanțare (p.p.) la dinamica anuală a investițiilor în active materiale pe termen lung (%)

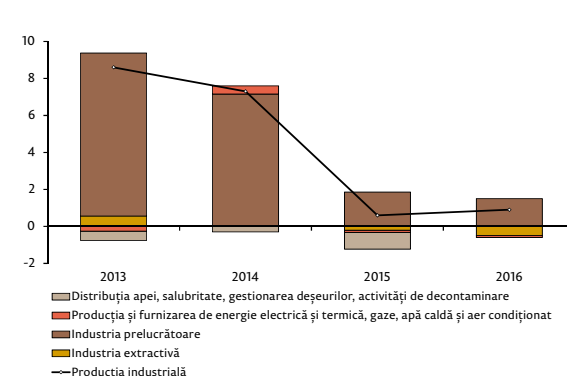
Sursa: BNS, calcule BNM

Graficul 2.7: Evoluția producției globale agricole (% față de perioada similară a anului precedent)

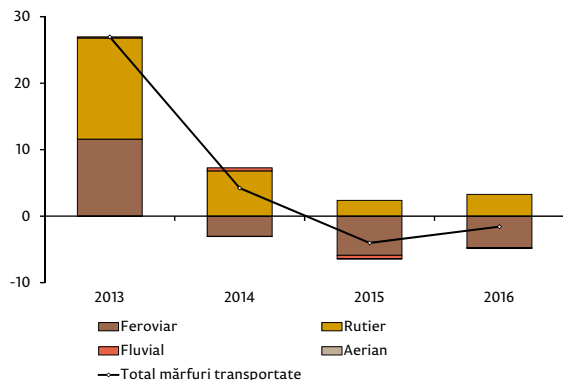
Sursa: BNS

Graficul 2.8: Evoluția producției industriale (% față de perioada similară a anului precedent) și contribuția componentelor (p.p.)

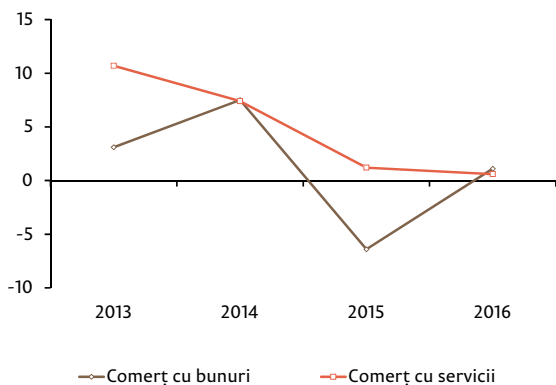
Sursa: BNS

Graficul 2.9: Evoluția în termeni reali a transportului de mărfuri (%), față de perioada similară a anului precedent și contribuția componentelor (p.p.)

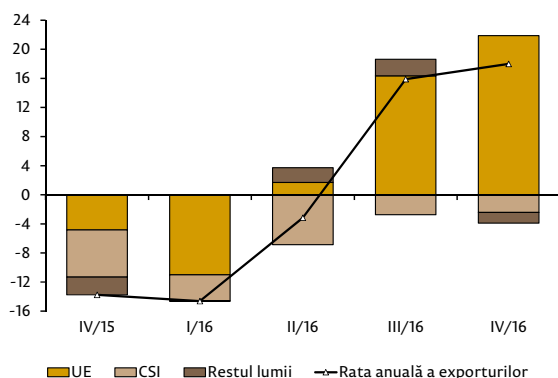
Sursa: BNS

Graficul 2.10: Evoluția comerțului intern de bunuri și servicii (%), față de perioada similară a anului precedent

Sursa: BNS

Graficul 2.11: Evoluția ratei anuale a exporturilor (%) și contribuția pe categorii de țări (p.p.)

Sursa: BNS, calcule BNM

Producția industrială

În anul 2016, volumul producției industriale pe toate formele de proprietate s-a majorat în termeni reali cu 0.9 la sută față de anul 2015 (Graficul 2.8). Evoluția a fost determinată în principal de majorarea volumului producției în „industria prelucrătoare” cu 1.8 la sută. Totodată, în sectoarele industria extractivă și „producția și furnizarea de energie electrică și termică, gaze, apă caldă și aer condiționat” s-au consemnat diminuări ale volumului producției industriale cu 15.8 și 1.0 la sută, respectiv. În industria prelucrătoare cele mai semnificative majorări au fost înregistrate în următoarele activități industriale: „prelucrarea lemnului, fabricarea produselor din lemn și pluta, cu excepția mobilei; fabricarea articolelor din paie și din alte materiale vegetale împletite” (50.2 la sută), „fabricarea produselor textile” (31.8 la sută), „fabricarea de mobilă” (27.5 la sută), „fabricarea hârtiei și a produselor din hârtie” (21.7 la sută), „fabricarea substanțelor și a produselor chimice” (17.2 la sută) și „fabricarea articolelor de îmbrăcăminte” (15.1 la sută).

Transportul de mărfuri

În anul 2016, întreprinderile de transport feroviar, rutier, fluvial și aerian au transportat cu 1.6 la sută mai puține mărfuri comparativ cu anul 2015 (Graficul 2.9). Această evoluție a fost determinată de diminuarea în termeni anuali a volumului de mărfuri transportate pe cale aeriană (-15.9 la sută), feroviară (-15.8 la sută) și fluvială (-10.8 la sută). În același timp, transportul de mărfuri pe cale rutieră s-a majorat în termeni anuali cu 4.7 la sută.

Comerțul intern

În anul 2016, volumul cifrei de afaceri la întreprinderile cu activitate principală de comerț cu amănuntul s-a majorat cu 1.1 la sută, în creștere cu 7.5 puncte procentuale față de anul 2015. Totodată, cifra de afaceri pentru serviciile de piață prestate populației în aceeași perioadă a înregistrat o creștere în termeni anuali de 0.6 la sută (Graficul 2.10), cu 0.6 puncte procentuale inferioară celei din anul 2015.

Comerțul extern

După contractarea pronunțată a comerțului extern² din anul 2015, în anul 2016, a fost consemnată o ușoară revigorare a acestuia³. Astfel, valoarea mărfurilor exportate, exprimate în dolari SUA, s-a majorat în termeni anuali cu 4.0 la sută, iar cea a importurilor cu doar 0.8 la sută. De menționat că, poziționarea în palierul

²S-au utilizat datele trimestriale cu privire la evoluția comerțului extern al Republicii Moldova, exprimate în mii dolari SUA.

³Analiza detaliată a comerțului extern este prezentată în capitolul 2.4.

pozitiv a ratei anuale a exporturilor a fost susținută, în principal, de consemnarea unui an agricol bun, dar și de o cerere externă sporită din partea țărilor UE. Totodată, rata anuală a importurilor în anul 2016, deși s-a poziționat în palierul pozitiv, rămâne a fi una încă modestă. Cu toate acestea, în a doua jumătate a anului 2016, au fost conturate semnale clare de revigorare a importurilor.

Analizând evoluția trimestrială a ratei anuale a exporturilor pe categorii de țări (Graficul 2.11), poate fi remarcată o creștere treptată a cererii din partea UE, în timp ce cererea din partea CSI continuă să fie una negativă. Astfel, dacă în trimestrul I 2016 exporturile către UE au contribuit la contractarea ratei anuale a exporturilor cu 11.0 puncte procentuale, la finele anului acestea au generat o contribuție pozitivă de 21.9 puncte procentuale. Totodată, exporturile către țările CSI, pe tot parcursul anului 2016, au generat contribuții negative, iar cele destinate către țările clasificate ca „Restul lumii” au avut o evoluție mixtă.

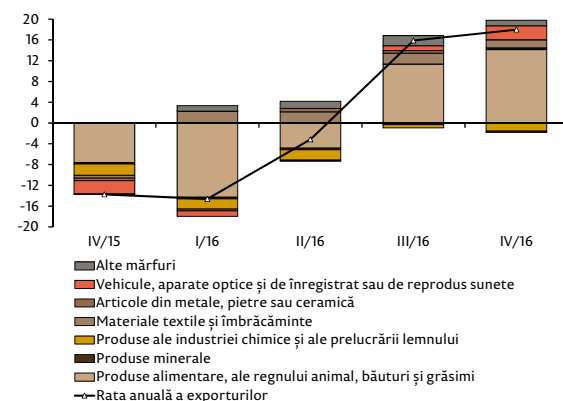
Analizând evoluția exporturilor pe grupe de mărfuri (Graficul 2.12), se evidențiază că fluctuațiile pronunțate ale ratei anuale a exporturilor au fost determinate, preponderent, de evoluția grupei „produse alimentare, ale regnului animal, băuturi și grăsimi”. În acest fel, dacă în prima jumătate a anului 2016, dinamica acestei grupe a fost o consecință a unui an secetos (anul 2015), în a doua jumătate a anului, au fost sesizate efectele unui an agricol bun. Totodată, majorarea ratei anuale a exporturilor în anul 2016 a fost susținută și de creșterea exporturilor de „materiale textile și îmbrăcăminte” și „vehicule, aparate optice și de înregistrat sau reprodus sunete” cu 13.3 și 3.5 la sută, respectiv.

În același timp, diminuarea exporturilor de „produse minerale” (-15.7 la sută) și „produse ale industriei chimice și ale prelucrării lemnului” (-15.2 la sută) au contribuit la temperarea ratei anuale a exporturilor.

Pe parcursul anului 2016, rata anuală a importurilor a consemnat un trend ascendent, majorându-se de la -29.4 la sută în trimestrul IV 2015 până la nivelul de 9.8 la sută în trimestrul IV 2016. Evoluția respectivă a fost influențată de dinamica importurilor din toate grupele de țări (Graficul 2.13).

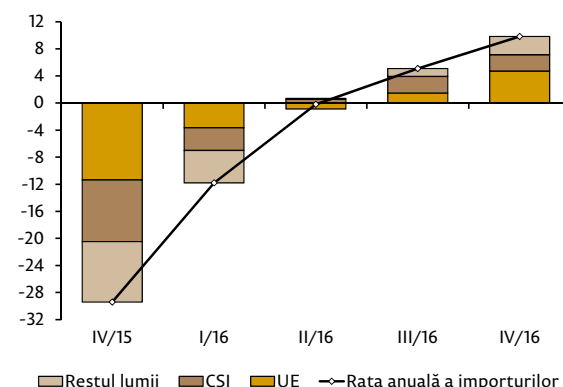
Pe grupe de mărfuri (Graficul 2.14), majorarea valorii mărfurilor importate în anul 2016 a fost determinată, preponderent, de evoluția importurilor de „materiale textile și îmbrăcăminte” (22.4 la sută), „produse alimentare, ale regnului animal, băuturi și grăsimi” (3.7 la sută), „vehicule, aparate optice și de înregistrat sau reprodus sunete” (3.3 la sută) și „produse ale industriei chimice și ale prelucrării lemnului” (2.7 la sută). Totodată, contractarea cu 14.1 la sută a importurilor de „produse minerale” a contribuit la temperarea ratei anuale a importurilor.

Graficul 2.12: Evoluția ratei anuale a exporturilor (%) și contribuția componentelor pe grupe de mărfuri (p.p.)

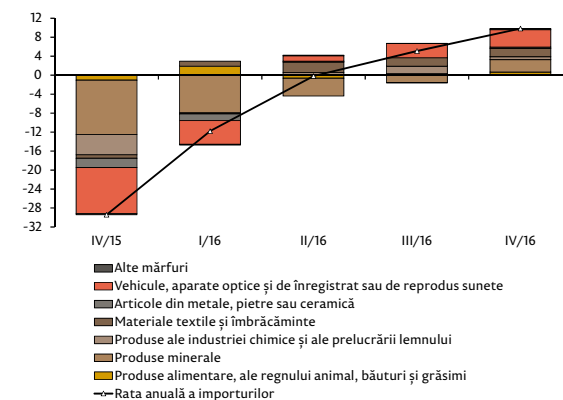
Sursa: BNS, calcule BNM

Graficul 2.13: Evoluția ratei anuale a importurilor (%) și contribuția pe categorii de țări (p.p.)

Sursa: BNS, calcule BNM

Graficul 2.14: Evoluția ratei anuale a importurilor (%) și contribuția componentelor pe grupe de mărfuri (p.p.)

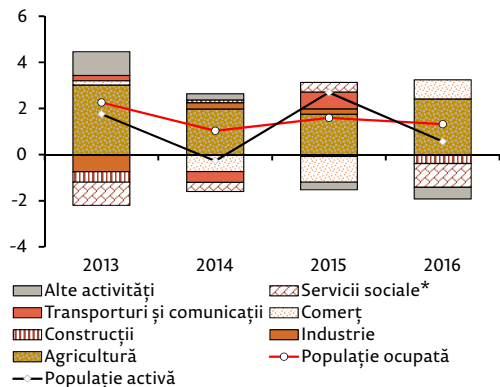

Sursa: BNS, calcule BNM

Piața muncii

Forța de muncă

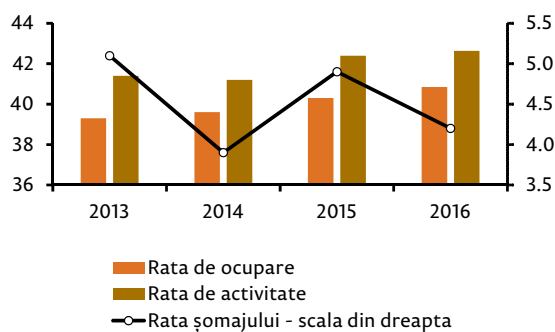
Graficul 2.15: Rata anuală de creștere a populației ocupate (% față de perioada similară a anului precedent) și formarea acesteia după sectoarele economiei naționale (p.p.)

Sursa: BNS, calcule BNM

*Administrație publică și apărare, învățământ, sănătate și asistență socială

Graficul 2.16: Evoluția ratei șomajului și a ratei de ocupare a populației(%)

Sursa: BNS, calcule BNM

În pofida creșterii economice pronunțate din a doua parte a anului, numărul populației ocupate s-a majorat doar cu 1.3 la sută în anul 2016, această dinamică fiind cu 0.3 puncte procentuale inferioară celei din anul 2015.

Conform distribuției după activitățile din economia națională, creșterea numărului populației ocupate a fost determinată de contribuția pozitivă a sectoarelor agricol și al comerțului (Graficul 2.15). Astfel, numărul populației ocupate în aceste sectoare s-a majorat cu 7.6 la sută și, respectiv, cu 5.3 la sută. Micșorarea numărului populației ocupate s-a atestat în sectoarele „construcții” cu 6.8 la sută, „alte activități” cu 5.8 la sută și „servicii sociale” cu 5.2 la sută.

Totodată, ritmul anual de creștere a populației economic active, în mod similar, a fost unul modest în anul 2016, constituind doar 0.6 la sută, în diminuare cu 2.1 puncte procentuale comparativ cu cel din anul 2015 (Graficul 2.15).

În același timp, numărul șomerilor s-a diminuat de la 62.1 mii persoane în anul 2015 până la 53.3 mii persoane în anul 2016. Rata șomajului a urmat o traiectorie descendentă, de la 4.9 la sută în 2015 până la 4.2 la sută în anul 2016, fiind astfel cu 0.7 puncte procentuale inferioară celei din anul 2015 (Graficul 2.16).

În perioada de raportare, s-a atestat o majorare a ratelor de ocupare și de activitate, de la 40.3 la sută în anul 2015 până la 42.6 la sută în anul 2016, și, respectiv, de la 42.4 la sută în anul 2015 până la 42.6 la sută în anul 2016.

Conform datelor furnizate de ANOFM, pe parcursul anului 2016, numărul persoanelor concediate a crescut semnificativ (cu 38.0 la sută) față de media perioadei ianuarie-decembrie 2015, iar numărul locurilor de muncă vacante identificate s-a majorat cu 16.7 la sută.

Veniturile salariale

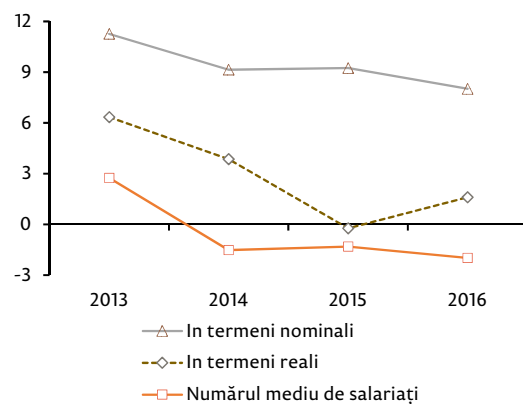
În anul 2016, fondul de salarizare în economie a crescut cu 8.1 la sută comparativ cu anul 2015. Deflatat cu IPC, fondul de salarizare s-a majorat doar cu 1.6 la sută. În același timp, numărul mediu de salariați în economia națională s-a diminuat cu 2.0 la sută (Graficul 2.17).

Dinamica salariului mediu al unui lucrător în economia națională s-a majorat cu 10.3 la sută în comparație cu anul 2015. În sectorul bugetar al economiei și în sectorul real s-a înregistrat o creștere a salariului mediu în comparație cu anul 2015 de 5.7 și 12.0 la sută, respectiv.

Ritmul anual de creștere a salariului mediu real pe economie a constituit 3.6 la sută în anul 2016. Salariul mediu în termeni reali din sectorul real s-a majorat cu 5.2 la sută, iar salariul real din sfera bugetară s-a diminuat cu 0.7 la sută (Graficul 2.18).

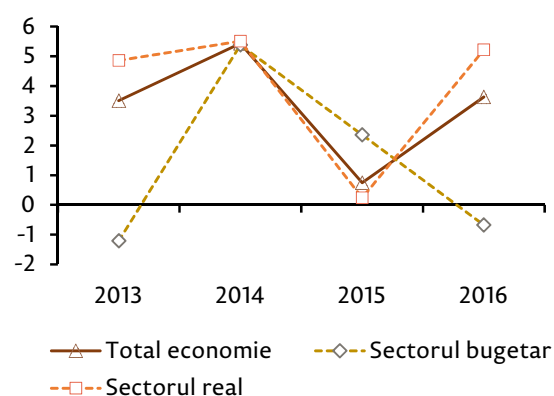
Ritmul anual de creștere a salariului mediu real în industrie a constituit 1.4 la sută, rămânând, astfel, la nivelul anului 2015 (Graficul 2.19). Rata anuală de creștere a productivității muncii estimate la nivelul sectorului industrial a constituit 0.7 la sută, fiind cu 4.2 puncte procentuale inferioară celei din anul 2015. În acest context, ritmul anual de creștere al costului unitar al forței de muncă în industrie s-a majorat cu circa 4.0 puncte procentuale până la 0.9 la sută.

Graficul 2.17: Fondul de salarizare în economie și numărul mediu de salariați (% față de anul precedent)

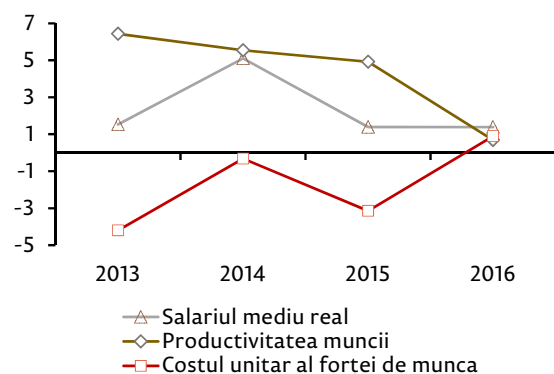
Sursa: BNS, calcule BNM

Graficul 2.18: Salariul mediu real (% față de anul precedent)

Sursa: BNS, calcule BNM

Graficul 2.19: Salariul mediu real, productivitatea muncii și costul unitar al forței de muncă în industrie (% față de anul precedent)

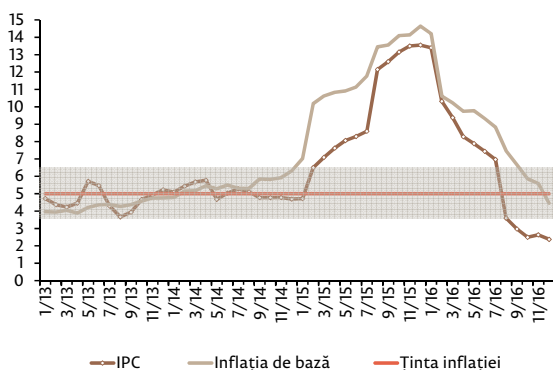

Sursa: BNS, calcule BNM

2.2 Evoluția inflației

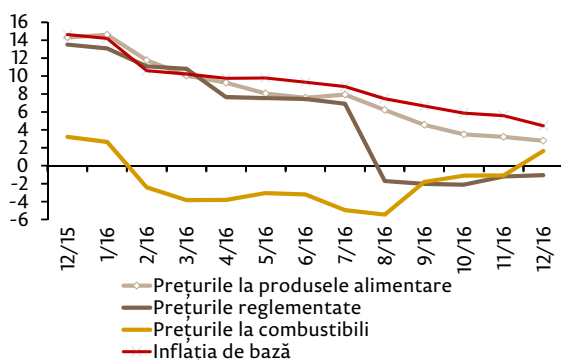
Indicele prețurilor de consum

Graficul 2.20: Rata anuală a IPC și a inflației de bază (%)

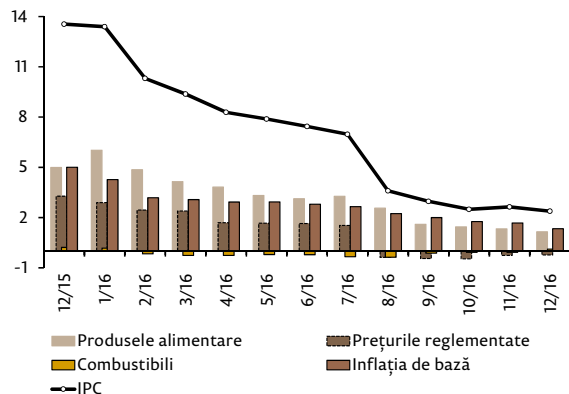
Sursa: BNS, calcule BNM

Graficul 2.21: Rata anuală a subcomponentelor inflației (%)

Sursa: BNS

Graficul 2.22: Evoluția inflației anuale (%) și contribuția subcomponentelor (p.p.)

Sursa: BNS, calcule BNM

În anul 2016, rata medie anuală a inflației IPC a constituit 6.4 la sută, fiind cu 3.3 puncte procentuale inferioară celei din anul 2015. Evoluția descendentă a inflației s-a datorat, în cea mai mare parte, cererii interne modeste, nivelului înalt al perioadei de bază din anul 2015, precum și unei recolte bogate înregistrate în sectorul agricol ce a favorizat diminuarea prețurilor la produsele alimentare. Totodată, traiectoria descendentă a inflației a fost susținută și de scăderea presiunilor din partea prețurilor reglementate ca urmare a ajustării în diminuare a tarifului la gaz și la energia electrică în prima jumătate a anului, dar și în urma disipării treptate a impactului majorării tarifului la energia electrică din vara anului 2015. Influența dezinflaționistă a factorilor sus-menționați a fost parțial atenuată de evoluția monedei naționale față de dolarul SUA, precum și de traiectoria ascendentă a prețurilor la produsele alimentare și la produsele petroliere pe piața internațională.

Pe parcursul anului 2016, rata anuală a inflației a conturat o traiectorie descendentă pronunțată (Graficul 2.20). Aceasta s-a diminuat de la 13.6 la sută în luna decembrie 2015 până la 2.4 la sută în luna decembrie 2016. În luna august, aceasta a revenit în intervalul de 5.0 la sută ± 1.5 puncte procentuale stipulat în Strategia politicii monetare pe termen mediu, constituind 3.6 la sută. Ulterior, rata anuală a inflației și-a continuat traiectoria descendentă, situându-se sub limita inferioară a intervalului sus-menționat.

Inflația de bază, în anul 2016, a avut în continuare o traiectorie superioară inflației totale. Rata anuală a acesteia s-a diminuat până la 4.5 la sută în luna decembrie 2016, fiind cu 10.1 puncte procentuale inferioară celei de la finele anului 2015. Rata anuală a prețurilor la produsele alimentare s-a diminuat de la 14.6 la sută în luna ianuarie 2016, la 2.8 la sută la sfârșitul anului 2016 (Graficul 2.21). Rata anuală a prețurilor la bunurile și serviciile reglementate, după diminuarea pronunțată în primele opt luni ale anului, a trecut în teritoriu negativ, astfel, în luna decembrie aceasta a constituit -1.1 la sută. În 2016, rata anuală a prețurilor la combustibili a avut valori negative, cu excepția primei și ultimei luni ale anului.

La formarea ratei inflației medii anuale, în anul 2016, cel mai mult au contribuit prețurile la produsele alimentare (în medie 3.0 puncte procentuale) (Graficul 2.22). Prețurile aferente inflației de bază au contribuit cu circa 2.5 puncte procentuale, în timp ce prețurile la serviciile reglementate cu 1.0 puncte procentuale. Prețurile la combustibili au generat un aport negativ de 0.1 la sută.

Indicele inflației de bază

Pe parcursul anului 2016, ritmul anual al inflației de bază a cunoscut o traiectorie descendentă, micșorându-se de la 14.6 la

sută în luna decembrie 2015 până la 4.5 la sută în luna decembrie 2016.

Tendința descendentă a inflației de bază a fost susținută de cererea agregată negativă, precum și de efectul unei perioade de bază ridicată din anul 2015.

În perioada de referință, inflația de bază anuală a fost alimentată, preponderent, de majorarea prețurilor la subcomponentele „îmbrăcăminte”, „încălțăminte”, „mijloace de transport, piese auto”, „articole pentru uz casnic”, „țigări” – cele din urmă ca urmare a modificărilor operate în cadrul politicii fiscale cu privire la majorarea accizelor (Graficul 2.23).

Creșterea prețurilor la subcomponentele menționate a fost determinată și de majorarea costurilor, drept efect al deprecierei monedei naționale față de valutele principalelor parteneri comerciali ai Republicii Moldova, or inflația de bază este o componentă cu o dependență ridicată față de comportamentul cursului de schimb. Astfel, în anul 2016 față de anul 2015, cursul oficial mediu de schimb al leului moldovenesc a înregistrat o depreciere de 5.9 la sută față de dolarul SUA și de 5.5 la sută față de moneda unică europeană.

La finele anului, în luna decembrie 2016, dinamica anuală a inflației de bază a fost determinată, în mare parte, de creșterea prețurilor la „țigări” (15.3 la sută), „încălțăminte” (9.4 la sută), în domeniul educației și învățământului (8.7 la sută), ca urmare a majorării plății pentru instruirea în instituțiile de învățământ superior și mediu de specialitate.

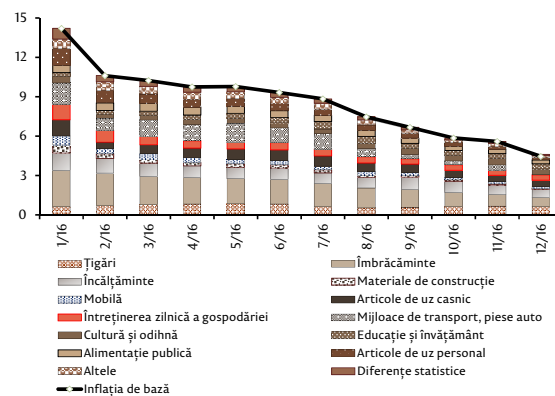
Prețurile la produsele alimentare

Pe parcursul anului 2016, rata anuală a prețurilor la produsele alimentare a consemnat un trend descendent, astfel în luna decembrie 2016 aceasta s-a poziționat la nivelul de 2.8 la sută, fiind cu 11.5 puncte procentuale inferioară celei din luna decembrie 2015 (Graficul 2.24). Înregistrarea unei recolte bogate în sectorul agricol, precum și cererea internă modestă pot fi considerați principalii factori interni care au determinat temperarea pronunțată a ratei anuale a prețurilor la produsele alimentare pe parcursul anului 2016. De menționat că, ritmul pronunțat de temperare a ratei anuale a prețurilor la produsele alimentare, pe parcursul anului 2016, a fost determinată și de efectul perioadei de bază înalte din anul 2015.

Pe piața internațională, prețurile la produsele alimentare au consemnat o evoluție mixtă. Astfel, dacă în prima jumătate a anului 2016 rata anuală de creștere a prețurilor la produsele alimentare pe piața internațională s-a poziționat în palierul negativ, în a doua parte a anului a fost consemnată o accelerare a acesteia, înregistrând la finele anului de raportare 11.0 la sută sau cu 28.4 puncte procentuale mai mult față de luna decembrie 2015.

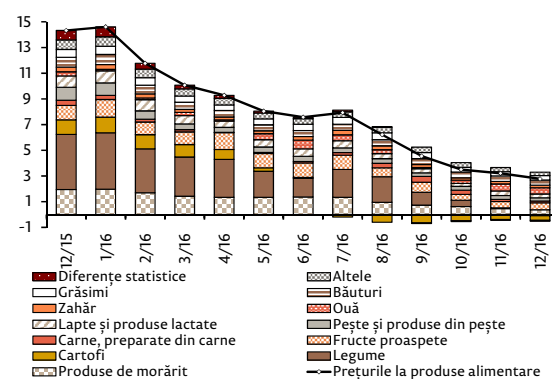
Temperarea ratei anuale de creștere a prețurilor la produsele alimentare pe parcursul anului 2016 a fost determinată de

Graficul 2.23: Contribuția subcomponentelor (p.p.) la dinamica anuală a inflației de bază (%)

Sursa: BNS, calcule BNM

Graficul 2.24: Contribuția componentelor (p.p.) la dinamica anuală a prețurilor la produsele alimentare (%)

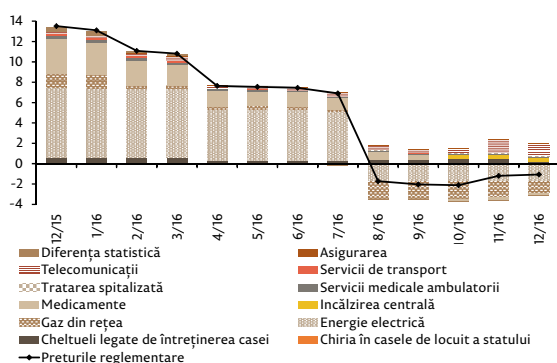

Sursa: BNS, calcule BNM

diminuarea contribuțiilor din partea grupelor „legume proaspete”, „produse de morărit și panificație”, „cartofi”, „pește și produse din pește”, „fructe proaspete” și „lapte și produse lactate” (Graficul 2.24).

Prețurile reglementate

Graficul 2.25: Contribuția componentelor (p.p.) la dinamica anuală a prețurilor reglementate (%)

Sursa: BNS, calcule BNM

Rata anuală a prețurilor reglementate a avut o dinamică descendentă desfășurată în palierul pozitiv în primele șapte luni ale anului 2016, diminuându-se de la 13.5 la sută în luna decembrie 2015 până la 6.9 la sută în luna iulie 2016. Începând cu luna august, rata anuală a prețurilor reglementate s-a poziționat în teritoriul negativ, aflându-se în acest palier până la sfârșitul anului 2016 și înregistrând în luna decembrie valoarea de -1.1 la sută (Graficul 2.25).

Această evoluție s-a datorat, în mare parte, eliminării treptate a efectului majorării tarifului la energia electrică din vara anului 2015, dar și revizuirii în direcția diminuării a tarifului la energia electrică și la gazul în rețea în prima jumătate a anului 2016. În același timp, reducerea ratei anuale a prețurilor reglementate s-a produs și datorită diminuării aportului pozitiv din partea prețurilor la medicamente, ca urmare a unor modificări legislative cu privire la activitatea farmaceutică efectuate în primăvara anului 2016⁴, dar și a negocierilor din toamna anului 2016 dintre Guvern și rețelele mari de farmacii⁵ cu scopul de a reduce prețul medicamentelor pentru consumatorul final. Ca rezultat, în luna decembrie 2016, prețurile la medicamente au fost cu 1.2 la sută inferioare celor din luna similară a anului 2015. În trimestrul IV 2016, prețurile reglementate au fost influențate de contribuția pozitivă din partea subcomponentei încălzirea centralizată, ca urmare a deciziei ANRE de majorare a tarifului la energia termică livrată consumatorilor din municipiul Chișinău cu 8.2 la sută față de tariful anterior, în vigoare din anul 2011. Ca urmare a adoptării noului tarif pentru energia termică, a fost ajustat și tariful pentru aprovizionarea cu apă caldă. Totuși, impactul asupra prețurilor reglementate a fost unul minor. În același timp, în trimestrul IV 2016, prețurile la serviciile de telecomunicații au înregistrat o majorare de 4.0 la sută, ca urmare a modificării grilei tarifare pentru apelurile internaționale în utilizarea serviciilor de telefonie fixă prestate de compania S.A. Moldtelecom, începând cu 01 noiembrie 2016⁶.

Pe parcursul perioadei de raportare, contribuții la dinamica anuală a prețurilor la serviciile reglementate au generat prețurile la serviciile medicale și la serviciile de transport, acestea fiind însă neglijabile (Graficul 2.25).

⁴Conform prevederilor noi, începând cu data de 01 aprilie 2016, la comercializarea medicamentelor, farmaciile aplică un adaos comercial care va fi în concordanță cu prețul inclus în Catalogul național de preturi de producător la medicamente.

⁵Conform declarațiilor oficialilor, de la mijlocul lunii octombrie 2016, prețurile pentru 160 de denumiri comerciale ale medicamentelor de importanță socială ar fi trebuit să se reducă cu 40 la sută, <http://www.ms.gov.md/?q=stiri/12-octombrie-se-reduc-preturile-medicamente>

⁶http://www.moldtelecom.md/ro/persons/fix/fix/international/apeluri_traditionale/

Prețurile la combustibili

În 2016, evoluția ratei anuale a prețurilor la combustibili s-a caracterizat printr-o volatilitate sporită. Astfel, în primele opt luni ale anului 2016, rata anuală a prețurilor la combustibili a consemnat o dinamică descendentă, micșorându-se de la 3.2 la sută în luna decembrie 2015 până la -5.5 la sută în luna august 2016 (Graficul 2.26).

Această dinamică a fost susținută, preponderent, de diminuarea prețurilor la carburanți, ca urmare a micșorării semnificative a prețurilor internaționale la petrol (prețul mediu la petrolul Urals în primele opt luni ale anului 2016 a constituit 39.3 dolari SUA/baril, cu 23.5 la sută mai puțin față de prețul mediu al petrolului în anul 2015). Totodată, merită a fi menționat faptul că, începând cu luna mai, ANRE a adoptat o nouă metodologie de formare și aplicare a prețurilor la produsele petroliere. Conform versiunii inițiale ale acesteia, ANRE, la fiecare 14 zile calendaristice, în ziua de marți, stabilește prețurile plafon⁷ de comercializare cu amănuntul a benzinei, motorinei și a gazului lichefiat, care nu pot fi depășite de operatorii din piață. Ulterior, prețurile plafon pentru gazul lichefiat au fost excluse din metodologia sus-menționată. Modificările respective s-au reflectat asupra prețurilor la combustibili în următoarele luni ale anului. Ulterior, începând cu luna august, rata anuală a prețurilor la combustibili a urmat o dinamică ascendentă, majorându-se până 1.6 la sută în luna decembrie. Creșterea ritmului anual al prețurilor la combustibili, în a doua jumătate a anului, a fost determinată, în principal, de atenuarea presiunilor negative din partea prețurilor la carburanți și la gazul din butelii, ca urmare a creșterii prețurilor internaționale la petrol. Astfel, prețul petrolului Urals, în perioada august-decembrie 2016, a atins valoare medie de 46.4 dolari SUA/baril, ceea ce constituie o majorare de 20.2 la sută în comparație cu prețul petrolului din primele șapte luni ale anului. Pe parcursul anului 2016, contribuția din partea prețurilor la lemnele pentru foc la dinamica prețurilor la combustibili a fost una pozitivă și a constituit în medie 3.3 la sută. Prețurile la cărbune au generat, pe parcursul anului 2016, un aport minor la dinamica prețurilor la combustibili.

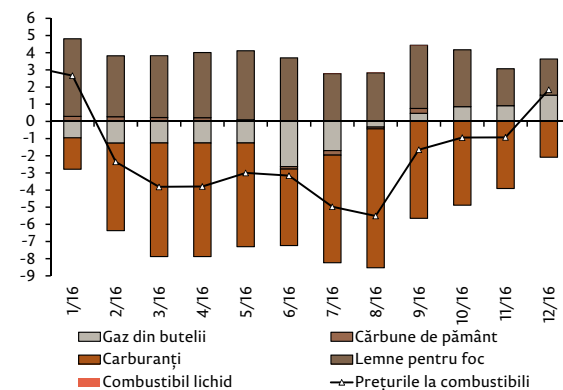
Prețurile producției industriale

Rata anuală a indicelui prețurilor producției industriale (IPPI) a consemnat, pe parcursul anului 2016, o traiectorie descendentă, astfel, în luna decembrie 2016, aceasta s-a poziționat la nivelul de 2.8 la sută sau cu 6.3 puncte procentuale inferior celui din luna decembrie 2015. Această evoluție a fost influențată atât de dinamica prețurilor la produsele livrate pe piața externă, cât și pe cea internă (Graficul 2.27).

Analizând evoluția ratei anuale a prețurilor în industrie după principalele ramuri, se conturează că dinamica acesteia este

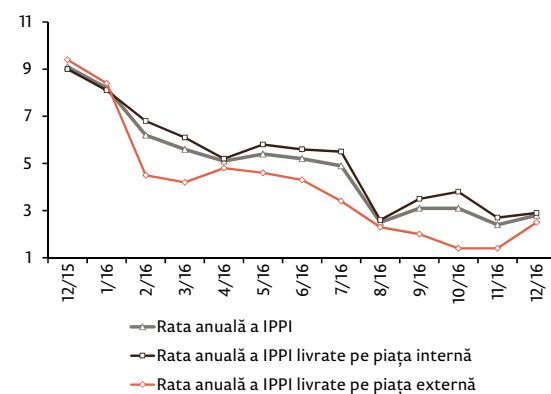
⁷Prețurile plafon se formează din următoarele componente: cotațiile medii Platts pentru benzină; costurile de tranzacționare aferente operațiunii de import, inclusiv costurile de transport și de asigurare; cota accizelor și cota taxei pe valoarea adăugată, aplicate în conformitate cu Codul Fiscal al Republicii Moldova, și marja comercială specifică ce cuprinde valoarea cheltuielilor și profitul companiilor petroliere.

Graficul 2.26: Contribuția componentelor (p.p.) la creșterea anuală a prețurilor la combustibili (%)

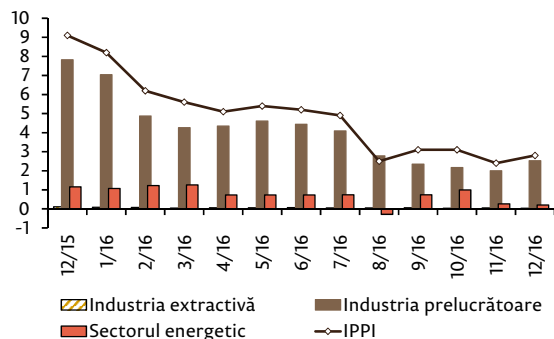
Sursa: BNS, calcule BNM

Graficul 2.27: Rata anuală a IPPI (%)

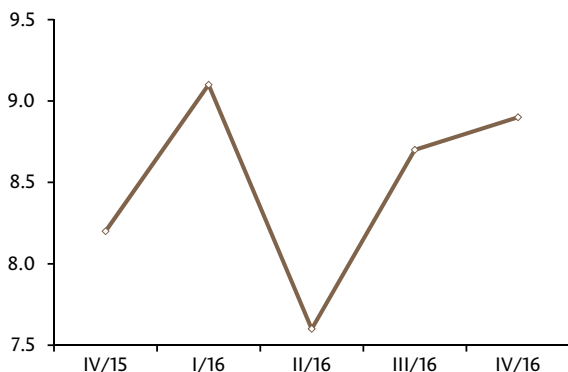
Sursa: BNS

Graficul 2.28: Rata anuală a IPPI (%) și contribuția componentelor acesteia clasificată după principalele ramuri (p.p.)

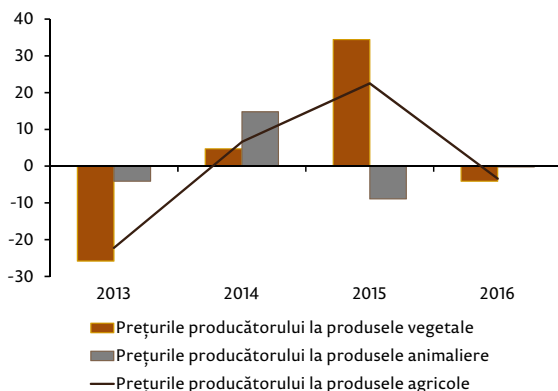
Sursa: BNS, calcule BNM

Graficul 2.29: Evoluția indicelui prețurilor în construcții (% față de perioada similară a anului precedent)

Sursa: BNS

Graficul 2.30: Prețurile producătorului la produsele agricole (% față de anul precedent)

Sursa: BNS

determinată, preponderent, de evoluția prețurilor în industria prelucrătoare (Graficul 2.28). Astfel, în luna decembrie 2016, la formarea ratei anuale a IPPI, prețurile din cadrul industriei prelucrătoare au contribuit cu 2.5 puncte procentuale sau cu 5.3 puncte procentuale mai puțin în comparație cu finele anului 2015. Diminuarea pronunțată a contribuției din partea prețurilor aferente industriei prelucrătoare, pe parcursul anului 2016, a fost determinată, în principal, de temperarea ritmurilor de creștere a prețurilor în „industria alimentară”, celor aferente „fabricării băuturilor” și „produselor de tutun”. Temperarea ratei anuale a prețurilor în ramurile sus-menționate a fost influențată, în mare parte, de diminuarea prețurilor la materia primă, drept urmare a consemnării unui an agricol bun. Totodată, în luna decembrie 2016, prețurile din cadrul sectorului energetic s-au majorat cu 1.8 la sută, generând o contribuție de doar 0.2 puncte procentuale (Graficul 2.28). Creșterea prețurilor în sectorul energetic a fost determinată de ajustarea tarifului aferent „încălzirii centralizate” în municipiul Chișinău. Similar perioadelor precedente, contribuția prețurilor aferente industriei extractive rămâne a fi una neglijabilă.

Prețurile în construcții

Pe parcursul anului 2016, rata anuală de creștere a prețurilor în construcții a oscilat în jurul valorii de 8.6 la sută. În trimestrul IV 2016, aceasta a constituit 8.9 la sută, majorându-se cu 0.7 puncte procentuale comparativ cu trimestrul IV 2015 (Graficul 2.29).

În structura economiei naționale, în trimestrul IV 2016, cele mai mari creșteri față de perioada similară a anului 2015 au fost înregistrate în următoarele sectoare: „construcția de locuințe” (14.0 la sută), „alte construcții” (13.7 la sută), „agricultură” (9.3 la sută) și „electroenergetică” (8.3 la sută).

Prețurile producătorului la produsele agricole

În anul 2016, prețurile producătorului la produsele agricole s-au diminuat cu 3.4 la sută în comparație cu cele din anul 2015. Această evoluție a fost determinată, în principal, de diminuarea prețurilor la produsele vegetale cu 4.1 la sută. Totodată, prețurile la produsele animale au consemnat o evoluție mai modestă, diminuându-se în termeni anuali doar cu 0.2 la sută (Graficul 2.30).

Evoluția prețurilor la produsele vegetale a fost determinată, preponderent, de diminuarea prețurilor la „culturile cerealiere și leguminoase-boabe” (-8.7 la sută), „floarea soarelui” (-3.4 la sută), „rașiță” (-3.1 la sută) și „fructe și pomușoare” (-2.2 la sută). În același timp, diminuarea prețurilor la produsele animale a fost determinată de reducerea prețurilor la „ouă” (-0.9 la sută) și „vite și păsări” (-0.7 la sută).

2.3 Sectorul public

În perioada ianuarie-decembrie 2016, dinamica colectării veniturilor la bugetul public național a consemnat o majorare a ritmului anual de creștere, până la 5.2 la sută față de 2.9 la sută în anul 2015, acestea constituind 45 946.9 milioane lei (Graficul 2.31).

Raportate la PIB, în anul 2016, veniturile colectate s-au micșorat cu 1.5 puncte procentuale față de anul 2015, constituind 34.2 la sută.

Partea majoră a veniturilor bugetare a fost acumulată din contul impozitelor și taxelor, care au avut o pondere de 63.6 la sută (29231.0 milioane lei). Contribuțiile și primele de asigurări obligatorii au constituit 28.9 la sută (13 271.1 milioane lei), iar ponderea altor venituri și granturi au constituit 4.5 la sută (2 071.8 milioane lei) și respectiv 3.0 la sută (1 373.0 milioane lei) din totalul veniturilor bugetare.

Pe parcursul anului de raportare, Republica Moldova a beneficiat de suport financiar pentru susținerea bugetului sub formă de granturi externe în sumă de 1 373.0 milioane lei sau cu 29.7 la sută mai puțin față de anul 2015. Asistența oferită de către organizațiile financiare internaționale și țările donatoare constituie o contribuție importantă pentru recuperarea economică și implementarea reformelor necesare pentru modernizarea și relansarea Republicii Moldova.

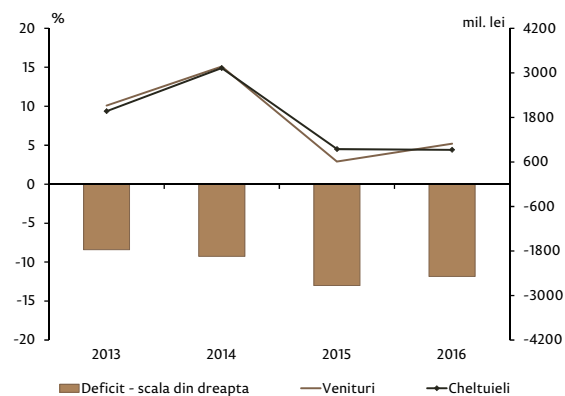
Cheltuielile bugetului public național au totalizat în anul de referință 48 434.0 milioane lei, înregistrând o creștere de 4.4 la sută față de anul 2015. Din totalul de cheltuieli, ponderea cea mai mare au avut-o cheltuielile pentru protecția socială (35.6 la sută), pentru învățământ au fost alocate 17.7 la sută, iar ocrotirii sănătății – 13.4 la sută. Pentru serviciile de stat cu destinație generală și pentru servicii în domeniul economiei au fost alocate 10.6 la sută și respectiv 9.5 la sută, iar domeniului apărării naționale, menținerii ordinii publice și securității naționale i-au revenit 8.0 la sută din cheltuieli, alte domenii beneficiind de finanțare mai modestă.

Cheltuielile publice, raportate la PIB, au constituit 36.0 la sută sau cu 1.9 puncte procentuale mai puțin decât în anul 2015.

În anul 2016, executarea bugetului public național s-a soldat cu un deficit de 2 487.1 milioane lei, cu 246.1 milioane lei sub nivelul anului 2015. Raportat la PIB, acest deficit reprezintă 1.8 la sută, cu 0.4 puncte procentuale sub nivelul din anul 2015 (Graficul 2.32). Sursele de finanțare a deficitului public național s-au format din surse externe în sumă de 3 492.5 milioane lei și din surse interne în sumă de 606.8 milioane lei.

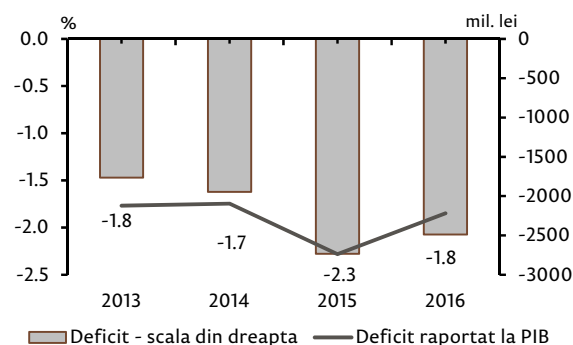
La sfârșitul anului 2016, datoria de stat a Republicii Moldova a constituit 50 785.8 milioane lei, majorându-se cu 17 276.6 milioane lei sau cu 51.6 la sută comparativ cu sfârșitul anului

Graficul 2.31: Indicatorii bugetului public național

Sursa: Ministerul Finanțelor, calcule BNM

Graficul 2.32: Evoluția deficitului bugetului public național

Sursa: Ministerul Finanțelor, calcule BNM

2015. Această creștere se datorează, în mare parte, convertirii în VMS a garanțiilor de stat cu maturitatea cuprinsă între 1 și 25 ani, în sumă de 13.3 miliarde lei, în luna octombrie 2016, emise de către Ministerul Finanțelor în numele Guvernului Republicii Moldova, pentru garantarea creditelor de urgență acordate de Banca Națională a Moldovei în anii 2014 și 2015, conform Legii nr. 235 din 03 octombrie 2016 privind emisiunea obligațiunilor de stat în vederea executării de către Ministerul Finanțelor a obligațiilor de plată derivate din garanțiile de stat nr. 807 din 17 noiembrie 2014 și nr. 101 din 01 aprilie 2015.

Datoria de stat, la sfârșitul anului 2016, a fost formată din datoria de stat externă în proporție de 57.6 la sută și datoria de stat internă în proporție de 42.4 la sută.

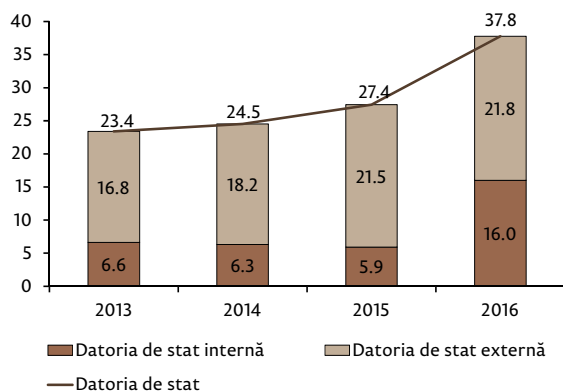
Soldul datoriei de stat externe, exprimat în valută, la situația din 31 decembrie 2016 s-a majorat cu 9.55 la sută față de 01 ianuarie 2016 și a constituit 1464.7 milioane dolari SUA. Datoria de stat externă, ca valoare exprimată în lei moldovenești, s-a majorat pe parcursul anului de raportare cu 11.3 la sută, totalizând 29 266.2 milioane lei.

Datoria de stat internă, la sfârșitul anului 2016, a înregistrat valoarea de 21 519.6 milioane lei, superioară celei de la sfârșitul anului 2015 de circa 3 ori. Modificarea datoriei de stat interne a fost generată, în mare parte, de emiterea, în luna octombrie 2016, a VMS pentru executarea de către Ministerul Finanțelor a obligațiunilor de plată derivate din garanțiile de stat menționate, în sumă de 13.3 miliarde lei, și de majorarea emisiunii VMS pe piața primară cu circa 18.5 la sută. Prin urmare, la finele anului 2016, datoria de stat internă a fost formată din VMS emise pe piața primară (28.4 la sută sau 6 115.0 milioane lei), VMS convertite (9.6 la sută sau 2 063.4 milioane lei) și VMS emise pentru executarea garanțiilor de stat (62.0 la sută sau 13 341.2 milioane lei).

În anul 2016, pentru serviciul datoriei de stat de la bugetul public național au fost utilizate mijloace bănești în sumă de 1 747.1 milioane lei (cu 67.5 la sută mai mult comparativ cu anul 2015), dintre care 83.7 la sută au fost destinate datoriei de stat interne, iar 16.3 la sută din resurse i-au revenit serviciului datoriei de stat externe.

La sfârșitul anului 2016, datoria de stat ca pondere în PIB a constituit 37.8 la sută, situându-se cu 10.4 puncte procentuale peste nivelul anului 2015. Această creștere a fost determinată de majorarea datoriei de stat interne raportate la PIB cu 10.1 puncte procentuale, până la 16.0 la sută, în timp ce ponderea datoriei de stat externe s-a majorat cu 0.3 puncte procentuale, până la 21.8 la sută (Graficul 2.33).

Graficul 2.33: Datoria de stat ca pondere în PIB (%)

Sursa: Ministerul Finanțelor, calcule BNM

2.4 Conturile internaționale ale Republicii Moldova pentru anul 2016 (date provizorii)

Balanța de plăți⁸

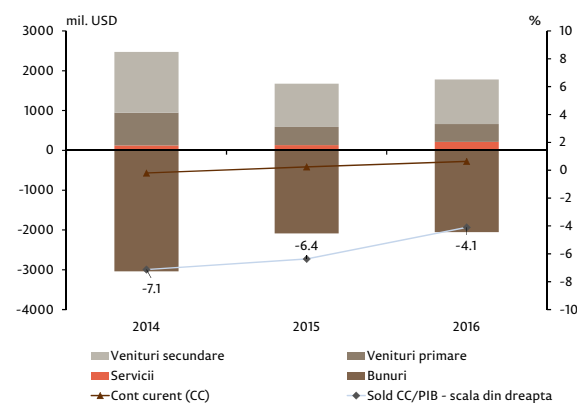
Deficitul contului curent în anul 2016 a constituit 276.58 milioane dolari SUA (diminuându-se cu 33.3 la sută față de anul 2015) (Tabelul A.1) Raportat la PIB, acesta a constituit 4.1 la sută și s-a redus cu 2.3 puncte procentuale comparativ cu anul 2015 (Graficul 2.34). Îmbunătățirea soldului contului curent în termeni absoluți, înregistrată în anul 2016, a rezultat, în primul rând, din majorarea cu 61.9 la sută a excedentului înregistrat la servicii, urmată de creșterea cu 3.2 la sută a excedentului veniturilor secundare și de diminuarea cu 1.5 la sută a deficitului înregistrat în comerțul exterior cu bunuri.

În anul 2016, volumul comerțului exterior cu bunuri (FOB-FOB) a însumat 5 151.34 milioane dolari SUA, modificându-se neesențial față de anul 2015 (+1.0 la sută). Deficitul comerțului exterior cu bunuri a constituit 2 056.62 milioane dolari SUA și s-a diminuat cu 1.5 la sută, deoarece exporturile s-au majorat mai mult decât importurile. Raportul dintre deficitul comerțului exterior cu bunuri și PIB a fost de 30.5 la sută, cu 1.6 puncte procentuale mai mic față de anul 2015. Gradul de acoperire a importurilor de bunuri prin exporturi a constituit 42.9 la sută, fiind cu 1.0 puncte procentuale superior celui înregistrat în anul 2015.

Valoarea exporturilor de bunuri (FOB) înregistrate în balanța de plăți a constituit 1 547.36 milioane dolari SUA (+2.7 la sută față de anul 2015⁹). Cu toate că volumul fizic al bunurilor exportate a înregistrat creșteri semnificative în trimestrele III-IV 2016, valoarea acestora s-a majorat neesențial comparativ cu anul 2015 din cauza prețurilor în scădere. Concomitent, s-au diminuat și prețurile bunurilor importate, însă tempoul de diminuare a avut o tendință descrescătoare. La aceasta a contribuit, în special, decizia țărilor OPEC și a altor țări exportatoare de petrol, luată în noiembrie 2016, de a reduce volumele de extragere a țițeiului, ceea ce a condus la majorarea prețurilor la sfârșitul anului. Astfel, dacă în trimestrele I-III 2016 raportul de schimb în comerțul exterior cu bunuri al Republicii Moldova arăta o dinamică pozitivă (prețurile la bunurile exportate diminuându-se mai lent decât prețurile celor importate), în trimestrul IV 2016 raportul de schimb s-a înrăutățit.

Sub aspect regional, evoluția exporturilor Republicii Moldova a fost determinată de situația economică a principalilor parteneri comerciali din CSI. Cu toate că în trimestrul IV 2016 Federația Rusă a depășit recesiunea economică, înregistrând o dinamică pozitivă a PIB, declinul din trimestrele I-III a lăsat o amprentă asupra exporturilor moldovenești în Rusia, acestea scăzând cu 2.9

Graficul 2.34: Contul curent - componente principale

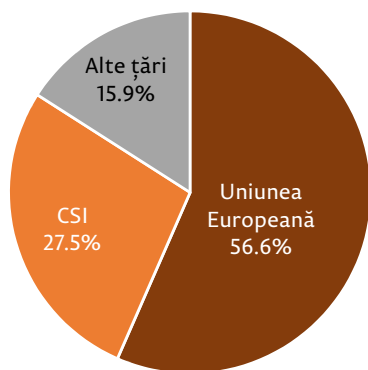

Sursa: BNM

⁸Comentariile analitice complete privind evoluția conturilor internaționale, precum și indicatorii conturilor internaționale în dinamică pot fi accesați la adresa <http://bnm.md/ro/content/conturile-internationale-ale-republicii-moldova-pentru-anul-2016-date-provizorii>.

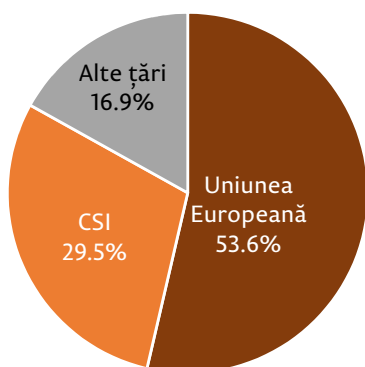
⁹Spre deosebire de datele BNS, statistica comerțului exterior cu bunuri publicată de BNM în balanța de plăți conține un șir de ajustări.

Graficul 2.35: Exportul de bunuri în anul 2016, structura pe zone geografice (%)

Sursa: Elaborat de BNM în baza datelor BNS (baza de date a declarațiilor vamale, fără bunurile pentru/după prelucrare pentru care nu are loc schimbul dreptului de proprietate)

Graficul 2.36: Importul de bunuri în anul 2016, structura pe zone geografice, prețuri CIF (%)

Sursa: Elaborat de BNM în baza datelor BNS (baza de date a declarațiilor vamale, fără bunurile pentru/după prelucrare pentru care nu are loc schimbul dreptului de proprietate, selecții la import (prețuri CIF) după principiul țării de livrare)
Nota: BNS prezintă importul după principiul țării de origine.

la sută comparativ cu anul 2015 (conform statisticii vamale). Totodată, după recesiunea din 2015, Ucraina a înregistrat în 2016 o creștere reală, ceea ce a avut un impact pozitiv asupra exporturilor Republicii Moldova în această țară (+8.4 la sută). La majorarea exporturilor în Ucraina a contribuit anularea, la sfârșitul anului 2015, a taxelor temporare la mărfurile de import ce au fost introduse anterior cu scopul stabilizării balanței de plăți. În Belarus însă recesiunea economică a continuat și în anul 2016, ceea ce s-a reflectat în scăderea cu 21.3 la sută a exporturilor Republicii Moldova în această țară. Se remarcă, de asemenea, o scădere substanțială a exporturilor către Kazahstan (de 4.4 ori), la care a contribuit interzicerea, începând cu 01 iulie 2016, a tranzitului pe teritoriul Federației Ruse a mărfurilor ce intră de pe teritoriul Ucrainei, precum și deprecierea considerabilă a tenghe-ului kazah.

Dinamica exporturilor în țările Uniunii Europene a fost neuniformă, oglindind deosebirile în performanțele economice ale țărilor-membre UE. Dacă, per total, exporturile de bunuri ale Republicii Moldova în UE au înregistrat o dinamică pozitivă în a doua jumătate a anului, rezultând într-o creștere anuală considerabilă, evoluția exporturilor pe țări-membre UE a fost diferită. În special, s-au majorat exporturile către România (cu 23.2 la sută) și Bulgaria (de 2.6 ori), în timp ce exporturile în Marea Britanie și Italia s-au diminuat (respectiv, cu 18.7 la sută și 16.2 la sută). În total, exporturile de bunuri în UE s-au majorat cu 10.4 la sută, în CSI – s-au diminuat cu 15.8 la sută.

Structura geografică a exporturilor de bunuri (fără bunuri după prelucrare și alte ajustări) în anul 2016 arată că 56.6 la sută au avut ca destinație țările Uniunii Europene, 27.5 la sută au fost livrate către țările CSI, restul de 15.9 la sută au revenit exporturilor către alte țări (Graficul 2.35).

În cadrul structurii pe categorii a exporturilor de bunuri în continuare au predominat produsele agroalimentare (60.4 la sută din total), din care exportul de băuturi alcoolice s-a majorat față de anul 2015 cu 9.3 la sută. De asemenea, au fost livrate *articole și părți de mobilier* (în creștere cu 19.1 la sută comparativ cu anul 2015), *mașini și aparate* (în scădere cu 6.2 la sută), *produse ale industriei chimice* (în scădere cu 25.7 la sută, în mare parte, ca urmare a diminuării exportului de medicamente cu 35.7 la sută), *materiale textile și articole din acestea* (în creștere cu 27.0 la sută, datorită creșterii de 3.0 ori a exportului de materiale tricotate și croșetate), *sticlă și articole din sticlă* (în creștere cu 4.8 la sută față de anul 2015) etc.

Valoarea *importurilor de bunuri* (FOB) înregistrate în balanța de plăți a constituit 3 603.98 milioane dolari SUA (+0.3 la sută față de anul 2015).

Structura geografică a importurilor de bunuri (fără bunuri pentru prelucrare și alte ajustări, după principiul țării de livrare) în anul 2016 arată că 53.6 la sută au fost livrate din țările Uniunii Europene, 29.5 la sută – din țările CSI, restul de 16.9 la sută au revenit importurilor din alte țări (Graficul 2.36).

În cadrul structurii pe categorii a importurilor de bunuri au predominat tradițional *produsele minerale*, în proporție de 17.3 la

sută (în scădere cu 14.1 la sută în raport cu anul 2015), *produsele agroalimentare* (în creștere cu 3.5 la sută, tendință generată, în mare parte, de majorarea importului de zahar de 4.5 ori), urmate de *mașini și aparate* (în creștere cu 1.9 la sută), *produse chimice* (în creștere cu 1.3 la sută), *metale comune și articole din acestea* (în scădere cu 4.2 la sută), *materiale plastice, cauciuc și articole din acestea* (în scădere cu 1.2 la sută), *mijloace și echipamente de transport* (în creștere cu 21.1 la sută, importul de autoturisme majorându-se cu 23.2 la sută), *materiale textile și articole din acestea* (în creștere cu 32.2 la sută).

Importul de produse energetice și electricitate a constituit 604.40 milioane dolari SUA, diminuându-se cu 14.3 la sută comparativ cu 2015, tendință generată per ansamblu de evoluția descendentă a prețurilor pe piața mondială (Graficul 2.37).

Majorarea soldului pozitiv al balanței *serviciilor* până la 211.88 milioane dolari SUA a rezultat din creșterea exporturilor cu 8.1 la sută, în timp ce importurile de servicii au rămas practic constante. Raportul dintre excedentul balanței serviciilor și PIB a constituit 3.1 la sută, cu 1.1 puncte procentuale mai mare comparativ cu anul 2015 (Tabelul A.2).

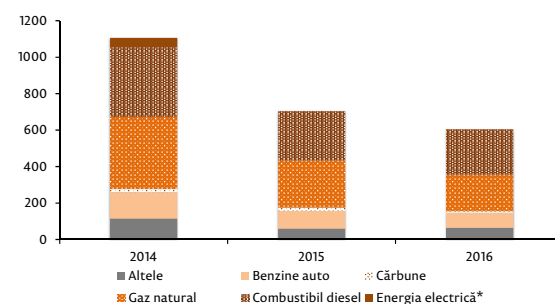
O creștere semnificativă a fost înregistrată la exporturile de servicii de călătorii (cu 19.9 la sută), în special călătorii personale legate de prestarea serviciilor de învățământ nerezidenților (+55.0 la sută față de anul 2015). De asemenea, s-au majorat și exporturile de servicii de transport (cu 9.0 la sută), în particular transport aerian (+27.7 la sută). Pe de altă parte, s-au diminuat exporturile de servicii de telecomunicații (-21.6 la sută).

Sub aspectul structurii comerțului exterior cu servicii, cea mai semnificativă pondere atât în valoarea încasărilor, cât și cea a plăților pentru servicii a revenit tradițional *serviciilor de transport* – 33.5 la sută și, respectiv, 35.7 la sută din total. *Serviciile de călătorii* au constituit 23.4 la sută și 32.2 la sută în cadrul exportului și, respectiv, importului de servicii. Un impact semnificativ asupra balanței serviciilor îl au și *serviciile de prelucrare a materiei prime ce aparține altora*, al căror export a reprezentat 14.1 la sută din exportul total de servicii în anul 2016.

Excedentul *veniturilor primare* a scăzut în anul 2016 cu 1.9 la sută față de anul 2015, până la 449.15 milioane dolari SUA (Tabelul A.3). Cu toate că remunerarea salariaților rezidenți primită pentru munca prestată patronilor nerezidenți a scăzut considerabil (cu 8.8 la sută), efectul acestei scăderi a fost atenuat de diminuarea concomitentă a ieșirilor de venituri primare, în special a veniturilor ce revin investitorilor străini direcți (sub formă de dividende și profituri reinvestite) (-22.0 la sută). Raportul dintre soldul veniturilor primare și PIB a constituit 6.7 la sută, cu 0.3 puncte procentuale mai puțin comparativ cu anul 2015.

Soldul pozitiv al *veniturilor secundare* s-a majorat până la 1 119.01 milioane dolari SUA, în special în urma majorării cu 41.7 la sută a intrărilor de asistență tehnică și granturi primite de administrația publică în cadrul cooperării internaționale (Tabelul A.4). Totodată, volumul asistenței tehnice și al granturilor primite de alte sectoare s-a diminuat cu 10.5 la sută comparativ cu anul 2015.

Graficul 2.37: Importurile de produse energetice și electricitate (milioane USD, prețuri CIF)

Sursa: Elaborat de BNM în baza datelor BNS (baza de date a declarațiilor vamale, fără bunurile pentru/după prelucrare pentru care nu are loc schimbul dreptului de proprietate)
* Import net

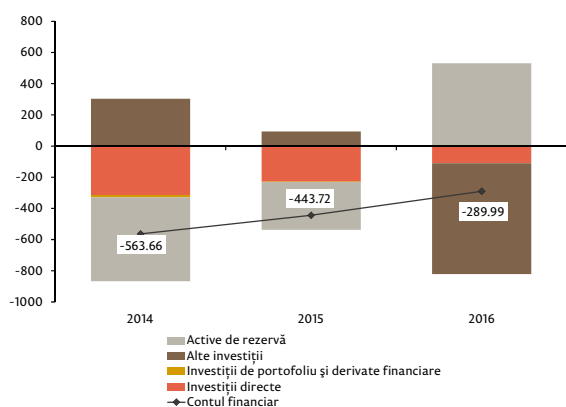
Transferurile personale primite din exterior de rezidenții moldoveni nu s-au schimbat esențial (-0.9 la sută față de 2015). Raportul dintre soldul veniturilor secundare și PIB s-a menținut la valoarea anului 2015, constituind 16.6 la sută.

Valoarea remiterilor personale primite de rezidenții Republicii Moldova (un indicator nou calculat suplimentar la balanța de plăți conform metodologiei MBP6), ce reflectă valoarea compensării nete pentru muncă (excluzând cheltuielile de călătorii în străinătate și unele taxe achitate de rezidenți peste hotare), a transferurilor personale și celor de capital între gospodăriile casnice, a constituit 1 348.71 milioane dolari SUA. Raportul dintre remiterile personale și PIB s-a diminuat de la 21.7 la sută în anul 2015 până la 19.9 la sută în anul 2016, atât ca rezultat al micșorării valorii remiterilor cu 4.7 la sută (în special, în urma scăderii intrărilor din Federația Rusă), cât și al creșterii PIB.

Contul de capital a înregistrat un sold negativ de 46.71 milioane dolari SUA (în 2015 a fost înregistrat un sold pozitiv de 22.88 milioane dolari SUA), ca urmare a diminuării intrărilor de asistență din exterior primită de administrația publică pentru finanțarea proiectelor investiționale (de 5.5 ori).

Ca rezultat al tranzacțiilor curente și de capital efectuate de rezidenții Republicii Moldova cu străinătatea pe parcursul anului 2016, *necesarul net de finanțare* (suma dintre soldurile conturilor curent și de capital din balanța de plăți) s-a diminuat cu 17.5 la sută față de anul 2015 și a constituit 323.29 milioane dolari SUA, ceea ce reprezintă 4.8 la sută în raport cu PIB (6.0 la sută în anul 2015).

Graficul 2.38: Contul financiar după categorii funcționale (milioane USD)

Sursa: BNM

Nota: (+) ieșiri nete, (-) intrări nete de capital.

În anul 2016, *contul financiar*¹⁰ s-a soldat cu intrări nete în valoare de 289.99 milioane dolari SUA, ca rezultat al majorării nete a pasivelor economiei naționale față de străinătate cu 442.63 milioane dolari SUA, ca urmare a tranzacțiilor efective, în timp ce activele financiare externe ale rezidenților au înregistrat o majorare netă cu 152.64 milioane dolari SUA (Tabelul A.4, graficul 2.38).

Principala sursă de acoperire a necesarului net de finanțare în anul 2016 au fost activele sub formă de *numerar și depozite* în valută ale agenților economici rezidenți și ale populației (care au scăzut cu 454.69 milioane dolari SUA, alimentând piața valutară internă), în timp ce activele oficiale de rezervă ale BNM s-au majorat cu 531.14 milioane dolari SUA în urma tranzacțiilor efective, iar activele băncilor licențiate sub formă de numerar și depozite au crescut cu 77.69 milioane dolari SUA. (Remarcăm faptul că s-a oprit retragerea de către nerezidenți a *depozitelor* din sistemul bancar național (pe parcursul anului 2016 băncile licențiate au atras de la nerezidenți depozite în valoare netă de 0.83 milioane dolari SUA, spre deosebire de retragerile nete în valoare de 119.75 milioane dolari SUA înregistrate în 2015)).

La acoperirea necesarului de finanțare au contribuit, de asemenea, intrările nete de capital sub formă de *credite*

¹⁰Conform MBP6, articolele contului financiar sunt prezentate în valoare netă ca diferența dintre procurarea netă de active financiare și acumularea netă de angajamente, creșterea activelor și pasivelor financiare fiind înregistrată cu semnul plus, iar diminuarea lor – cu semnul minus.

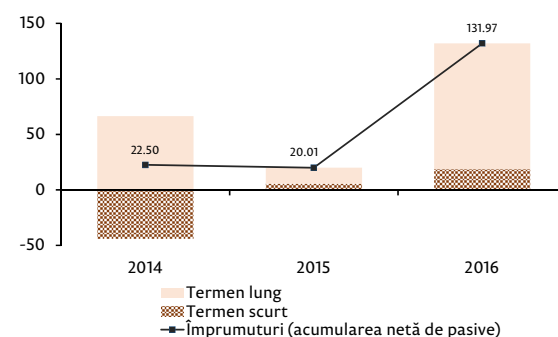
comerciale și avansuri (204.41 milioane dolari SUA) și de împrumuturi (132.98 milioane dolari SUA).

Pasivele sub formă de împrumuturi externe au înregistrat trageri nete în valoare de 131.97 milioane dolari SUA (trageri – 420.74 milioane dolari SUA, din care pe termen lung – 399.05 milioane dolari SUA și pe termen scurt – 21.69 milioane dolari SUA; rambursări – 288.77 milioane dolari SUA), ceea ce este de 6.6 ori mai mult comparativ cu anul 2015 (Graficul 2.39, tabelul A.6). De finanțare externă au beneficiat: administrația publică, inclusiv cea locală – 233.13 milioane dolari SUA, urmată de sectorul societăți nefinanciare, gospodăriile populației și instituțiile fără scop lucrativ cu trageri în valoare de 128.43 milioane dolari SUA, alte societăți financiare – 26.36 milioane dolari SUA, societăți care acceptă depozite (bănci) – 21.08 milioane dolari SUA, BNM – 11.74 milioane dolari SUA. Principalii creditori ai administrației publice în anul 2016 au fost: Guvernul României – 67.99 milioane dolari SUA, Asociația Internațională de Dezvoltare – 47.89 milioane dolari SUA, Banca Internațională pentru Reconstrucție și Dezvoltare – 45.61 milioane dolari SUA, Fondul Monetar Internațional – 24.10 milioane dolari SUA, Banca Europeană de Investiții – 19.77 milioane dolari SUA, Banca Europeană pentru Reconstrucție și Dezvoltare – 15.07 milioane dolari SUA etc. Rambursările de împrumuturi externe efectuate pe parcursul anului 2016 au constituit 288.77 milioane dolari SUA, din care sectorului societăților nefinanciare, gospodăriilor populației și instituțiilor fără scop lucrativ îi revin 93.79 milioane dolari SUA, societăților care acceptă depozite – 72.95 milioane dolari SUA, administrației publice – 57.66 milioane dolari SUA, BNM – 48.65 milioane dolari SUA, altor societăți financiare – 15.72 milioane dolari SUA.

Intrările nete de pasive sub formă de investiții directe în anul 2016 au continuat tendința descrescătoare (124.39 milioane dolari SUA, -46.9 la sută față de 2015). La scăderea intrărilor nete de ISD în Republica Moldova a contribuit atât conjunctura mondială nefavorabilă (conform datelor UNCTAD¹¹, fluxurile globale de ISD au scăzut în anul 2016 cu 13 la sută din cauza creșterii economice globale slabe), cât și situația internă. Creșterea netă a pasivelor sub formă de investiții directe a fost generată de participațiile noi în capitalul întreprinderilor din Republica Moldova în valoare netă de 66.17 milioane dolari SUA și de reinvestirea profiturilor de către investitorii străini în întreprinderile-fiice moldovenesti de 93.35 milioane dolari SUA. Totodată, au fost efectuate achitări nete ale datoriilor întreprinderilor rezidente față de investitorii lor direcți de peste hotare în valoare de 35.13 milioane dolari SUA (Graficul 2.40).

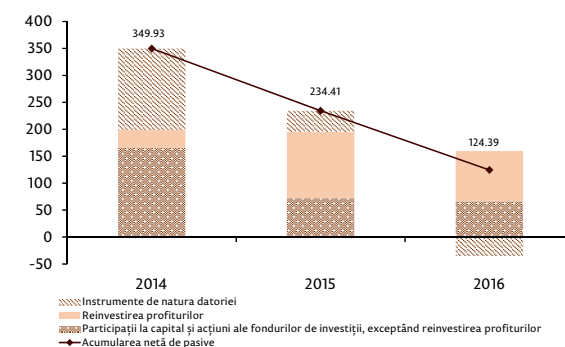
Investițiile de portofoliu au înregistrat în anul 2016 intrări nete de 0.76 milioane dolari SUA, iar derivatele financiare – ieșiri nete în valoare de 0.49 milioane dolari SUA, ca rezultat al tranzacționării swap-urilor valutare de către băncile licențiate cu băncile nerezidente.

Graficul 2.39: Împrumuturile externe (acumularea netă de pasive) pe scadențe (milioane USD)

Sursa: BNM

Graficul 2.40: Investiții directe: acumularea netă de pasive, dezagregate pe instrumente (milioane USD)

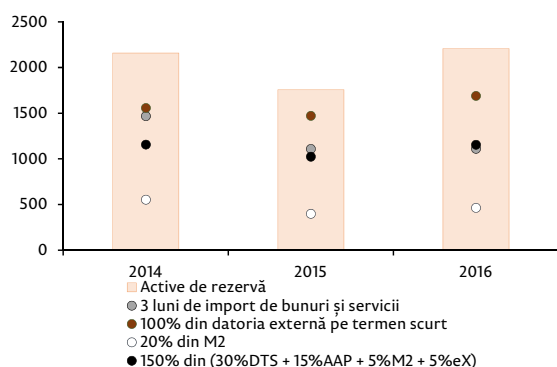

Sursa: BNM

¹¹ http://unctad.org/en/PublicationsLibrary/webdiaeia2017d1_en.pdf

Poziția investițională internațională a Republicii Moldova la 31 decembrie 2016

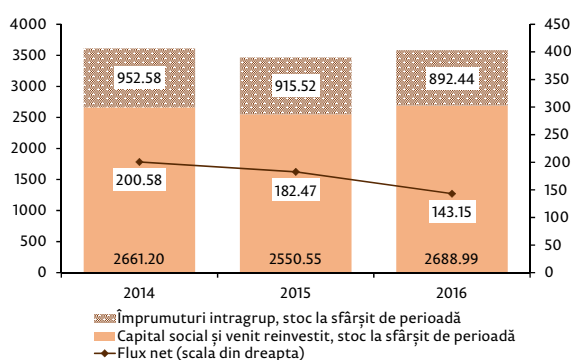
Graficul 2.41: Indicatorii suficienței activelor oficiale de rezervă ale Republicii Moldova (milioane USD)

Sursa: BNM

Notă: DTS – datoria pe termen scurt (după scadența originală), AAP – alte angajamente de portofoliu, M2 – masa monetară, eX – export de bunuri și servicii. Criteriile se bazează pe recomandările FMI din "Assessing Reserve Adequacy – Specific Proposals", aprilie 2015: <http://www.imf.org/external/np/pp/eng/2014/121914.pdf>

Graficul 2.42: Investițiile directe în economia națională*, componentele de bază (milioane USD)

Sursa: BNM

*Stocuri calculate conform principiului costului istoric

Poziția investițională internațională a Republicii Moldova, la 31 decembrie 2016, și-a continuat trendul descendent din perioadele precedente, soldul debitor ajungând la -5 979.23 milioane dolari SUA, în deteriorare cu 7.0 la sută față de cel înregistrat la finele anului 2015 (Tabelul A.7). Față de sfârșitul anului 2015, stocul de active financiare a scăzut cu 1.4 la sută, cel al pasivelor financiare fiind în creștere cu 3.8 la sută.

Deteriorarea poziției investiționale internaționale cu 391.50 milioane dolari SUA pe parcursul anului 2016 a fost determinată de tranzacțiile nete cu nerezidenții (-290.01 milioane dolari SUA), de schimbările de preț (-6.68 milioane dolari SUA) și de alte schimbări (-104.79 milioane dolari SUA), compensate parțial de efectul fluctuației ratelor de schimb ale valutelor originale față de dolarul SUA (+9.98 milioane dolari SUA).

Ponderea cea mai mare în stocul de *active financiare* externe este deținută în continuare de *activele de rezervă* (65.1 la sută). Stocul activelor oficiale de rezervă a crescut cu 25.6 la sută pe parcursul anului 2016 și a constituit 2 205.93 milioane dolari SUA la 31 decembrie 2016, revenind la nivelul anului 2014. Stocul activelor oficiale de rezervă a fost influențat de fluxul net din balanța de plăți (531.14 milioane dolari SUA, calculat la rata de schimb zilnică), de fluctuația ratei de schimb a valutelor originale față de dolarul SUA (-81.34 milioane dolari SUA), de modificările de preț ale titlurilor de valoare și ale aurului monetar (-0.66 milioane dolari SUA) și de alte schimbări (-0.02 milioane dolari SUA). Volumul activelor oficiale de rezervă corespunde tuturor criteriilor de suficiență:

- acoperirea a cel puțin 3 luni de importuri de bunuri și servicii (au acoperit 6.0 luni¹²);
- acoperirea integrală prin rezerve a datoriei externe pe termen scurt (au acoperit 130.5 la sută);
- acoperirea a 20 la sută din masa monetară M2 (au acoperit 94.9 la sută);
- acoperirea a 100-150 la sută din suma: 30 la sută din datoria pe termen scurt + 15 la sută din alte angajamente de portofoliu + 5 la sută din M2 + 5 la sută din exporturi de bunuri și servicii (au acoperit 288.6 la sută) (Graficul 2.41).

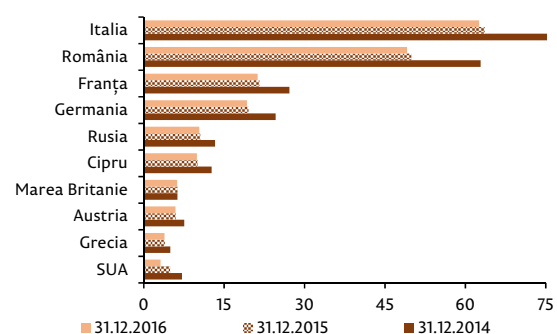
În structura *pasivelor externe*, alte investiții continuă să dețină ponderea majoritară de 60.5 la sută (+4.2 la sută comparativ cu finele anului 2015), urmate de investițiile directe cu o pondere de 38.2 la sută.

Stocul total de *investiții directe în economia națională* acumulat la sfârșitul anului 2016 a fost evaluat la 3 581.43 milioane dolari SUA (+3.3 la sută față de finele anului 2015), din care capitalul social și venitul reinvestit dețin o pondere de 75.1 la sută, iar împrumuturile intragrup (alt capital) – 24.9 la sută (Graficul 2.42).

¹²Cifra efectivă.

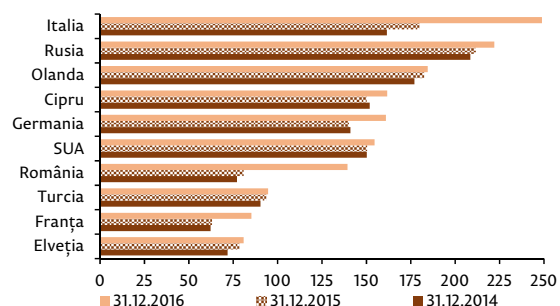
Conform repartiției stocului de ISD sub formă de capital social pe ramuri ale economiei, principala activitate economică care a beneficiat de investiții străine rămâne industria prelucrătoare (23.2 la sută din stocul total), urmată de activitățile financiare (23.0 la sută). În distribuția geografică a capitalului social acumulat, investitorilor din țările UE le-a revenit ponderea majoritară – 53.4 la sută. Investitorii din țările CSI au deținut o pondere de 10.9 la sută din totalul capitalului social acumulat, cei proveniți din alte țări dețin investiții în proporție de 35.7 la sută. Repartiția stocului de investiții străine directe în capitalul social acumulat în economia națională în dinamică pe principalele țări este reflectată în graficele 2.43 și 2.44.

Graficul 2.43: Stocul ISD* în sectorul bancar – capital social acumulat, pe principalele țări (milioane USD)

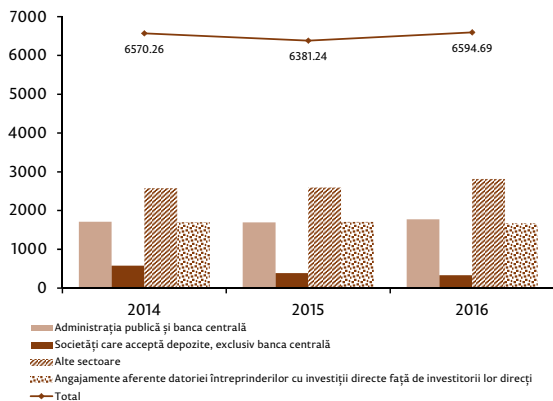
Sursa: BNM
 *Stocuri calculate conform principiului costului istoric, distribuția pe țări în baza investitorului nemijlocit

Graficul 2.44: Stocul ISD* în alte sectoare – capital social acumulat, pe principalele țări (milioane USD)

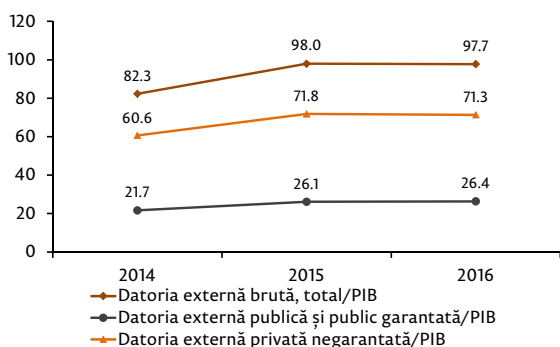
Sursa: BNM
 *Stocuri calculate conform principiului costului istoric, distribuția pe țări în baza investitorului nemijlocit

Graficul 2.45: Datoria externă, la sfârșitul perioadei, prezentare sectorială (milioane USD)

Sursa: BNM

Graficul 2.46: Raportul dintre datoria externă și PIB (%)

Sursa: BNM

Datoria externă a Republicii Moldova la 31 decembrie 2016

Datoria externă brută a Republicii Moldova, la 31 decembrie 2016, a înregistrat 6 594.69 milioane dolari SUA, majorându-se față de începutul anului cu 3.3 la sută (Tabelul A.8). Datoria *publică și public garantată* a însumat 1 778.90 milioane dolari SUA (+4.5 la sută față de finele anului 2015), iar cea *privată negarantată* – 4 815.79 milioane dolari SUA (+2.9 la sută comparativ cu 31 decembrie 2015), constituind 73.0 la sută din total.

Pe sectoare instituționale, la 31 decembrie 2016, datoria externă este repartizată după cum urmează: alte sectoare – 42.7 la sută, administrația publică și banca centrală – 26.9 la sută, angajamentele față de investitorii străini direcți – 25.3 la sută, societăți care acceptă depozite – 5.1 la sută (Graficul 2.45).

La 31 decembrie 2016, datoria externă pe termen lung a însumat 4 904.58 milioane dolari SUA (-0.1 la sută față de 31 decembrie 2015) constând din: împrumuturi de la investitorii direcți în proporție de 21.8 la sută, alte împrumuturi pe termen lung – 63.0 la sută, alte angajamente aferente datoriei – 12.0 la sută și alocări de DST – 3.2 la sută.

Datoria externă pe termen scurt s-a cifrat la 1 690.11 milioane dolari SUA (+14.8 la sută față de 31 decembrie 2015) și cuprinde: credite comerciale și avansuri (constituite în majoritate din avansuri primite și facturi neachitate la termen) – 78.6 la sută, depozitele bancare (la termen și la vedere) ale nerezidenților în băncile licențiate din Republica Moldova – 8.0 la sută, alte angajamente aferente datoriei – 5.4 la sută, împrumuturi intragrup – 0.8 la sută și alte împrumuturi pe termen scurt – 7.2 la sută.

Conform structurii pe creditori, datoria de stat directă față de creditorii multilaterali la 31 decembrie 2016 a constituit 1 214.31 milioane dolari SUA, în creștere cu 6.1 la sută față de 31 decembrie 2015. Ponderea majoritară în soldul datoriei față de creditorii multilaterali au deținut-o: BIRD și AID – 52.1 la sută, urmate de FMI – 23.0 la sută, BEI – 12.9 la sută. Angajamentele față de creditorii bilaterali (guverne străine) au constituit 250.36 milioane dolari SUA, în creștere cu 30.3 la sută față de 31 decembrie 2015. În structura datoriei față de creditorii bilaterali de menționat ponderea de 26.1 la sută a României, 22.7 la sută a Japoniei, 20.1 la sută a Rusiei.

La sfârșitul anului 2016, raportul dintre datoria externă brută și PIB a constituit 97.7 la sută, diminuându-se cu 0.3 puncte procentuale față de anul 2015. Datoria externă publică și public garantată a Republicii Moldova nu a depășit plafonul de 40 la sută din PIB, atingând nivelul de 26.4 la sută, în creștere cu 0.3 puncte procentuale (Graficul 2.46).

Capitolul 3

Activitatea Băncii Naționale a Moldovei

3.1 Realizarea politicii monetare și valutare pe parcursul anului 2016

În conformitate cu prevederile Legii nr.548–XIII din 21 iulie 1995 cu privire la Banca Națională a Moldovei, BNM este banca centrală a Republicii Moldova, fiind persoană juridică publică autonomă care stabilește și promovează politica monetară și valutară în stat. Pe parcursul anului 2016, BNM a activat în concordanță cu prevederile Strategiei politicii monetare pe termen mediu, aprobată de Consiliul de administrație al Băncii Naționale a Moldovei la 27 decembrie 2012.

Conform strategiei, pentru asigurarea și menținerea stabilității prețurilor, BNM a stabilit ținta continuă a inflației, măsurată prin indicii prețurilor de consum, publicat lunar de către Biroul National de Statistică (BNS), la nivel de 5.0 la sută cu o posibilă deviere de ± 1.5 puncte procentuale.

Cuantificând situația macroeconomică, tendințele și estimările indicatorilor macroeconomici pe termen mediu, perspectivele inflației pe termen scurt și mediu în condițiile incertitudinilor și provocărilor din perioada de referință, în scopul atenuării presiunilor dezinflaționiste, Banca Națională a Moldovei a promovat pe parcursul anului 2016 o politică monetară mai stimulative. Totodată, eficacitatea conduitei politicii monetare a fost afectată de complexitatea balanței riscurilor atât interne, cât și externe, cu accentuarea treptată a riscurilor dezinflaționiste. Propagarea riscurilor externe asociate presiunilor dezinflaționiste s-a efectuat prin canalul activității economice slabe din țările zonei euro și continuarea recesiunii din Federația Rusă – principalii parteneri comerciali externi ai Republicii Moldova, ceea ce s-a reflectat în dinamica ulterioară a inflației.

Banca Națională a Moldovei a fost nevoită să întreprindă măsuri de calibrare graduală a politicii monetare, prin asigurarea condițiilor monetare reale adecvate susținerii creditării și economisirii, precum și pentru impulsionarea cererii interne, alături de adaptarea în continuare a mediului economic intern la volatilitățile și incertitudinile din mediul extern. În acest context, Comitetul executiv al BNM a decis să micșoreze gradual rata dobânzii de politică monetară pe parcursul anului 2016 cu 10.5 puncte procentuale, de la 19.5 la 9.0 la sută anual.

Deciziile respective au avut drept scop atenuarea anticipațiilor dezinflaționiste prin prisma consolidării perspectivelor de readucere și menținere a ratei inflației în interiorul intervalului de variație de ± 1.5 puncte procentuale de la ținta de 5.0 la sută.

Implementarea și promovarea politicii monetare și valutare

Apariția premiselor pentru inversarea trendului inflației, la începutul anului 2016, a impus necesitatea inițierii unui proces de relaxare a politicii monetare. Astfel, la finele lunii februarie a fost efectuată prima ajustare descrescătoare a ratei de bază, BNM dimensionând cu prudență pasul de coborâre a acesteia, limitarea lui la 0.5 puncte procentuale fiind motivată de menținerea ratei inflației peste limita superioară a intervalului de variație de ± 1.5 puncte procentuale de la ținta de 5.0 la sută.

În perioada imediat următoare, BNM a efectuat o ajustare mai consistentă a ratei - cheie, decizia fiind justificată, în principal, de prefigurarea manifestării unor tendințe dezinflaționiste mai accentuate. În consecință, trendul de coborâre a ratei dobânzii de politică monetară a fost prelungit în perioada martie-iulie prin operarea a patru scăderi consecutive a câte 2.0 și 3.0 puncte procentuale (până la nivelul de 10.0 la sută). Banca centrală a stopat temporar trendul descendent al ratei de bază, aceasta fiind menținută la nivelul de 10.0 la sută în următoarele două ședințe de politică monetară.

În septembrie-octombrie, BNM a calibrat în continuare cu prudență pasul de ajustare a ratei de bază (diminuată în doi pași consecutivi a câte 0.5 puncte procentuale), adoptarea unei asemenea conduite fiind justificată de dinamica descendentă a ratei anuale a inflației, precum și de consemnarea unor semnale moderate aferente revigorării continue a activității economice în trimestrul III.

Într-un context marcat de semnificative incertitudini și riscuri pro-inflaționiste, în ultimul trimestru, BNM a decis să întrerupă trendul descendent al ratei dobânzii de politică monetară, nivelul acesteia fiind menținut la 9.0 la sută până la finele anului.

Astfel, în perioada dată riscurile externe de natură inflaționistă au fost asociate majorării prețurilor internaționale la produsele alimentare, la petrol și la gaze naturale alături de fluctuațiile de pe piețele financiare. Potențialele riscuri și incertitudini de proveniență internă la adresa inflației în ultimele luni ale anului proveneau din condițiile existenței unui exces de lichiditate în sectorul bancar, din impactul modificărilor de accize aferente politicii fiscale pentru anul 2017. Astfel, analizând balanța riscurilor, s-a observat accentuarea riscurilor inflaționiste din partea ofertei către mijlocul anului 2017. În acest context, măsurile de politică monetară adoptate de BNM de la începutul anului 2016 urmau să se propage prin diferite canale de transmisie în economia națională, inclusiv prin influențarea ratelor dobânzilor la credite și depozite în moneda națională, astfel, exercitând efecte în continuare asupra evoluției inflației.

De asemenea, BNM a păstrat simetria coridorului format de ratele dobânzilor la facilitățile permanente în jurul ratei dobânzii de politică monetară și amplitudinea acestuia la valoarea de ± 3.0 puncte procentuale. Pe ansamblul anului, ratele dobânzii pentru facilitatea de depozit și pentru facilitatea de creditare au fost

diminuate de la 16.5 la sută la 6.0 la sută și, respectiv, de la 22.5 la sută la 12.0 la sută (Graficul 3.1).

Ușoara mișcare ascendentă a traiectoriei ratei lunare a dobânzii aferente valorilor mobiliare de stat (VMS) de 91 zile, în luna ianuarie 2016, a fost urmată de înscrierea acesteia pe un trend ușor descendent la începutul lunii februarie, justificată prin amplificarea graduală a ofertei investitorilor pentru acest tip de plasamente, trend care s-a accentuat ulterior și sub influența modificărilor operate asupra ratei de bază a BNM. În a doua jumătate a lunii decembrie, această rată a coborât sub limita de jos a coridorului ratelor stabilit de BNM și a înregistrat valoarea minimă de 5.84 la sută.

Situația specifică atestată pe piața interbancară (numărul redus al participanților și volumele neînsemnate ale tranzacțiilor efectuate, iar în unele perioade chiar lipsa activității pe acest segment) a diminuat rolul ratelor dobânzilor la creditele/depozitele interbancare în mecanismul de transmisie monetară.

Rata medie lunară a dobânzii la credite/depozite interbancare a variat pe parcursul anului 2016 în intervalul 20.5 – 9.0 la sută anual.

Instrumentele de politică monetară

Operațiunile de piață monetară, facilitățile permanente și mecanismul rezervelor minime obligatorii au continuat să joace un rol-cheie în implementarea politicii monetare. Operațiunile de piață monetară au fost derulate la inițiativa BNM, rata dobânzii atașată acestora fiind cea de politică monetară. Facilitățile permanente au fost utilizate la discreția băncilor. Mecanismul rezervelor obligatorii și-a menținut austeritatea de-a lungul întregului an prin păstrarea ratelor rezervelor minime obligatorii aplicabile pasivelor în lei și celor în valută ale băncilor la nivelurile anului 2015.

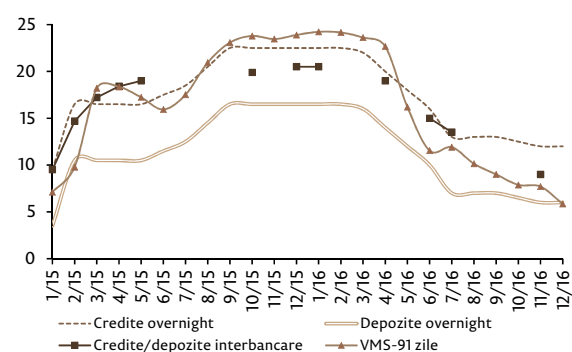
Operațiunile de piață monetară

Excesul de lichiditate din sistemul bancar atestat la finele anului 2015 s-a accentuat pe parcursul anului 2016, inclusiv ca urmare a intervențiilor pe piața valutară (cumpărări de valută) în volum net de 397.7 milioane dolari SUA (circa 7.9 miliarde lei), și a necesitat sporirea efortului de sterilizare al băncii centrale, volumul acestor operațiuni majorându-se sensibil comparativ cu anul 2015. Totodată, prima jumătate a anului a fost caracterizată prin formarea frecventă a unor deficite de lichiditate, ale căror acoperire s-a realizat prin intermediul operațiunilor repo. Volumele de lichidități injectate au fost însă relativ reduse, menținându-se cu mult sub nivelul celor drenate (Graficul 3.2).

Emiterea de certificate ale BNM

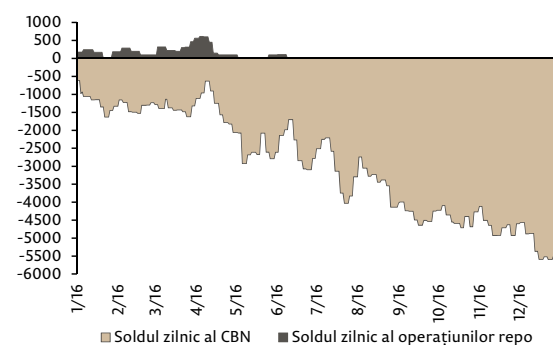
BNM a desfășurat licitații de plasare a certificatelor Băncii Naționale (CBN) de două ori pe săptămână, cu scadența la 14 zile și cu anunțarea ratei maxime a dobânzii echivalente cu rata de

Graficul 3.1: Evoluția lunară a coridorului ratelor dobânzilor(%)

Sursa: BNM

Graficul 3.2: Evoluția soldului zilnic al operațiunilor de piață monetară (milioane lei)

Sursa: BNM

bază. În cadrul acestora, BNM a absorbit integral sumele oferite de participanți.

Rata medie ponderată a CBN emise a constituit 11.55 la sută anual, față de 15.45 la sută înregistrată în anul 2015.

Reflectând majorarea puternică a lichidității nete a băncilor, volumul operațiunilor destinate absorbției de lichiditate a consemnat o creștere semnificativă, de peste patru ori, comparativ cu cel înregistrat în anul 2015, situație reflectată și în media anuală a stocului plasamentelor CBN, care s-a majorat de la 783.4 milioane lei, nivel înregistrat în anul 2015, la 2 959.0 milioane lei în anul 2016. Soldul zilnic al plasamentelor CBN a crescut gradual pe parcursul anului și a atins maxima de 5 905.6 milioane lei la finele anului 2016.

Operațiunile repo

Operațiunile repo au fost organizate prin licitație cu rată fixă a dobânzii (rata de bază plus o marjă de 0.25 puncte procentuale) cu frecvență bisăptămânală, cu scadența la 14 zile și alocare integrală.

Cererea de lichiditate a băncilor a fost satisfăcută integral, însă, în prima jumătate a anului, aceasta s-a comprimat substanțial față de anul 2015, urmată de absența aproape sistematică a ofertelor în cadrul licitațiilor repo până la finele anului. Astfel, soldul zilnic al operațiunilor repo a atins valoarea maximă de 615.0 milioane lei în luna aprilie, iar la finele anului de referință a fost nul.

Activitatea de creditare

La finele anului 2016, portofoliul de credite al Băncii Naționale a fost reprezentat integral din creditele acordate băncilor în anii 1992-2002 pentru creditarea cooperativelor de construcție a locuințelor (CCL), al căror sold la situația din 31 decembrie 2016 a constituit 0.4 milioane lei.

Comparativ cu sfârșitul anului 2015, atât în structura creditelor acordate băncilor, cât și în mărimea soldului au intervenit modificări importante, ca rezultat al următoarelor evenimente:

- rambursarea parțială a creditelor de urgență restante de către băncile în curs de lichidare (Banca de Economii S.A., BC „BANCA SOCIALĂ” S.A. și B.C. „UNIBANK” S.A.) în sumă de 348.0 milioane lei;
- executarea de către Ministerul Finanțelor (în baza Legii nr.235 din 03 octombrie 2016) a obligațiilor de plată derivate din garanțiile de stat nr.807 din 17 noiembrie 2014 și nr.101 din 01 aprilie 2015 și emiterea, la data de 04 octombrie 2016, a obligațiunilor de stat în sumă de 13 341.2 milioane lei, echivalentă cu soldul creditelor de urgență restante ale băncilor în curs de lichidare menționate și respectiv stingerea datoriei creditoare restante ale acestor bănci față de Banca Națională;
- rambursarea creditelor acordate băncilor pentru construcția CCL în sumă de 0.3 milioane lei.

Facilitățile permanente

Regimul de funcționare a facilităților permanente (depozite și credite overnight) stabilit de BNM pentru anul 2016 a oferit băncilor posibilitatea gestionării eficiente a lichidităților proprii și a acordat Băncii Naționale un plus de flexibilitate în realizarea politicii monetare.

Pe parcursul anului 2016, ratele dobânzilor la facilitățile permanente, concomitent cu rata de bază au fost diminuate de 7 ori, amplitudinea diminuărilor fiind cuprinsă între 3.0 și 0.5 puncte procentuale.

Astfel, în 2016, ratele dobânzilor la depozite overnight au evoluat de la 16.5 la sută anual la începutul anului până la 6.0 la sută anual la finele anului, iar rata la credite overnight în aceeași perioadă - de la 22.5 la sută anual până la 12.0 la sută anual.

Facilitatea de depozit overnight

În anul 2016, toate băncile au plasat la Banca Națională depozite overnight.

Volumul total al depozitelor overnight plasate de bănci la Banca Națională a însumat în anul de referință 166 194.0 milioane lei, ceea ce indică un sold mediu zilnic de 637.9 milioane lei (cu 75.8 milioane lei sau 13.5 la sută superior celui înregistrat în anul 2015).

Majorarea volumului plasamentelor overnight comparativ cu anul 2015 s-a produs atât datorită creșterii lichidităților în sistemul bancar, cât și gestionării eficiente de către bănci a excedentului de lichidități proprii, argumentate de nivelul adecvat al ratelor dobânzilor la acest instrument.

Soldul mediu zilnic al plasamentelor overnight ale băncilor calculat pentru fiecare lună a anului 2016 a înregistrat valori neuniforme, între minima de 320.2 milioane lei în luna februarie și maxima de 990.2 milioane lei în luna decembrie (Graficul 3.3), mărimea soldului reflectând, în mare parte, evoluția nivelului lichidităților excesive în sistemul bancar.

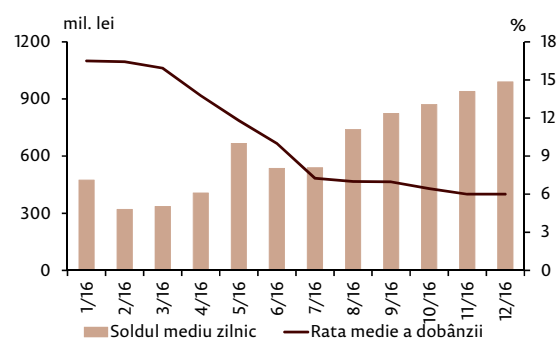
Pe parcursul perioadelor de menținere a rezervelor obligatorii în lei moldovenești, băncile au apelat la facilitatea de depozit cu o frecvență similară, constituind sume minime la începutul perioadei, plasamentele overnight au crescut pe măsură ce excedentul de lichiditate acumulat de bănci a asigurat obligația de respectare a nivelului stabilit al rezervelor obligatorii, atingând valori maxime la finele perioadei.

Facilitatea de credit overnight

În anul 2016, spre deosebire de anul 2015, băncile au apelat nesemnificativ la facilitatea de credit overnight, doar în lunile ianuarie, mai și iunie. Suma creditelor overnight acordate de BNM s-a cifrat la 141.4 milioane lei, consemnând un sold mediu zilnic de 1.9 milioane lei, inferior celui din anul 2015 de circa 7 ori.

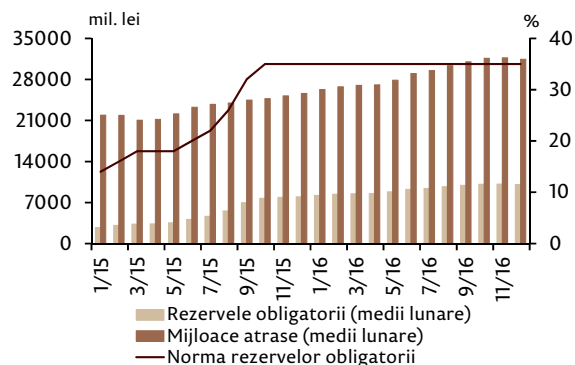
Facilitatea de credit overnight a fost solicitată, în special, la finele perioadelor de menținere a rezervelor obligatorii, de către un

Graficul 3.3: Evoluția soldului mediu lunar al depozitelor overnight și a ratei medii a dobânzii

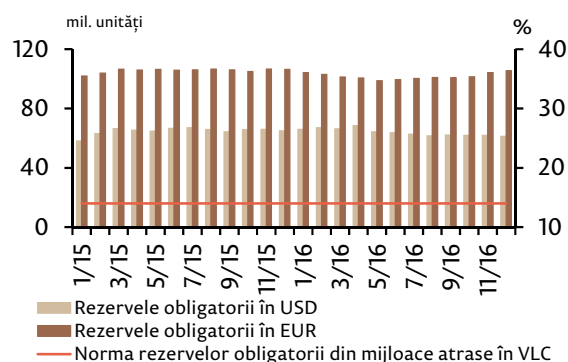
Sursa: BNM

Graficul 3.4: Evoluția mijloacelor atrase în MDL, a rezervelor obligatorii în MDL și a normei rezervelor obligatorii

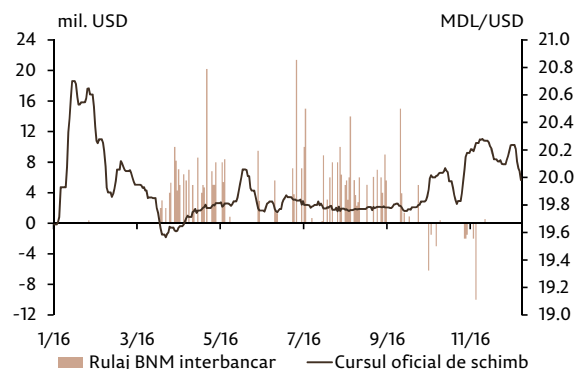
Sursa: BNM

Graficul 3.5: Evoluția rezervelor obligatorii în dolari SUA și euro

Sursa: BNM

Graficul 3.6: Evoluția cursului oficial de schimb MDL/USD și volumul tranzacțiilor zilnice ale BNM în anul 2016

Sursa: BNM

număr restrâns de bănci care nu au reușit să se conformeze pe deplin cerințelor regimului rezervelor obligatorii.

Rezervele obligatorii

Mecanismul rezervelor obligatorii a îndeplinit în continuare funcțiile de control monetar și de gestionare prudentă a lichidității băncilor.

Pe ansamblul anului, regimul rezervelor obligatorii și-a păstrat caracteristicile care i-au fost imprimate la sfârșitul anului 2015. Decizia de a menține norma rezervelor obligatorii în lei moldovenești la nivelul de 35.0 la sută din baza de calcul a fost justificată de persistența unui volum substanțial de lichiditate excedentară în sistemul bancar.

Norma rezervelor obligatorii în valută (dolari SUA și euro) a rămas de asemenea neschimbată, la nivelul de 14.0 la sută din baza de calcul.

Rezervele obligatorii în MDL menținute de bănci în perioada 8 decembrie 2016 – 7 ianuarie 2017 s-au cifrat la 10 063.7 milioane lei, în creștere cu 26 la sută comparativ cu rezervele menținute de bănci în perioada 8 decembrie 2015 – 7 ianuarie 2016 (Graficul 3.4). Majorarea semnificativă a rezervelor obligatorii în MDL s-a produs datorită creșterii în perioada analizată a mijloacelor atrase de bănci în lei moldovenești și valute neconvertibile.

Rezervele obligatorii în VLC menținute de bănci la Banca Națională, la situația din 31 decembrie 2016, au însumat 61.3 milioane dolari SUA și 105.5 milioane euro (Graficul 3.5). Comparativ cu 31 decembrie 2015, rezervele obligatorii atât în dolari SUA, cât și în euro s-au redus cu circa 5.7 la sută și 0.8 la sută, respectiv. Diminuarea s-a produs datorită scăderii mijloacelor atrase în aceste valute, în principal, datorită migrării depozitelor din valută în depozitele în lei moldovenești.

În baza art.17(3) din Legea cu privire la Banca Națională a Moldovei nr. 548-XIII din 21 iulie 1995, în scopul diminuării costului activelor bancare, Banca Națională, pentru cota din rezervele obligatorii ce depășește 5.0 la sută din pasivele în baza cărora se calculează aceste rezerve, a plătit băncilor o dobândă, a cărei sumă a constituit 797.9 milioane lei, în creștere cu peste 42.0 la sută comparativ cu anul 2015.

Creșterea considerabilă a cheltuielilor BNM aferente remunerării rezervelor obligatorii a fost determinată de majorarea sumei rezervelor obligatorii în lei moldovenești.

Intervențiile pe piața valutară internă

În anul 2016, Banca Națională a Moldovei a intervenit pe piața valutară internă, preponderent, în calitate de cumpărător de valută, pentru a consolida activele oficiale de rezervă.

Pe parcursul perioadei analizate, volumul tranzacțiilor nete ale Băncii Naționale a Moldovei efectuate pe piața valutară interbancară contra lei moldovenești la data valutei a constituit 401.48 milioane dolari SUA, inclusiv convertiri valutare, sub formă de cumpărări, cu instituțiile Băncii Mondiale în sumă de 3.78 milioane dolari SUA și tranzacții de cumpărare cu băncile în proces de lichidare în sumă de 2.80 milioane dolari SUA (Graficul 3.6).

Comunicarea și transparența politicii monetare

Apreciind rolul transparenței și comunicării instituționale în contextul eficientizării politicii monetare în vederea atingerii obiectivului de asigurare și menținere a stabilității prețurilor, BNM, pe parcursul anului 2016, a continuat să-și consolideze poziția în sfera comunicării politicii monetare pe fondul informării prompte și corecte a publicului larg.

Raportul asupra inflației, publicat trimestrial pe parcursul anului 2016, rămâne în continuare instrumentul principal al comunicării politicii monetare, oferind publicului larg o viziune clară a cadrului analitic și a raționamentelor ce au stat la baza configurărilor politicii monetare survenite în decursul anului de raportare. Pe lângă analiza celor mai recente evoluții macroeconomice și monetare, previziunea inflației pe un orizont de opt trimestre și, respectiv, riscurile și incertitudinile asociate atingerii țintei inflației, rezumatele ședințelor Comitetului executiv cu privire la promovarea politicii monetare, Raportul asupra inflației conține și casete tehnice, care dezvăluie informații suplimentare pe marginea proceselor și fenomenelor macroeconomice, ceea ce oferă publicului larg o mai bună înțelegere a conținutului raportului și fundamentarea unor percepții mai ample asupra interdependențelor dintre fenomenele macroeconomice.

În vederea asigurării unei mai bune înțelegeri a valorii cantitative a inflației prognozate, trimestrial, au fost organizate conferințe de presă aferente prezentării Raportului asupra inflației, cu participarea conducerii BNM și a reprezentanților mass-media, în cadrul cărora au fost relatate evoluțiile curente și cele de perspectivă ale mediului economic extern și intern, alături de riscurile și incertitudinile care s-au luat în calcul la fundamentarea prognozei pe termen mediu.

Similar anilor precedenți, explicațiile pertinente ale deciziilor de politică monetară s-au regăsit în comunicatele de presă (12 la număr) publicate în ziua desfășurării ședințelor ordinare ale Comitetului executiv al BNM cu privire la promovarea politicii monetare, care vizează nivelul ratei de bază și al rezervelor minime obligatorii, precum și factorii și premisele care au stat la baza luării acestor decizii.

Totodată, lunar, BNM a publicat comunicate de presă privind evoluția inflației, care conțin informații cu privire la nivelul ratei inflației și al componentelor acesteia, precum și provocările la care este supus procesul inflaționist în contextul menținerii stabilității prețurilor.

Sub egida aniversării zilei lucrătorului bancar, Banca Națională a organizat și a găzduit o serie de activități dedicate susținerii educației financiare, printre care și un seminar interactiv cu tematica „Politica monetară a Băncii Naționale a Moldovei” cu participarea studenților anului II de la Universitatea Agrară din Republica Moldova, urmărind sporirea transparenței BNM în ceea ce privește implementarea și promovarea politicii monetare și contribuind astfel la o mai bună cunoaștere și înțelegere a deciziilor de politică monetară și a interdependențelor dintre diverse procese macroeconomice din Republica Moldova.

Instrumentul de diseminare a informațiilor aferente promovării politicii monetare este pagina web a BNM, utilizatorii beneficiind în timp util de comunicatele de presă privind deciziile de politică monetară, evoluția curentă și cea prognozată a inflației, publicațiile BNM (Raportul anual, Rapoartele asupra inflației), date ale pieței monetare prin valorificarea bazei de date interactive.

Banca Națională a Moldovei, în anul 2016, a răspuns în continuare la solicitările și petițiile parvenite din partea publicului larg. Principalele teme de interes public au vizat aspectele ce țin de evoluția ratei de bază, ratei medii ponderate a dobânzii la creditele și depozitele acordate persoanelor fizice în anumite perioade.

BNM în perioada ce urmează va susține în continuare un sistem de comunicare transparent, capabil de a ancora anticipațiile inflaționiste în vederea optimizării politicii monetare în corespundere cu cele cinci principii ale comunicării politicii monetare, cel de transparență, coerență, reciprocitate, oportunitate și continuitate, stipulate la pct. XI Comunicarea politicii monetare din Strategia politicii monetare pe termen mediu.

Activitatea de cercetare, analiză și prognoză

În anul 2016, au fost efectuate mai multe studii și cercetări care au avut drept scop dezvoltarea și consolidarea cadrului de analiză și prognoză a inflației și a activității economice, necesar pentru fundamentarea deciziilor de politică monetară și pentru implementarea eficientă a Strategiei de țintire a inflației. Principalele teme abordate în cadrul studiilor au fost concentrate pe estimarea impactului cererii agregate asupra inflației, relația dintre prețurile producției industriale și IPC, impactul fluctuațiilor ratei de schimb asupra inflației de bază, metodologiile de formare a prețurilor la produsele energetice în Republica Moldova etc. Unele dintre aceste cercetări au furnizat rezultate și concluzii importante ce vor facilita procesul de analiză și prognoză, altele însă necesită eforturi suplimentare și urmează a fi continuate în perioadele următoare.

Spre exemplu, pe parcursul anului s-a încercat reestimarea impactului cererii agregate asupra inflației. Rezultatele studiului confirmă ipoteza că o creștere a activității economice peste potențial este în măsură să exercite un efect inflaționist asupra prețurilor din Republica Moldova. Totuși, impactul respectiv este mai greu de identificat din cauza rolului semnificativ al factorilor de natura ofertei în procesul inflaționist. Pentru a delimita impactul factorilor de natura ofertei de cel determinat de excesul de cerere s-a utilizat inflația de bază în locul inflației totale, având în vedere că prima exclude influența unor efecte tranzitorii. Ca rezultat, s-a constatat că, în cadrul eșantionului analizat, în perioadele în care variația inflației de bază nu poate fi explicată prin deviația cererii agregate de la valoarea de echilibru, aceasta, de regulă, poate fi atribuită fluctuațiilor cursului valutar.

Totodată, s-a stabilit lipsa unei corelări, atât pe termen scurt, cât și pe termen mediu, între evoluția IPC și prețurile producției industriale, fapt ce poate fi atribuit, într-o mare măsură, structurii diferite a celor doi indicatori, dar și ponderii semnificative a bunurilor importate pe piața internă.

Unele sinteze ale studiilor efectuate pe parcursul anului 2016 cu privire la factorii sau fenomenele care au avut un impact asupra evoluției inflației, dar și unele aspecte tehnice cu privire la IPC au fost publicate în Rapoartele asupra inflației sub forma unor casete. În acest sens, în Raportul asupra inflației nr.1, februarie 2016, a fost evidențiat impactul fluctuațiilor sezoniere ale prețurilor asupra volatilității inflației în Republica Moldova. Totodată, în Raportul asupra inflației nr.3, august 2016, au fost prezentate avantajele analizării datelor în procesul de analiză a inflației.

În anul 2016 a continuat procesul de identificare și analiză a factorilor relevanți ai procesului inflaționist în Republica Moldova. În acest sens, prin procedee statistice și econometrice s-a reestimat gradul de influență a unor variabile macroeconomice interne și externe asupra creșterii unor anumite subcomponente ale IPC. Ulterior, această informație a fost utilizată în cadrul celor patru runde de prognozare pentru obținerea unor proiecții pe termen scurt ale inflației, element - cheie al cadrului de analiză și prognoză aferent regimului de țintire a inflației. Adicional, în scopul creșterii preciziei prognozei pe termen scurt a IPC, pe parcursul anului de raportare au fost monitorizate în continuare prețurile la un coș de bunuri alimentare și nealimentare din cadrul IPC la unele puncte comerciale din municipiul Chișinău, obținându-se astfel date operative importante și în timp util cu privire la dinamica prețurilor și eventualele cauze ale acestora. Totodată, în Rapoartele asupra inflației s-a efectuat analiza abaterii prognozei pe termen scurt de la datele efective, cu enumerarea principalilor factori obiectivi ce au stat la baza acestora.

În același timp, în scopul identificării și cuantificării presiunilor din partea cererii agregate asupra inflației, pe parcursul anului 2016, a fost continuat procesul de estimare a activității economice și a nivelului potențial al acesteia. În acest sens, au fost reestimate ecuațiile econometrice pentru subcomponentele de utilizări ale produsului intern brut în funcție de un șir de ipoteze externe și interne, cum ar fi activitatea economică a principalilor parteneri comerciali, venitul disponibil al populației sau performanța sectorului agricol.

Pe parcursul anului 2016, au fost studiate vulnerabilitățile externe ale economiei Republicii Moldova. Caracterul deschis al economiei naționale presupune un grad semnificativ de expunere la șocurile din exterior, ceea ce explică atenția sporită acordată riscurilor și incertitudinilor aferente mediului extern în cadrul proceselor de prognoză a inflației pe termen mediu. Totodată, descrierea acestora în rapoartele asupra inflației reprezintă o prezumție de incertitudine a valorilor prognozate și o atenționare asupra ulterioarelor evenimente economice pe plan internațional care trebuie monitorizate pentru anticiparea evoluției indicatorilor macroeconomici externi cu potențial impact asupra inflației.

În același timp, au fost efectuate analize detaliate ale situației macroeconomice externe, precum temperarea creșterii economiilor emergente și declinul prețurilor internaționale la materiile prime, precum și consecințele acestora pentru economia națională. Ulterior referendumului din Regatul Unit al Marii Britanii s-a atestat o volatilitate sporită a indicilor bursieri, retragerea capitalului din Marea Britanie de către investitorii străini și deprecierea semnificativă a lirei sterline. Acest eveniment cu impact major în economia mondială a fost analizat amănunțit pentru identificarea posibilelor efecte ale Brexit asupra economiei naționale.

3.2 Rezultatele politicii monetare și valutare

La începutul anului 2016, au apărut premise pentru inversarea traiectoriei ascendente a inflației din anul 2015. Conduita politicii monetare a fost afectată de complexitatea balanței riscurilor, cu prevalarea celor de natură dezinflaționistă.

Procesul dezinflaționist a fost susținut de activitatea economică slabă din țările zonei euro și continuarea recesiunii din Federația Rusă – principalii parteneri comerciali externi ai Republicii Moldova. Dinamica indicatorilor macroeconomici interni a prezentat semnale pozitive, dar încă modeste, aferente revigorării activității economice. Analizând balanța riscurilor, s-a anticipat un proces de reducere graduală a ritmului anual de creștere a prețurilor, inclusiv datorită bazei înalte de comparație din anul 2015.

Astfel, în luna ianuarie 2016, BNM a menținut rata de bază aplicată la principalele operațiuni de politică monetară pe termen scurt la nivelul de 19.5 la sută anual. Luând în considerație prognozele evoluției inflației, deciziile de politică monetară anterioare și viteza de propagare a efectelor acestor decizii în economie, Comitetul executiv al BNM, în ședințele din lunile februarie-iulie 2016, a decis să micșoreze rata dobânzii de politică monetară de la 19.5 la sută până la nivelul de 10.0 la sută anual.

În luna august 2016, continuarea procesului de decelerare a ratei anuale a inflației cu predominarea riscurilor dezinflaționiste în concordanță cu prognozele Băncii Naționale a Moldovei, dar și incertitudinea sporită aferentă prognozei a determinat Comitetul executiv al BNM să mențină rata de bază aplicată la principalele operațiuni de politică monetară la același nivel de 10.0 la sută.

În perioada septembrie-octombrie 2016, calibrarea graduală a conduitei politicii monetare a urmărit asigurarea condițiilor monetare reale adecvate susținerii creditării și economisirii, precum și pentru impulsivitatea cererii interne, alături de adaptarea în continuare a mediului economic intern la volatilitățile și incertitudinile din mediul extern. În acest sens, Banca Națională a Moldovei a micșorat rata dobânzii de politică monetară de două ori consecutiv, cu 0.5 puncte procentuale, până la nivelul de 9.0 la sută anual.

Până la sfârșitul anului 2016, rata de bază a fost menținută la același nivel de 9.0 la sută, deciziile Comitetului executiv al BNM

au fost argumentate prin faptul că măsurile de politică monetară adoptate de BNM de la începutul anului 2016 încă urmează să se propage prin diferite canale de transmisie în economia națională, inclusiv prin influențarea ratelor dobânzilor la creditele și depozitele în moneda națională, astfel, exercitând în continuare efecte asupra evoluției inflației.

De menționat că, în scopul dirijării adecvate și sterilizării surplusului de lichiditate format pe parcursul anului 2016 și al ameliorării mecanismului de transmisie a deciziilor de politică monetară, în contextul asigurării unui ansamblu adecvat al condițiilor monetare menit să realizeze convergența ratei inflației către obiectivul stabilit pe termen mediu, Banca Națională a Moldovei a menținut ratele rezervelor minime obligatorii din mijloacele atrase în lei moldovenești și în valută neconvertibilă la nivelul de 35.0 la sută. Totodată, ratele rezervelor minime obligatorii din mijloacele atrase în valută liber convertibilă au fost menținute la nivelul de 14.0 la sută pe parcursul anului 2016.

Aceste decizii au avut drept scop ancorarea anticipațiilor inflaționiste prin prisma consolidării perspectivelor de menținere a ratei inflației în interiorul intervalului de variație de ± 1.5 puncte procentuale de la ținta de 5.0 la sută.

Dinamica indicatorilor monetari

Pe parcursul anului 2016, indicatorii monetari s-au aflat pe un trend ascendent. Astfel, ritmul mediu de creștere a masei monetare în sens larg a constituit 2.8 la sută în termeni anuali. Comportamentul tuturor agregatelor monetare pe parcursul anului de referință a fost similar.

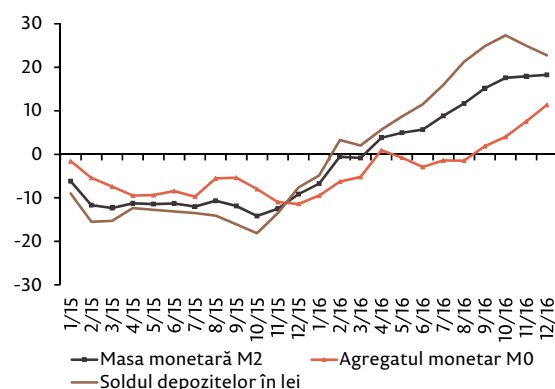
Masa monetară

În ianuarie-decembrie 2016, masa monetară ($M2^{13}$) a crescut cu 18.3 la sută, fiind cu 27.4 puncte procentuale peste nivelul creșterii anuale din 2015 (Graficul 3.7). Începând cu trimestrul II 2016, agregatul monetar M2 s-a stabilit pe un palier pozitiv, manifestând un trend ascendent pe tot parcursul anului. Ambele componente ale masei monetare M2 au înregistrat evoluții pozitive. Astfel, depozitele în moneda națională și banii în circulație au crescut față de anul 2015 cu 22.8 la sută sau cu 5 403.9 milioane lei și cu 11.4 la sută sau cu 1 764.9 milioane lei, respectiv.

Evoluția depozitelor în lei a fost caracterizată de o creștere pronunțată, atingând un maximum de 27.3 la sută anual în luna octombrie, însă în ultimele două luni ale anului s-a atestat o inversare a trendului, constituind la sfârșitul anului 22.8 la sută anual. Pe durata întregului an, evoluția banilor în circulație a fost caracterizată de un trend ascendent, ritmul de creștere fiind cu 22.8 puncte procentuale superior celui din 2015.

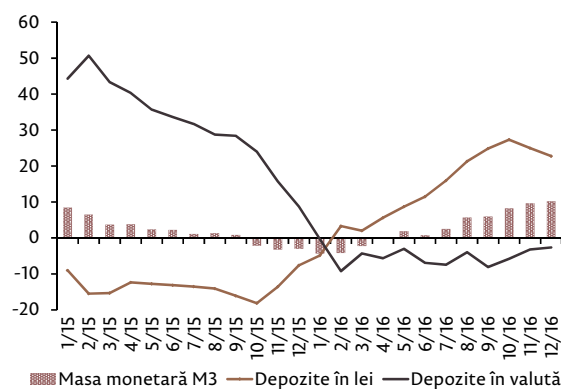
¹³Masa monetară M2 include banii în circulație (M0), depozitele în lei moldovenești și instrumentele pieței monetare.

Graficul 3.7: Evoluția componentelor masei monetare M2 (% creștere față de luna similară a anului precedent)

Sursa: BNM

Graficul 3.8: Dinamica principalelor componente ale masei monetare M3 (% creștere față de luna similară a anului precedent)

Sursa: BNM

În același timp, masa monetară (M3¹⁴) a înregistrat o creștere anuală de 10.2 la sută, ritmul de creștere fiind mai mare față de 2015 cu 13.2 puncte procentuale (Graficul 3.8).

La sfârșitul anului 2016, ritmul de creștere a depozitelor în valută a constituit -2.6 la sută. Depozitele la termen în valută recalculat în lei au înregistrat o scădere de 1 125.3 milioane lei sau cu 6.5 la sută anual, pe când cele la vedere au crescut cu 469.9 milioane lei sau cu 6.2 la sută.

La sfârșitul anului 2016, ponderea depozitelor în lei moldovenești în totalul depozitelor a constituit 54.8 la sută, iar ponderea depozitelor în valută – 45.2 la sută respectiv, modificându-se pe parcursul anului de referință cu 5.8 puncte procentuale în favoarea depozitelor în lei moldovenești.

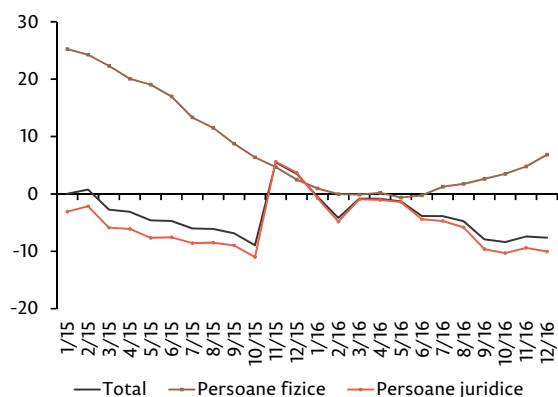
În structura depozitelor în lei moldovenești, ponderea depozitelor la termen în totalul depozitelor în lei la finele lunii decembrie 2016 a constituit 62.9 la sută, fiind în descreștere cu 3.2 puncte procentuale față de finele lunii decembrie 2015.

Volumul total al depozitelor noi atrase la termen în moneda națională a înregistrat o majorare de 5 570.3 milioane lei sau cu 21.0 la sută. Acest fapt s-a datorat creșterii depozitelor noi atrase la termen în moneda națională de la persoanele fizice, care s-au majorat cu 5 324.1 milioane lei sau cu 28.4 la sută față de anul 2015, precum și creșterii depozitelor noi atrase în moneda națională de la persoanele juridice cu 246.2 milioane lei față de anul 2015 (3.1 la sută).

Pe parcursul anului 2016, volumul depozitelor la termen în valută recalculat în lei moldovenești s-au diminuat cu 3 073.5 milioane lei sau cu 16.8 la sută comparativ cu anul 2015, ca rezultat al diminuării volumului depozitelor noi atrase în valută de la persoanele fizice cu 1 977.3 milioane lei (-13.4 la sută) și de la persoanele juridice cu 1 096.3 milioane lei (-31.3 la sută).

Piața creditelor

Graficul 3.9: Soldul creditelor acordate în economie (% creștere față de luna similară a anului precedent)

Sursa: BNM

Pe parcursul anului 2016, soldul creditelor acordate în economie s-a redus, în contextul în care creditele acordate persoanelor juridice au înregistrat o dinamică anuală negativă. Astfel, la sfârșitul anului 2016, ritmul anual de descreștere a soldului total al creditelor acordate în economie a fost de 7.6 la sută, față de creșterea de 3.5 la sută înregistrată la sfârșitul anului 2015 (Graficul 3.9). Acest declin a fost determinat atât de evoluția componentei în moneda națională (-10.6 la sută), cât și a celei în valută (-3.8 la sută).

La finele anului 2016, soldul creditelor acordate persoanelor juridice, a căror pondere constituie 83.6 la sută din totalul soldului creditelor acordate de către sistemul bancar, a consemnat un ritm de descreștere de 10.0 la sută. Dinamica negativă a fost determinată atât de reducerea componentei în moneda națională cu 16.2 la sută, cât și de reducerea componentei în valută recalculată în moneda națională cu 3.9 la sută. Ritmul de creștere a soldului creditelor acordate populației, a căror pondere

¹⁴Masa monetară M3 include masa monetară M2 și depozitele în valută ale rezidenților exprimate în lei moldovenești.

constituie 16.4 la sută, s-a intensificat pe parcursul anului de raportare și a constituit 6.8 la sută la finele lunii decembrie, în contextul creșterii ambelor componente, atât în moneda națională, cât și în valută (Graficul 3.9).

Evoluția creditelor noi acordate

În anul 2016, volumul anual al creditelor noi acordate a avut o dinamică descendentă, constituind 22 465.7 milioane lei, în scădere cu 11.6 la sută față de anul 2015. Declinul anual a fost uniform pe ambele componente, volumul creditelor în moneda națională s-a redus până la 12 862.0 milioane lei (Graficul 3.10), iar cel al creditelor în valută până la 9 603.7 milioane lei (Graficul 3.11).

Volumul anual al creditelor în moneda națională acordate persoanelor juridice s-a redus cu 26.6 la sută, până la 8 410.3 milioane lei, constituind 65.4 la sută din totalul creditelor în lei moldovenesti. În același timp, s-a înregistrat o tendință ascendentă a cererii de credite din partea persoanelor fizice, ale căror credite reprezintă o pondere de 34.6 la sută din totalul creditelor. Astfel, volumul anual al creditelor în moneda națională acordate populației pe parcursul anului 2016 a constituit 4 451.8 milioane lei, cu 19.5 la sută superior celui din anul 2015.

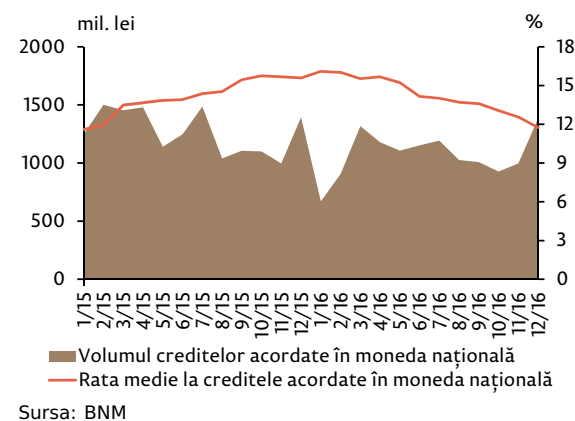
Creditele în valută acordate persoanelor juridice, care au constituit 98.8 la sută din totalul creditelor în valută, au înregistrat o descreștere de 6.0 la sută, până la 9 490.2 milioane lei, iar volumul creditelor acordate persoanelor fizice (a căror cotă a constituit 1.2 la sută din totalul de credite în valută) s-a micșorat cu 16.5 la sută, până la 113.5 milioane lei.

Ratele dobânzilor

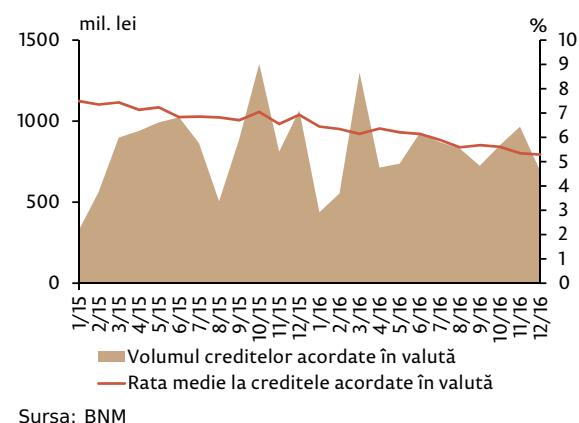
Pe parcursul anului 2016, Comitetul executiv al Băncii Naționale a Moldovei a redus de șapte ori rata de bază aplicată la principalele operațiuni de politică monetară. Reflectând tendința descendentă a ratei de bază aplicate la principalele operațiuni de politică monetară, ratele medii lunare ale dobânzilor la depozitele noi atrase și la creditele noi acordate au consemnat tendințe de scădere (Graficul 3.12).

Spre deosebire de anul 2015, când ratele dobânzilor au înregistrat creșteri, începând cu luna februarie 2016, ratele medii lunare ale dobânzii la creditele noi acordate în moneda națională de către sistemul bancar au înregistrat un trend descendent însă cu amplitudini mici. Astfel, media acestora a coborât din luna ianuarie 2016 de la 16.09 la sută anual (valoarea maximă) până la 11.74 la sută anual în luna decembrie 2016 (valoarea minimă). Totuși, rata medie ponderată la creditele noi acordate în moneda națională pe parcursul anului 2016 a constituit 14.20 la sută anual sau cu 0.14 puncte procentuale peste valoarea anului 2015. Această evoluție a fost determinată de ratele dobânzilor aferente creditelor acordate persoanelor juridice. Rata medie ponderată la creditele noi acordate persoanelor juridice în perioada de referință a constituit 14.07 sau cu 0.40 puncte procentuale superioară celei din anul 2015. Scăderile au fost mai ample în cazul ratelor dobânzilor aferente creditelor noi acordate persoanelor fizice. Rata medie ponderată la creditele acordate persoanelor fizice s-a redus cu 0.80 puncte procentuale, până la nivelul de 14.46 la sută anual.

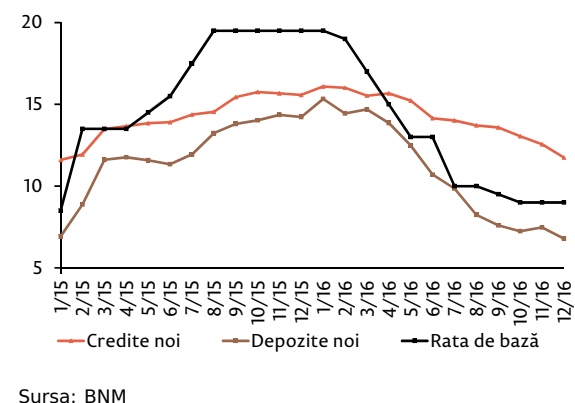
Graficul 3.10: Dinamica volumului și a ratelor medii la creditele noi acordate în moneda națională

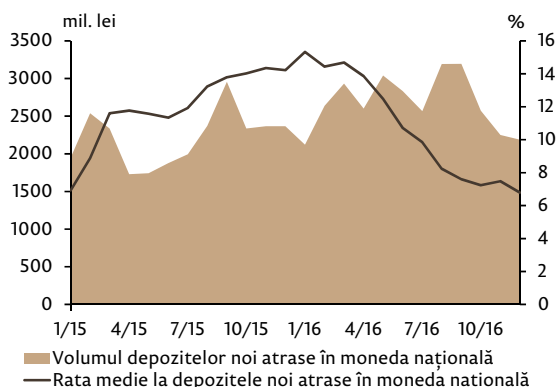
Graficul 3.11: Dinamica volumului și a ratelor medii la creditele noi acordate în valută

Graficul 3.12: Ratele medii ale dobânzilor în MDL (%)

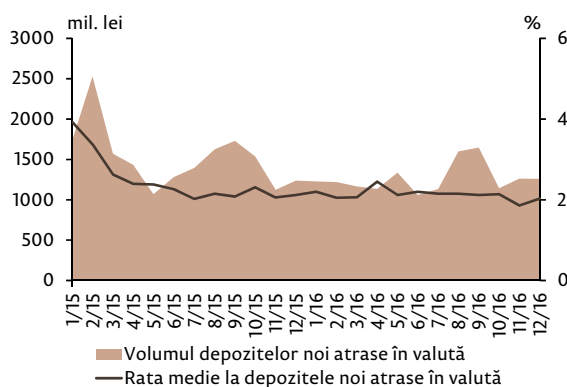

Graficul 3.13: Dinamica volumului și a ratelor medii la depozitele la termen atrase în moneda națională

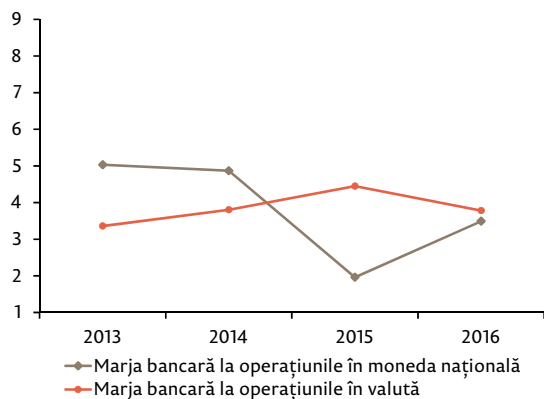
Sursa: BNM

Graficul 3.14: Dinamica volumului și a ratelor medii la depozitele la termen noi atrase în valută

Sursa: BNM

Graficul 3.15: Evoluția marjei bancare la operațiunile în moneda națională și în valută (p.p.)

Sursa: BNM

Evoluția descendentă a ratelor dobânzilor la creditele în valută a fost una mai temperată. Rata medie a creditelor în valută s-a redus din luna ianuarie 2016 de la 6.44 la sută anual până la 5.29 la sută anual în luna decembrie 2016 (Graficul 3.11). Rata medie ponderată la credite acordate în valută a constituit 5.90 la sută anual, inferioară celei din 2015 cu 1.11 puncte procentuale. Această tendință în evoluțiile ratelor la creditele acordate în valută a fost omogenă pe ambele categorii de clienți. Descreșterea ratelor a fost influențată atât de costul creditelor acordate persoanelor juridice, a căror pondere este predominantă, cât și de ratele la creditele în valută acordate persoanelor fizice.

Pe ansamblul anului 2016, urmare a tendinței descendente a ratei de bază aplicate la principalele operațiuni de politică monetară, ratele dobânzilor pentru depozitele noi atrase, începând cu luna februarie, au înregistrat descreșteri atât pe componenta monedei naționale, cât și la cele în valută. Ratele dobânzilor la depozitele atrase în moneda națională de către sistemul bancar au coborât treptat până la 6.79 la sută anual (decembrie 2016), înregistrând o reducere de 8.54 puncte procentuale față de ianuarie 2016. Evoluția a fost marcată și de excesul de lichiditate înregistrat în sistemul bancar (Graficul 3.13). Rata medie ponderată a depozitelor atrase în moneda națională în anul 2016 a constituit 10.71 la sută anual, inferioară celei din 2015 cu 1.39 puncte procentuale. Evoluția acesteia a fost generată atât de costul mijloacelor atrase de la persoanele juridice, cât și al celor atrase de la persoanele fizice. Astfel, rata medie ponderată la depozitele atrase de la persoanele juridice a constituit 4.58 la sută, inferioară celei din 2015 cu 1.89 puncte procentuale, iar rata medie ponderată la depozitele plasate de către persoanele fizice a coborât cu 1.66 puncte procentuale, până la nivelul de 12.78 la sută anual.

Rata medie a dobânzii la depozitele atrase în valută a înregistrat un trend descrescător, iar spre sfârșitul anului a atins nivelul minim anual de 2.03 la sută, inferior celui din decembrie 2015 cu 0.09 puncte procentuale (Graficul 3.14). Rata medie ponderată a depozitelor atrase în valută a constituit 2.12 la sută anual, inferioară celei din 2015 cu 0.44 puncte procentuale. Această tendință descendentă, pe parcursul anului 2016, a fost caracteristică pentru ambele segmente de clienți: rata medie la depozitele persoanelor juridice a constituit 1.93 la sută, mai mică cu 0.74 puncte procentuale față de anul 2015, iar rata pentru depozitele plasate de către persoanele fizice s-a cifrat la nivelul de 2.16 la sută sau cu 0.37 puncte procentuale mai puțin față de anul 2015.

În anul 2016, ca urmare a acestor evoluții ale ratelor medii de dobândă la depozitele atrase și la creditele acordate în lei, precum și a ritmului de descreștere a ratei medii la depozitele în moneda națională mai accentuat decât cel aferent creditelor, marja bancară în moneda națională s-a majorat, comparativ cu anul 2015, cu 1.53 puncte procentuale, înregistrând valoarea de 3.49 la sută. Pentru operațiunile în valută, marja bancară a consemnat o descreștere anuală cu 0.67 puncte procentuale, situându-se la nivelul de 3.78 la sută (Graficul 3.15).

3.3 Piața monetară

Piața primară a valorilor mobiliare de stat

În calitate de agent al statului în organizarea plasării și deservirii valorilor mobiliare de stat în formă de înscriere în conturi, în 2016, Banca Națională a organizat 171 licitații de plasare a titlurilor de stat.

În condițiile specifice anului 2016 și urmare a necesității de finanțare a deficitului bugetar din contul surselor interne, Ministerul Finanțelor a operat pe parcursul anului o serie de modificări asupra volumelor și tipurilor de VMS propuse spre vânzare. Astfel, în trimestrele I și II, având în vedere constrângerile generate de incertitudinea eliberării tranșelor de finanțare externă, Ministerul Finanțelor a sporit volumele de bonuri de trezorerie (BT) pe toate scadențele anunțate săptămânal pentru plasare prin licitații. În a doua jumătate a anului, având în vedere fluxurile preconizate de finanțare externă, în principal pentru suport bugetar, de la Fondul Monetar Internațional, Comisia Europeană, instituțiile Băncii Mondiale, urmare semnării unui nou Memorandum de politici economice și financiare între Republica Moldova și FMI, Ministerul Finanțelor a diminuat gradual volumele anunțate la licitații.

Obligațiunile de stat (OS) cu scadența la doi ani au fost propuse spre vânzare la licitațiile derulate lunar pe parcursul anului, într-un quantum similar celui din anul 2015 – 15.0 milioane lei. Intenția Ministerului Finanțelor de a majora perioada medie de maturitate a VMS, precum și de a spori interesul investitorilor pentru VMS cu scadența mai mare a determinat reluarea în ultimul trimestru al anului a emisiunilor de obligațiuni cu rata fixă a dobânzii și scadența la 3 ani.

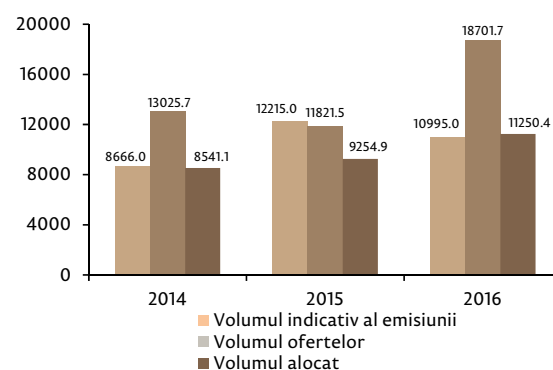
În condițiile creșterii semnificative a cererii de titluri de stat, alimentată consistent de interesul investitorilor nebancaari, raportul dintre volumul ofertelor depuse și volumul anunțat spre plasare înregistrat per ansamblul anului 2016 a crescut sensibil, constituind 1.7.

Volumul titlurilor de stat emise în anul 2016 (de 11 250.0 milioane lei) a fost mai mare față de anul 2015, totodată, fiind ușor superior volumului anunțat spre plasare (10 995.0 milioane lei) (Graficul 3.16).

Evoluția ratelor dobânzilor pe piața primară a titlurilor de stat a reflectat influențele combinate exercitate, pe parcursul anului 2016, de persistența excesului de lichiditate în sectorul bancar, de reducerea ratei de politică monetară a BNM, de diminuarea graduală a volumului anunțat spre plasare de autoritatea emitentă.

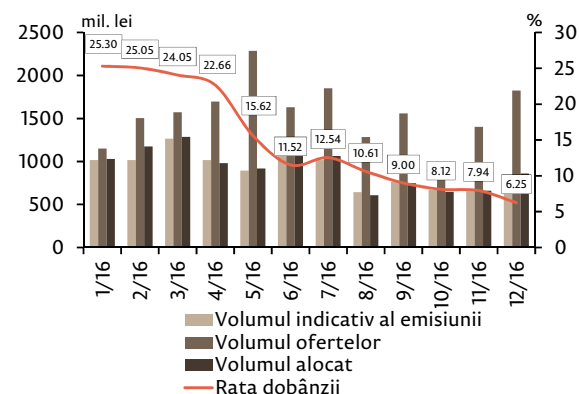
Astfel, ratele dobânzilor aferente titlurilor de stat și-au temperat creșterea chiar la începutul anului, urmată de o ajustare descendentă în următoarele luni, însă în ritmuri diferite, fiind mai accentuată în perioada aprilie-mai (Graficul 3.17).

Graficul 3.16: Indicatorii cantitativi ai pieței primare a VMS (milioane lei)

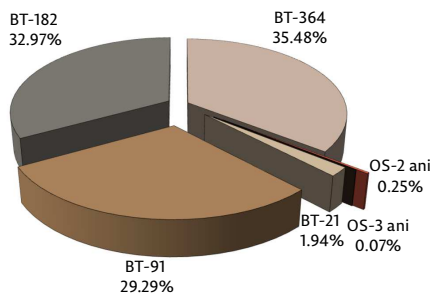
Sursa: BNM

Graficul 3.17: Dinamica lunară a indicatorilor pieței primare a VMS

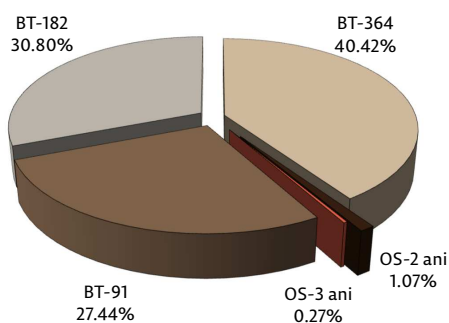
Sursa: BNM

Graficul 3.18: Structura emisiunilor de VMS pe scadențe în anul 2015

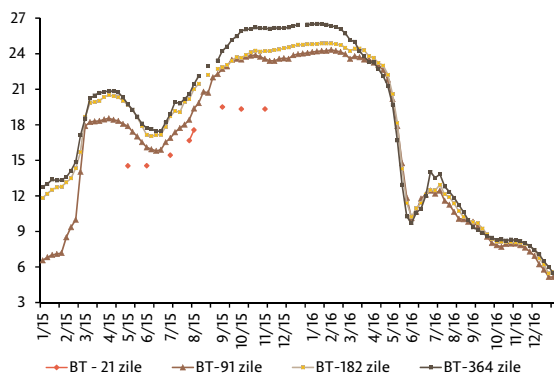
Sursa: BNM

Graficul 3.19: Structura emisiunilor de VMS pe scadențe în anul 2016

Sursa: BNM

Graficul 3.20: Dinamica ratelor nominale ale dobânzilor la VMS cu scadența până la un an (%)

Sursa: BNM

Poziționarea pe un palier mai înalt a ratelor de dobândă aferente VMS față de ratele dobânzilor oferite de bănci la depozite a alimentat în continuare interesul investitorilor nebankari pentru VMS. Astfel, valoarea VMS procurate de investitorii nebankari a crescut comparativ cu anul anterior ca valoare absolută, înregistrând 2 145.8 milioane lei sau 19.1 la sută din volumul total adjudecat. Soldul VMS procurate de către nerezidenți s-a cifrat la 14.6 milioane lei față de 2.9 milioane lei în 2015.

Aceste evoluții au fost însoțite de producerea unor schimbări favorabile în structura titlurilor de stat nou emise: a fost sistată emiterea bonurilor de trezorerie cu scadența la 21 zile și s-a redus ponderea celor cu scadența la 91 și 182 zile în favoarea bonurilor cu scadența la 364 zile și a obligațiunilor de stat cu termenele de circulație de 2 și 3 ani (Graficele 3.18 și 3.19). În aceste condiții, scadența medie a titlurilor emise a consemnat o extindere amplă (de la 211 la 234 zile).

Analiza evoluției ratelor dobânzilor la VMS în diviziune pe scadențe denotă o volatilitate relativ moderată, însă ecartul dintre acestea s-a redus în prima decadă a lunii martie, ratele dobânzilor pe întreg spectrul de scadențe apropiindu-se ca valoare și conservând această tendință până la sfârșitul anului (Graficul 3.20). La ultimele licitații de plasare a VMS din 2016, ratele nominale medii ale dobânzilor au înregistrat valori de 5.16, 5.59 și 5.47 la sută anual pentru VMS cu scadențele la 91, 182 și 364 zile respectiv, consemnând ajustări descrescătoare de dimensiuni comparabile cu cele de la finele anului 2015.

Rata medie anuală a dobânzii la valorile mobiliare de stat cu scadența până la un an adjudecate în 2016 a înregistrat 15.81 la sută anual comparativ cu 20.14 la sută anual în anul 2015.

În primele patru luni ale anului 2016, ratele dobânzilor la VMS și-au menținut poziția de lider în ierarhia randamentelor oferite de piața financiară. Ulterior, înregistrând o diminuare semnificativă, au coborât în coridorul format de ratele dobânzilor aferente creditelor acordate și depozitelor atrase în economie, oscilând în interiorul acestuia până aproape de finele anului, când s-au plasat sub ratele dobânzilor aferente depozitelor atrase. Totodată, s-a constatat o majorare sensibilă a ecartului dintre ratele dobânzilor aferente creditelor acordate și depozitelor atrase, din contul diminuării ultimelor (Graficul 3.21).

Volumul valorilor mobiliare de stat, plasate pe piața primară prin intermediul licitațiilor și aflate în circulație la 31 decembrie 2016 a consemnat 6 804.8 milioane lei, la valoarea nominală (Graficul 3.22), la prețul de vânzare-cumpărare – 6 115.0 milioane lei, în creștere cu 953.0 milioane lei față de finele anului 2015. Din VMS aflate în circulație la 31 decembrie 2016, cele cu scadența reziduală până la trei luni constituiau 39.9 la sută, de la 3 la 6 luni – 28.9 la sută, de la 6 la 12 luni – 28.9 la sută, de la unu la doi ani – 1.9 la sută și de la doi la trei ani – 0.4 la sută.

Piața secundară a valorilor mobiliare de stat

Pe ansamblul anului 2016, pe piața secundară a valorilor mobiliare de stat s-a consemnat o tendință de diminuare a ratei

medii ponderate a dobânzii, spre deosebire de anul 2015 când s-a observat situația inversă (Graficul 3.23). Astfel, în luna ianuarie, rata medie ponderată a constituit 25.03 la sută, iar în luna decembrie a scăzut până la 6.12 la sută.

Excesul sporit de lichiditate urmărit în sistemul bancar a determinat starea de pasivitate a pieței secundare a valorilor mobiliare de stat. În acest context, valoarea tranzacțiilor cu VMS a înregistrat 30.2 milioane lei, în descreștere de 4.8 ori față de anul 2015, cota majoritară în aceste tranzacții, ca și în anii precedenți, au deținut-o tranzacțiile de tipul banca-client (76.8 la sută).

În ceea ce privește structura tranzacțiilor pe scadențe, interesul participanților pieței secundare a fost tradițional îndreptat spre VMS cu maturitatea reziduală până la un an (Graficul 3.24 și Graficul 3.25).

Evoluția indicatorilor pieței interbancare în lei moldovenești

Ratele dobânzilor de referință pe piața interbancară

Curba ratelor de referință CHIBOR/CHIBID (calculate în baza cotațiilor orientative ale ratelor dobânzilor la plasarea/atragerea pe piața interbancară a mijloacelor bănești în moneda națională) a receptat impactul diminuării ratei de politică monetară, însă într-o manieră rezervată, diminuarea înregistrată de aceasta fiind mult mai modestă.

Curba ratelor CHIBOR a rămas relativ stabilă la începutul anului, reacționând inert la diminuările operate asupra ratei de bază a BNM în această perioadă. În luna mai, aceste cotații s-au înscris pe un trend descendent, care s-a accentuat ca urmare a efectuării de către BNM a unor reduceri ample în serie ale ratei de bază. Ulterior, acestea își temperează declinul și se poziționează pe un trend lin descrescător până la finele anului. Per ansamblu, ratele de referință au coborât cu aproximativ 9 puncte procentuale față de finele anului 2015, diminuările fiind mai pronunțate pe scadențele mai lungi.

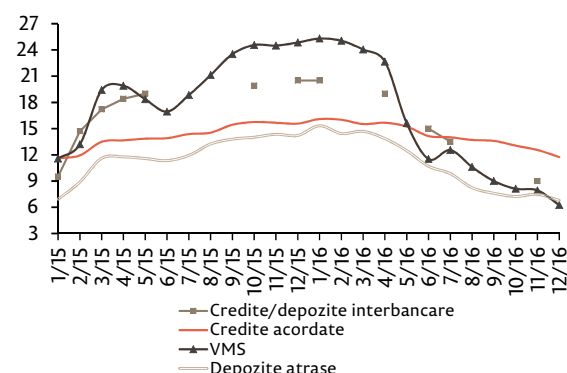
Rata dobânzii CHIBOR 2W¹⁵ înregistrată la finele anului a constituit 13.28 la sută față de 22.32 la sută, valoare înregistrată la sfârșitul anului 2015 (Graficul 3.26).

Piața creditelor/depozitelor interbancare (tranzacții în MDL)

Pe fondul dominării unui excedent sporit de lichiditate, activitatea băncilor pe piața monetară interbancară și-a continuat declinul consemnat în anul 2015, volumul tranzacțiilor însumând doar 272.0 milioane lei, în diminuare de 4.1 ori comparativ cu anul 2015.

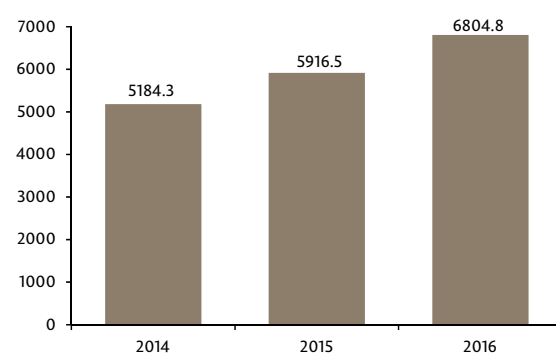
Pe ansamblul anului, creditele/depozitele interbancare au avut un caracter sporadic (au fost înregistrate doar pe parcursul a

Graficul 3.21: Evoluția ratelor dobânzilor pe piața financiară (%)

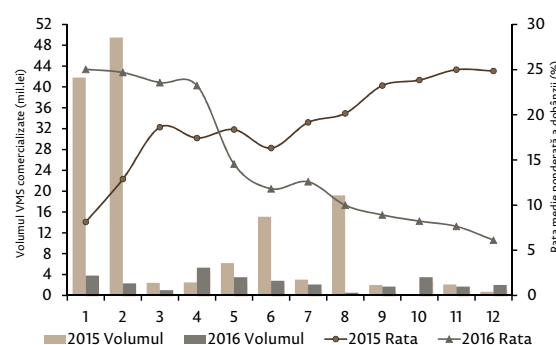
Sursa: BNM

Graficul 3.22: Dinamica volumului VMS în circulație la finele perioadei (milioane lei)

Sursa: BNM

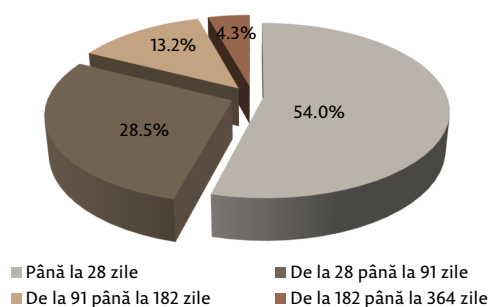
Graficul 3.23: Dinamica indicatorilor VMS comercializate pe piața secundară

Sursa: BNM

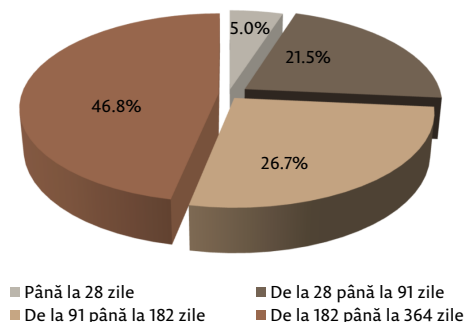
¹⁵Rata de referință pe piața interbancară pentru plasarea mijloacelor bănești în lei moldovenești la alte bănci pe un termen de două săptămâni.

Graficul 3.24: Structura VMS comercializate pe piața secundară în diviziune pe scadențe în anul 2015

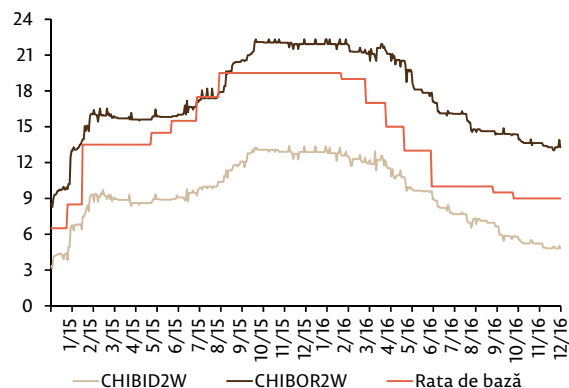
Sursa: BNM

Graficul 3.25: Structura VMS comercializate pe piața secundară în diviziune pe scadențe în anul 2016

Sursa: BNM

Graficul 3.26: Evoluția ratelor de referință pe piața interbancară și a ratei de bază a BNM (%)

Sursa: BNM

cinci luni: ianuarie, aprilie, iunie, iulie și noiembrie), cu volume nesemnificative, scadența minimă a pieței și cu un număr restrâns de participanți.

Evoluția ratelor dobânzilor la tranzacțiile interbancare a urmat în linii generale traiectoria ratelor de politică monetară ale BNM. Astfel, ratele medii lunare ale dobânzilor la creditele/depozitele interbancare au avut un trend descendent, diminuându-se de la 20.5 la sută anual în luna ianuarie până la 9.0 la sută anual în luna noiembrie.

Activitatea dealerilor primari pe piața valorilor mobiliare de stat

Pe parcursul anului 2016, pe piața valorilor mobiliare de stat au activat 9 dealeri primari, care, în conformitate cu acordurile cu privire la îndeplinirea funcțiilor de dealer primar pe piața VMS încheiate cu BNM, au contribuit la plasarea titlurilor de stat pe piața primară și la asigurarea lichidității lor pe piața secundară.

Valoarea ofertelor înaintate de către dealerii primari la licitațiile de plasare a titlurilor de stat în anul 2016 a constituit 17 491.0 milioane lei, în creștere sensibilă (cu 6 409.6 milioane lei sau cu 57.8 la sută) față de anul 2015.

Volumul de VMS achiziționat de dealerii primari pe piața primară s-a majorat atât ca valoare absolută, cât și ca pondere în comparație cu anul 2015, constituind 10 456.8 milioane lei sau 95.1 la sută din volumul oferit de Ministerul Finanțelor.

Din volumul total de titluri de stat adjudecate, 77.1 la sută (sau 8 670.3 milioane lei) au fost procurate de către dealerii primari în numele și din contul propriu comparativ cu 76.8 la sută (sau 7 105.4 milioane lei) în 2015 (Graficul 3.27).

În anul 2016, activitatea dealerilor primari pe piața secundară a VMS a scăzut considerabil, atât pe segmentul bancă-bancă, cât și pe segmentul bancă-client (Graficul 3.28).

Evidența valorilor mobiliare în sistemul de înscrieri în conturi la BNM (SIC)

Sistemul de înscrieri în conturi ale valorilor mobiliare (SIC) este un sistem de depozitare și decontare a valorilor mobiliare de stat și a certificatelor BNM. Sistemul asigură procesarea în timp real a ordinelor de transfer, precum și decontarea finală și irevocabilă a tranzacțiilor cu valorile mobiliare din acest sistem.

Sistemul procesează operațiuni în relație cu emitentul (piața primară, plata dobânzii, răscumpărare), operațiuni pe piața secundară (vânzare-cumpărare, repo, transfer de portofoliu), operațiuni de piață monetară efectuate de Banca Națională.

La sfârșitul anului 2016, în SIC au fost înregistrați 14 participanți, inclusiv 11 bănci, Banca Națională, Ministerul Finanțelor, Fondul de garantare a depozitelor în sistemul bancar.

La situația din 31 decembrie 2016, în sistemul de înscrieri în conturi erau înregistrate valori mobiliare în sumă totală de 28 177.3 milioane lei la valoarea nominală, care în diviziune pe emitenți constituie după cum urmează:

I. Ministerul Finanțelor – VMS în sumă totală 22 251.3 milioane lei, inclusiv:

- 6 804.8 milioane lei sau 30.6 la sută constituie VMS emise prin licitații pe piața primară;
- 2 105.3 milioane lei sau 9.5 la sută constituie VMS livrate Băncii Naționale ca rezultat al conversiunii împrumuturilor contractate anterior de la BNM și reemise ulterior;
- 13 341.2 milioane lei sau 59.9 la sută constituie VMS emise și livrate BNM, conform Legii nr.235 din 03 octombrie 2016 privind emisiunea obligațiunilor de stat, în vederea executării de către Ministerul Finanțelor a obligațiilor de plată derivate din garanțiile de stat nr.807 din 17 noiembrie 2014 și nr.101 din 01 aprilie 2015.

II. Banca Națională – certificatele BNM (CBN) emise prin licitații în sumă totală 5 926.0 milioane lei.

Suma totală a VMS înregistrate în SIC la valoarea nominală este repartizată în diviziune pe deținători în felul următor:

Bănci

- la 31.12.2016 – 5 341.4 milioane lei
- la 31.12.2015 – 4 390.1 milioane lei

Investitori nebancaari (inclusiv Fondul de garantare a depozitelor în sistemul bancar)

- la 31.12.2016 – 1 463.5 milioane lei
- la 31.12.2015 – 1 336.5 milioane lei

Banca Națională a Moldovei

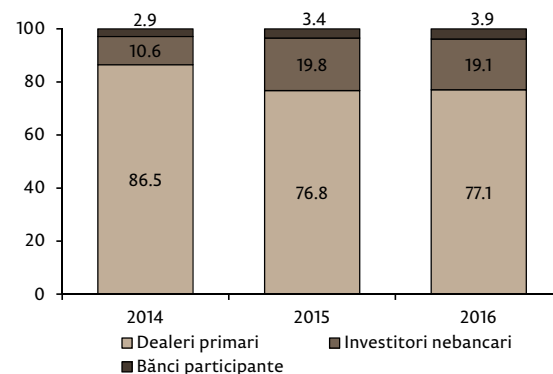
- la 31.12.2016 – 15 446.5 milioane lei
- la 31.12.2015 – 2375.3 milioane lei

Schimbările semnificative în cota deținătorilor VMS, la situația din 31 decembrie 2016 față de anul 2015, s-au produs ca rezultat al emisiei obligațiunilor de stat livrate Băncii Naționale conform Legii nr.235 din 03 octombrie 2016. Prin urmare, s-a înregistrat majorarea cotei deținute de către Banca Națională și, respectiv, micșorarea cotelor deținute de bănci și de investitorii nebancaari (Graficul 3.29 și Graficul 3.30).

Din suma totală a certificatelor BNM înregistrate în SIC, 98.2 la sută au fost deținute în portofoliile băncilor licențiate.

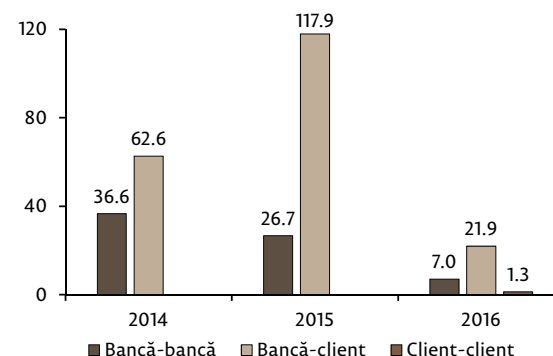
Pe parcursul anului 2016, valoarea agregată a operațiunilor în număr de 8 610, înregistrate în sistemul de înscrieri în conturi la Banca Națională a însumat 213 826.1 milioane lei, dintre care:

Graficul 3.27: Structura procurărilor VMS la licitațiile pe piața primară pe categorii de participanți (%)

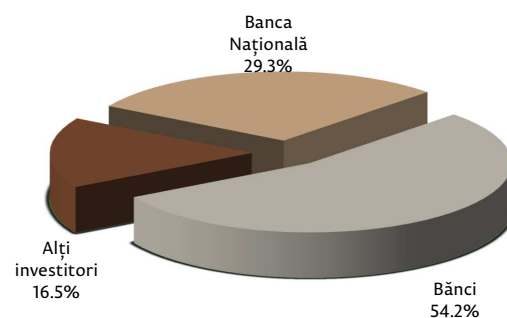
Sursa: BNM

Graficul 3.28: Tranzacțiile de vânzare-cumpărare efectuate de către dealerii primari pe piața secundară (milioane lei)

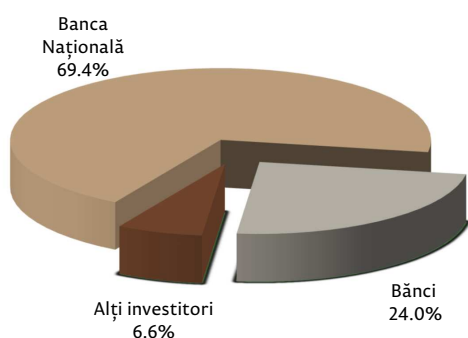
Sursa: BNM

Graficul 3.29: Structura valorilor mobiliare de stat aflate în circulație în profilul deținătorilor la 31.12.2015

Sursa: BNM

Graficul 3.30: Structura valorilor mobiliare de stat aflate în circulație în profilul deținătorilor la 31.12.2016

Sursa: BNM

- operațiuni pe piața primară (emiteri noi) – 113 443.4 milioane lei;
- răscumpărarea de către Ministerul Finanțelor a valorilor mobiliare de stat la scadență și plata dobânzii – 18 843.4 milioane lei;
- răscumpărarea de către Banca Națională a certificatelor BNM la scadență – 75 176.9 milioane lei;
- operațiuni pe piața secundară (vânzare-cumpărare a VMS) – 30.2 milioane lei;
- operațiuni de transfer – 0.7 milioane lei;
- operațiuni de gajare – 1 876.6 milioane lei;
- operațiuni de piață monetară efectuate de BNM (repo – etapele I și II) – 4 454.9 milioane lei.

Din totalul transferurilor realizate în anul de referință, 99.1 la sută reprezintă transferuri DvP (livrare contra plată), iar 0.9 la sută – transferuri FoP (fără plată), acestea din urmă fiind transferuri efectuate între bănci și BNM ce țin de gajarea valorilor mobiliare la acordarea creditelor intraday/overnight, precum și transferuri între bănci și clienții acestora la operațiunile de vânzare-cumpărare a VMS pe piața secundară.

3.4 Piața valutară

Evoluția pieței valutare a Republicii Moldova

În anul 2016, volum tranzacțiilor efectuate pe piața valutară locală contra monedă națională s-a comprimat în raport cu anul 2015.

Rulajul total al valutilor tranzacționate contra lei moldovenești în această perioadă a însumat echivalentul a 10 672.7¹⁶ milioane dolari SUA, contractându-se cu 16.8 la sută în raport cu anul 2015 (Tabelul A.9). În structura rulajului total, procurările de valută contra monedă națională pe piața valutară locală au constituit – 5 358 milioane dolari SUA, iar vânzările – 5 314.7 milioane dolari SUA.

În anul 2016, volumul tranzacțiilor pe piața valutară prin virament a scăzut semnificativ – cu 22.1 la sută, în mare măsură, ca urmare a reducerii operațiunilor pe piața interbancară (în special de swap valutar) și a scăderii convertirilor cu agenții economici implicați în operațiuni de comerț exterior.

În același timp, volumul tranzacțiilor pe piața valutară în numerar s-a diminuat nesemnificativ, cu 1.8 la sută.

Pe fondul scăderii rulajului tranzacțiilor prin virament, s-a consemnat o creștere a ponderii operațiunilor de schimb valutar contra monedă națională în numerar în rulajul total al pieței valutare locale (Graficul 3.31).

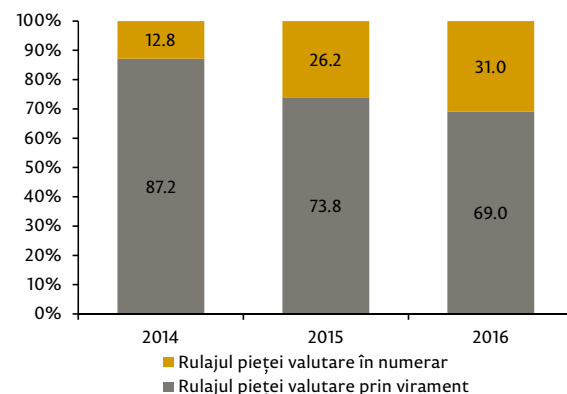
Pe piața valutară prin virament, comparativ cu anul 2015, băncile rezidente au tranzacționat valute contra lei moldovenești într-un volum mai redus cu 1 444.4 milioane dolari SUA (sau 84.2 la sută), persoanele juridice – cu 341.2 milioane dolari SUA (sau 5.6 la sută), Banca Națională a Moldovei – cu 200.8 milioane dolari SUA (sau 30.7 la sută).

Pe piața valutară în numerar, rulajul punctelor de schimb valutar ale băncilor licențiate a scăzut cu 3.8 la sută, iar cel al caselor de schimb valutar s-a majorat cu 3.1 la sută.

În anul 2016, dolarul SUA a continuat să prevaleze în structura rulajului total al tranzacțiilor pe piața valutară locală, deși a pierdut teren în favoarea euro – 6.8 puncte procentuale, până la 48.3 la sută (graficele 3.32 și 3.33). În structura rulajului pieței valutare în numerar, ponderea majoritară continuă să o dețină moneda unică europeană (Tabelul A.10).

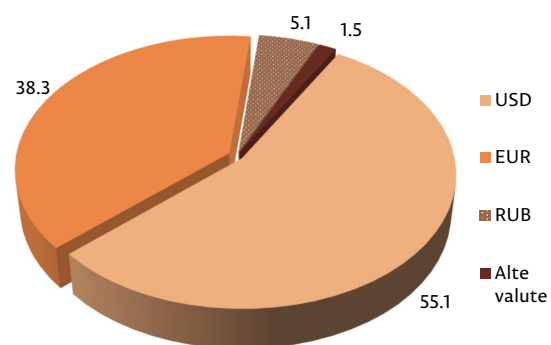
În anul 2016, cumpărările de valută contra monedă națională realizate de băncile licențiate pe piața valutară locală s-au restrâns cu 1 163.1 milioane dolari SUA, sau cu 19.4 la sută în raport cu anul 2015 (Tabelul A.9). Această scădere a fost cauzată, în principal, de diminuarea procurărilor de valută contra lei de la băncile rezidente

Graficul 3.31: Rulajul tranzacțiilor valutare contra monedă națională realizate pe piața valutară internă, în structură după modalitatea de decontare (virament sau numerar)

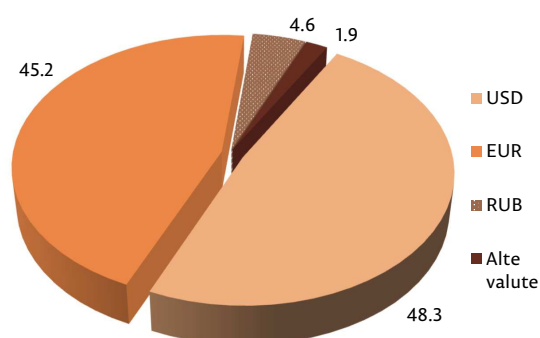
Sursa: BNM

Graficul 3.32: Structura valutară a rulajului total al tranzacțiilor valutare contra monedă națională efectuate pe piața valutară internă în anul 2015 (%)

Sursa: BNM

Graficul 3.33: Structura valutară a rulajului total al tranzacțiilor valutare contra monedă națională efectuate pe piața valutară internă în anul 2016 (%)

Sursa: BNM

¹⁶Suma nu include cumpărările/vânzările contra MDL efectuate între BNM și Ministerul Finanțelor.

cu 722.2 milioane dolari SUA (84.2 la sută), pe fondul reducerii operațiunilor de swap valutar și de la BNM – cu 453.3 milioane dolari SUA (94.1 la sută).

Totodată, s-au intensificat cu 120.5 milioane dolari SUA (5.7 la sută) cumpărările de valută de la persoanele fizice (inclusiv de la casele de schimb valutar¹⁷).

În anul 2016, băncile licențiate au procurat valută contra lei pe piața valutară locală, prioritar, de la persoanele fizice (inclusiv de la casele de schimb valutar¹⁷) – 46.3 la sută, de la persoanele juridice – 42.8 la sută, de la băncile rezidente – 2.8 la sută.

În anul 2016, vânzările de valută contra lei moldovenesti realizate de băncile licențiate ale Republicii Moldova pe piața valutară internă au scăzut cu 1 022.0 milioane dolari SUA sau cu 17.5 la sută în raport cu anul 2015. Această diminuare a fost cauzată, în special, de scăderea vânzărilor de valută contra lei către băncile rezidente – cu 722.2 milioane dolari SUA (84.2 la sută), pe fondul reducerii operațiunilor de swap valutar. De asemenea, s-au diminuat vânzările de valută către persoanele juridice – cu 277.7 milioane dolari SUA (cu 7.1 la sută) și către persoanele fizice¹⁸ – cu 173.5 milioane dolari SUA (37.2 la sută).

În același timp, au sporit vânzările de valută contra lei, efectuate de băncile locale, către BNM de 2.5 ori în raport cu anul 2015.

În anul 2016, băncile licențiate au vândut valută pe piața locală, preponderent, persoanelor juridice – 75.6 la sută, BNM – 8.8 la sută, persoanelor fizice – 7.9 la sută și băncilor rezidente – 2.8 la sută.

În aceste condiții, în anul 2016, băncile locale au realizat vânzări nete de valută persoanelor juridice în volum de 1 576.0 milioane dolari SUA, care au fost suplinite în exces prin procurările nete de valută de la persoanele fizice (inclusiv de la casele de schimb valutar) – 1 861.2 milioane dolari SUA. Surplusul de valută de pe piața valutară a fost absorbit de către BNM prin intervenții nete de procurare a 397.7 milioane dolari SUA (Tabelul A.11).

Dinamica activelor și obligațiunilor valutare ale băncilor licențiate

Pe parcursul anului 2016 a continuat tendința de contracție a activelor și obligațiunilor valutare bilanțiere, ca urmare a rambursărilor nete de credite realizate de băncile locale în favoarea finanțatorilor externi și a reorientării economiilor persoanelor fizice din valută în moneda națională (în special pe parcursul primelor 9 luni).

În acest context, ponderea activelor valutare bilanțiere s-a redus cu 5.2 puncte procentuale, până la 38.9 la sută în totalul activelor înregistrate de sectorul bancar, iar ponderea obligațiunilor valutare

¹⁷În anul 2016, procurările realizate de bănci de la casele de schimb valutar au constituit 28.5 milioane dolari SUA.

¹⁸În anul 2016, băncile licențiate nu au vândut valută caselor de schimb valutar.

bilanțiere cu 6.0 puncte procentuale, până la 46.8 la sută în totalul datoriiilor sistemului bancar.

În aceste circumstanțe, la situația din 31 decembrie 2016, *soldul activelor valutare bilanțiere*¹⁹ ale băncilor licențiate (credite acordate, disponibilități, rezerve obligatorii, alte active în valută și active atașate la cursul valutei străine) a constituit 1 419.5 milioane dolari SUA, diminuându-se cu 8.1 la sută în raport cu finele anului 2015. Prin excluderea diferențelor de curs, generate de deprecierea euro în raport cu dolarul SUA pe piețele externe (în continuare – diferențe de curs), s-a constatat o scădere mai mică, de 5.8 la sută.

Pe parcursul anului 2016, în structura activelor valutare bilanțiere, ponderea soldului *creditelor acordate în valută* a variat între 50.9 la sută și 56.8 la sută, iar la finele anului a constituit 53.5 la sută, cu 1.3 puncte procentuale mai mult față de 31 decembrie 2015.

Privită în ansamblu, în anul 2016, activitatea de creditare în valută a continuat să se restrângă (Graficul 3.34). La finele anului de referință, *soldul creditelor acordate în valută* de către băncile locale s-a cifrat la 759.0 milioane dolari SUA, diminuându-se cu 47.6 milioane dolari SUA (5.9 la sută) comparativ cu sfârșitul anului 2015. Prin excluderea diferențelor de curs, scăderea soldului creditelor a fost mai mică, de 27.2 milioane dolari SUA (Tabelul A.12).

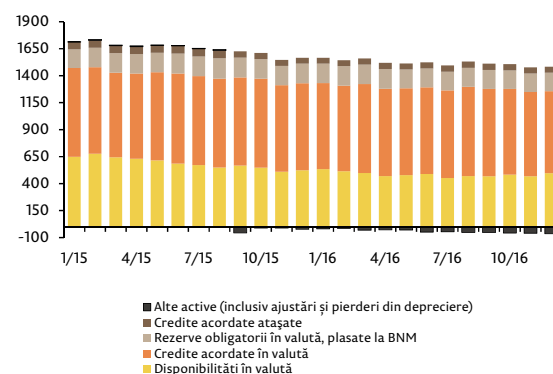
La situația din 31 decembrie 2016, în structura valutară a creditelor acordate, soldul celor în euro a constituit 62.6 la sută, diferența de 37.4 la sută revenind creditelor acordate în dolari SUA (Tabelul A.13). În anul 2016, creditarea a evoluat în direcții opuse, în funcție de tipul valutei. În acest sens, soldul creditelor în euro, evaluat la curs efectiv, a constituit 475.4 milioane dolari SUA, sporind ușor (cu 0.3 la sută). Prin excluderea diferențelor de curs, soldul creditelor acordate în euro a crescut în proporții mai mari, cu echivalentul a 22.0 milioane dolari SUA (4.9 la sută). Totodată, soldul creditelor acordate în dolari SUA a scăzut cu 49.4 milioane dolari SUA (cu 14.8 la sută), până la 283.6 milioane dolari SUA.

Pe parcursul anului 2016, ponderea disponibilităților în valută în totalul activelor valutare bilanțiere a variat în intervalul 29.9 – 35.3 la sută, iar la finele anului a constituit 35.0 la sută, băncile dispunând de un nivel mai mult decât confortabil de lichidități în valută pentru a asigura continuitatea decontărilor curente.

La sfârșitul anului 2016, soldul *disponibilităților în valută* înregistrat de băncile locale s-a cifrat la 497 milioane dolari SUA, micșorându-se cu echivalentul a 26.3²⁰ milioane dolari SUA (cu 5.0 la sută) comparativ cu 31 decembrie 2015. Conform structurii, s-au diminuat în sold toate tipurile de lichidități, cu excepția numerarului în valută, care s-a majorat cu 26.3 la sută (Tabelul A.14).

Soldul disponibilităților în valută ale băncilor licențiate, la situația din 31 decembrie 2016, a avut următoarea structură: conturi "Nostro" deschise în străinătate – 63.5 la sută, numerar în valută –

Graficul 3.34: Activele valutare bilanțiere*, la curs efectiv, în structură pe tip de activ (milioane dolari SUA)

Sursa: BNM

*Au fost excluse datele celor 3 bănci aflate în proces de lichidare (BC Banca de Economii S.A., BC „BANCA SOCIALĂ” S.A. și B.C. „UNIBANK” S.A.

¹⁹Excluzând poziția de reglare la activele în valută.

²⁰Dintre care 10.8 milioane dolari SUA s-au datorat diferențelor de curs.

19.6 la sută, plasări în străinătate – 10.3 la sută, mijloace plasate overnight – 6.4 la sută și valori mobiliare în valută – 0.2 la sută.

Referitor la structura valutară a disponibilităților băncilor locale, la 31 decembrie 2016, ponderea majoritară a venit monedei unice europene – 56.9 la sută, urmată de dolarul SUA – 39.8 la sută, rubla rusească – 1.8 la sută și alte valute – 1.5 la sută (Tabelul A.15).

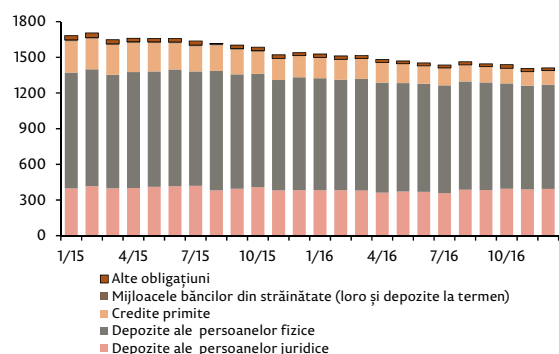
Comparativ cu 31 decembrie 2015, ponderea disponibilităților în euro a crescut cu 2.7 puncte procentuale în detrimentul lichidităților în dolari SUA, a căror pondere a scăzut cu 3.5 puncte procentuale.

La situația din 31 decembrie 2016, *soldul rezervelor obligatorii în valută* nu s-a modificat esențial în raport cu finele anului 2015, constituind 171.7 milioane dolari SUA (în scădere cu 9.4 milioane dolari SUA sau cu 5.2 la sută). În același timp, rezervele obligatorii în valută au constituit 12.1 la sută în totalul activelor valutare bilanțiere ale băncilor licențiate, menținându-se, pe parcursul perioadei de referință, în proximitatea acestei valori.

Soldul activelor atașate la cursul valutei a constituit echivalentul a 51.4 milioane dolari SUA, menținându-se practic neschimbat în raport cu 31 decembrie 2015. Totodată, la finele anului 2016, sistemul bancar a deținut în sold un portofoliu de credite acordate atașate la cursul valutei de 55.3 milioane dolari SUA, ceea ce constituie 3.9 la sută în totalul activelor valutare bilanțiere.

Referitor la *obligațiunile valutare bilanțiere ale băncilor licențiate*, la finele anului de referință, soldul acestora a constituit 1 410.7 milioane dolari SUA (Tabelul A.16), în scădere cu echivalentul a 127.8 milioane dolari SUA (8.3 la sută), iar prin excluderea diferențelor de curs, diminuarea a fost mai puțin însemnată – de 88.6 milioane dolari SUA (5.9 la sută).

Graficul 3.35: Obligațiunile valutare bilanțiere*, la curs efectiv, în structură pe tip de pasiv (milioane dolari SUA)

Sursa: BNM

*Au fost excluse datele celor 3 bănci aflate în proces de lichidare (BC Banca de Economii S.A., BC „BANCA SOCIALĂ” S.A. și B.C. „UNIBANK” S.A.

În anul 2016, scăderea obligațiunilor valutare bilanțiere s-a datorat, în cea mai mare măsură, plăților externe realizate de băncile locale în raport cu creditorii externi (bănci-mamă, instituții financiare internaționale, alți creditorii). Prin urmare, soldul creditelor primite s-a redus cu mai mult de 1/3 sau cu 64 milioane dolari SUA, până la 115.2 milioane dolari SUA (Graficul 3.35).

În același timp, *soldul obligațiunilor bilanțiere de bază în valută* ale băncilor licențiate (depozitele la termen, depozitele diverse și conturile curente ale clienților, cu excepția celor deschise de alte bănci) s-a micșorat cu echivalentul a 63.0 milioane dolari SUA sau cu 4.7 la sută (de la 1 332.2 milioane dolari SUA în data de 31 decembrie 2015 până la 1 269.2 milioane dolari SUA în data de 31 decembrie 2016). Prin excluderea diferențelor de curs, *obligațiunile bilanțiere de bază în valută* s-au redus mai puțin, cu 27.7 milioane dolari SUA. În acest context, impactul retragerilor de mijloace valutare din conturile persoanelor fizice, ale căror solduri au scăzut cu 74 milioane dolari SUA (46.4 milioane dolari SUA la curs fix) a fost parțial atenuat de intrările nete în conturile în euro ale persoanelor juridice. Pe ansamblu, în anul 2016, soldurile conturilor valutare ale persoanelor juridice au crescut cu 11 milioane dolari SUA (18.7 milioane dolari SUA la curs fix).

Potrivit situației de la finele anului 2016, aproape jumătate din totalul obligațiunilor valutare bilanțiere a revenit *soldului depozitelor la termen în valută ale clienților non-bancari* (persoane fizice, juridice și Guvern). Comparativ cu finele anului 2015, soldul acestor depozite s-a redus cu echivalentul a 69.9 milioane dolari SUA (9.1 la sută), circa 31 la sută din această scădere fiind generată de diferențele de curs, iar circa 69 la sută de preferința persoanelor fizice de a migra la economiile în lei moldovenești, purtătoare de dobânzi mult mai atractive în perioada de gestiune. În consecință, la finele anului 2016, soldul depozitelor la termen în valută ale persoanelor fizice s-a cifrat la 875.7 milioane dolari SUA, în scădere cu 76.1 milioane dolari SUA față de finele anului 2015, iar prin excluderea diferențelor de curs, s-a constatat o scădere mai mică, de 56.5 milioane dolari SUA.

Soldurile celorlalte tipuri de conturi în valută ale clienților (conturi curente și depozite la vedere), la finele anului 2016, au însumat echivalentul a 575.6 milioane dolari SUA, înregistrând o creștere ușoară, de 6.9 milioane dolari SUA (1.2 la sută), iar prin excluderea diferențelor de curs, s-a consemnat o creștere mai mare, de 20.6 milioane dolari SUA (3.7 la sută). Prin urmare, în totalul obligațiunilor valutare bilanțiere, ponderea acestor tipuri de conturi a crescut comparativ cu finele anului 2015, până la 40.8 la sută.

La sfârșitul anului 2016, în totalul soldului obligațiunilor bilanțiere de bază în valută, mijloacele clienților nerezidenți au constituit 5.1 la sută comparativ cu 5.7 la sută la sfârșitul anului 2015.

Referitor la structura valutară a *obligațiunilor bilanțiere de bază în valută* ale băncilor locale în anul 2016, euro și-a consolidat poziția, cifrându-se la finele anului la 64.2 la sută, în creștere cu 1.8 puncte procentuale față de 31 decembrie 2015 (Tabelul A.17).

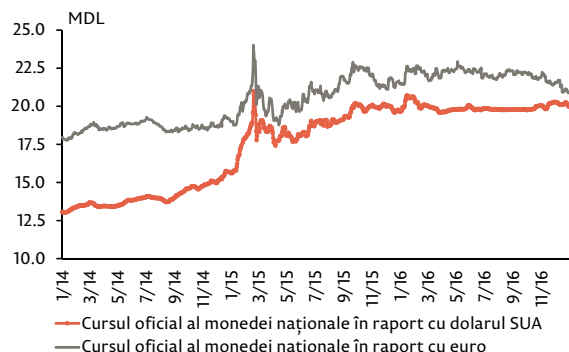
Pe parcursul perioadei de referință, euro a atins și cote mai mari, de 65.5 la sută. La 31 decembrie 2016, soldul conturilor curente și de depozit în euro ale clienților a constituit echivalentul a 815.2 milioane dolari SUA, micșorându-se cu echivalentul a 16.8 milioane dolari SUA (cu 2.0 la sută) comparativ cu 31 decembrie 2015 (scădere generată exclusiv de diferențele de curs). În monedă originală, s-a înregistrat o dinamică inversă, soldul conturilor curente și de depozit în euro sporind cu 2.5 la sută.

La 31 decembrie 2016, ponderea soldului conturilor curente și de depozit în dolari SUA ale clienților s-a cifrat la 35.1 la sută, în scădere cu 1.9 puncte procentuale în comparație cu sfârșitul anului 2015. Pe parcursul anului 2016, depozitele în dolari SUA au înregistrat și ponderi mai mari, de 38.8 la sută. La finele perioadei de raportare, soldul conturilor curente și de depozit în dolari SUA a însumat 445.8 milioane dolari SUA, în scădere cu 47 milioane dolari SUA (9.5 la sută) față de anul 2015.

Conturile curente și de depozit în ruble rusești și în alte valute au continuat să reprezinte o pondere nesemnificativă în totalul obligațiunilor bilanțiere de bază în valută înregistrate de sistemul bancar (Tabelul A.17).

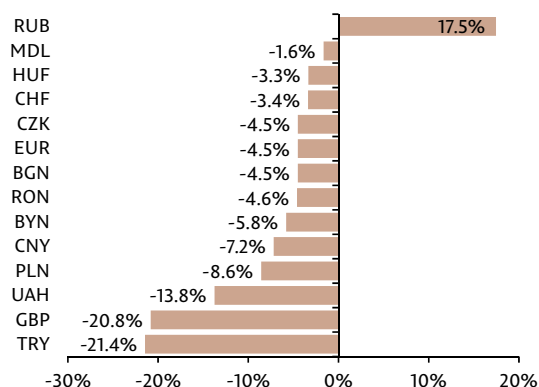
Soldul activelor și obligațiunilor condiționale în valută ale băncilor licențiate, la sfârșitul anului 2016, a înregistrat o scădere de 30.6

Graficul 3.36: Fluctuațiile cursului oficial al monedei naționale în raport cu dolarul SUA și euro

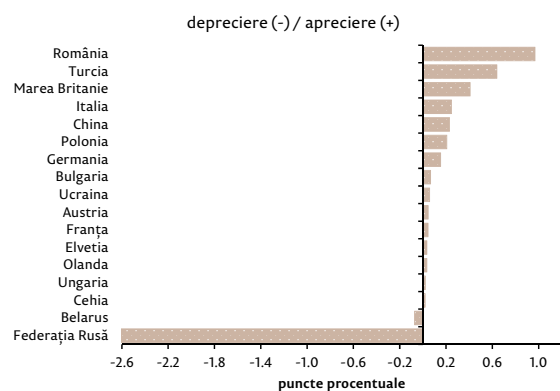
Sursa: BNM

Graficul 3.37: Evoluția monedelor unor parteneri comerciali principali ai RM și a unor țări din regiune față de dolarul SUA, 31.12.16/31.12.15 (%)

Sursa: BNM

Graficul 3.38: Contribuția principalilor parteneri comerciali ai RM la modificarea cursului real efectiv în anul 2016

Sursa: BNM

la sută și 30.3 la sută, respectiv, în raport cu 31 decembrie 2015 (Tabelul A.18). La sfârșitul anului 2016, activele și obligațiunile condiționale în valută au consemnat aproximativ aceleași valori, confirmând angajamentele băncilor locale de a realiza majoritar convertiri de tip valută/valută.

În ceea ce privește poziția valutară deschisă totală (lungă plus scurtă) înregistrată de sistemul bancar, la finele anului 2016, aceasta a crescut cu 3.7 milioane dolari SUA, până la 1.75 la sută în capitalul normativ total. În principal, s-a ameliorat poziția deschisă în euro cu echivalentul a 6.6 milioane dolari SUA, de la -1.43 la sută până la -0.02 la sută în capitalul normativ total, în același timp, a fost înregistrată o creștere temperată generată de deteriorarea poziției în dolari SUA cu 1.5 milioane dolari SUA, de la 1.97 la sută până la 1.59 la sută în capitalul normativ total, precum și a pozițiilor în alte valute (în special rubla rusească).

Evoluția cursului nominal și real efectiv

Pe parcursul anului 2016, cursul de schimb oficial nominal al monedei naționale a urcat cu 1.6 la sută în raport cu dolarul SUA, iar față de euro a înregistrat o evoluție opusă, reducându-se cu 2.7 la sută comparativ cu finele anului 2015 (Graficul 3.36).

În anul 2016, cursul oficial mediu de schimb al monedei naționale s-a depreciat față de dolarul SUA și moneda unică europeană cu 5.9 și 5.5 la sută respectiv, față de cursul oficial nominal mediu de schimb al monedei naționale înregistrat în anul 2015.

În anul 2016, tendința de depreciere față de dolarul SUA a continuat să poarte un caracter regional, fiind specifică și monedelor naționale ale partenerilor comerciali principali cu ponderi notabile în comerțul exterior al Republicii Moldova, cu excepția rublei rusești. Deprecieri mai puternice față de dolarul SUA, decât cea a leului moldovenesc, au înregistrat majoritatea monedelor partenerilor comerciali principali (Graficul 3.37).

În aceste condiții, cursul de schimb real efectiv al monedei naționale²¹ (REER) s-a apreciat infim, cu 0.5 la sută. La aprecierea leului în termeni reali au contribuit, în special, România – cu 1.0 puncte procentuale și Turcia – cu 0.6 puncte procentuale, această dinamică fiind contrabalansată de deprecierea leului în termeni reali în raport cu rubla rusească – 2.6 puncte procentuale (graficele 3.38 și 3.39).

În anul 2016, s-a consemnat o situație mai favorabilă pe piața valutară locală în comparație cu anul 2015, indusă de ameliorarea balanței comerciale și a ofertei nete de valută din partea persoanelor fizice. Deficitul comercial s-a restrâns urmare creșterii exporturilor de mărfuri (+4.0 la sută) într-o proporție mai mare decât importurile (+0.8 la sută). În pofida scăderii transferurilor de peste hotare în favoarea persoanelor fizice cu 4.4 la sută, oferta netă de valută din partea acestora, în principal, de euro, s-a restabilit pe fondul continuării fenomenului de dedolarizare (în

²¹Calculat în baza ponderii principalilor parteneri comerciali și cursurilor medii de schimb, dec.2000=100.

particular în primele trei trimestre ale anului). În această ordine de idei, în structura valutară a ofertei nete de valută, oferta netă în euro a crescut cu 7.4 puncte procentuale comparativ cu anul 2015, până la 62.8 la sută, fiind urmată de dolarul SUA (23.1 la sută) și de rubla rusească, a cărei pondere practic s-a înjumătățit, constituind 12.4 la sută (Graficul 3.40).

În aceste circumstanțe, cererea netă de valută din partea agenților economici s-a înscris al treilea an consecutiv pe un trend descrescător, micșorându-se cu 12.0 la sută, până la 1 576 milioane dolari SUA, fiind suplinită în proporție de 120.1 la sută prin oferta netă de valută din partea persoanelor fizice, care a sporit cu 21.2 la sută, până la 1 892.6 milioane dolari SUA.

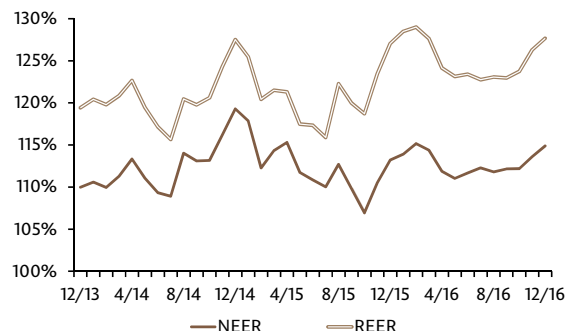
În condițiile unui surplus de valută, dar și în scopul prevenirii unei aprecieri excesive a leului, în anul 2016, BNM a realizat intervenții nete de procurare a 397.7 milioane dolari SUA, astfel reușind să consolideze rezervele valutare ale statului și să amelioreze indicatorii ce caracterizează gradul de adecvare a rezervelor.

În linii mari, pe parcursul primelor trei trimestre, s-au consemnat tendințe similare pe piața valutară, surplusul de valută amplificându-se de la un trimestru la altul. Implicit, gradul de acoperire a cererii nete de valută din partea agenților economici prin oferta netă de valută de la persoanele fizice a evoluat de la 102.5 la sută în primul trimestru până la 149.0 la sută în trimestrul III (Graficul 3.41). Această dinamică a fost indusă, pe de o parte, de scăderea necesităților nete de valută ale importatorilor, de la 408.5 milioane dolari SUA în primul trimestru până la 389.0 milioane dolari SUA în trimestrul III și, pe altă parte, de intensificarea treptată a ofertei nete de valută de la persoanele fizice, de la 418.7 milioane dolari SUA în primul trimestru până la 579.6 milioane dolari SUA în trimestrul III. Cu toate că, s-a produs o scădere a remiterilor personale²² (cu 6.5 la sută în primele 9 luni), o parte din creșterea ofertei se explică prin preferința persoanelor fizice de a-și schimba economiile din valută în lei, păstrate atât în sistemul bancar, cât și în numerar. În condițiile menținerii unei remunerări relativ ridicate la depozitele în moneda națională, în intervalul menționat, soldul conturilor valutare ale persoanelor fizice a scăzut cu cca 59 milioane dolari SUA²⁴, iar soldul celor în moneda națională s-a majorat cu cca 160 milioane dolari SUA²³. În consecință, gradul de dolarizare a depozitelor persoanelor fizice s-a redus cu 5.5 puncte procentuale, până la 45.8 la sută.

Aceste evoluții au creat premisele necesare pentru intervențiile BNM de procurare de valută (419.3 milioane dolari SUA) în volum proporțional cu excesul disponibil pe piață, 7 luni consecutiv, începând cu luna martie, în pondere mai mare în perioada sărbătorilor de Paști și în luna august.

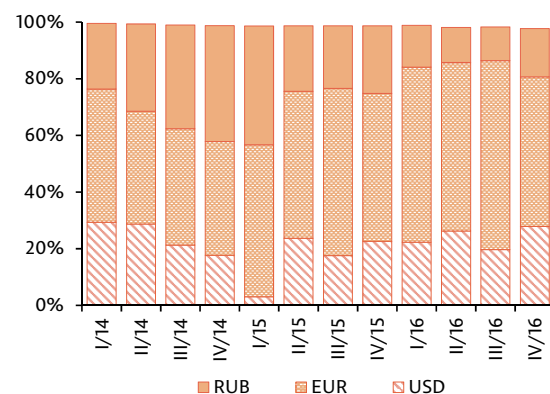
În aceste circumstanțe, de la un curs de 20.0737 MDL/USD în primul trimestru, în scădere cu 0.8 la sută în comparație cu trimestrul IV 2015 (urmare unui episod de depreciere bruscă a

Graficul 3.39: Dinamica cursului nominal efectiv (NEER) și real efectiv (REER) al monedei naționale calculat pe baza ponderii principalilor parteneri comerciali

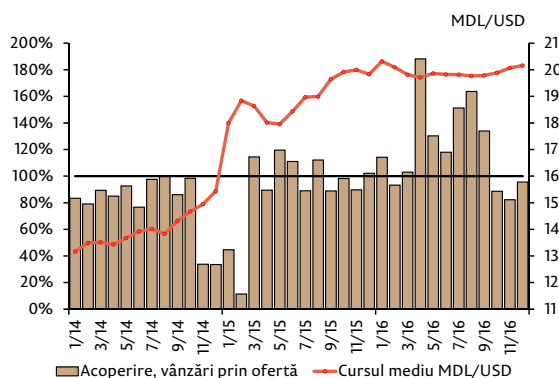
Sursa: BNM

Graficul 3.40: Structura valutară a ofertei nete de valută de la persoanele fizice (recalculată la un curs constant)

Sursa: BNM

Graficul 3.41: Gradul de acoperire a cererii nete prin oferta netă și dinamica cursului oficial

Sursa: BNM

²²Inclusiv a transferurilor din străinătate în favoarea persoanelor fizice cu 5.6 la sută.

²³Modificare recalculată din lei moldovenești în dolari SUA la cursul MDL/USD din 31 decembrie 2016.

leului cu 5.3 la sută în primele 2 săptămâni ale anului, pe fondul unei insuficiente temporare de valută pe piață), leul s-a plasat la 19.7957 MDL/USD în trimestrul II, menținându-se la valori similare și pe parcursul trimestrului III (media de 19.7896 MDL/USD).

Spre deosebire de perioadele anterioare, în trimestrul IV 2016, s-a deteriorat decalajul dintre cererea și oferta de valută, pe piață valutară atestându-se o insuficiență de 45.6 milioane dolari SUA. În această perioadă, oferta netă de valută de la persoanele fizice a coborât cu 39.4 la sută până la 351.4 milioane dolari SUA (nivel comparabil trimestrului IV 2015), în condițiile în care în trimestrele precedente oferta netă era în creștere. Pe lângă reducerea transferurilor din străinătate în favoarea persoanelor fizice (cu 2.4 la sută) și evoluțiile specifice acestui sezon, scăderea ofertei s-a datorat, într-o anumită măsură, deprecierei euro pe piețele externe (de la 1.13 EUR/USD la începutul trimestrului până la 1.05 EUR/USD la finele acestuia). În consecință, în trimestrul IV 2016, s-a intensificat cererea de valută din partea persoanelor fizice și s-a observat preferința acestora de a tezauriza în valută, soldul conturilor valutare ale acestora sporind cu cca 13 milioane dolari SUA²⁴ (luând în considerare că în perioadele anterioare s-a consemnat un proces de dedolarizare a depozitelor).

Referitor la cererea netă de valută din partea agenților economici, în trimestrul IV 2016, aceasta a sporit ușor, cu 2.1 la sută până la 397.0 milioane dolari SUA, fiind indusă, în mare parte, de creșterea vânzărilor de valută către furnizorul local de gaze naturale.

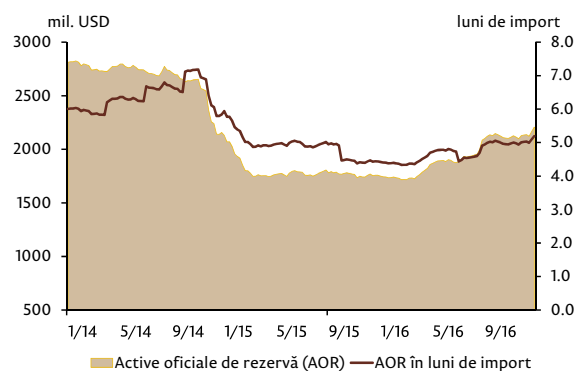
În aceste condiții, cererea de valută a fost suplinită prin ofertă în proporție de 88.5 la sută, iar BNM a intervenit prin vânzări nete de 21.6 milioane dolari SUA acoperind parțial insuficiența de valută, astfel temperând deprecierea monedei naționale. Prin urmare, în trimestrul IV 2016, leul moldovenesc s-a depreciat în raport cu moneda americană cu 1.2 la sută, până la un curs de 20.0363 MDL/USD.

La sfârșitul anului 2016, activele oficiale de rezervă au constituit 2 205.9 milioane dolari SUA, fiind în creștere cu 25.6 la sută sau cu 449.1 milioane dolari SUA comparativ cu finele anului 2015 (Graficul 3.42). Majorarea activelor oficiale de rezervă s-a datorat intervențiilor nete de procurare realizate de BNM (397.7 milioane dolari SUA) și deblocării finanțării externe odată cu semnarea unui nou Memorandum de politici economice și financiare între Republica Moldova și Fondul Monetar Internațional. În luna noiembrie 2016, FMI a debursat primele tranșe prevăzute în cadrul mecanismului de creditare extinsă și finanțare extinsă în favoarea Ministerului Finanțelor și BNM.

Mai mult, în anul 2016, partenerii principali de dezvoltare au transferat credite și granturi pe conturile valutare ale Ministerului Finanțelor deținute la BNM în volum total de 254 milioane dolari SUA, dintre care cca 79 la sută sub formă de suport bugetar.

Respectiv, din partea României au fost alocate mijloace în volum de 78.1 milioane dolari SUA, dintre care 68 milioane dolari SUA (echivalentul a 60 milioane euro) constituie prima tranșă a creditului de 150 milioane euro oferit Republicii Moldova de

Graficul 3.42: Evoluția activelor oficiale de rezervă exprimate în luni de import de mărfuri și servicii (MBP6)

Sursa: BNM

²⁴Recalculate la un curs constant.

Guvernul României. Instituțiile Băncii Mondiale (AID și BIRD) au debursat 74.6 milioane dolari SUA (în principal credite), în mare parte, orientate spre finanțarea proiectelor/programelor: DPO-2 - programul operațiunii pentru politicile de dezvoltare în domeniul competitivității, reforma educației, ameliorarea competitivității II, îmbunătățirea eficienței sectorului de alimentare cu energie termică, reforma în domeniul sănătății, agricultură competitivă etc.

Comisia Europeană a acordat granturi de 48.2 milioane dolari SUA (echivalentul a 46.2 milioane euro) pentru susținerea programelor: ENPARD – programul european pentru agricultură și dezvoltare rurală, ESRA – stimularea economică în zonele rurale din Moldova, VET – program de suport pentru efectuarea reformei învățământului vocațional și tehnic, PFPR – programul pentru reformele politicii finanțelor publice etc.

BEI a acordat credite în volum de 19.8 milioane dolari SUA (echivalentul a 17.8 milioane euro) pentru susținerea programului din sectorul drumurilor, programului de restructurare a sectorului viticulturii și vinificației și proiectului Livada Moldovei.

Banca de Dezvoltare a Consiliului Europei (CEB) a creditat cu 3.1 milioane dolari SUA proiectul Construcția locuințelor sociale II, iar Fondul internațional de dezvoltare în agricultură a alocat 2.2 milioane dolari SUA pentru susținerea programului rural de reziliență economico-climatică incluzivă IFAD VI și a programului pentru servicii de finanțare rurală și dezvoltare a business-ului agricol.

La finele anului 2016, activele oficiale de rezervă au asigurat în continuare o acoperire sustenabilă a importurilor de mărfuri și servicii (cca 5.2 luni de import²⁵).

Gestionarea rezervelor valutare

În conformitate cu art. 5, 16 și 53 din Legea cu privire la Banca Națională a Moldovei, BNM păstrează și gestionează rezervele valutare ale statului, efectuează operațiuni valutare folosind rezervele valutare și le menține la un nivel adecvat pentru realizarea politicii monetare și valutare ale statului. Rolul rezervelor valutare este de a asigura credibilitatea și stabilitatea financiară a țării, de a onora plățile aferente obligațiilor externe ale statului și de a face față unor șocuri exogene imprevizibile.

În procesul de gestionare a rezervelor valutare, BNM asigură un grad înalt de siguranță și un nivel necesar de lichiditate a investițiilor. Politica investițională a BNM este prudentă, urmărind optimizarea profitabilității, cu condiția asigurării lichidității și siguranței investițiilor. Un element esențial al procesului de gestionare a rezervelor valutare îl constituie managementul riscului investițional, care se realizează prin impunerea unor constrângeri și limite aferente investițiilor.

În tabelul A.19 sunt prezentate principalele riscuri aferente gestionării rezervelor valutare și metodele aplicate pentru diminuarea lor.

²⁵Calculat pe baza prognozei actualizate (în februarie 2017) privind importul de bunuri și servicii în anul 2017.

Începând cu luna iulie 2013, în cadrul colaborării cu Banca Mondială se implementează Alocarea Strategică a Activelor (ASA), ce implică o viziune de gestionare a activelor pe termen lung, orientată spre atingerea nivelului optim de rentabilitate și risc. În contextul ASA, rezervele internaționale sunt divizate în trei tranșe (curentă, de lichiditate și de investiții) în funcție de obiectivele și reglementările sale specifice, această abordare asigurând realizarea mai eficientă a obiectivului stabilit.

Portofoliul valorilor mobiliare păstrate până la scadență și investițiile în aur fac parte din tranșa de investiții.

Ulterior, vom analiza evoluția economiei mondiale și deciziile autorităților monetare din SUA, Uniunea Europeană și Marea Britanie, ce au avut un impact asupra procesului de gestionare a rezervelor valutare ale BNM.

Anul 2016 a fost marcat de riscuri geopolitice, atentate teroriste în Franța, Belgia și Germania, proteste violente în SUA, fenomene meteorologice extreme, ce au condus la creșterea vulnerabilităților economice pe plan global. Economia mondială a fost afectată, cel mai mult, de două evenimente: votul Brexit și rezultatele alegerilor prezidențiale în SUA.

Totodată, acest an a fost unul mai fragil pentru economia mondială. Comerțul internațional practic inert și investițiile discrete au constituit unii dintre principalii factori care au contribuit la încetinirea ritmului de creștere a economiei mondiale.

Cu referire la zona euro, pe parcursul anului de raportare, Banca Centrală Europeană a întreprins măsuri fără precedent de stimulare a creșterii economice și de impulsione a inflației. În acest sens, la data de 10 martie 2016, Consiliul guvernatorilor Băncii Centrale Europene a decis adoptarea unui set de măsuri în vederea îndeplinirii obiectivului său privind stabilitatea prețurilor. Astfel, rata dobânzii la operațiunile principale de refinanțare ale Eurosistemului a fost redusă cu 5 puncte de bază, până la 0.00 la sută; rata dobânzii la facilitatea de creditare marginală a fost redusă cu 5 puncte de bază, până la 0.25 la sută; rata dobânzii la facilitatea de depozit a fost redusă cu 10 puncte de bază, până la -0.40 la sută.

Cu privire la măsurile neconvenționale de politică monetară, începând cu luna aprilie, a fost majorat volumul operațiunilor lunare efectuate în cadrul programului de achiziționare de active de la 60 de miliarde euro la 80 de miliarde euro, efectuarea acestor achiziții fiind planificată până la sfârșitul lunii martie 2017 sau ulterior, dacă va fi necesar, până când se va observa o ajustare susținută a traiectoriei inflației, care să fie în concordanță cu obiectivul privind inflația. De asemenea, începând cu luna iunie, au demarat operațiunile de refinanțare pe termen mai lung (OTRTL II) și achizițiile în cadrul programului de achiziționare de titluri emise de sectorul corporativ.

Însă, în pofida ratelor joase ale dobânzii și a programului vast de emisiune de monedă electronică, inflația a rămas departe de valoarea țintită, înregistrând o rată anuală de creștere de doar 0.2 la sută.

Pe parcursul anului 2016, Comitetul de politică monetară al Băncii Angliei și-a stabilit politica monetară pentru a atinge obiectivul de inflație de 2 la sută într-un mod în care să contribuie la susținerea creșterii economice și a ocupării forței de muncă. Prin urmare, în cadrul ședinței sale din luna august, a fost votat un pachet de măsuri menite să ofere un sprijin suplimentar pentru creșterea economică și pentru o revenire durabilă a inflației la țintă. Acest pachet cuprindea: o reducere a ratei de bază de 25 puncte de bază la nivelul de 0.25 la sută; o nouă schemă de finanțare la termen pentru a consolida mecanismul de transmisie a ratei de bază; achiziționarea obligațiunilor corporative din Marea Britanie în volum de până la 10 miliarde de lire sterline; precum și o extindere a schemei de cumpărare a activelor pentru titluri de stat din Marea Britanie de 60 miliarde lire sterline, până la nivelul total al acestor achiziții de active de 435 miliarde lire sterline.

Totuși, evenimentul care a marcat cel mai mult economia Marii Britanii l-a constituit referendumul Brexit din 23 iunie 2016, prin care cetățenii au decis ca țara lor să părăsească Uniunea Europeană. Conform rezultatelor finale, 51.9 la sută dintre alegători au votat în favoarea Brexit-ului. Rata de participare la vot a fost de 72.2 la sută.

Rezultatul referendumului a fost unul neanticipat, generând turbulențe pe piețele financiare internaționale, cu implicații asupra perspectivei de dezvoltare economică la nivel mondial, prin creșterea incertitudinii, inclusiv pe plan politic.

Însă, sfidând prognozele răspândite pe larg cu privire la decizia-șoc de ieșire a Marii Britanii din UE, economia acestei țări a continuat să crească constant. Totodată, se consideră că dezavantajele economice ale Brexit-ului încă nu au fost resimțite în totalitate, că aceasta mai curând a fost amânată decât evitată.

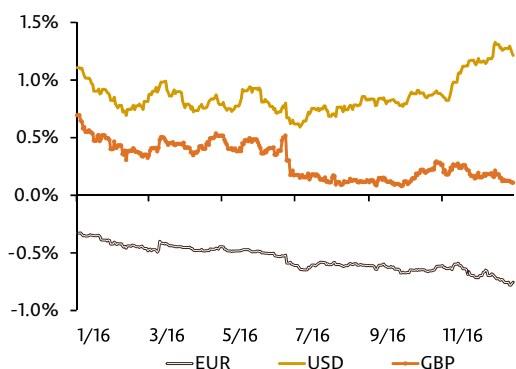
O reacție adversă evidentă la rezultatele referendumului a constituit deprecierea drastică a lirei sterline, ceea ce a condus ulterior la creșterea inflației și la reducerea veniturilor disponibile ale consumatorilor. Lira sterlină a înregistrat un declin până la cel mai scăzut nivel în raport cu dolarul SUA din ultimele trei decenii.

Creșterea ratelor dobânzilor în SUA din decembrie a condus și mai mult la deprecierea lirei față de dolarul SUA. Respectiv, GBP s-a depreciat cu aproximativ 17 la sută față de USD din momentul votării Brexit. Totodată, lira slabă a încurajat investițiile străine în acțiuni și alte active denominate în această valută.

PIB al Marii Britanii, în anul 2016, a înregistrat o creștere anualizată de 1.8 la sută, în scădere cu 0.2 puncte procentuale față de nivelul prognozat și inferioră celei înregistrate în anul 2015, de 2.2 la sută. Încetarea ritmului de creștere a fost determinată de scăderea investițiilor (din cauza incertitudinii cu privire la relațiile comerciale viitoare dintre Marea Britanie și Uniunea Europeană), factor ce poate afecta și ulterior performanța economică a acestei țări. În consecință, Marea Britanie și-a pierdut titlul de economie cu cea mai înaltă rată de creștere din G7, cedând poziția Germaniei, care a înregistrat o creștere anualizată de 1.9 la sută.

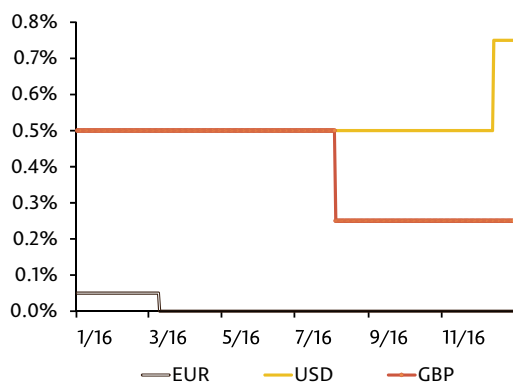
În decursul anului 2016, SUA au urmărit în continuare reducerea ratei șomajului și stabilitatea prețurilor. Produsul intern brut a

Graficul 3.43: Ratele profitabilității pentru valorile mobiliare guvernamentale cu scadență la 2 ani

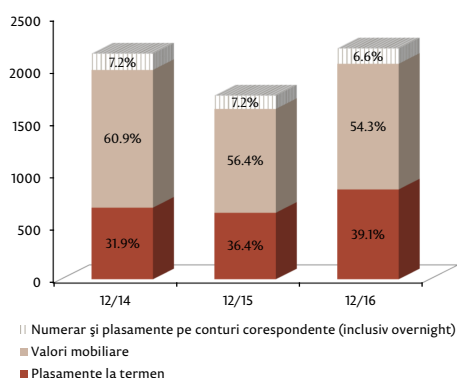
Sursa: BNM

Graficul 3.44: Ratele de bază în SUA, UE, Marea Britanie

Sursa: BNM

Graficul 3.45: Structura rezervelor valutare la finele anilor 2014-2016 (milioane dolari SUA)

Sursa: BNM

crescut cu 1.6 la sută, o rată de creștere inferioară celei din anul 2015 (2.6 la sută) și cea mai joasă din ultimii 5 ani. Totodată, piața forței de muncă a continuat să se îmbunătățească, caracterizându-se prin apariția de noi locuri de muncă, iar rata șomajului înregistrând o scădere de la 5.3 la sută în 2015 la 4.8 la sută în 2016. Rata inflației a planat, pe parcursul primelor 9 luni ale anului, în jurul nivelului de 1 la sută, situându-se sub nivelul țintit pe termen mediu de 2 la sută, însă, în trimestrul IV, IPC a atins nivelul de 1.8 la sută.

Spre finele anului de referință, ambii indicatori țintiți de Sistemul Rezervelor Federale, și anume: angajarea în cadrul forței de muncă și inflația erau foarte aproape de valorile estimate, ceea ce a condus, inițial, la creșterea probabilității de majorare a ratei de referință, iar ulterior, la materializarea acesteia prin decizia Comitetului Federal pentru Operațiuni de Piață Deschisă din 14 decembrie 2016 de creștere a ratei cu 0.25 la sută.

În cadrul alegerilor prezidențiale din SUA din 08 noiembrie, victoria a fost adjudecată de către reprezentantul republican, astfel conturând a doua mare surpriză a anului după referendumul Brexit. Rezultatul alegerilor a determinat creșterea volatilității pe piețele financiare și apariția incertitudinii referitor la noile politici ce urmează a fi implementate.

Situația politică instabilă la nivel mondial a contribuit la creșterea cererii pentru aur (tratat drept activ de refugiu în perioade dificile), determinând aprecierea acestuia pe parcursul anului 2016. De asemenea, apetitul pentru investițiile în aur a fost generat și de nivelul scăzut al ratelor de dobândă în principalele țări ale lumii.

Trendul evoluției economiei mondiale se regăsește și în evoluția ratelor profitabilității (Graficul 3.43). Evoluția ratelor de bază stabilite de către autoritățile monetare este prezentată în graficul 3.44.

La 31 decembrie 2016, activele oficiale de rezervă s-au majorat cu 25.6 la sută, sau cu 449.1 milioane dolari SUA (de la 1 756.81 până la 2 205.93 milioane dolari SUA) față de 31 decembrie 2015.

În cadrul gestionării rezervelor valutare, BNM investește în instrumente sigure, utilizate și de alte bănci centrale: plasamente pe conturi corespondente (de regulă la alte bănci centrale), plasamente la termen în valută și în valori mobiliare, care se clasifică în valori mobiliare supranaționale (emise de instituții supranaționale), guvernamentale (emise de guvernul SUA, guvernele țărilor membre ale Uniunii Europene, alți emitenți guvernamentali cu rating înalt, cu garanție de stat) și non-guvernamentale (emise de agenții cu rating înalt).

O parte din rezervele valutare sunt gestionate extern de către Banca Mondială. În conformitate cu Acordul de consultanță și management investițional între Banca Internațională pentru Reconstrucție și Dezvoltare (BIRD) și Banca Națională a Moldovei, din 08 decembrie 2010 (prelungit prin HCE nr.168 din 30 decembrie 2015), BIRD a devenit consultantul și mandatarul BNM pentru administrarea unei părți a activelor externe, limitate la 20 la sută din rezervele valutare. La 31 decembrie 2016, ponderea

activelor gestionate extern constituia 9.52 la sută din rezervele valutare.

Pe parcursul anului 2016, portofoliul valorilor mobiliare păstrate până la scadență nu a fost suplinit cu valori mobiliare noi. Valoarea acestui portofoliu, la 31 decembrie 2016, constituia 428.88 milioane dolari SUA sau 19.47 la sută din rezervele valutare. În conformitate cu Hotărârea Consiliului de administrație al BNM nr. 286 din 23 decembrie 2014, cu intrare în vigoare la data de 01 ianuarie 2015, limita maximă a portofoliului valorilor mobiliare păstrate până la scadență constituia 30 la sută din rezervele valutare.

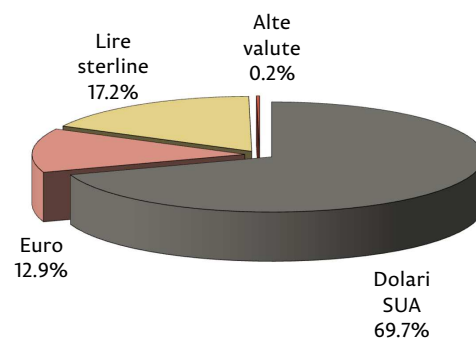
În graficul 3.45 este reflectată evoluția rezervelor valutare pe parcursul ultimilor 3 ani, în dezagregare pe instrumente investiționale. Potrivit situației din 31 decembrie 2016, 54.3 la sută din rezerve sunt investite în valori mobiliare, 39.1 la sută – plasamente la termen, iar 6.6 la sută – menținute sub formă de numerar și mijloace în conturi corespondente.

Rentabilitatea investițiilor depinde de conjunctura pieței, de fluctuațiile ratelor de schimb și ale prețurilor instrumentelor investiționale. Evoluția mediului economic mondial și perspectivele de dezvoltare a piețelor financiare au influențat deciziile investiționale și compoziția valutară a rezervelor. În acest context, cota majoritară în structura rezervelor valutare a revenit dolarului SUA – 69.7 la sută (Graficul 3.46).

De menționat că, de facto, compoziția valutară a rezervelor poate devia în limite de +/-10 la sută din compoziția valutară normativă (Graficul 3.47).

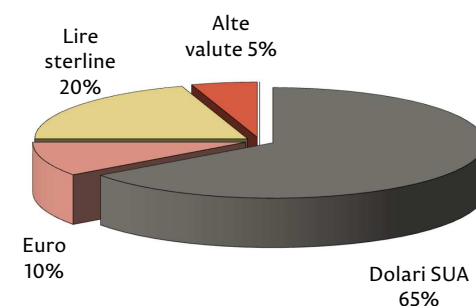
În pofida conjuncturii nefavorabile a mediului economic global și a evoluției negative a ratelor profitabilității instrumentelor investiționale, deciziile luate în cadrul gestionării rezervelor valutare au permis obținerea unui profit pentru anul 2016 de 23.67 milioane dolari SUA, la o rată medie a profitabilității de 1.21 la sută.

Graficul 3.46: Compoziția rezervelor valutare la data de 31.12.2016

Sursa: BNM

Graficul 3.47: Compoziția valutară normativă la data de 31.12.2016

Sursa: BNM

3.5 Relațiile Băncii Naționale cu Guvernul Republicii Moldova

Datoria Guvernului față de Banca Națională

La situația din 31 decembrie 2016, datoria statului față de Banca Națională sub formă de valori mobiliare de stat în portofoliul BNM a totalizat 15 404.6 milioane lei și era constituită din:

- obligațiuni de stat (OS) emise și transmise Băncii Naționale la 04 octombrie 2016 în vederea executării obligațiilor Ministerului Finanțelor derivate din garanțiile de stat nr.807 din 17 noiembrie 2014 și nr.101 din 01 aprilie 2015 – 13 341.2 milioane lei;
- bonuri de trezorerie (BT) obținute în portofoliul BNM ca urmare a convertirii împrumuturilor contractate anterior de Ministerul Finanțelor de la Banca Națională și a reemisiunilor ulterioare – 2 063.4 milioane lei.

OS au fost emise cu rata efectivă a dobânzii de 5.0 la sută.

BT obținute în portofoliul propriu al BNM ca rezultat al reemisiunilor efectuate pe parcursul anului 2016 au avut de regulă scadența la 91 zile și rata dobânzii cuprinsă în intervalul de 5.16 – 24.33 la sută anual. Rata medie ponderată a dobânzii la BT deținute în portofoliu la finele anului 2016 a înregistrat 7.27 la sută anual față de 23.71 la sută anual în 2015.

Depozitele statului plasate la Banca Națională a Moldovei

În anul 2016, Ministerul Finanțelor a plasat la Banca Națională depozite la termen în lei moldovenești în volum de 56.8 milioane lei, cu scadența de la 28 zile până la 303 zile.

Comparativ cu anul 2015, suma depozitelor plasate la Banca Națională s-a majorat cu 25.8 milioane lei sau cu cca 83 la sută.

Condițiile de plasare a depozitelor pe parcursul anului au rămas neschimbate, rata dobânzii aplicată fiind egală cu rata de bază a Băncii Naționale, variabilă pe durata contractului de depozit.

La situația din 31 decembrie 2016, soldul depozitelor la termen ale Ministerului Finanțelor a fost nul.

3.6 Supravegherea activității băncilor

Informație generală

La 31 decembrie 2016, în Republica Moldova funcționau 11 bănci licențiate de Banca Națională a Moldovei, inclusiv 4 sucursale ale băncilor și grupurilor financiare străine.

Totodată, două bănci (B.C. „VICTORIABANK” S.A. și BC „MOLDOVA-AGROINDBANK” S.A.) se aflau sub supraveghere intensivă. Supravegherea intensivă (instituită în locul supravegherii speciale, având în vedere modificările în legislație) este menținută ca rezultat al constatării unor indici ce țin de structura netransparentă a acționarilor, a angajării băncilor în operațiuni de creditare cu risc sporit și nesoluționării acestor probleme până în prezent.

Banca Națională a Moldovei a prescris băncilor vizate efectuarea unui studiu de diagnostic de către o companie de audit specializată în acest sens. Urmare rezultatelor studiilor de diagnostic, Banca Națională a Moldovei a adoptat decizii privind prescrierea întocmirii Planurilor de acțiuni de remediere BC „MOLDOVA-AGROINDBANK” S.A. și B.C. „VICTORIABANK” S.A., cerând înlăturarea tuturor neajunsurilor identificate în aceste studii.

În luna august 2016, cele două bănci nominalizate au prezentat Planurile de acțiuni de remediere, care au fost examinate și avizate pozitiv de BNM. În acest scop, băncile au întreprins un șir de măsuri în vederea îmbunătățirii domeniilor de bază ale activității, și anume: monitorizarea acționarilor și a persoanelor afiliate băncii, guvernanta corporativă, activitatea de creditare, managementul riscurilor, domeniul prevenirii spălării banilor, domeniul tehnologiilor informaționale și altele. Băncile raportează lunar la BNM cu privire la realizarea planurilor de acțiuni de remediere. Banca Națională monitorizează realizarea acestor planuri, periodic notificând băncile licențiate asupra unor recomandări emise în scopul îmbunătățirii acestora. De asemenea, în vederea asigurării transparenței acționarilor, Banca Națională monitorizează permanent respectarea de către acționari a exigențelor de calitate prevăzute de legislația Republicii Moldova.

Astfel, în martie 2016, Banca Națională a Moldovei a constatat că un grup de acționari ai BC „MOLDOVA-AGROINDBANK” S.A. au acționat concertat și au achiziționat o cotă substanțială în capitalul social al băncii în mărime de 39.58 la sută, fără a dispune de permisiunea prealabilă scrisă a Băncii Naționale. Respectiv, în conformitate cu prevederile art.15, alin. (2) din Legea instituțiilor financiare, Banca Națională a suspendat drepturile aferente acțiunilor deținute de către acționarii menționați, informându-i despre incidența prevederilor legii vizate, precum și despre obligația de a înstrăina, în termen de 3 luni de la data constatării acțiunii concertate, acțiunile achiziționate cu încălcarea prevederilor legislației în vigoare. Ca rezultat, termenul de 3 luni a expirat, iar acționarii nu au înstrăinat acțiunile.

Conform prevederilor legii menționate, organul executiv al BC „MOLDOVA-AGROINDBANK” S.A. a anulat acțiunile respective și a emis altele noi, pachet unic de acțiuni, care au fost expuse spre vânzare la Bursa de Valori a Moldovei până la 26 decembrie 2016. Având în vedere necesitatea restabilirii guvernantei corporative și atragerii unui investitor de calitate, Comisia Națională a Pieței Financiare, prin hotărârea din 16 decembrie 2016, a extins termenul maxim în care banca poate să își expună la vânzare acțiunile nou emise de BC „MOLDOVA-AGROINDBANK” S.A., până în iunie 2017.

În ceea ce privește BC „Moldindconbank” S.A., în prezent aceasta este supravegheată în cadrul regimului de intervenție timpurie aplicat la data de 20 octombrie 2016, ca urmare a concertării unui grup de persoane care a achiziționat și deține o cotă substanțială în capitalul social al băncii, în mărime de 63.89 la sută, fără permisiunea prealabilă scrisă a BNM, încălcând astfel prevederile Legii instituțiilor financiare. Concomitent, Banca Națională a suspendat mandatele unor membri ai organelor de conducere ale BC „Moldindconbank” S.A. și a desemnat administratori temporari. Totodată, prin decizia din 20 octombrie 2016, BNM a dispus băncii efectuarea evaluării activelor, datoriilor și a capitalurilor proprii de către o companie de audit.

De menționat că, după aplicarea regimului de intervenție timpurie, situația privind lichiditatea BC „Moldindconbank” S.A. rămâne în continuare una stabilă, fără retrageri semnificative anticipate ale depozitelor.

Numărul total de subdiviziuni ale băncilor licențiate din Republica Moldova a constituit 804, dintre care 288 filiale și 516 agenții.

Pe parcursul anului 2016 au fost deschise 2 filiale și 54 agenții și au fost închise 3 filiale și 63 agenții.

În sectorul bancar, la situația din 31 decembrie 2016, activează 7 868 persoane. În medie fiecărui angajat în sectorul bancar i-au revenit în gestiune la situația din 31 decembrie 2016 active în valoare de 9.3 milioane lei, în creștere cu 0.3 milioane lei (3.3 la sută) comparativ cu finele anului 2015.

Activele băncilor

Pe parcursul anului 2016²⁶, sectorul bancar a înregistrat următoarele tendințe:

Activele totale pe sector au constituit 72 951.4 milioane lei, majorându-se comparativ cu finele anului 2015²⁷ cu 4 161.2 milioane lei (6.0 la sută). Creșterea activelor a fost determinată atât de sporirea datoriilor cu 2 919.0 milioane lei (5.1 la sută), cât și de majorarea capitalului (SIRF) cu 1 242.2 milioane lei (10.8 la sută).

²⁶Conform datelor preliminare raportate de către băncile licențiate la 13.04.2017.

²⁷Pe parcursul întregului text, datele pe sectorul bancar la 31 decembrie 2015 au fost ajustate conform rezultatelor auditului extern.

Pe parcursul perioadei analizate, ponderea activelor în PIB s-a redus de la 56.1 la sută până la 54.2 la sută (Graficul 3.50).

Activele sectorului bancar sunt concentrate în grupul băncilor mari. La finele anului 2016, în grupul băncilor mari intrau 4 bănci (BC „MOLDOVA-AGROINDBANK” S.A., BC „Moldindconbank” S.A., B.C. „VICTORIABANK” S.A., BC „MOBIASBANCĂ-Groupe Societe Generale” S.A.). Ponderea activelor băncilor din acest grup a constituit 76.6 la sută la 31 decembrie 2016, majorându-se cu 10.0 puncte procentuale față de finele anului 2015. Concentrarea activelor sectorului bancar este prezentată în graficul 3.48. De menționat că, în luna ianuarie 2016 s-a modificat componența grupelor. Astfel, BC „MOBIASBANCĂ-Groupe Societe Generale” S.A. a migrat din grupul băncilor medii în grupul băncilor mari. Respectiv, în grupul băncilor medii intrau 4 bănci (B.C. „EXIMBANK-Gruppo Veneto Banca” S.A., B.C. „ProCredit Bank” S.A., „FinComBank” S.A., B.C. „ENERGBANK” S.A.). Ponderea activelor băncilor medii a constituit 18.7 la sută, fiind în scădere cu 10.7 puncte procentuale față de finele anului 2015. Grupul băncilor mici era format din 3 bănci (BC „COMERȚBANK” S.A., BCR Chișinău S.A., BC „EuroCreditBank” S.A.) cu o pondere în totalul activelor de 4.7 la sută, care a crescut față de finele anului 2015 cu 0.7 puncte procentuale. Cea mai mare pondere a activelor totale ale băncii în raport cu activele totale pe sectorul bancar a revenit BC „MOLDOVA-AGROINDBANK” S.A., aceasta constituind 27.1 la sută la situația din 31 decembrie 2016, fiind urmată de BC „Moldindconbank” S.A. cu o pondere de 19.9 la sută (Graficul 3.49).

Ca rezultat al analizei concentrării sectorului bancar al Republicii Moldova, a fost calculat indicele Herfindahl-Hirschmann (a cărei valoare nu depășește 10 000), în baza cotei activelor băncii în totalul activelor pe sectorul bancar. Indicatorul dat se calculează ca suma pătratelor cotelor de piață ale tuturor băncilor din sector. În practica internațională se folosește următoarea divizare:

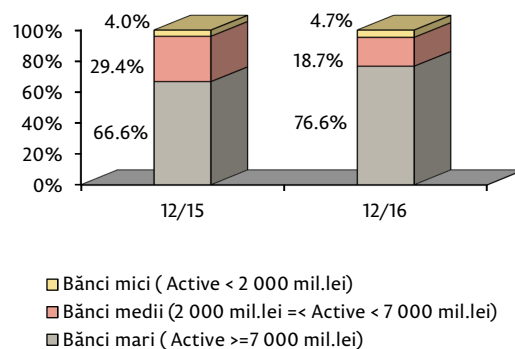
- HHI sub 100 indică o piață cu concurență perfectă;
- HHI între 100 și 1 500 indică o piață neconcentrată;
- HHI între 1 500 și 2 500 indică o concentrație moderată;
- HHI peste 2 500 indică o concentrație ridicată.

Astfel, ca urmare a calculelor efectuate, obținând $HHI=1\ 682.2$, concludem că sectorul bancar al Republicii Moldova prezintă o concentrație moderată.

Structura activelor sectorului bancar conform principalelor componente este redată în tabelul A.20.

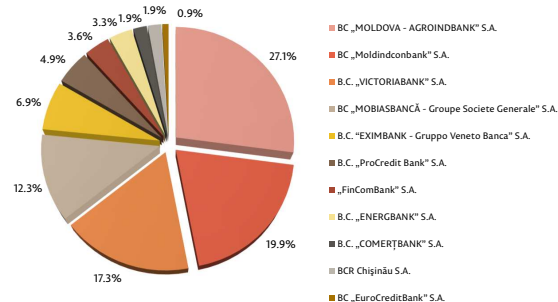
În structura activelor pe parcursul anului 2016 au crescut (în ordine descrescătoare):

Graficul 3.48: Dinamica concentrării activelor sectorului bancar al Republicii Moldova pe grupuri de bănci

Sursa: BNM

Graficul 3.49: Concentrarea activelor sectorului bancar 31.12.2016 (%)

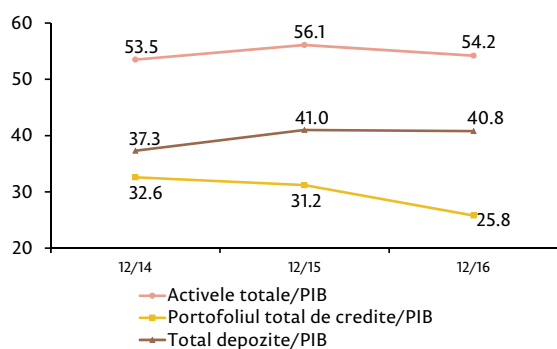
Sursa: BNM

- numerarul și echivalentele de numerar²⁸ (preponderent din contul majorării investițiilor băncilor în certificatele Băncii Naționale și în valorile mobiliare de stat) – cu 6 684.0 milioane lei (31.1 la sută);
- investițiile păstrate până la scadență – cu 930.9 milioane lei (24.7 la sută);
- imobilizările corporale – cu 434.0 milioane lei (22.7 la sută);
- activele imobilizate și grupuri destinate cedării, clasificate drept deținute pentru vânzare – cu 290.7 milioane lei (125.8 la sută);
- activele financiare disponibile pentru vânzare – cu 183.0 milioane lei (41.2 la sută);
- alte active – cu 44.4 milioane lei (8.1 la sută).

Concomitent, s-au micșorat:

- împrumuturile și creanțele – cu 4 344.9 milioane lei (10.9 la sută);
- activele financiare deținute pentru tranzacționare – cu 29.9 milioane lei (100.0 la sută);
- creanțele privind impozitele – cu 16.4 milioane lei (25.2 la sută);
- imobilizările necorporale – cu 14.6 milioane lei (5.4 la sută).

Graficul 3.50: Dinamica activelor, creditelor și a depozitelor raportate la PIB (%)

Sursa: BNM

Ponderea maximă în totalul activelor este deținută de împrumuturi și creanțe – 48.9 la sută, care este cu 9.3 puncte procentuale mai mică față de finele anului 2015. Numerarul și echivalente de numerar au constituit 38.6 la sută, majorându-se cu 7.3 puncte procentuale. Investițiile păstrate până la scadență au ocupat o pondere de 6.4 la sută, majorându-se cu 0.9 puncte procentuale și imobilizările corporale – 3.2 la sută, majorându-se cu 0.4 puncte procentuale față de finele anului 2015. Ponderile celorlalte articole în totalul activelor sunt nesemnificative.

Portofoliul de credite brut (conform rapoartelor prudențiale) la 31 decembrie 2016 a constituit 34 761.3 milioane lei, micșorându-se pe parcursul anului 2016 cu 3 425.3 milioane lei (9.0 la sută). Micșorarea portofoliului de credite brute este cauzată, preponderent, de lipsa cererii la credite, precum și de abordarea mai prudentă aplicată de bănci față de potențialii debitori. Concomitent, ponderea în PIB a creditelor brute s-a micșorat de la 31.2 la sută la 31 decembrie 2015 până la 25.8 la sută la 31 decembrie 2016 (Graficul 3.50).

În contextul distribuirii pe ramuri, ponderea cea mai mare în portofoliul total de credite au deținut-o creditele acordate

²⁸Numerarul și echivalentele de numerar includ numerarul, creditele interbancare acordate pe o perioadă mai mică de 3 luni, inclusiv mijloacele bănești datorate de bănci, mijloacele bănești datorate de Banca Națională a Moldovei, mijloacele plasate și creditele overnight, precum și partea corespunzătoare de dobândă sporită, valorile mobiliare de stat și valorile mobiliare emise de Banca Națională a Moldovei procurate cu o scadență mai mică de 3 luni, inclusiv negajate, precum și rezervele obligatorii în lei moldovenești.

comerțului – 29.6 la sută, fiind urmate de creditele acordate industriei alimentare – 10.1 la sută, creditele de consum – 9.6 la sută, creditele acordate agriculturii – 7.4 la sută, creditele acordate industriei productive – 7.3 la sută, creditele acordate pentru procurarea/construcția imobilului – 6.6 la sută, creditele acordate în domeniul prestării serviciilor – 6.5 la sută, creditele acordate în domeniul transportului, telecomunicațiilor și dezvoltării rețelei – 5.8 la sută, alte credite acordate – 5.3 la sută, creditele acordate mediului financiar nebanca – 4.2 la sută, creditele acordate în domeniul construcțiilor – 2.7 la sută, creditele acordate persoanelor fizice care practică activitate – 2.5 la sută, creditele acordate industriei energetice – 2.4 la sută.

Structura portofoliului de credite al sectorului bancar din Republica Moldova conform ramurii în care activează debitorul este prezentată în graficul 3.51.

Pe parcursul anului 2016, creditele neperformante (substandard, dubioase și compromise) în valoare absolută s-au majorat cu 1 871.3 milioane lei (49.3 la sută), constituind 5 669.9 milioane lei, iar ponderea creditelor neperformante în totalul creditelor s-a majorat cu 6.4 puncte procentuale față de finele anului 2015, constituind 16.3 la sută la 31 decembrie 2016. Ponderea creditelor neperformante nete²⁹ în capitalul normativ total s-a majorat cu 4.5 puncte procentuale, constituind 19.5 la sută la 31 decembrie 2016. Dinamica structurii portofoliului de credite al sectorului bancar conform gradului riscului operațiunilor investiționale este prezentată în graficele 3.52 și 3.53.

Ponderea reducerilor pentru pierderi la credite în totalul creditelor la 31 decembrie 2016 a constituit 13.1 la sută, majorându-se comparativ cu finele anului 2015 cu 4.6 puncte procentuale.

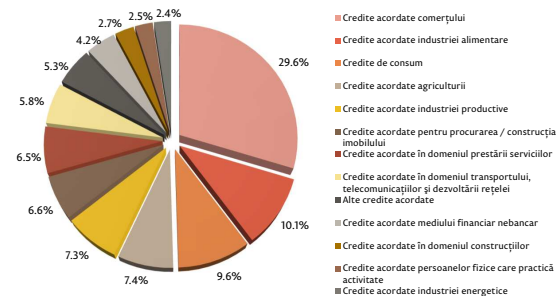
De menționat că, reducerile calculate la toate activele și angajamentele condiționale la 31 decembrie 2016 au constituit 6 014.4 milioane lei, iar reducerile pentru pierderi din deprecieri formate au însumat 3 557.0 milioane lei, diferența înregistrată a reprezentat 2 457.4 milioane lei.

Ponderea reducerilor pentru pierderi din deprecieri formate la credite în reducerile calculate la credite pe sectorul bancar a constituit 63.8 la sută, variind de la 25.2 la sută până la 95.8 la sută.

Expunerile băncilor față de persoanele afiliate înregistrează ponderi nesemnificative în totalul creditelor – 2.1 la sută (media pe sectorul bancar). Indicatorul privind raportul dintre expunerile față de persoanele afiliate și capitalul de gradul I (limita pentru fiecare bancă ≤20.0 la sută din capitalul de gradul I) la 31 decembrie 2016 era respectat de către toate băncile (media pe sectorul bancar – 7.6).

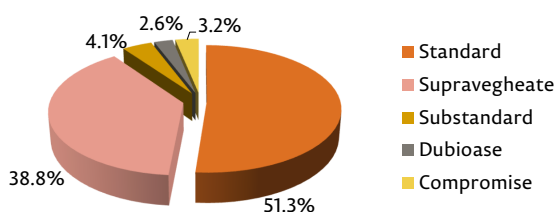
Indicatorul privind raportul dintre suma tuturor expunerilor “mari” și capitalul normativ total (limita pentru fiecare bancă ≤de 5 ori din capitalul normativ total) la situația din 31 decembrie 2016 era respectat de către toate băncile (media pe sectorul bancar – 0.4).

Graficul 3.51: Distribuția pe ramuri a creditelor la 31.12.2016

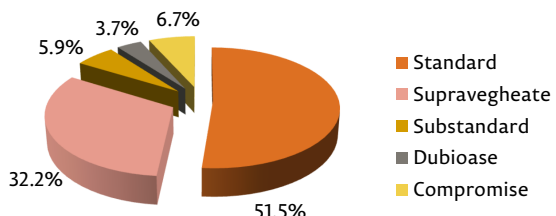
Sursa: BNM

Graficul 3.52: Structura portofoliului de credite al sectorului bancar din Republica Moldova conform gradului riscului operațiunilor investiționale la 31.12.2015

Sursa: BNM

Graficul 3.53: Structura portofoliului de credite al sectorului bancar din Republica Moldova conform gradului riscului operațiunilor investiționale la 31.12.2016

Sursa: BNM

²⁹Credite neperformante nete=suma supusă clasificării la creditele neperformante minus reducerile la acestea.

La 31 decembrie 2016, indicatorul privind ponderea sumei celor mai mari zece datorii nete la credite în portofoliul total al creditelor și angajamentelor condiționale din creditele nete (limita maximă pentru fiecare bancă – 30 la sută din totalul creditelor nete) era respectat de către toate băncile (media pe sectorul bancar – 22.2 la sută).

Indicatorul privind suma totală a expunerilor nete ale băncii în lei moldovenești atașate la cursul valutar față de persoanele fizice, inclusiv cele care practică activitate de întreprinzător sau alt tip de activitate (limita pentru fiecare bancă ≤ 30 la sută din CNT) a fost respectat de toate băncile. Media pe sector al indicatorului nominalizat a constituit 3.2 la sută.

Raportul dintre suma totală a expunerilor nete, altele decât cele ipotecare față de persoanele fizice, atașate la cursul valutar din capitalul normativ total (limita pentru fiecare bancă ≤ 10 la sută din CNT), de asemenea, a fost respectat de către bănci, cu excepția unei bănci, la care acesta a alcătuit 11.7 la sută, fiind în micșorare față de 31 decembrie 2015 cu 9.9 puncte procentuale. Depășirea istorică, conform Hotărârii Consiliului de administrație nr. 242 din 3 noiembrie 2011 nu se consideră încălcare, dacă depășirea limitei respective este cauzată de expunerile asumate de bancă până la data intrării în vigoare a hotărârii menționate.

Creditele acordate funcționarilor băncilor reprezentau 256.6 milioane lei sau 0.7 la sută din totalul portofoliului de credite și 2.6 la sută din capitalul normativ total al sectorului bancar (limita pentru fiecare bancă ≤ 10.0 la sută).

Raportul dintre valoarea totală a investițiilor în imobilizări corporale pe termen lung și capitalul normativ total pe sector a constituit 23.3 la sută (limita pentru fiecare bancă ≤ 50 la sută) și a fost respectat de toate băncile.

Raportul dintre valoarea totală a investițiilor în imobilizări corporale pe termen lung și a cotelor de participare în capitalul persoanelor juridice și capitalul normativ total pe sectorul bancar a înregistrat valoarea de 27.6 la sută (limita pentru fiecare bancă ≤ 100 la sută), de asemenea, a fost respectat de toate băncile.

Ponderea activelor bilanțiere în valută cumulate cu activele atașate la cursul valutar în totalul activelor a constituit 38.9 la sută. Ponderea obligațiunilor bilanțiere în valută și a obligațiunilor atașate la cursul valutar în totalul activelor a alcătuit 38.6 la sută. Diferența de 0.3 puncte procentuale dintre ponderile menționate denotă faptul că riscul cursului de schimb valutar nu poate influența considerabil stabilitatea financiară a sectorului bancar.

Capitalul băncilor

Capitalul de gradul I este partea capitalului normativ total față de care este stabilită mărimea minimă necesară pentru a efectua activități financiare în conformitate cu art. 26 din Legea instituțiilor financiare.

Capitalul de gradul I pe sectorul bancar a atins valoarea de 9 437.8 milioane lei, majorându-se comparativ cu finele anului 2015 cu 429.6 milioane lei (4.8 la sută).

Creșterea capitalului de gradul I a fost determinată de obținerea profitului, pe parcursul anului 2016, în mărime de 1 466.7 milioane lei și de micșorarea imobilizărilor necorporale nete cu 14.0 milioane lei. Totodată, s-a majorat mărimea calculată dar nerezervată a reducerilor pentru pierderi la active și angajamentele condiționale cu 723.0 milioane lei. De asemenea, s-au micșorat acțiunile ordinare cu 14.6 milioane lei și surplusul de capital cu 35.4 milioane lei, ca urmare a răscumpărării de către „FinComBank” S.A. a acțiunilor proprii în sumă de 50.0 milioane lei la prețul de 342.8 lei per acțiune. Concomitent, pe parcursul anului trei bănci au distribuit dividende în sumă totală de 283.5 milioane lei.

La situația din 31 decembrie 2016, toate băncile au raportat capitalul de gradul I corespunzător capitalului minim necesar (norma ≥ 200 milioane lei).

Capitalul normativ total include capitalul de gradul I și capitalul de gradul II (limita maximă a capitalului de gradul II este 100 la sută din capitalul de gradul I) minus cotele de participare în capitalul altor bănci care dețin licența Băncii Naționale a Moldovei.

Capitalul normativ total comparativ cu finele anului 2015 s-a majorat cu 458.0 milioane lei (4.9 la sută).

Dinamica capitalului de gradul I și a capitalului normativ total în perioada analizată este reprezentată în graficul 3.54.

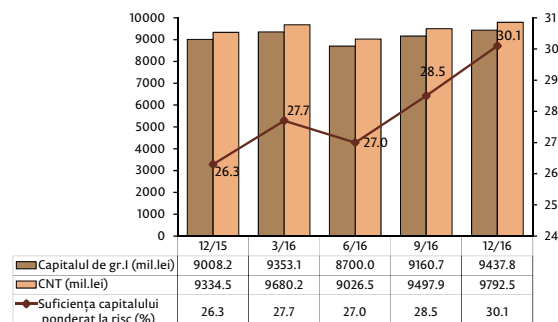
Media indicatorului suficienței capitalului ponderat la risc pe sector înregistrează valoarea de 30.1 la sută, majorându-se cu 3.8 puncte procentuale față de finele anului 2015 (Graficul 3.54). La situația din 31 decembrie 2016, toate băncile au respectat indicatorul suficienței capitalului ponderat la risc (limita pentru fiecare bancă ≥ 16 la sută).

Modificarea structurii capitalului sectorului bancar din punctul de vedere al concentrării acestuia pe grupuri de bănci este prezentată în graficul 3.55.

Cota capitalului de gradul I al băncilor mari în capitalul de gradul I al sectorului bancar a constituit 68.6 la sută, fiind în creștere comparativ cu finele anului 2015 cu 10.8 puncte procentuale din contul migrării BC „MOBIASBANCĂ-Groupe Societe Generale” S.A din grupul băncilor medii în grupul băncilor mari. Respectiv, cota capitalului de gradul I al băncilor medii s-a micșorat cu 11.0 puncte procentuale, iar cota capitalului de gradul I al băncilor mici a rămas practic neschimbată, constituind 9.2 puncte procentuale.

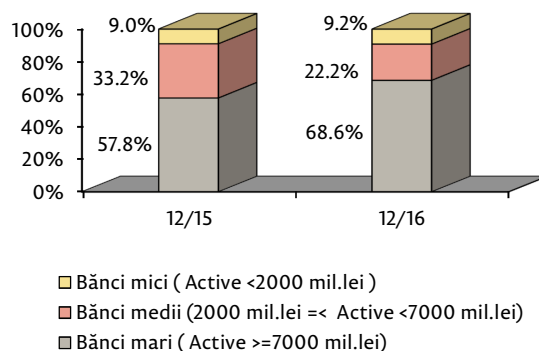
În perioada analizată, s-a menținut cota semnificativă a investițiilor străine în capitalul băncilor care, la situația din 31 decembrie 2016, a constituit 81.0 la sută (Graficul 3.56), fiind în scădere cu 1.9 puncte procentuale față de finele anului 2015, ca urmare a anulării la 01 iulie 2016 de către BC „MOLDOVA-AGROINDBANK” S.A. a 389 760 de acțiuni ordinare nominative cu valoare nominală de 200 lei/acțiune și a răscumpărării parțiale de către „FinComBank”

Graficul 3.54: Dinamica capitalului și a suficienței capitalului ponderat la risc pentru perioada 31.12.2015 – 31.12.2016

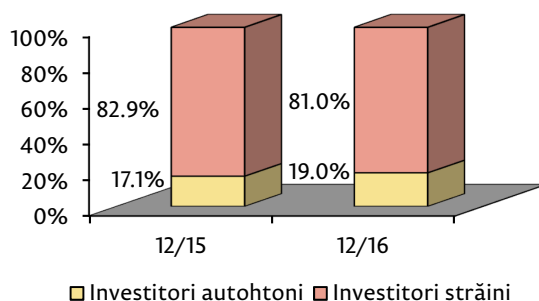
Sursa: BNM

Graficul 3.55: Dinamica concentrării capitalului de gradul I al sectorului bancar al Republicii Moldova pe grupuri de bănci

Sursa: BNM

Graficul 3.56: Structura capitalului social al sectorului bancar din Republica Moldova conform sursei de proveniență a investițiilor

Sursa: BNM

S.A. a acțiunilor proprii (10.1 milioane lei) de la “WESTERN NIS ENTERPRISE FUND”(SUA).

Printre investitorii străini care participă la formarea capitalului băncilor Republicii Moldova sunt: Banca Europeană de Reconstrucții și Dezvoltare, bănci din Italia, Franța, România, precum și investitori corporativi din Germania, Austria, Marea Britanie, Ucraina, Cipru, Rusia, Grecia, Irak, SUA, Olanda, Liechtenstein, Elveția, Cehia.

Din numărul total al băncilor, patru bănci dispun de capital format complet din investiții străine (dintre care 2 sucursale ale băncilor străine: B.C. „EXIMBANK-Gruppo Veneto Banca” S.A. și BCR Chișinău S.A.) și 7 bănci – de capital format din investiții străine și autohtone.

În vederea asigurării transparenței sectorului financiar bancar din Republica Moldova, Banca Națională, în calitate de autoritate de reglementare și supraveghere, monitorizează structura de proprietate a băncilor, verifică acționarii acestora pentru a determina corespunderea calității acționariilor cerințelor prevăzute de Legea instituțiilor financiare și de Regulamentul cu privire la deținerea cotelor de participare în capitalul social al băncii, precum și în scopul asigurării certitudinii în identitatea beneficiarilor efectivi ai acestora, prin realizarea următoarelor:

- urmărirea permanentă a tranzacțiilor efectuate cu acțiunile băncilor;
- solicitarea prezentării informației aferente identității și activității desfășurate de către achizitorii potențiali, inclusiv privind deținătorii de cote direcți, indirecti, beneficiarii efectivi, precum și prezentarea chestionarelor, documente/informații suplimentare necesare evaluării calității acestora;
- efectuarea investigațiilor ce țin de modul de dobândire a acțiunilor băncii, precum și solicitarea suportului autorităților competente;
- analiza informațiilor/documentelor, surselor mass-media disponibile ce conțin informații despre acționarii băncilor.

Urmare a examinării structurii de proprietate a băncilor și a determinării respectării cerințelor actelor normative în vigoare de către acționarii băncilor, Comitetul executiv al Băncii Naționale la 02 martie 2016 a constatat că un grup de acționari (20 acționari) ai BC „MOLDOVA-AGROINDBANK” S.A. au acționat concertat în raport cu banca, au achiziționat și dețin o cotă substanțială în capitalul social al băncii în mărime de 39.58 la sută fără a dispune de permisiunea prealabilă scrisă a Băncii Naționale.

Totodată, Comitetul executiv al Băncii Naționale la 20 octombrie 2016 a constatat că un grup de acționari (19 acționari) ai BC „Moldindconbank” S.A. au acționat concertat în raport cu banca, au achiziționat și dețin o cotă substanțială în capitalul social al băncii în mărime de 63.89 la sută fără a dispune de permisiunea prealabilă scrisă a Băncii Naționale.

Acționarii nominalizați au fost informați despre incidența prevederilor art.15 alin.(2) din Legea instituțiilor financiare vizând suspendarea exercițiului dreptului de vot, al dreptului de convocare și desfășurare a adunării generale a acționarilor, al dreptului de a introduce chestiuni în ordinea de zi, al dreptului de a propune candidați pentru membrii consiliului băncii, ai organului executiv și ai comisiei de cenzori ale băncii și al dreptului de a primi dividende. Banca Națională a solicitat acționarilor nominalizați de a se conforma prevederilor Legii instituțiilor financiare care stipulează obligativitatea acționarilor de a înstrăina, în termen de 3 luni de la data constatării activității concertate, acțiunile aferente cotei substanțiale achiziționate fără permisiunea prealabilă scrisă a Băncii Naționale în capitalul social al BC „MOLDOVA-AGROINDBANK” S.A. și BC „Moldindconbank” S.A.

Concomitent, Comitetul executiv al Băncii Naționale la 16 mai 2016 a decis aplicarea sancțiunii sub formă de amendă față de 5 acționari ai BC „EuroCreditBank” S.A. pentru neprezentarea informațiilor/documentelor necesare evaluării calității acționarilor și a respectării exigențelor prevăzute de actele normative/legi, ceea ce creează impedimente BNM în vederea identificării beneficiarilor efectivi ai deținătorilor de cote substanțiale în bancă.

Banca Națională va aplica în continuare toate instrumentele prevăzute de lege în vederea transparentizării acționariatului din sectorul bancar.

Datoriile băncilor

Datoriile băncilor, la situația din 31 decembrie 2016, au constituit 60 225.0 milioane lei, majorându-se cu 2 919.0 milioane lei (5.1 la sută) comparativ cu 31 decembrie 2015. Ponderea cea mai mare în totalul datoriilor, la situația din 31 decembrie 2016, este deținută de datoriile financiare evaluate la costul amortizat (depozitele clienților, obligațiunile emise de către bănci, alte împrumuturi, datorii subordonate, împrumuturi overnight, valori mobiliare vândute cu răscumpărarea ulterioară (repo)) – 59 464.4 milioane lei (98.7 la sută), acestea s-au majorat în valoare absolută cu 2 752.4 milioane lei (4.9 la sută) comparativ cu sfârșitul anului 2015. Depozitele clienților au constituit 54 971.0 milioane lei sau 91.3 la sută din totalul datoriilor, valoarea absolută a depozitelor clienților fiind în creștere comparativ cu 31 decembrie 2015 cu 4 405.4 milioane lei (8.7 la sută). De asemenea, s-au majorat alte datorii (overdraft la conturi „Nostro”, împrumuturi overnight de la BNM, împrumuturi overnight de la bănci, împrumuturi de la bănci) cu 198.7 milioane lei (51.2 la sută), constituind 586.9 milioane lei, datoriile privind impozitele – cu 4.8 milioane lei (6.7 la sută), constituind 76.9 milioane lei. Totodată, s-au micșorat provizioanele cu 36.9 milioane lei (27.6 la sută), alcătuind 96.9 milioane lei (se includ provizioanele pentru restructurarea afacerii, datoriile aferente beneficiilor angajaților, provizioanele aferente cheltuielilor cu daunele care pot rezulta din procese intentate băncii, angajamentele de finanțare, alte provizioane), (Tabelul A.21).

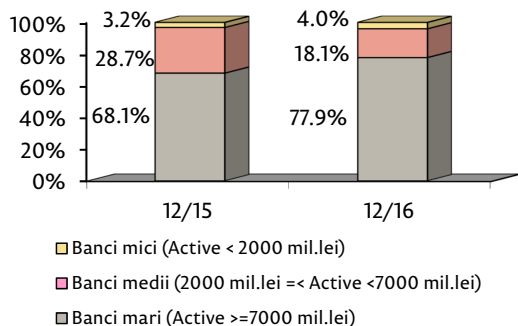
Soldul depozitelor, conform rapoartelor prudenciale, la 31 decembrie 2016, a constituit 54 838.5 milioane lei, majorându-se

comparativ cu 31 decembrie 2015 cu 4 637.0 milioane lei (9.2 la sută), în urma creșterii depozitelor persoanelor fizice cu 2 651.6 milioane lei (7.6 la sută), până la 37 669.1 milioane lei și a depozitelor persoanelor juridice – cu 1 976.5 milioane lei (13.2 la sută), până la 16 997.6 milioane lei. Concomitent, depozitele băncilor s-au micșorat cu 8.9 milioane lei (5.5 la sută), până la 171.9 milioane lei.

Ponderea depozitelor în PIB s-a micșorat neesențial față de anul precedent, constituind la data de raportare 40.8 la sută.

La situația din 31 decembrie 2016, în totalul depozitelor 46.5 la sută (echivalentul a 25 483.8 milioane lei) reprezentau depozitele în valută, a căror valoare absolută a descrescut comparativ cu sfârșitul anului 2015 cu 853.1 milioane lei (3.2 la sută), inclusiv din contul retragerii mijloacelor – cu 574.5 milioane lei, iar din contul reevaluării ca rezultat al fluctuației cursului de schimb valutar – cu 275.7 milioane lei (calculul din reevaluarea depozitelor a fost efectuat în baza EUR, USD, rublei rusești, leului românesc și hrivnei ucrainene, ponderea celorlalte valute fiind neesențială). Depozitele în lei moldovenești au consemnat respectiv 53.5 la sută din totalul depozitelor sau 29 354.7 milioane lei și s-au majorat cu 5 490.1 milioane lei (23.0 la sută) comparativ cu 31 decembrie 2015.

Graficul 3.57: Dinamica concentrării datoriilor sectorului bancar al Republicii Moldova pe grupuri de bănci

Sursa: BNM

Concentrarea datoriilor sectorului bancar în perioada de referință este prezentată în graficul 3.57.

Ponderea datoriilor băncilor mari în totalul datoriilor sectorului bancar la 31 decembrie 2016 constituia 77.9 la sută, micșorându-se comparativ cu 31 decembrie 2015 cu 9.8 puncte procentuale, ca urmare a migrării BC „MOBIASBANCĂ-Groupe Societe Generale” S.A din grupul băncilor medii în grupul băncilor mari.

Respectiv, s-a micșorat ponderea datoriilor băncilor mijlocii cu 10.6 puncte procentuale, alcătuind 18.1 la sută la 31 decembrie 2016. Totodată, ponderea datoriilor băncilor mici s-a majorat neesențial, constituind 4.0 la sută în totalul datoriilor pe sector.

Lichiditatea băncilor

Valoarea indicatorului lichidității pe termen lung pe sectorul bancar (principiul I al lichidității, active cu termenul de rambursare mai mare de doi ani/resurse financiare cu termenul potențial de retragere mai mare de doi ani) a constituit 0.6 (media pe sector). Acest indicator a fost respectat de către toate băncile (limita pentru fiecare bancă ≤ 1).

Valoarea indicatorului lichidității curente pe sector – principiul II al lichidității (active lichide, exprimate în numerar, depozite la BNM, valori mobiliare lichide, mijloace interbancare nete cu termenul de până la o lună/total active $\times 100$ la sută) a constituit 49.2 la sută, majorându-se pe parcursul anului 2016 cu 7.5 puncte procentuale. Indicatorul dat a fost respectat de toate băncile (limita pentru fiecare bancă ≥ 20 la sută).

La situația din 31 decembrie 2016, principiul III al lichidității care reprezintă raportul dintre lichiditatea efectivă ajustată și lichiditatea necesară pe fiecare bandă de scadență (limita ≥ 1) a fost respectat de toate băncile.

Astfel, indicatorii lichidității relevă existența surselor adecvate de finanțare pentru acoperirea necesităților potențiale atât pe termen scurt, cât și pe termen lung.

Activele lichide au înregistrat valoarea de 35 903.2 milioane lei, majorându-se comparativ cu 31 decembrie 2015 cu 7 197.2 milioane lei (25.1 la sută).

În structura activelor lichide, s-au majorat valorile mobiliare lichide – cu 6 298.2 milioane lei (129.8 la sută), depozitele la BNM – cu 1 641.8 milioane lei (13.0 la sută) și numerarul și metalele prețioase – cu 570.0 milioane lei (18.6 la sută). Concomitent, s-au micșorat mijloacele interbancare nete curente cu scadența de până la 1 lună – cu 1 312.8 milioane lei (16.1 la sută), detaliile sunt prezentate în graficul 3.58.

În structura activelor lichide pe sectorul bancar, ponderea majoră a revenit articolului depozite la BNM – 39.8 la sută, fiind urmată de ponderea valorilor mobiliare lichide – 31.1 la sută, ponderea mijloacelor interbancare nete curente – 19.0 la sută și ponderea numerarului și metalelor prețioase – 10.1 la sută.

Veniturile și cheltuielile băncilor

La situația din 31 decembrie 2016, profitul aferent exercițiului financiar a constituit 1 466.7 milioane lei, toate băncile înregistrând profit.

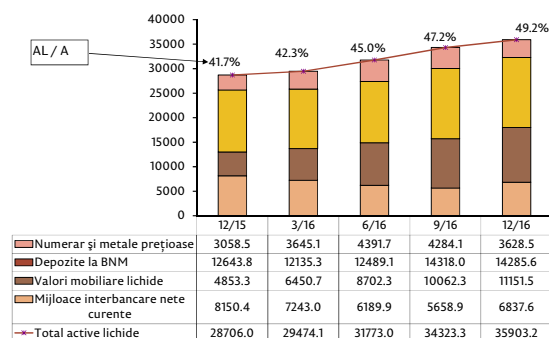
Comparativ cu sfârșitul anului 2015, profitul s-a majorat cu 322.5 milioane lei (28.2 la sută). Majorarea profitului a fost determinată de creșterea veniturilor din dobânzi cu 756.9 milioane lei (13.9 la sută), precum și de descreșterea cheltuielilor neaferele dobânzilor cu 346.1 milioane lei (7.6 la sută) și anume a deprecierei activelor financiare care nu sunt evaluate la valoarea justă prin profit și pierderi cu 875.5 milioane lei (44.6 la sută), ca urmare a rambursării creditelor acordate și luării la bilanțul băncilor care sunt sub supraveghere intensivă a activelor în schimbul rambursării creditelor.

Concomitent, s-au majorat cheltuielile cu dobânzi cu 530.9 milioane lei (21.9 la sută) și au scăzut veniturile neaferele dobânzilor cu 249.7 milioane lei (9.5 la sută).

Dinamica veniturilor și a cheltuielilor băncilor este prezentată în graficul 3.59.

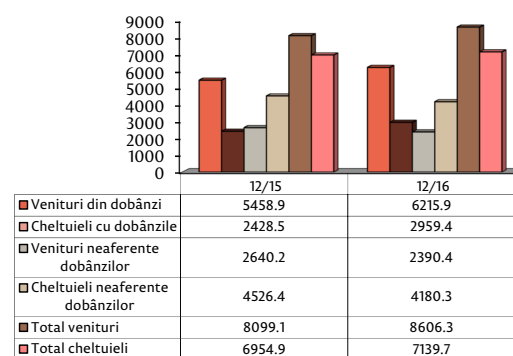
Astfel, veniturile din dobânzi au constituit 6 215.9 milioane lei sau 72.2 la sută din totalul veniturilor, majorându-se comparativ cu 31 decembrie 2015 cu 756.9 milioane lei (13.9 la sută). În structura veniturilor din dobânzi, cea mai mare cotă era deținută de veniturile din dobânzi la împrumuturi și creanțe, care au

Graficul 3.58: Dinamica activelor lichide (milioane lei) și a ponderii acestora în totalul activelor sectorului bancar al Republicii Moldova

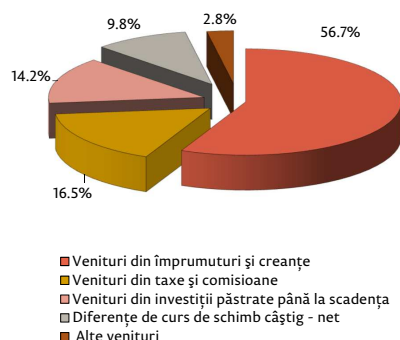
Sursa: BNM

Graficul 3.59: Dinamica veniturilor și a cheltuielilor sectorului bancar al Republicii Moldova (milioane lei)

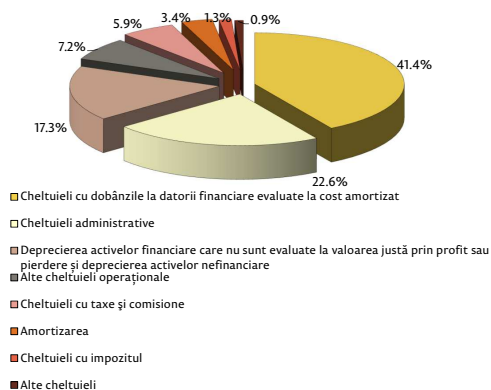
Sursa: BNM

Graficul 3.60: Structura veniturilor sectorului bancar al Republicii Moldova pentru anul 2016

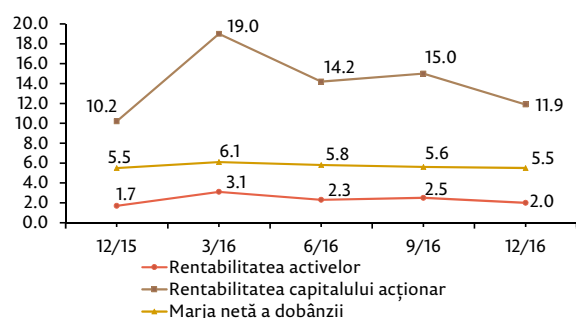
Sursa: BNM

Graficul 3.61: Structura cheltuielilor sectorului bancar al Republicii Moldova pentru anul 2016

Sursa: BNM

Graficul 3.62: Dinamica marjei nete a dobânzii, rentabilității activelor și a capitalului sectorului bancar al Republicii Moldova (%)

Sursa: BNM

reprezentat 4 883.5 milioane lei sau 78.6 la sută din totalul acestora, în creștere cu 63.9 milioane lei (1.3 la sută) comparativ cu 31 decembrie 2015.

Veniturile neaferele dobânzilor au constituit 2 390.5 milioane lei sau 27.8 la sută din totalul veniturilor, micșorându-se cu 249.7 milioane lei (9.5 la sută) comparativ cu 31 decembrie 2015. În totalul veniturilor neaferele dobânzilor, cea mai mare parte a revenit veniturilor din taxe și comisioane în sumă de 1 420.5 milioane lei sau 59.4 la sută, în creștere cu 244.5 milioane lei (20.8 la sută).

Cheltuielile neaferele dobânzilor au constituit 4 180.3 milioane lei sau 58.5 la sută din suma totală a cheltuielilor, micșorându-se cu 346.1 milioane lei sau cu 7.6 la sută comparativ cu 31 decembrie 2015. Ponderea cea mai mare în cheltuielile neaferele dobânzii au reprezentat-o cheltuielile administrative (38.6 la sută), care au însumat 1 615.2 milioane lei, în creștere cu 202.1 milioane lei față de 31 decembrie 2015, fiind urmată de ponderea deprecierei activelor financiare care nu sunt evaluate la valoarea justă prin profit sau pierdere (26.0 la sută), fiind în descreștere cu 875.5 milioane lei (44.6 la sută) comparativ cu finele anului 2015 și care au alcătuit 1 086.6 milioane lei.

Totodată, deprecierea activelor nefinanciare pe sectorul bancar a înregistrat o valoare de 145.3 milioane lei, majorându-se cu 94.8 milioane lei (187.9 la sută) comparativ cu finele anului 2015.

Cheltuielile cu dobânzile la datoriile financiare evaluate la cost amortizatau au constituit 2 959.4 milioane lei sau 41.4 la sută din suma totală a cheltuielilor, fiind în creștere cu 530.9 milioane lei, sau cu 21.9 la sută comparativ cu 31 decembrie 2015.

Structura veniturilor și cheltuielilor sectorului bancar pentru anul 2016 este redată în graficele 3.60 și 3.61.

Pentru anul 2016, rentabilitatea activelor³⁰ și rentabilitatea capitalului³¹ băncilor licențiate au înregistrat valoarea de 2.0 la sută și corespunzător 11.9 la sută, majorându-se față de finele anului 2015 cu 0.3 puncte procentuale și respectiv cu 1.8 puncte procentuale.

Marja netă a dobânzii³² a constituit 5.5 la sută la 31 decembrie 2016, fiind la același nivel cu finele anului 2015.

Dinamica marjei nete a dobânzii, rentabilității activelor și a capitalului în sectorul bancar al Republicii Moldova este redată în graficul 3.62.

Valoarea absolută a activelor generatoare de dobândă s-a majorat, pe parcursul anului 2016, cu 2 908.7 milioane lei sau 5.1 la sută, constituind 60 272.7 milioane lei la 31 decembrie 2016. Ponderea semnificativă a activelor generatoare de dobândă în totalul activelor sectorului bancar, care a constituit 78.3 la sută, indică abilitatea băncilor de a genera venituri în viitor.

³⁰Rentabilitatea activelor=venitul net anualizat/media activelor

³¹Rentabilitatea capitalului=venitul net anualizat/media capitalului acționar

³²Marja netă a dobânzii=venitul net aferent dobânzilor anualizat/media activelor generatoare de dobândă

În scopul monitorizării riscurilor bancare, Banca Națională a Moldovei a dezvoltat testările la stres, care reprezintă instrumente de supraveghere utilizate pentru evaluarea punctelor forte ale fiecărei bănci, precum și rezistența generală a sectorului bancar la șocuri. Testările la stres utilizate de Banca Națională se axează pe riscul de credit, riscul de lichiditate, riscul ratei dobânzii și riscul ratei de schimb valutar, precum și pe combinațiile dintre acestea. Toate testările la stres sunt elaborate în baza informațiilor raportate de băncile licențiate și sunt aplicate pe întregul sector bancar, pe grupe de bănci și pe bănci individuale.

Urmare a efectuării testărilor la stres, s-a constatat că sectorul bancar este capabil să facă față majorității șocurilor simulate, excepție fiind șocurile severe (maxime istorice) asupra riscului de credit, care afectează indicatorii de solvabilitate ai unor bănci individuale, care se reduc sub limitele reglementate de Banca Națională. Totuși, probabilitatea materializării unor astfel de scenarii este foarte redusă, iar băncile întreprind măsurile necesare pentru îmbunătățirea calității portofoliilor de credite, ceea ce le va permite diminuarea pierderilor în cazul unui scenariu de stres.

În ceea ce privește riscul de lichiditate, rezultatele testării la stres confirmă nivelul înalt de lichiditate al sectorului bancar, băncile fiind capabile să facă față retragerilor de depozite la rate maxime istorice, iar deficite de lichiditate, pentru scenariile de stres test aplicate, nu au fost înregistrate.

De asemenea, în scopul evaluării potențialelor riscuri care ar putea afecta stabilitatea sectorului și a fiecărei bănci la categoriile capital, calitatea activelor, venituri, lichiditate și sensibilitate la riscul de piață, Banca Națională efectuează studiul privind identificarea vulnerabilității sectorului bancar. Rezultatele studiului indică un nivel redus de vulnerabilitate al sectorului bancar la situația de la finele anului 2016, cu unele vulnerabilități înregistrate la categoriile sensibilitate la riscul de piață, calitatea activelor și profitabilitate.

Băncile aflate în proces de lichidare

În prezent continuă procesul lichidării Băncii de Economii S.A., BC „BANCA SOCIALĂ” S.A. și B.C. „UNIBANK” S.A., care a fost inițiat în anul 2015. Procesul are mai multe componente, inclusiv procesul de recuperare a valorii activelor băncii derulat de către lichidatori pe teritoriul Republicii Moldova și ancheta desfășurată de compania Kroll peste hotarele țării, în vederea depistării și inițierii proceselor de recuperare a mijloacelor care au fost scoase din Republica Moldova.

Lichidatorii băncilor în proces de lichidare au continuat lucrul cu organele de urmărire penală și organele judiciare, au întreprins măsuri organizatorice privind comercializarea activelor aflate în proprietatea și posesia băncilor, de asemenea au conlucrat cu debitorii, având ca scop rambursarea creditelor.

Astfel, până la finele anului 2016 au fost inițiate 180 acțiuni (inclusiv față de 5 debitori, ale căror datorii au fost cesionate unei

companii) în instanțele de judecată în vederea recuperării sumelor acordate anterior de către băncile respective, în valoare totală de 14 032 milioane lei. În același timp, în gestiunea organelor de anchetă sunt 62 dosare penale intentate pe marginea sesizării lichidatorilor (inclusiv față de 5 debitori, ale căror datorii au fost cesionate unei companii).

La situația din 31 decembrie 2016, în cadrul procesului de lichidare a băncilor au fost recuperate mijloace în sumă totală de 698 milioane lei (292.5 la Banca de Economii S.A., 282.4 la BC „BANCA SOCIALĂ” S.A. și 123.1 la B.C. „UNIBANK” S.A.).

Mijloacele obținute în procesul de lichidare a băncilor sunt îndreptate la achitarea creditelor de urgență acordate de către Banca Națională băncilor respective și acoperite prin garanția Guvernului Republicii Moldova. Astfel, până la 31 decembrie 2016, au fost rambursate în total mijloace în sumă de 861.3 milioane lei.

Un alt aspect al acțiunilor legate de recuperarea mijloacelor din aceste bănci ține de ancheta derulată de compania Kroll. Etapele inițiale ale anchetei au fost axate pe identificarea mecanismelor care au generat fraudă și dezvoltarea parteneriatelor de lucru cu autoritățile internaționale de reglementare. Ulterior, investigația s-a axat pe urmărirea creditelor frauduloase acordate prin mecanisme complexe de spălare a banilor, pentru a stabili destinația finală a acestora și a beneficiarilor fraudei. Obiectivul final al investigației este de a identifica activele cumpărate cu mijloace frauduloase și de a le recupera prin procese legale. Investigația a înregistrat progrese și deține informații suficiente pentru a putea începe etapa de recuperare a fondurilor.

Conform informațiilor comunicate de Kroll și publicate pe pagina web a BNM, documentele obținute demonstrează, în mod clar, implicarea în fraudă bancară a unui grup de cel puțin 75 companii din Republica Moldova care au acționat concertat. În perioada 2012-2014, volume semnificative de credite au fost acordate acestui grup de companii de către cele trei bănci. Aceste fonduri au fost transferate în mod predominant pe conturi bancare deschise în străinătate. Marea majoritate a acestor conturi au fost deschise pe numele companiilor off-shor. În urma acestui proces complex de spălare a banilor, majoritatea fondurilor au fost redirectionate în Republica Moldova pentru a plăti expunerile de credit existente, a crea impresia că acestea au constituit împrumuturi corporative veritabile și pentru a permite creșterea portofoliului de credit, în timp ce suma de aproximativ 600 milioane de dolari SUA a fost disipată în conturi bancare din numeroase jurisdicții.

Frauda respectivă a avut la bază un mecanism complex de spălare a banilor pentru a asigura continuitatea procesului de creditare. Lichiditatea a fost gestionată și coordonată între cele trei bănci din Republica Moldova prin multiple depozite interbancare, fiind înregistrate garanții false în bilanțurile zilnice prezentate Băncii Naționale ale Moldovei și stabilit un descoperit de cont (overdraft) fals în registrele contabile pentru a permite continuarea procesului de creditare.

Urmărirea fondurilor este în curs de desfășurare și sporește în complexitate din cauza diverselor niveluri și ramificații ale

mecanismului de spălare a banilor la care au fost supuse fondurile de împrumuturi frauduloase în cadrul mecanismului de bază de spălare a banilor. Sumele depistate până în prezent au fost urmărite pe conturi din multiple jurisdicții, dar și în alte bănci din Republica Moldova.

Echipa Kroll informează regulat Banca Națională a Moldovei asupra desfășurării investigației și a avut, de asemenea, întrevederi la nivel înalt cu procurorul anticorupție din Republica Moldova și cu reprezentanții unor agenții internaționale de reglementare și finanțare.

Companiile Kroll, Steptoe și Johnson au prezentat BNM o strategie pentru a iniția acțiuni în justiție în multiple jurisdicții, în vederea obținerii în continuare a informațiilor și recuperării activelor care au fost delapidate. Din cauza naturii multijurisdicționale a acțiunilor judiciare propuse și complexității proceselor implicate, se preconizează că etapa de recuperare va dura până la doi ani. Pe lângă inițierea etapei de recuperare a activelor, investigația și analiza suplimentară a fraudei va continua pentru a sprijini procedurile juridice în curs de desfășurare și pentru a obține mai multă claritate despre beneficiarii fraudei. Compania Kroll va prezenta în continuare, în mod regulat, rapoarte Băncii Naționale a Moldovei.

3.7 Sistemul de plăți

Supravegherea prestatorilor de servicii de plată

Una din atribuțiile BNM în calitate de autoritate de supraveghere, în conformitate cu *Legea cu privire la serviciile de plată și moneda electronică nr. 114 din 18 mai 2012*, este supravegherea activității prestatorilor de servicii de plată și a emitenților de monedă electronică.

În acest sens, în 2016, au fost efectuate 10 controale pe teren, dintre care 6 complexe și 4 tematice, în cadrul cărora au fost supuși verificării majoritatea prestatorilor de servicii de plată nebankari licențiați. În cadrul controalelor pe teren au fost verificate aspecte ce țin de respectarea cerințelor cu privire la protejarea fondurilor primite de la utilizatorii serviciilor de plată, transparența condițiilor și cerințelor de informare privind serviciile de plată, gestionarea riscurilor în sistemele de control intern etc.

Urmare controalelor efectuate au fost înaintate propuneri și recomandări aferente acțiunilor necesare de întreprins în scopul înlăturării încălcărilor și neajunsurilor depistate și, după caz, au fost dispuse măsuri de remediere și aplicate sancțiuni.

De asemenea, conform prevederilor *Legii cu privire la serviciile de plată și moneda electronică nr. 114 din 18 mai 2012*, BNM a efectuat supravegherea din oficiu a activității desfășurate de către prestatorii de servicii de plată, inclusiv prin monitorizarea continuă a activității acestora, analiza rapoartelor trimestriale prezentate la BNM, examinarea sesizărilor (reclamațiilor) ce țin de activitatea prestatorilor de servicii de plată și a emitenților de monedă electronică, examinarea informațiilor publicate pe paginile web etc.

Supravegherea sistemelor de plăți

În conformitate cu Legea nr. 548-XIII din 21 iulie 1995 cu privire la Banca Națională a Moldovei, supravegherea sistemelor de plăți în Republica Moldova este una din atribuțiile de bază ale Băncii Naționale.

Această atribuție este realizată în corespundere cu cele mai bune practici internaționale, cu recomandările, principiile, standardele din acest domeniu emise de Banca Reglementelor Internaționale, Banca Centrală Europeană, Fondul Monetar Internațional, Banca Mondială etc., precum și conform actelor normative emise de BNM în domeniul sistemului de plăți.

Conform Politicii de supraveghere a sistemului de plăți în Republica Moldova (aprobată prin Hotărârea Comitetului executiv al BNM nr.299 din 27 octombrie 2016), Banca Națională supraveghează elementele sistemului național de plăți, funcționarea stabilă și eficientă a cărora este esențială pentru stabilitatea financiară, implementarea politicii monetare și promovarea încrederii publicului în efectuarea plăților fără numerar.

În domeniul supravegherii sistemelor de plăți și de decontări, supravegherii sunt supuse:

1. Sistemele de plăți și decontări (sistemele de plăți de mare valoare și sistemele de plăți de mare volum și mică valoare);
2. Sistemele de compensări și decontări ale valorilor mobiliare;
3. Remiterile de bani;
4. Instrumentele de plată.

Supravegherea sistemului de plăți efectuată de către Banca Națională a Moldovei include următoarele etape:

- monitorizarea și colectarea informațiilor relevante;
- evaluarea informațiilor colectate în corespundere cu obiectivele de supraveghere;
- întreprinderea măsurilor relevante conform legislației în vigoare în cazul în care sunt necesare modificări.

Sistemul automatizat de plăți interbancare

Date statistice

Sistemul automatizat de plăți interbancare (SAPI) este compus din sistemul de decontare pe bază brută în timp real (sistemul DBTR) și sistemul de compensare cu decontare pe neto (sistemul CDN). Sistemul DBTR este destinat prelucrării plăților urgente și de mare valoare, iar sistemul CDN este destinat procesării plăților de mică valoare.

În anul 2016, plățile procesate prin intermediul SAPI, comparativ cu anul 2015, au înregistrat o diminuare ca număr (cu 9.3 la sută) și o majorare ca valoare (cu 21.5 la sută). Numărul plăților a atins nivelul de 11.9 milioane, iar valoarea acestora a depășit 825.8 miliarde lei.

Din punctul de vedere al structurii plăților, ponderea majoră le-a revenit transferurilor de credit bugetare (49.8 la sută din numărul total al plăților), fiind urmate de transferurile ordinare ale clienților (48.4 la sută) și alte tipuri de plăți (1.8 la sută). Sub aspect valoric, structura plăților prezintă un alt tablou: valoarea transferurilor ordinare ale clienților (18.6 la sută din valoarea totală a plăților) a depășit valoarea transferurilor de credit bugetare (14.9 la sută), însă ponderea cea mai însemnată (66.3 la sută) le-a revenit transferurilor efectuate de către bănci în nume și pe cont propriu.

În anul 2016, distribuția numărului plăților per sisteme componente ale SAPI a fost următoarea: 8.4 la sută pentru sistemul DBTR și 91.6 la sută sistemul CDN. În cazul valorii plăților tabloul se inversează, astfel că prin DBTR au fost decontate 93.9 la sută din valoarea totală a plăților, iar prin CDN doar 6.1 la sută.

Valoarea plăților decontate prin DBTR timp de 62 de zile este echivalentă cu valoarea PIB anual al Republicii Moldova (Graficul 3.63). Astfel, valoarea totală a plăților decontate prin DBTR în 2016 a fost de 5.8 ori mai mare decât PIB al Republicii Moldova. Acest indicator relevă importanța SAPI în sistemul financiar din Republica Moldova, dar, în același timp, și mărimea modestă a fluxurilor financiare din Republica Moldova comparativ cu alte state europene, ceea ce se explică, în mare parte, prin starea inertă a pieței de capital din Republica Moldova.

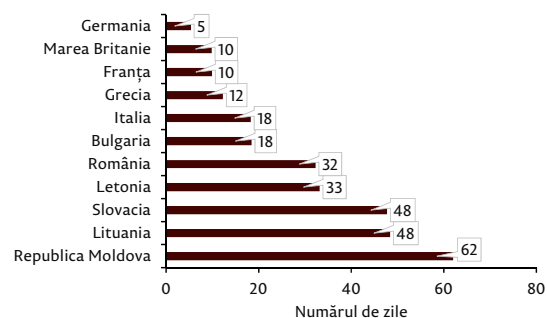
În anul 2016, în medie pe zi³³, prin intermediul sistemului DBTR au fost decontate 3.9 mii de plăți, în valoare de 3.0 miliarde lei, iar prin sistemul CDN 43.1 mii plăți, în valoare de 196.7 milioane lei. Valoarea medie a unei plăți decontate în sistemul DBTR a constituit 774.7 mii lei, iar a unei plăți decontate în sistemul CDN – 4.6 mii lei.

În tabelul A.26 este prezentată evoluția plăților decontate prin SAPI comparativ cu anul 2015.

La finele anului 2016 în SAPI erau înregistrați 16 participanți și anume:

- Banca Națională a Moldovei;
- 11 bănci licențiate de Banca Națională a Moldovei;
- Centrul de casă și decontări din or. Tiraspol;
- Trezoreria de Stat din cadrul Ministerului Finanțelor;
- Depozitarul Național de Valori Mobiliare al Moldovei;
- Centrul de Guvernare Electronică, în calitate de participant mandatat, care nu are deschis cont în SAPI.

Graficul 3.63: Numărul de zile, în care volumul plăților efectuate prin sistemele de mare valoare în timp real atinge valoarea PIB anual în țările selectate în 2015 (Republica Moldova în 2016)

Sursa: BNM

³³Termenul „zi” înseamnă zi operațională.

Supravegherea SAPI

Supravegherea SAPI este efectuată în vederea asigurării funcționării stabile și eficiente a acestui sistem. Pe parcursul anului 2016, disponibilitatea sistemului pentru participanți a constituit 99.9 la sută și s-a încadrat în parametrii stabiliți în acest sens, iar incidente majore care să perturbe activitatea SAPI și să afecteze participanții nu au avut loc.

Sistemul de înscriere în conturi ale valorilor mobiliare de stat

Sistemul de înscriere în conturi ale valorilor mobiliare de stat (SIC) reprezintă un sistem de depozitare și decontare a valorilor mobiliare emise de către Ministerul Finanțelor al Republicii Moldova în numele Guvernului Republicii Moldova și a celor emise de către Banca Națională, decontarea finală pentru operațiunile efectuate în cadrul acestuia fiind realizată în SAPI prin intermediul sistemului de decontare pe bază brută în timp real (sistemul DBTR), conform principiului DvP (plata anticipează livrarea valorii/transferul de proprietate). SIC este organizat și administrat de Banca Națională.

Supravegherea SIC este efectuată în vederea asigurării funcționării stabile și eficiente a sistemului. Pe parcursul anului 2016, disponibilitatea SIC pentru participanții la sistem a constituit 100 la sută și incidente care să afecteze activitatea sistemului și a participanților nu au avut loc.

Instrumentele de plată fără numerar

Instrumentele de plată fără numerar sunt componente esențiale ale sistemului național de plăți, iar Banca Națională efectuează supravegherea lor în scopul asigurării eficienței și siguranței utilizării acestora.

Din ansamblul instrumentelor de plată, cele mai utilizate de către populație (persoane fizice) sunt cardurile de plată, restul instrumentelor de plată fiind la etapa incipientă de utilizare. De menționat, că BNM întreprinde măsuri relevante de comun acord cu alte autorități și instituții internaționale în vederea promovării utilizării instrumentelor de plată fără numerar și combaterii evaziunii fiscale.

Cardurile de plată

Numărul cardurilor³⁴ aflate în circulație, la finele anului 2016, a constituit 1 512 110 unități și a înregistrat o creștere de 17.2 la sută comparativ cu finele anului 2015, atingând cel mai înalt nivel de până acum.

Pe fundalul majorării numărului cardurilor aflate în circulație, numărul cardurilor active³⁵ a avut aproximativ același ritm de creștere (cu 16.6 puncte procentuale mai mult față de finele anului 2015), iar ponderea cardurilor active din numărul total de carduri aflate în circulație nu a suferit modificări semnificative, constituind 60.4 la sută. De menționat că, această rată a utilizării cardurilor rămâne practic la același nivel pe parcursul ultimilor ani.

În ceea ce ține de soluția tehnică a cardurilor de plată, ponderea cardurilor de plată hibride³⁶ (67.9 la sută) reprezintă o majoritate din totalul cardurilor aflate în circulație în Republica Moldova. Cardurile *contactless* înregistrează o creștere accentuată, numărul acestora fiind de 2.2 ori mai mare față de finele anului 2015, actualmente dețin o pondere de 24.2 la sută din totalul cardurilor aflate în circulație în Republica Moldova, constituind 366 mii unități. Cardurile dotate doar cu bandă magnetică, care la începutul anului 2015 aveau o proporție de 47.7 la sută din totalul cardurilor aflate în circulație în Republica Moldova, își continuă tendința descendentă, ajungând la doar 7.6 la sută din numărul total de carduri. În direcția diminuării au evoluat și cardurile virtuale, ce reprezintă doar 0.4 la sută din totalul cardurilor aflate în circulație în Republica Moldova.

Pe parcursul anului 2016, prin intermediul cardurilor de plată emise de prestatorii de servicii de plată din Republica Moldova au fost efectuate, atât în țară, cât și peste hotare, 36.29 milioane operațiuni, în valoare de 42.28 miliarde lei, în creștere față de anul 2015 cu 25.2 puncte procentuale ca număr și cu 19.5 puncte procentuale ca valoare. Cel mai înalt ritm de creștere a fost înregistrat la evoluția numărului plăților fără numerar, care s-au majorat cu 59.4 la sută comparativ cu anul 2015, în timp ce numărul retragerilor de numerar a evidențiat un ritm de creștere mai modest, de 9.7 puncte procentuale față de anul 2015.

Modalitatea predominantă de utilizare a cardurilor de plată de către deținătorii din Republica Moldova rămâne în continuare retragerea de numerar, cu o pondere de 60.2 la sută din volumul total al operațiunilor efectuate cu cardurile emise în țară. Pe fundalul evoluției ascendente pronunțate a utilizării cardurilor de plată pentru efectuarea plăților fără numerar, retragerile de numerar vor constitui în viitorul apropiat o metodă secundară de utilizare a cardurilor.

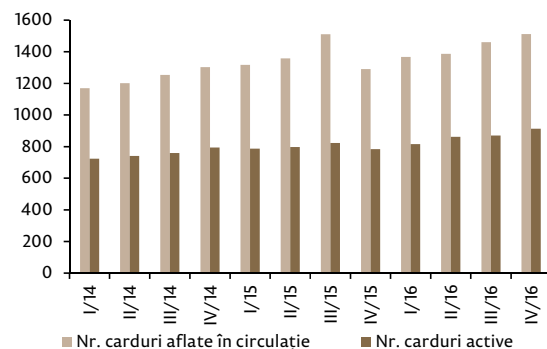
Operațiunile domestice reprezintă 88.4 la sută din numărul total al tranzacțiilor efectuate cu cardurile emise în Republica Moldova sau

³⁴ Suport de informație standardizat și, după caz, personalizat prin intermediul căruia deținătorul, de regulă, cu utilizarea numărului personal de identificare și/sau a unor alte coduri care permit identificarea sa, în funcție de tipul cardului de plată are acces la distanță la contul de plăți la care este atașat cardul de plată în vederea efectuării operațiunilor de plată.

³⁵ Card de plată prin care s-a efectuat cel puțin o operațiune financiară pe parcursul perioadei de raportare.

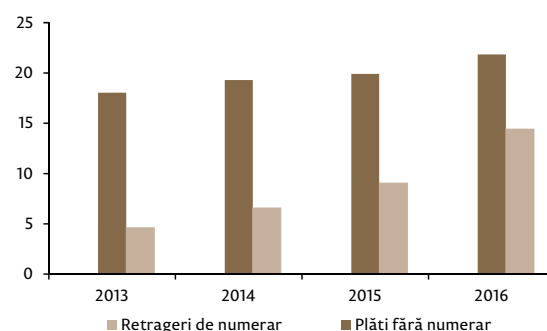
³⁶ Card cu microprocesor și bandă magnetică.

Graficul 3.64: Numărul cardurilor de plată aflate în circulație (mii unități)

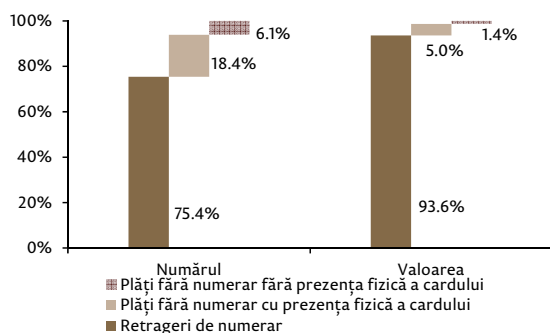
Sursa: BNM

Graficul 3.65: Numărul operațiunilor efectuate cu cardurile de plată emise în Republica Moldova (milioane operațiuni)

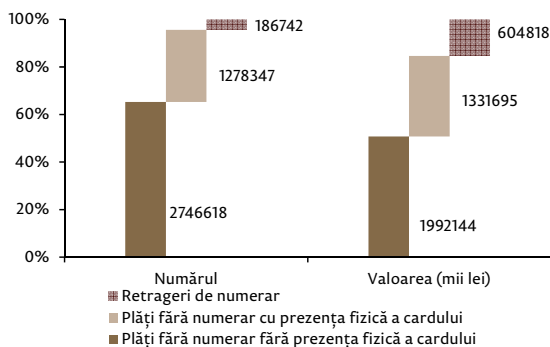
Sursa: BNM

Graficul 3.66: Structura operațiunilor domestice

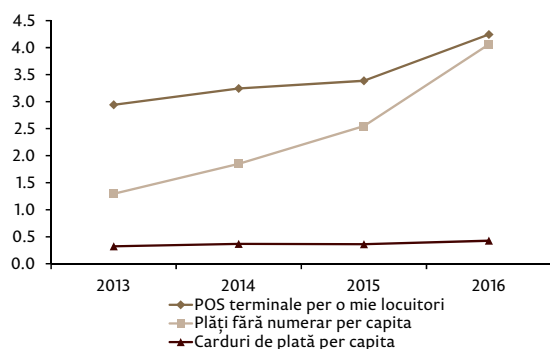
Sursa: BNM

Graficul 3.67: Ponderea operațiunilor efectuate în străinătate cu cardurile emise în Republica Moldova

Sursa: BNM

Graficul 3.68: Indicatori de dezvoltare a pieței cardurilor de plată din Republica Moldova

Sursa: BNM

mai exact, acestea reprezintă 59.7 la sută retrageri de numerar și 28.7 la sută plăți fără numerar efectuate în țară din totalul operațiunilor efectuate cu cardurile emise în Republica Moldova.

Din numărul total de plăți domestice efectuate cu prezența fizică a cardului (7 444 321 plăți, în creștere cu 54 puncte procentuale comparativ cu anul 2015), 89.9 la sută au fost plăți efectuate cu citirea microprocesorului, 4.4 la sută plăți cu citirea benzii magnetice și 5.7 la sută au fost plăți contactless. Cât despre plățile domestice fără numerar efectuate de la distanță, din numărul total de astfel de operațiuni (2 962 403 plăți, în creștere cu 84.2 puncte procentuale față de anul 2015), 79.7 la sută au constituit plăți efectuate prin intermediul sistemelor de deservire bancară la distanță în valoare totală de 535 milioane lei, 20.1 la sută au constituit comerț electronic în valoare de 248 milioane lei, iar restul de 0.2 la sută au fost tranzacții efectuate prin intermediul altor canale de inițiere a plăților de la distanță.

Numărul de operațiuni cu carduri emise în Republica Moldova și efectuate în străinătate, pe parcursul anului 2016, a indicat o creștere de 51.5 puncte procentuale comparativ cu aceeași perioadă a anului 2015 și reprezintă o cifră de aproximativ 7.6 ori mai mică decât numărul de operațiuni efectuate domestic cu cardurile emise în Republica Moldova. Din numărul total de 4 211 707 operațiuni efectuate peste hotare, 95.6 la sută reprezintă plăți fără numerar și sunt în creștere față de cele efectuate pe parcursul anului 2015 cu 54.1 puncte procentuale. De menționat că, 65.2 la sută din numărul total de operațiuni efectuate peste hotare reprezintă plăți fără numerar efectuate fără prezența fizică a cardului și 30.4 la sută sunt plăți fără numerar efectuate cu prezența fizică a cardului. Aceste cifre indică faptul că aproximativ 2 din 3 operațiuni efectuate peste hotarele țării cu cardurile emise în Republica Moldova reprezintă cumpărături online, iar creșterea volumului acestora denotă încrederea ascendentă a consumatorilor în acest instrument de plată.

Tendențele pozitive care s-au evidențiat pe piața cardurilor din Republica Moldova pe parcursul anului 2016 au fost:

- Plățile fără numerar efectuate cu cardurile emise în Republica Moldova au continuat să crească în ritmuri accelerate comparativ cu datele înregistrate pentru anul 2015, majorându-se cu 59.4 puncte procentuale ca număr și cu 41.7 puncte procentuale ca valoare;
- 65.2 la sută din operațiunile efectuate în străinătate cu cardurile de plată emise în Republica Moldova reprezintă operațiuni de plată în cadrul comerțului electronic, fapt ce denotă o tendință ascendentă a acestor tipuri de operațiuni și un grad sporit de încredere a deținătorilor față de acest instrument de plată;
- rețeaua de acceptare a cardurilor de plată din Republica Moldova a migrat la standardele EMV³⁷ în proporție de 99.9 la sută, iar cardurile de plată în proporție de 92.1 la sută;

³⁷Standard tehnic pentru cardurile de plată inteligente și pentru terminalele de plată și bancomatele care le pot accepta. Cardurile EMV sunt carduri inteligente (carduri cu microprocesor) care stochează datele lor pe circuite integrate, decât pe banda magnetică, cu toate că multe carduri EMV, de asemenea, sunt dotate și cu benzi magnetice pentru compatibilitate.

Indicatorul de bază care este aplicat la evaluarea situației privind fraudele cu carduri de plată este ponderea valorii totale a fraudelor comise în valoarea totală a tranzacțiilor efectuate cu cardurile de plată emise de băncile licențiate locale, efectuate atât în țară, cât și în străinătate. În Republica Moldova, acest indicator a constituit 0.0040 la sută pentru anul 2016, ceea ce este sub nivelul european (0.039 la sută pentru anul 2013³⁸).

Sistemele de deservire bancară la distanță

Deși numărul total al deținătorilor sistemelor de deservire bancară la distanță (SDBD) constituia la finele anului de raportare 413 296 deținători, în creștere cu 36.3 puncte procentuale comparativ cu anul 2015, numărul deținătorilor activi³⁹ care reflectă utilizarea reală a sistemelor de deservire bancară la distanță a crescut cu 43.5 puncte procentuale comparativ cu finele anului 2015, atingând numărul de 101 233 deținători.

Distribuția deținătorilor SDBD după tipul sistemelor utilizate relevă că 71 la sută dintre ei sunt înregistrați în sistemele Internet Banking (în creștere cu 38.4 puncte procentuale față de finele anului 2015); 15.3 la sută din numărul lor total sunt deținători de Mobile Banking (cu 51.1 puncte procentuale mai mult față de finele anului 2015), 11.7 la sută (cu 17.9 puncte procentuale mai mult față de finele anului 2015) din numărul total de deținători utilizează Phone Banking și doar 1.9 la sută utilizează PC banking (deținători ai PC banking-ului sunt doar persoane juridice, al căror număr s-a micșorat cu 2.1 puncte procentuale față de finele anului 2015).

Pe parcursul anului 2016, prin intermediul SDBD s-au efectuat 10.95 milioane tranzacții, care sunt în creștere cu 31.9 puncte procentuale față de anul 2015. În funcție de tipul sistemelor utilizate, cele mai multe tranzacții au fost efectuate prin intermediul Internet banking (87.1 la sută), în timp ce prin intermediul altor SDBD numărul operațiunilor a fost mai mic: PC banking – 10.8 la sută din numărul total de operațiuni, Mobile-banking – 2.1 la sută din numărul total de operațiuni. De menționat că, doar 29.6 la sută din numărul total de operațiuni efectuate prin intermediul SDBD au fost inițiate de către persoanele fizice.

Valoarea tranzacțiilor efectuate prin intermediul SDBD de către persoanele fizice și cele juridice a însumat 349.6 miliarde lei pe parcursul anului 2016, fiind în creștere cu 12.2 puncte procentuale față de 2015. Circa 98.7 la sută din valoarea operațiunilor efectuate prin SDBD au fost efectuate de către persoanele juridice.

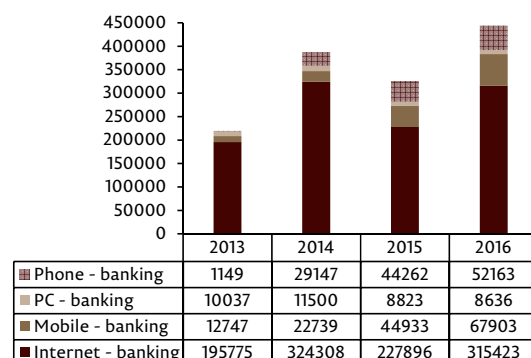
Alte instrumente de plată

Transfer de credit. Din totalul de 14.57 milioane operațiuni de plată, în valoare de 427.82 miliarde lei realizate prin intermediul transferului de credit, 9.2 milioane au fost inițiate în format electronic (63.1 la sută din numărul total de operațiuni de transfer

³⁸Raportul privind fraudele cu cardurile de plată, publicat de Banca Centrală Europeană în iulie 2015, https://www.ecb.europa.eu/pub/pdf/other/4th_card_fraud_report.en.pdf

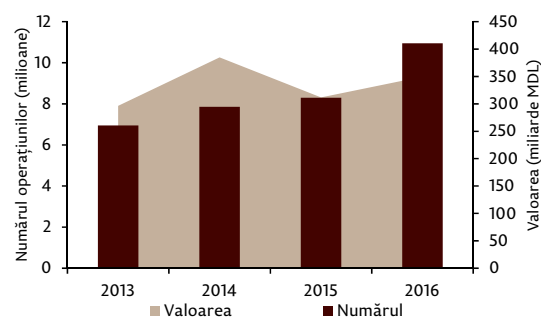
³⁹Deținător SDBD care a efectuat cel puțin o operațiune financiară pe parcursul perioadei gestionare printr-un sistem de deservire bancară la distanță.

Graficul 3.69: Numărul utilizatorilor SDBD după tipul sistemelor

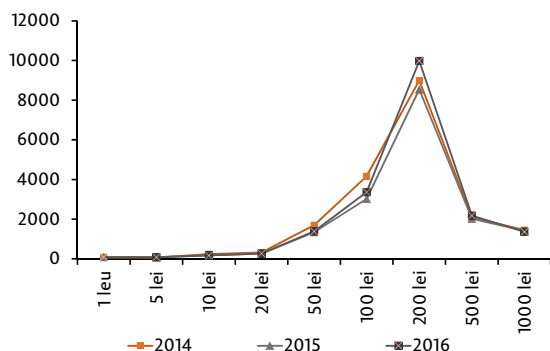
Sursa: BNM

Graficul 3.70: Numărul și valoarea operațiunilor efectuate prin intermediul SDBD

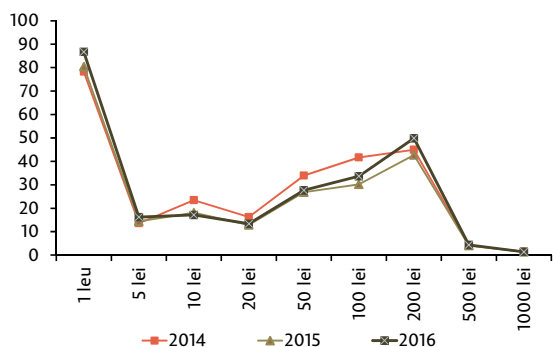
Sursa: BNM

Graficul 3.71: Evoluția bancnotelor în circulația monetară, din punct de vedere valoric (milioane lei)

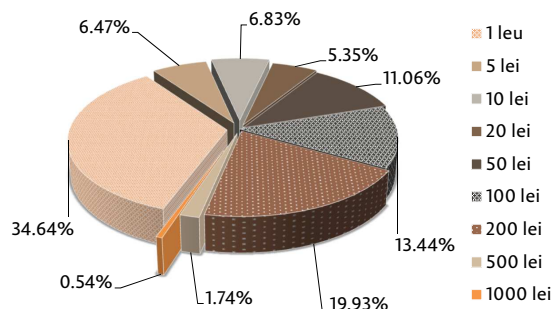
Sursa: BNM

Graficul 3.72: Evoluția bancnotelor în circulația monetară, din punct de vedere cantitativ (milioane bancnote)

Sursa: BNM

Graficul 3.73: Structura pe valori nominale ale bancnotelor în circulație la finele anului 2016, din punct de vedere cantitativ

Sursa: BNM

de credit), în valoare de 262.6 miliarde lei (61.4 la sută din valoarea totală a operațiunilor de transfer de credit), restul fiind inițiate pe suport hârtie.

Pe fundalul diminuării numărului total al operațiunilor de plată de transfer de credit comparativ cu anul 2015, se observă o tendință ascendentă a utilizării transferului de credit în format electronic, care conform estimărilor poate atinge într-un termen scurt o pondere de 90 la sută din numărul total de transferuri de credit inițiate de către clienții băncilor.

Debitarea directă. Pe parcursul anului 2016, au fost efectuate 69 871 operațiuni de plată prin intermediul debitării directe, în sumă totală de 29.5 milioane lei. Numărul total al utilizatorilor acestui instrument a constituit 2 605 persoane.

3.8 Tehnologia informației

Pornind de la obiectivele strategice ale BNM, pe parcursul anului 2016, prioritățile de bază în domeniul TI au vizat proiectele majore la nivel de BNM, dar și proiectele pentru dezvoltarea și optimizarea serviciilor TI. În total, pe parcursul anului, au fost derulate 12 proiecte de natură TI, dintre care două proiecte majore - Registrul riscurilor de credit, Implementarea soluției pentru arhivarea electronică, registratura și managementul corespondenței, au fost finalizate cu succes. De asemenea, au fost inițiate și derulate o serie de alte proiecte de importanță strategică pentru dezvoltarea BNM⁴⁰.

Totodată, au fost întreprinse un șir de măsuri menite să schimbe modalitatea prin care BNM beneficiază de servicii TI, prin finalizarea unui proiect de implementare a unei soluții moderne de gestionare a serviciilor TI. Ca urmare, au fost introduse unele îmbunătățiri ale practicilor de producere și prestare a serviciilor TI, prin transformarea proceselor TI și alinierea acestora la cele mai bune practici în domeniu.

Alte beneficii importante au fost atinse odată cu implementarea unor servicii TI noi, care au adus îmbunătățiri semnificative în ceea ce privește instrumentele de comunicare și colaborare la nivelul BNM, prin implementarea unei platforme de servicii integrate (address-book, email, mesaj instant, voce, video, partajare, prezentări, task-uri, ședințe etc.). În total, pe parcursul anului a fost efectuată lansarea în producție a 5 servicii TI noi. Per ansamblu, toate eforturile și realizările în domeniul TI au contribuit cu certitudine la consolidarea capacităților BNM în atingerea obiectivelor sale strategice.

3.9 Operațiuni cu numerar

La finele anului 2016, numerarul aflat în circulație, din punct de vedere valoric, constituia 18 995.0 milioane lei, cu 11.4 la sută mai mult față de anul 2015, când a însumat 17 048.0 milioane lei.

⁴⁰Descrierea acestor proiecte este prezentată în capitolul 3.7 Planul strategic al Băncii Naționale a Moldovei pentru anii 2013-2017.

Bancnote și monede în circulație

Bancnotele în circulație, la finele anului 2016, din punct de vedere valoric, au totalizat 18 871 milioane lei, cu 11.4 la sută mai mult față de finele anului 2015. Evoluția bancnotelor în circulația monetară, din punct de vedere valoric, este prezentată în graficul 3.71.

Numerarul în bancnote aflat în circulație, la finele anului 2016, din punct de vedere cantitativ, conform structurii valorilor nominale, a însumat 250 milioane bancnote, cu 8.4 la sută mai mult decât în anul 2015. Evoluția bancnotelor în circulația monetară, din punct de vedere cantitativ, este prezentată în graficul 3.72.

Majorarea cantitativă a bancnotelor în circulație s-a datorat creșterii mai însemnate a ponderii bancnotelor de 1 leu, 5 lei, 100 lei și 200 lei în totalul bancnotelor aflate în circulație. Din punctul de vedere al structurii valorilor nominale, bancnotele, la sfârșitul perioadei de raportare, au constituit, din punct de vedere cantitativ: pentru 1 leu – 86.72 milioane bancnote, 5 lei – 16.20 milioane bancnote, 10 lei – 17.10 milioane bancnote, 20 lei – 13.38 milioane bancnote, 50 lei – 27.67 milioane bancnote, 100 lei – 33.65 milioane bancnote, 200 lei – 49.89 milioane bancnote, 500 lei – 4.36 milioane bancnote și 1000 lei – 1.36 milioane bancnote. Graficele 3.73 și 3.74 oferă detalii cu privire la bancnotele aflate în circulație la finele anului 2016, pe valori nominale, reprezentate cantitativ și valoric.

Monedele metalice divizionare aflate în circulație, la finele anului 2016, din punct de vedere valoric, au însumat 108.85 milioane lei, cu 6.5 la sută mai mult față de anul 2015. Evoluția monedelor în circulația monetară, pe valori nominale și din punct de vedere valoric, este prezentată în graficul 3.75.

Numerarul în monede metalice divizionare aflate în circulație, la finele anului 2016, din punct de vedere cantitativ, totalizau 758.91 milioane monede, cu 5.8 la sută mai multe decât la finele anului 2015. Evoluția monedelor în circulația monetară, conform structurii valorilor nominale și din punct de vedere cantitativ, este prezentată în graficul 3.76.

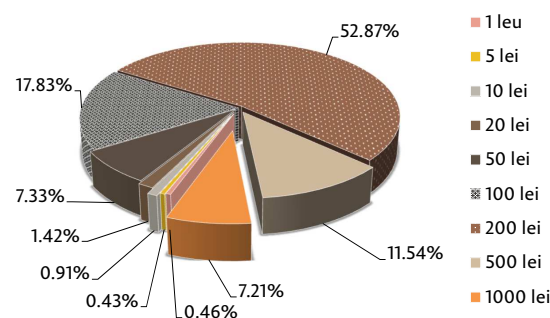
Creșterea cantitativă a monedelor metalice divizionare în circulație s-a datorat majorării ponderii monedelor de 5 bani, 10 bani și 25 bani în totalul monedelor aflate în circulație. Din punctul de vedere al structurii valorilor nominale, la sfârșitul perioadei de referință, monedele constituiau, din punct de vedere cantitativ, pentru 5 bani – 27.1 la sută, 10 bani – 30.2 la sută și 25 bani – 27.6 la sută, din punct de vedere valoric, respectiv 9.5 la sută, 21.1 la sută și 48.2 la sută.

Emisia, retragerea și procesarea numerarului

Pe parcursul anului 2016, Banca Națională a Moldovei a emis numerar în valoare totală de 7 673.8 milioane lei, cu circa 0.6 la sută mai puțin comparativ cu anul 2015.

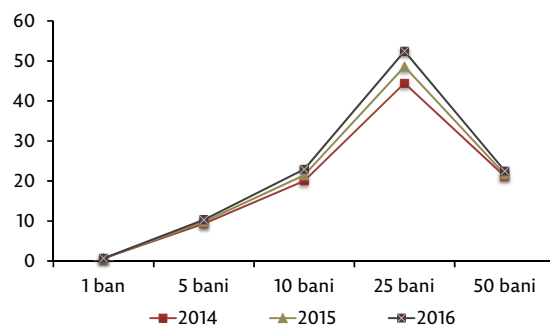
Bancnotele emise în anul 2016, din punct de vedere valoric au însumat 7 667.0 milioane lei, cu circa 0.6 la sută mai puțin în

Graficul 3.74: Structura pe valori nominale ale bancnotelor în circulație la finele anului 2016, din punct de vedere valoric

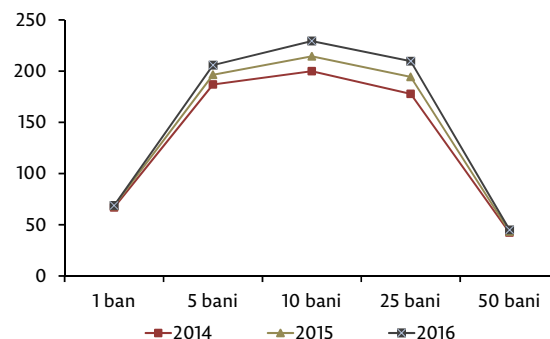
Sursa: BNM

Graficul 3.75: Evoluția monedelor în circulația monetară, din punct de vedere valoric (milioane lei)

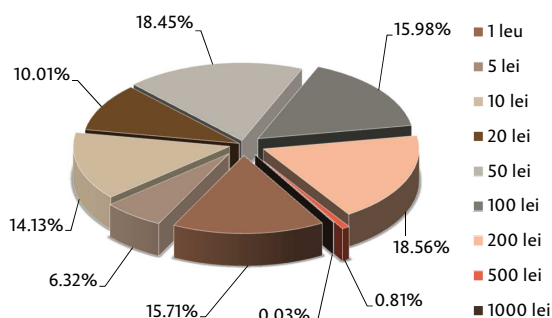
Sursa: BNM

Graficul 3.76: Evoluția monedelor în circulația monetară, din punct de vedere cantitativ (milioane monede)

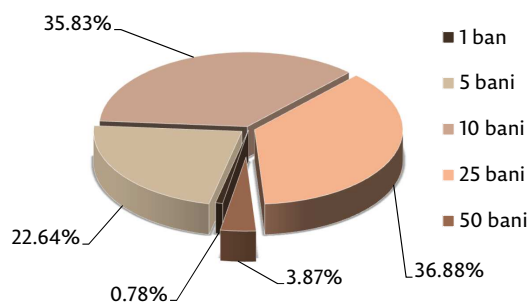
Sursa: BNM

Graficul 3.77: Bancnote emise în cursul anului 2016, din punct de vedere cantitativ

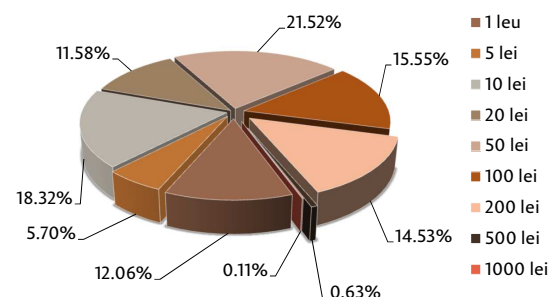
Sursa: BNM

Graficul 3.78: Monede metalice emise în cursul anului 2016, din punct de vedere cantitativ

Sursa: BNM

Graficul 3.79: Bancnote retrase din circulație în cursul anului 2016, din punct de vedere cantitativ

Sursa: BNM

comparație cu anul 2015, iar din punct de vedere cantitativ – 108.6 milioane bancnote, cu circa 3.2 la sută mai puțin decât în anul 2015.

Micșorarea cantitativă a bancnotelor puse în circulație a fost determinată de diminuarea ponderii bancnotelor de 10 lei, 20 lei, 50 lei și 1 000 lei în totalul bancnotelor emise în anul 2016.

Bancnotele, conform structurii valorilor nominale, constituiau, din punct de vedere cantitativ, pentru 1 leu – 17.1 milioane bancnote, 5 lei – 6.9 milioane bancnote, 10 lei – 15.4 milioane bancnote, 20 lei – 10.9 milioane bancnote, 50 lei – 20.0 milioane bancnote, 100 lei – 17.4 milioane bancnote, 200 lei – 20.2 milioane bancnote, 500 lei – 0.9 milioane bancnote și 1 000 lei – 0.04 milioane bancnote. Graficul 3.77 oferă detalii cu privire la structura bancnotelor emise, pe valori nominale, reprezentate cantitativ.

Monedele metalice emise în anul 2016, din punct de vedere valoric, constituiau 6.6 milioane lei, circa aceeași valoare față de anul 2015, iar din punct de vedere cantitativ – 41.8 milioane monede, cu circa 3.2 la sută mai puțin față de anul 2015. Monedele metalice emise în anul 2016, conform structurii valorilor nominale, constituiau, din punct de vedere cantitativ, pentru 1 ban – 0.3 milioane monede, 5 bani – 9.50 milioane monede, 10 bani – 15.0 milioane monede, 25 bani – 15.4 milioane monede și 50 bani – 1.6 milioane monede.

Graficul 3.78 reflectă detalii cu privire la structura monedelor metalice emise, pe valori nominale, reprezentate cantitativ.

Pe parcursul anului 2016, Banca Națională a Moldovei a retras din circulație, prin depunerile băncilor licențiate, bancnote în sumă de 5 722.3 milioane lei, cu circa 42.1 la sută mai puțin față de anul 2015, iar din punct de vedere cantitativ au fost retrase 89.2 milioane bancnote, cu circa 35.6 la sută mai puțin față de anul 2015.

Graficele 3.79 și 3.80 reflectă detalii cu privire la bancnotele retrase din circulație, pe valori nominale, reprezentate cantitativ, în anii 2016 și 2015.

În anul 2016, în scopul păstrării calității și integrității bancnotelor aflate în circulație, potrivit criteriilor stabilite de BNM, în cadrul Băncii Naționale a Moldovei au fost procesate 207.3 milioane bancnote (de circa 2.7 ori mai mult decât în anul 2015), prin verificare atât din punctul de vedere al autenticității, cât și al calității.

Urmare procesării, circa 126.4 milioane bancnote au fost identificate ca fiind necorespunzătoare circulației.

Un pas important în procesarea numerarului de către Banca Națională a Moldovei constituie automatizarea acestui proces prin instalarea echipamentelor de procesat și ambalat bancnote, care au fost date în exploatare în luna decembrie 2015 și care asigură creșterea vitezei și capacității de procesare a numerarului, nivelului de securitate a procesului și al calității numerarului în circulație. Anume acestui fapt se datorează creșterea semnificativă a cantității de bancnote procesate de către BNM pe parcursul anului 2016.

Contrafaceri de monedă națională

Pe parcursul anului 2016, numărul contrafacerilor de monedă națională în sistemul bancar a totalizat 6 498 bancnote, cu circa 24.1 la sută mai puțin față de anul 2015. Raportat la numărul bancnotelor autentice, aflate în circulație, la finele perioadei de raportare, care constituiau 250.3 milioane bancnote, numărul bancnotelor falsificate se menține la un nivel foarte scăzut și reprezintă 0.0026 la sută sau circa 26 bancnote falsificate la 1 milion bancnote autentice, aflate în circulație.

Falsificatorii au manifestat predilecție pentru bancnotele de 100 lei, totalizând 5 894 bancnote, 20 lei – 376 bancnote, 50 lei – 112 bancnote, 1 000 lei – 66 bancnote.

Ca bază de comparație, în anul 2015, numărul contrafacerilor de monedă națională au totalizat 8 565 bancnote, iar bancnotele cu cel mai mare număr de falsuri au fost înregistrate pentru bancnotele de 100 lei, totalizând 8 198 bancnote, 20 lei – 161 bancnote, 1 000 lei – 92 bancnote și 50 lei – 58 bancnote.

Graficele 3.81 și 3.82 oferă detalii cu privire la bancnotele false, pe valori nominale, reprezentate cantitativ, în anii 2016 și 2015.

În scopul combaterii falsificării însemnelor monetare, Banca Națională a Moldovei recomandă în continuare publicului să se familiarizeze cu elementele de siguranță ale bancnotelor pe pagina web a BNM și să fie vigilent la posibilitatea fraudelor, să verifice autenticitatea bancnotelor și monedelor, iar în cazul constatării acestora, să le extragă din circulație și să comunice despre acest fapt Ministerului Afacerilor Interne.

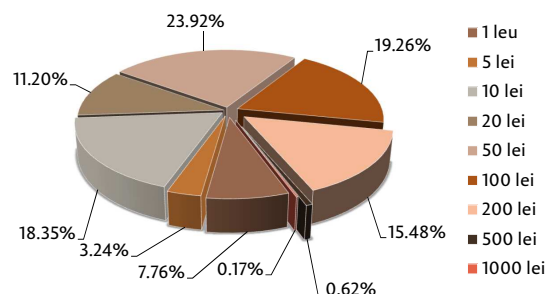
Totodată, BNM prin cooperare cu Ministerul Afacerilor Interne organizează pentru băncile licențiate cursuri specializate privind metodele de constatare și extragere din circulație a falsurilor.

Emisia monedelor și bancnotelor jubiliare și comemorative

În temeiul Legii nr. 548 – XIII din 21 iulie 1995 cu privire la Banca Națională a Moldovei și Hotărârilor Consiliului de supraveghere al BNM cu privire la punerea în circulație ca mijloc de plată și în scop numismatic a unor monede comemorative, Banca Națională a Moldovei, pe parcursul anului 2016, a emis 7 monede comemorative, cu diverse tematici, dintre care o monedă din aur și șase monede din argint. Tirajele au fost diferențiate, în funcție de metalul din care au fost bătute monedele, în total fiind emise 100 monede din aur și 1 500 monede din argint.

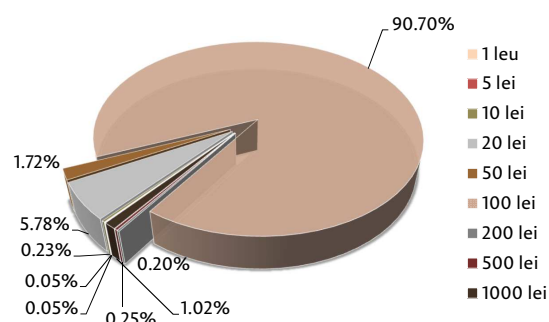
Tabelul A.27 reprezintă detalii cu privire la monedele jubiliare și comemorative, emise în cursul anului 2016.

Graficul 3.80: Bancnote retrase din circulație în cursul anului 2015, din punct de vedere cantitativ

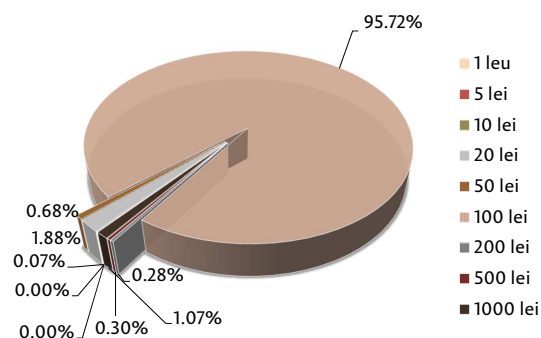
Sursa: BNM

Graficul 3.81: Structura pe valori nominale a falsurilor, constatate în anul 2016, din punct de vedere cantitativ

Sursa: BNM

Graficul 3.82: Structura pe valori nominale a falsurilor, constatate în anul 2015, din punct de vedere cantitativ

Sursa: BNM

3.10 Auditul intern

Auditul intern (AI) în BNM reprezintă o activitate independentă de asigurare obiectivă și de consiliere, destinată să adauge valoare și să contribuie la îmbunătățirea activităților instituției. AI ajută instituția în îndeplinirea obiectivelor sale printr-o abordare sistemică și disciplinată în cadrul evaluării și îmbunătățirii eficacității proceselor de management al riscurilor, control și guvernare, furnizând organelor de conducere ale instituției o asigurare rezonabilă și obiectivă asupra funcționalității acestora.

În anul 2016, Departamentul audit intern a realizat misiuni de asigurare, activități de control tematic și monitorizări on-line asupra ariilor cu risc sporit. Suplimentar, la solicitarea conducerii BNM, a fost realizată o misiune ad-hoc. Misiunile de audit și activitățile de control efectuate s-au materializat prin: 42 rapoarte, 41 avize de consiliere/acordare consultanță, cu destinație finală către managerii liniari și membrii organelor de conducere ale Băncii Naționale.

Totodată, responsabilii AI au participat cu rol de consultant tehnico-analitic, monitorizare și consiliere în cadrul a 4 proiecte majore ale BNM. Ca rezultat, opinia și propunerile AI asupra ariilor și riscurilor de proiect au fost prezentate, fie ca urmare a examinării documentației de proiect, fie la solicitarea comitetului de gestiune a proiectului.

Pentru monitorizarea acțiunilor întreprinse pentru punerea în aplicare a recomandărilor formulate în rapoartele de audit/rapoarte speciale, trimestrial pe parcursul anului, de către AI a fost efectuat auditul Follow-up prin care s-a analizat stadiul recomandărilor înaintate atât pe parcursul anului 2016, cât și în anii precedenți.

De menționat că activitatea de audit intern pe parcursul anului 2016 s-a desfășurat în circumstanțe de reconfigurare a mediului de guvernare a BNM. Urmare modificărilor legislative aduse cadrului de activitate al BNM, pe parcursul anului 2016, atât de legislativ cât și de organele de conducere ale BNM, au fost întreprinse măsuri în vederea fortificării și ajustării guvernării corporative. Pe parcursul anului 2016 au fost create/suplinate toate organele de conducere ale BNM, inclusiv a fost instituit Comitetul de audit al BNM, organ a cărui responsabilitate se rezumă la monitorizarea și direcționarea activității de audit intern.

Pentru anul 2017 sunt planificate activități de implementare a Planului anual de audit intern, a Programului de asigurare și îmbunătățire a calității activității de audit intern, precum și a Planului de dezvoltare profesională a personalului DAI. Totodată, sunt programate și activități de proiectare și elaborare a Planului strategic (termen mediu) de audit intern în baza evaluării riscurilor și a prioritizării obiectivelor.

3.11 Planul strategic al Băncii Naționale a Moldovei pentru anii 2013-2017

Banca Națională a Moldovei, pentru a-și realiza rolul, funcțiile și activitățile în modul în care să servească cel mai bine intereselor cetățenilor Republicii Moldova, are un plan strategic prin care este trasată direcția de dezvoltare pentru o perioadă de cinci ani. Planul strategic actual al Băncii Naționale a Moldovei este stabilit pentru perioada 2013-2017.

Planul strategic are drept scop consolidarea rolului BNM în societate, prin îndeplinirea sarcinilor asumate, asigurarea utilizării eficiente a resurselor și reducerea expunerii la riscuri. Prioritățile setate prin intermediul obiectivelor din plan au menirea să asigure un nivel sporit de eficiență, transparență și performanță, prin alinierea la cele mai bune practici internaționale de comunicare, credibilitate și guvernare corporativă.

Planul strategic cuprinde mai multe elemente esențiale, cum ar fi: misiunea, viziunea, valorile, domeniile de activitate de bază, obiectivele strategice etc.

Misiunea Băncii Naționale a Moldovei

Obiectivul fundamental al Băncii Naționale a Moldovei este asigurarea și menținerea stabilității prețurilor. Fără prejudicierea obiectivului său fundamental, Banca Națională a Moldovei promovează și menține un sistem financiar bazat pe principiile pieței și sprijină politica economică generală a statului.

Viziunea Băncii Naționale a Moldovei

Banca Națională a Moldovei este o autoritate publică independentă, eficientă și credibilă, care promovează o politică monetară adecvată și contribuie la asigurarea integrității și stabilității sistemului financiar, aplicând consecvent cele mai bune practici internaționale, în interesul societății.

Valorile Băncii Naționale a Moldovei

Angajament civic – activitate orientată spre beneficiul interesului public;

Eficiență – aplicarea inovațiilor și tehnologiilor moderne în utilizarea resurselor;

Excelență – demonstrarea competenței și profesionalismului în exercitarea atribuțiilor și adoptarea celor mai bune practici internaționale;

Transparență – atitudine transparentă și imparțială în procesul decizional;

Responsabilitate – atitudine responsabilă față de societate în implementarea sarcinilor trasate;

Integritate – comportament etic la nivel de bancă și fiecare angajat în parte;

Credibilitate – conduită care să inspire și să mențină încrederea publicului.

Prin stabilirea *domeniilor de activitate de bază* se pune accent pe funcțiile concrete ale BNM, aceste domenii reflectând de fapt misiunea BNM și constituie pilonii de bază ai acesteia.

Domeniile de activitate de bază reprezintă o sursă pentru formularea obiectivelor strategice, fiind următoarele:

Politică monetară – aplicarea instrumentelor și măsurilor de politică monetară în vederea asigurării și menținerii stabilității prețurilor;

Emisiune monetară – asigurarea economiei cu moneda națională și promovarea credibilității monedei naționale;

Supravegherea instituțiilor financiare – reglementarea și supravegherea activității instituțiilor financiare;

Sistem de plăți – promovarea eficienței, siguranței, accesibilității și caracterului inovator al plăților.

Obiectivele strategice reprezintă acele priorități pe care BNM le stabilește pornind de la misiune, pentru o perioadă determinată de timp, pentru a contribui la realizarea viziunii sale.

Anul 2016 este al patrulea an de implementare a Planului strategic, eforturile pentru îndeplinirea obiectivelor fiind depuse în mod continuu. Cele mai importante realizări aferente obiectivelor strategice ale BNM în anul 2016 sunt expuse mai jos:

Obiective strategice	Realizări semnificative în anul 2016
1. Asigurarea stabilității prețurilor	În scopul fundamentării deciziilor de politică monetară și dezvoltării capacităților de analiză macroeconomică și de prognoză a comportamentului economiei naționale și a procesului inflaționist, pe parcursul anului 2016 au fost dezvoltate o serie de prognoze și cercetări, și anume: a fost elaborat modelul de prognoză a agregatelor monetare ca satelit la modelul central de prognoză, pronosticul principalilor indicatori ai balanței de plăți; a fost dezvoltat modelul de estimare a valutei și depozitelor altor sectoare prin analiza și evidențierea tranzacțiilor în numerar și în valută contra lei moldovenești.
2. Sporirea credibilității monedei naționale	În scopul diminuării riscurilor de falsificare și contrafacere a monedei naționale au fost organizate și desfășurate ateliere de lucru pentru casierii BNM și ai băncilor licențiate, în cadrul cărora au fost prezentate aspecte privind menținerea numerarului calitativ în circulație, precum și combaterea tendinței de falsificare a însemnelor monetare.
3. Dezvoltarea funcției de supraveghere a BNM	<p>A fost aprobată Strategia de implementare a standardelor Basel III prin prisma cadrului legislativ european.</p> <p>A fost elaborat proiectul Legii privind activitatea băncilor și a societăților de investiții și a noului cadru de reglementare aferent.</p> <p>A fost evaluat impactul implementării standardelor Basel III asupra sectorului bancar din Republica Moldova.</p> <p>A fost elaborat și consultat public proiectul de Lege privind supravegherea suplimentară a instituțiilor de credit, a asigurătorilor/reasigurătorilor și a societăților de investiții care aparțin unui conglomerat financiar.</p> <p>A fost consolidat cadrul legal național privind transparența și calitatea acționariatului bancar, guvernarea corporativă și administrarea riscurilor, inclusiv sub aspecte ce țin de realizarea auditului extern, prin modificarea Legii instituțiilor financiare.</p> <p>A fost dată în exploatare soluția Registrul riscului de credit, care are ca obiectiv asigurarea BNM cu informații operative și suficiente care vor contribui la: optimizarea reglementării prudențiale și consolidarea supravegherii bancare într-un cadru macroprudențial de supraveghere a activității de creditare a băncilor, în concordanță cu principiile moderne de administrare a riscului de credit, evaluarea capacității băncilor de a depăși un eveniment de stres financiar, urmărirea solvenței bancare, precum și a stabilității macroeconomice.</p>
4. Promovarea plăților fără numerar și reducerea numerarului în circulație	Banca Națională a contribuit la educația financiară a societății civile în domeniul plăților fără numerar prin participarea la modernizarea paginii www.faranumerar.md și publicarea mai multor articole ce țin de acest domeniu. Totodată, a fost inițiat studiul de fezabilitate privind implementarea plăților imediate în cadrul sistemului național de plăți.

- 5. Consolidarea funcției de stabilitate financiară**
- Banca Națională a contribuit la elaborarea cadrului legal privind crearea Depozitarului central unic al valorilor mobiliare și a demarat proiectul respectiv ce are ca scop implementarea prevederilor legale aprobate.
- A fost elaborată Legea privind redresarea și rezoluția băncilor și modificările respective ale cadrului legal, ambele proiecte fiind aprobate în același an de către Parlamentul Republicii Moldova.
- 6. Îmbunătățirea comunicării externe**
- A fost susținută și promovată o politică coerentă de informare a publicului pe aspecte ce țin de atribuțiile BNM, în special informarea sistematică și promptă privind deciziile de politică monetară, precum și acțiunile care presupun asigurarea stabilității financiare.
- A fost găzduită în cadrul BNM „Săptămâna Internațională a Educației Financiare”, desfășurată sub sloganul „Participă. Economisește inteligent”. În cadrul acestui eveniment, BNM a adresat un apel special copiilor și tinerilor, invitându-i să participe la diverse activități orientate spre conștientizarea de către public a necesității cunoștințelor în domeniul economico-financiar la nivel de consumător.
- A fost editat în parteneriat cu Fondul European pentru Europa de Sud-Est (EFSE) o broșură pentru copii „O călătorie în lumea banilor”, disponibilă în versiune electronică pe pagina web oficială a BNM.
- Au avut loc conferințe pentru reprezentanții mass-media, întruniri cu elevii și studenții, în cadrul cărora au fost abordate subiecte de interes pentru participanți, cum ar fi: dezvoltarea abilităților de gestionare corectă a banilor, istoria și funcția banilor etc.
- Au fost organizate seminare pentru reprezentanții mass-media, Ministerului Finanțelor al Republicii Moldova, Ministerului Economiei și Biroului National de Statistică al Republicii Moldova cu tematica: „Schimbările metodologice în balanța de plăți în contextul noilor standarde internaționale”, „Statistica datoriei externe”, „Diseminarea statisticii sectorului extern pe pagina web oficială a BNM (orientare)”.
- Au fost organizate pentru publicul larg două concerte, de muzică clasică și jazz, cu prilejul aniversării a 25-a de la înființarea BNM și a Zilei Independenței Republicii Moldova.
- A fost organizat evenimentul Ziua ușilor deschise, publicului fiindu-i oferită posibilitatea de a vizita Sala de expoziții din cadrul BNM și de a primi mai multe informații despre însemnele monetare puse în circulație de la înființarea BNM și până în prezent.
- 7. Sporirea eficienței activității operaționale a BNM**
- A fost finalizată implementarea platformei unice de tranzacționare a instrumentelor monetar-valutare prin sistemul Informațional Bloomberg.
- Au fost optimizate procesele de activitate ale BNM prin implementarea unor oportunități pe termen mediu, ce au avut ca impact sporirea eficienței utilizării resurselor interne ale băncii prin: automatizarea și reducerea duratei proceselor, accelerarea luării deciziilor, optimizarea circuitului de documente, inclusiv prin implementarea semnăturii electronice.
- A fost aprobată Legea cu privire la caracterul definitiv al decontării în sistemele de plăți și de decontare a instrumentelor financiare; Legea cu privire la contractele de garanție financiară;

Legea pentru modificarea și completarea unor acte legislative, în conformitate cu Recomandările CPSS-IOSCO.

A fost dezvoltată funcția de tehnologii informaționale prin: modernizarea infrastructurii de rețea și servere, migrarea la serviciile MS Office 2016, Outlook, Skype for Business, telefonie IP; implementarea unui instrument modern pentru gestiunea serviciilor tehnologiilor informaționale.

A fost implementată soluția pentru arhivare electronică, registratura și managementul corespondenței.

8. Optimizarea gestionării resurselor umane

Au fost luate decizii de optimizare a structurii organizatorice a băncii, fiind asigurată segregarea unor funcții importante ale acesteia, și anume: supravegherea bancară, rezoluția bancară, stabilitatea financiară și combaterea spălării banilor și finanțării terorismului. Crearea unor subdiviziuni independente ce vor acorda suport Comitetului executiv în realizarea funcțiilor enumerate va spori capacitatea instituțională a BNM și cea de adaptare la noile cerințe, în permanentă creștere, ale mediului intern și extern.

A fost realizată prima etapă de implementare a unui nou sistem de salarizare a angajaților Băncii Naționale, cu realizarea următoarelor beneficii: sporirea gradului de transparență a sistemului; conștientizarea nivelului individual de salariu; creșterea atractivității BNM ca angajator. A doua etapă ce presupune stabilirea unei relații directe între valoarea postului și nivelul de salarizare, precum și asigurarea unei echități interne și competitivități externe a salariului, urmează a fi realizată în 2017.

A fost dezvoltat procesul de recrutare prin extinderea ariei de publicare a anunțurilor cu utilizarea pe larg a rețelelor sociale specializate și a celor de socializare, intensificarea activității de recrutare, implementarea unui instrument de înscriere online.

9. Dezvoltarea culturii corporative

Pe parcursul anului au fost întreprinse mai multe acțiuni care au avut menirea să dezvolte spiritul de echipă și să sporească capacitatea de retenție a angajaților.

În vederea împărtășirii rezultatelor de activitate de către toți angajații băncii, dar și pentru a crește capacitatea de absorbție a schimbărilor, au fost efectuate comunicări interne aferente realizărilor planului strategic al băncii, aferente mersului derulării proiectelor majore, iar schimbările mai importante au fost comunicate mai detaliat către fiecare angajat.

Totodată, în vederea susținerii responsabilității sociale a angajaților băncii, au fost organizate evenimente de caritate, culturale, de îmbunătățire a mediului înconjurător, campionate sportive. De asemenea, au fost organizate câteva evenimente pentru copiii angajaților în vederea cunoașterii activității băncii, a sălii de expoziție, dar și pentru dezvoltarea culturii financiare a acestora.

Pentru a asigura un canal bilateral de comunicare între conducere și angajați, a fost realizat un sondaj intern, prin intermediul căruia au fost colectate opiniile și propunerile angajaților referitor la diferite aspecte, cum ar fi: relația cu șeful superior, oportunitățile de dezvoltare profesională, condițiile și mediul de lucru, cultura internă a subdiviziunii. În rezultatul sondajului a fost stabilit că în anul 2016 nivelul de corespundere a activității salariaților în BNM așteptărilor acestora (nivel de satisfacție) a fost de 70%.

3.12 Colaborarea internațională a Republicii Moldova

Fondul Monetar Internațional (FMI)

Fondul Monetar Internațional are ca misiune fundamentală asigurarea stabilității sistemului monetar internațional. În vederea realizării acestei misiuni, Fondul Monetar Internațional își orientează activitatea spre monitorizarea politicilor economice și financiare ale țărilor membre, spre creditarea țărilor membre care se confruntă cu dezechilibre ale balanței de plăți și spre acordarea asistenței tehnice țărilor membre ale FMI. Republica Moldova deține calitatea de membru al FMI din 12 august 1992.

Anul 2016 a fost marcat de intrarea în vigoare a celei de-a 14-a *Revizuri Generale a Cotelor, precum și a Reformei Consiliului Executiv al FMI*. Deși aceste reforme au fost votate de statele membre ale FMI încă în decembrie 2010, au intrat în vigoare abia la începutul anului 2016, după ce SUA, având un rol hotărâtor în FMI, le-au acceptat în decembrie 2015. Aceste reforme prevăd dublarea capitalului FMI, ajustarea cotelor țărilor membre pentru a reflecta mai exact poziția acestora în economia globală și schimbarea modalității de formare a Consiliului Executiv al FMI.

În acest context, cota de subscriere a Republicii Moldova la FMI s-a majorat cu 49.3 milioane DST, constituind, la sfârșitul anului de referință, 172.5 milioane DST (circa 231.2 milioane dolari SUA) sau 0.04 la sută din capitalul FMI. Puterea de vot a Republicii Moldova în cadrul FMI este de 1973 voturi, ceea ce reprezintă 0.08 la sută din numărul total de voturi.

Pe parcursul anului 2016, relațiile Băncii Naționale a Moldovei cu FMI s-au derulat în contextul vizitelor de monitorizare post-program, precum și al discuțiilor de negociere a unui nou program economic susținut de FMI.

În acest sens, în anul 2016, experții FMI au efectuat 3 vizite de lucru la Chișinău. Primele două vizite, care s-au desfășurat în perioadele 23-29 februarie și 23-27 mai, au fost axate pe analiza evoluțiilor economice și discutarea politicilor promovate de autorități pentru menținerea stabilității macroeconomice și perfecționarea guvernării în sectorul financiar.

În perioada 5-15 iulie a avut loc cea de-a treia vizită de lucru a misiunii FMI în Republica Moldova. Misiunea a avut ca scop inițierea discuțiilor pe marginea unui posibil program susținut de FMI și ajungerea la un acord privind un set de politici care să contribuie la menținerea stabilității macroeconomice, îmbunătățirea guvernării corporative și sporirea transparenței acționarilor în sectorul bancar, precum și să stimuleze creșterea economică durabilă și cuprinzătoare.

Ulterior, autoritățile Republicii Moldova au agreat cu FMI un program complex de reforme economice și financiare ce urmează a fi implementate de către țara noastră. Ca rezultat, la data de 7

noiembrie 2016, Consiliul de Directori Executivi ai FMI a adoptat decizia de a acorda asistență financiară Republicii Moldova prin intermediul a două instrumente de creditare – Mecanismul de finanțare extinsă (EFF) și Mecanismul de creditare extinsă (ECF), pe un termen de trei ani, cu scopul de a susține programul de reforme economice și financiare ale statului.

Obiectivul principal al programului susținut de FMI este de a soluționa problemele urgente ce țin de calitatea guvernantei și stabilitatea sectorului bancar. Din acest considerent, programul se axează pe reabilitarea cu succes a băncilor de importanță sistemică și îmbunătățirea radicală a cadrului de reglementare și supraveghere a băncilor, precum și a cadrului de gestionare de către bănci a situațiilor de criză, inclusiv printr-o schimbare fundamentală a regimului de implementare și de sancțiuni.

În acest context, Republica Moldova a obținut acces la o sumă totală de 129.4 milioane DST (circa 178.7 milioane dolari SUA). Prima tranșă, în valoare de 26 milioane DST (circa 35.9 milioane de dolari SUA), a fost pusă la dispoziția autorităților Republicii Moldova în noiembrie 2016. Suma rămasă va fi debursată pe parcursul implementării programului, în cinci tranșe, debursarea fiind condiționată de evaluările programului realizate în cadrul Misiunilor FMI.

Programul precedent de asistență al FMI pentru Republica Moldova a fost finalizat în aprilie 2013 și a îmbinat în sine două mecanisme de finanțare: în condiții concesionale (Mecanismul extins de creditare (ECF)) și, respectiv, în condiții neconcesionale (Mecanismul de finanțare extinsă (EFF)). În acest context, Republica Moldova a beneficiat de asistență financiară în valoare de 320.0 milioane DST, dintre care 225.0 milioane DST au fost recepționate de către Banca Națională a Moldovei și respectiv, 95.0 milioane DST – de către Ministerul Finanțelor.

Pe parcursul anului 2016, Banca Națională a Moldovei a recepționat din partea FMI suma de 8.5 milioane DST (11.7 milioane dolari SUA) oferite prin intermediul mecanismului de finanțare EFF, pentru consolidarea rezervelor internaționale ale Republicii Moldova. Tabelul A.28 reflectă aranjamentele financiare cumulative de care a beneficiat Banca Națională a Moldovei până la sfârșitul anului 2016.

În anul 2016, plățile totale aferente deservirii creditelor acordate Băncii Naționale a Moldovei de către FMI au constituit 36.44 milioane DST (echivalentul a 50.59 milioane dolari SUA), dintre care plățile pentru suma principală a creditului au constituit 35.04 milioane DST (echivalentul a 48.63 milioane dolari SUA), iar plățile pentru dobânzile la credite au constituit 1.40 milioane DST (echivalentul a 1.96 milioane dolari SUA).

Banca Mondială

Grupul Băncii Mondiale reunește câteva instituții internaționale: Banca Internațională pentru Reconstrucție și Dezvoltare, Asociația Internațională pentru Dezvoltare, Corporația Financiară Internațională, Agenția Multilaterală pentru Garantarea Investițiilor și Centrul Internațional pentru Reglementarea

Diferendelor Investiționale. Toate aceste organizații conlucrează foarte strâns pentru a realiza 2 obiective fundamentale: eliminarea sărăciei și promovarea prosperității partajate. Republica Moldova a devenit membru al Băncii Mondiale în anul 1992 și pe parcursul anilor a beneficiat de asistență financiară și tehnică foarte valoroasă pentru diverse proiecte de dezvoltare. Ultima Strategie de Parteneriat a Grupului Băncii Mondiale pentru Republica Moldova cuprinde perioada anilor 2014-2017 și se bazează pe 3 piloni: 1) creșterea competitivității; 2) ameliorarea capitalului uman și minimizarea riscurilor sociale; 3) promovarea unei Moldove verzi, curate și rezistente sub aspect de mediu. Ameliorarea competitivității în Republica Moldova, cu sprijinul Băncii Mondiale, ar urma să contribuie la dezvoltarea sectorului privat și la crearea locurilor de muncă, prin îmbunătățirea mediului de afaceri, soluționarea problemelor de transparență, responsabilitate și guvernanta, precum și prin îmbunătățirea accesului la finanțare. În acest context, Strategia de Parteneriat a Grupului Băncii Mondiale pentru Republica Moldova susține dezvoltarea continuă a sectorului financiar, inclusiv prin reducerea riscului de creditare din partea băncilor, prin facilitarea creării unor servicii de plată moderne și eficiente, prin sporirea protecției drepturilor de proprietate ale acționarilor, prin îmbunătățirea guvernantei corporative și a transparenței acționarilor, precum și prin dezvoltarea capacității de supraveghere a Băncii Naționale a Moldovei. Toate aceste subiecte se află în permanență pe agenda discuțiilor dintre reprezentanții Băncii Naționale a Moldovei și cei ai Grupului Băncii Mondiale, fiind abordate și în anul 2016 pe parcursul a numeroase întrevederi, inclusiv în cadrul reuniunilor comune ale Consiliului Guvernatorilor Grupului Băncii Mondiale și ale Consiliului Guvernatorilor Fondului Monetar Internațional.

Banca Europeană pentru Reconstrucție și Dezvoltare

Obiectivul Băncii Europene pentru Reconstrucție și Dezvoltare (BERD) este de a susține dezvoltarea economică a țărilor din centrul și estul Europei, sudul și estul Mării Mediterane și Asia Centrală, precum și extinderea principiilor economiei de piață, promovarea inițiativei private și antreprenoriale și aplicarea principiilor democrației pluraliste. Republica Moldova a devenit membră a BERD în anul 1992. Ultima strategie de țară pentru Republica Moldova, aprobată de Consiliul Directorilor BERD la 30 aprilie 2014, stabilește câteva priorități strategice, printre care este și crearea condițiilor necesare pentru a sprijini dezvoltarea sectorului privat. Pentru realizarea acestei priorități, BERD acordă o atenție sporită procesului de îmbunătățire a guvernantei corporative și a transparenței în sectorul bancar și, în acest sens, menține o cooperare activă cu autoritățile relevante ale Republicii Moldova. În cadrul Consiliului BERD, care este organul de conducere al acestei organizații, funcția de guvernator din partea Republicii Moldova este deținută de un reprezentant al Ministerului Economiei, iar funcția de guvernator supleant – de reprezentantul Băncii Naționale a Moldovei. În anul 2016, Banca Națională a Moldovei a continuat dialogul cu BERD, inclusiv prin participarea la reuniunea anuală a Consiliului Guvernatorilor BERD, unde au fost abordate, printre altele, subiecte privind sectorul bancar și relația cu Fondul Monetar Internațional.

Uniunea Europeană (UE)

Cadrul legal de derulare a relațiilor de colaborare ale țării noastre cu Uniunea Europeană este reprezentat de Acordul de Asociere între Republica Moldova, pe de o parte, și Uniunea Europeană și Comunitatea Europeană a Energiei Atomice și statele membre ale acestora, pe de altă parte, care a fost semnat la Bruxelles, la 27 iunie 2014 și aplicat cu titlu provizoriu începând cu 1 septembrie 2014.

La 1 iulie 2016 a intrat în vigoare Acordul de Asociere Republica Moldova – Uniunea Europeană, fapt ce semnifică finalizarea procedurii de ratificare a acestuia de către părțile semnatare și, respectiv, aplicarea în integralitate a tuturor prevederilor acordului.

În vederea monitorizării la nivel național a procesului de integrare europeană, Guvernul Republicii Moldova a aprobat, în cadrul ședinței din 28 decembrie 2016, Planul național de acțiuni privind implementarea Acordului de Asociere Republica Moldova – Uniunea Europeană (PNAAA) pentru anii 2017-2019. Acest document vine să înlocuiască Planul de acțiuni privind implementarea Acordului de Asociere Republica Moldova – Uniunea Europeană pentru anii 2014-2016 și a fost elaborat în baza propunerilor înaintate de instituțiile publice vizate, inclusiv BNM, cuprinzând prioritățile cheie de cooperare în vederea realizării angajamentelor prevăzute în Acordul de Asociere cu Uniunea Europeană.

Banca Națională a Moldovei s-a angajat să contribuie la implementarea Planului în cauză printr-un șir de acțiuni, precum: alinierea legislației privind banca centrală cu cele mai bune practici ale UE, consolidarea capacității BNM în domeniul reglementării și supravegherii bancare, dezvoltarea și consolidarea cerințelor aferente guvernării și gestionării riscului bancar, transpunerea și implementarea legislației UE din domeniul serviciilor financiar-bancare etc.

Rolul principal în coordonarea și monitorizarea la nivel național a procesului de integrare europeană revine Comisiei Guvernamentale pentru Integrare Europeană, al cărei membru este și guvernatorul Băncii Naționale a Moldovei. În cadrul ședințelor Comisiei Guvernamentale pentru Integrare Europeană, organizate pe parcursul anului 2016, s-a discutat, printre altele, despre evoluțiile în realizarea PNAAA pentru anii 2014-2016, adoptarea noului PNAAA pentru perioada 2017-2019, aprobarea proiectului Foii de parcurs privind agenda de reforme prioritare, evoluțiile în negocierea Agendei de Asociere RM-UE, implementarea DCFTA, prioritățile pentru anul 2016.

În contextul colaborării dintre Republica Moldova și Uniunea Europeană, pe parcursul anului 2016, reprezentanții Băncii Naționale a Moldovei au participat în cadrul organismelor instituționale de cooperare, înființate prin Acordul de Asociere: Comitetul de asociere (17 octombrie 2016), Comitetul de Asociere în configurația comerț (19 octombrie 2016), Subcomitetul pentru cooperare economică și în alte sectoare (cluster I: 23 iunie 2016), Comitetul de asociere parlamentar (18 mai 2016). La aceste

reuniuni au fost discutate o serie de subiecte ce țin de evoluția unor indicatori macroeconomici, situația curentă în domeniul menținerii stabilității financiare și a consolidării sistemului bancar, precum și în domeniul reglementării și supravegherii bancare, progresele aferente reformelor din sectorul bancar, măsurile în domeniul prevenirii practicilor frauduloase în sectorul bancar, progresele în implementarea Acordului de Asociere etc.

Pe parcursul anului 2016, Banca Națională a Moldovei a cooperat cu alte bănci centrale din Uniunea Europeană în vederea preluării experienței în diverse domenii ce intră în aria sa de competență. Astfel, reprezentanții BNM au efectuat vizite de lucru la băncile centrale din România, Polonia și Germania.

De asemenea, în anul 2016, Banca Națională a Moldovei a continuat să beneficieze de asistență din partea Uniunii Europene prin intermediul instrumentului Twinning, în scopul consolidării capacității băncii centrale în domeniul reglementării și supravegherii bancare în contextul implementării cerințelor Acordului Basel II/III.

Totodată, începând cu 15 februarie 2016, Banca Națională a Moldovei beneficiază de asistența unui consilier de nivel înalt din Uniunea Europeană care oferă asistență în domeniul bancar. Acest suport este oferit de Uniunea Europeană în contextul Programului Misiunii Uniunii Europene de consiliere în politici publice pentru Republica Moldova.

Pe parcursul anului 2016, Republica Moldova a continuat să beneficieze de asistență financiară din partea Uniunii Europene în diverse domenii. Astfel, în luna decembrie 2016, Comisia Europeană a debursat granturi pentru suport bugetar în sumă totală de 45.3 milioane euro în cadrul următoarelor programe:

- 17 milioane euro destinate *Programului european pentru agricultură și dezvoltare rurală (ENPAR)*;
- 12.0 milioane euro pentru *Stimularea economică în zonele rurale din Moldova (ESRA)*;
- 10.5 milioane euro destinate *Programului de suport pentru efectuarea reformei învățământului vocațional și tehnic (VET)*;
- 5.8 milioane euro în cadrul *Programului pentru reformele politicii finanțelor publice din Republica Moldova (PFPR)*.

Grupul Supraveghetorilor Bancari din Europa Centrală și de Est (BSCEE)

În anul 2016, Banca Națională a Moldovei, în calitatea sa de membru al Grupului Supraveghetorilor Bancari din Europa Centrală și de Est, a conlucrat în continuare cu membrii BSCEE, prin schimbul de informații și experiență în domeniul supravegherii și reglementării bancare. Astfel, la solicitarea băncii centrale a Armeniei și a băncii centrale a Republicii Macedonia, Banca Națională a Moldovei a prezentat informație cu referire la cadrul normativ și practicile naționale aferente supravegherii

consolidate și, respectiv, privind cadrul de reglementare aferent sancțiunilor aplicate în cazurile de prezentare a informațiilor inexacte sau a informațiilor care pot conduce la concluzii incorecte cu privire la situația financiară a unei bănci sau a sistemului bancar.

În primul semestru al anului 2016, BSCEE în colaborare cu Institutul pentru Stabilitate Financiară (FSI) și Inițiativa Europeană de Educație a Supraveghetorilor (ESE) a organizat un seminar regional referitor la aplicarea cadrului legal existent în Uniunea Europeană privind Basel III. Participarea Băncii Naționale a Moldovei la acest seminar a constituit un instrument important în realizarea mai multor obiective strategice ale Băncii Naționale a Moldovei, inclusiv pentru procesul deja inițiat aferent transpunerii în legislația națională a pachetului CRD IV al UE (Capital Requirements Directive) prin intermediul proiectului Twinning. Este de menționat că reprezentanții Băncii Naționale participă regulat la evenimentele organizate de către BSCEE, care constituie o platformă eficientă de comunicare cu autoritățile de reglementare și supraveghere din alte state.

În semestrul al doilea al anului 2016, Banca Națională a Moldovei a colaborat cu membrii BSCEE pe subiectul evaluării adecvării organelor de conducere ale băncii.

Asistența tehnică externă și colaborarea cu organismele internaționale și băncile centrale ale altor state

În contextul cooperării Băncii Naționale a Moldovei cu organismele internaționale, este de menționat că, în perioada 14-22 noiembrie 2016, experții FMI au efectuat o misiune de evaluare a credibilității și siguranței Băncii Naționale a Moldovei (Safeguard Assessments 2016). Evaluarea respectivă reprezintă un element fundamental în procesul de solicitare de către Republica Moldova a finanțării în cadrul mecanismelor de finanțare extinsă - ECF și EFF, oferite de către FMI. În cadrul vizitei de lucru, echipa FMI a desfășurat întruniri cu reprezentanții conducerii superioare și managerii lineari, în vederea evaluării nivelului de credibilitate și siguranță al Băncii Naționale a Moldovei prin prisma pilonilor ELRIC (mecanismul de audit extern, cadrul legal și autonomie, raportare financiară, mecanism de audit intern, sistemul de control intern). Echipa de experți a FMI, de asemenea, a analizat și măsurile întreprinse de Banca Națională a Moldovei aferente implementării recomandărilor înaintate ca urmare a ultimei evaluări efectuate în 2010.

În vederea consolidării capacității în domeniul reglementării și supravegherii bancare, pe parcursul anului 2016, Banca Națională a Moldovei a beneficiat de asistență tehnică din partea mai multor donatori externi.

Astfel, în contextul Programului Misiunii Uniunii Europene de consiliere în politici publice pentru Republica Moldova, începând cu 15 februarie 2016, un consilier de nivel înalt din Uniunea Europeană oferă Băncii Naționale a Moldovei asistență cu scopul de perfecționare a supravegherii bancare și a practicilor în domeniul rezoluției bancare. În acest sens, reprezentanții Băncii Naționale a Moldovei au beneficiat de asistență la dezvoltarea unor modele noi de analiză lunară a situațiilor financiare ale

băncilor licențiate, elaborarea comunicatelor privind situația financiară a sectorului bancar, precum și modificarea procedurilor interne privind supravegherea din oficiu și pe teren.

Pe parcursul anului 2016, Banca Națională a Moldovei a beneficiat în continuare de suportul oferit de experții Băncii Naționale a României și băncii centrale a Olandei în cadrul proiectului Twinning finanțat de Uniunea Europeană, care a demarat la 30 iunie 2015. În vederea transpunerii cadrului european CRD IV (Directiva 2013/36/UE și Regulamentul nr. 575/2013) s-au desfășurat o serie de activități sub forma unor misiuni sau vizite de lucru în care a fost discutată modalitatea de implementare a dispozițiilor europene în legislația națională a Republicii Moldova. În acest sens, au fost înregistrate următoarele progrese:

- a fost elaborat și supus consultării publice proiectul noii legi bancare care transpune cadrul european – Legea privind activitatea băncilor și a societăților de investiții;
- a fost finalizat procesul de elaborare a reglementărilor secundare pentru executarea prevederilor noii legi bancare, unele dintre acestea fiind prezentate reprezentanților sectorului bancar;
- au fost finalizate activitățile de evaluare a impactului prevederilor legislației UE asupra sectorului bancar din Republica Moldova și organizate întreprinderi cu reprezentanții băncilor licențiate pentru discutarea rezultatelor acestor activități.

Acțiunile desfășurate, pe parcursul anului 2016, în cadrul proiectului Twinning au avut ca scop consolidarea funcției de supraveghere a Băncii Naționale a Moldovei și stabilirea unor cerințe prudențiale adecvate pentru riscurile existente în domeniul financiar-bancar. De asemenea, transpunerea reglementărilor europene din domeniu va permite calificarea cadrului legislativ ca fiind unul echivalent cu cel din Uniunea Europeană și, implicit, stabilirea unor condiții favorabile pentru atragerea în Republica Moldova a investitorilor din țările europene, precum și dezvoltarea activității băncilor autohtone prin accesul acestora pe piețele bancare din alte state.

Banca Națională a Moldovei continuă să-și orienteze eforturile spre realizarea obiectivului de menținere a stabilității financiare a sistemului bancar din Republica Moldova. Astfel, pe parcursul anului 2016, Banca Națională a beneficiat de asistență tehnică din partea Trezoreriei Statelor Unite în ceea ce privește asigurarea continuității activităților aferente consolidării supravegherii bancare, inclusiv în perfecționarea practicilor în domeniul rezoluției bancare și elaborarea unui ghid aferent planurilor de redresare.

În scopul monitorizării acționariatului băncilor licențiate, elaborării unui raport de analiză a contagiunii în sectorul bancar, întocmirii caietului de sarcini aferent soluției de combatere a spălării banilor și finanțării terorismului etc., pe parcursul anului 2016, Banca Națională a Moldovei a beneficiat de asistență tehnică din partea experților de la PricewaterhouseCoopers prin intermediul

programului finanțat de Guvernul Marii Britanii - "Good Governance Fund".

Una dintre principalele preocupări ale Băncii Naționale a Moldovei o reprezintă îmbunătățirea capacității de efectuare a analizei în domeniul transparenței acționarilor. În acest context, în perioada 11-13 ianuarie 2016, reprezentanții Băncii Naționale a Moldovei au beneficiat de asistență tehnică din partea băncii centrale a Olandei, sub forma unei vizite de studiu. Scopul vizitei a fost studierea proceselor și, respectiv, a soluției care asistă supraveghetorii bancari ai băncii centrale a Olandei în gestionarea informației și a relațiilor cu entitățile supravegheate.

De asemenea, în contextul cooperării bilaterale în domeniul reglementării și supravegherii bancare, în perioada 12-14 iulie 2016, reprezentanții Băncii Naționale a Moldovei au beneficiat de asistență tehnică din partea băncii centrale a Germaniei, sub forma unei vizite de studiu. Vizita a fost axată pe familiarizarea cu practicile germane în ceea ce privește procesul monitorizării transparenței acționarilor; principiile, cadrul legal și aplicarea practică a procesului intern de evaluare a adecvării capitalului și al procesului de supraveghere și evaluare.

În cadrul exercitării funcției de licențiere bancară, în anul 2016, Banca Națională a Moldovei a colaborat cu autoritățile de supraveghere bancară din alte state (Italia, Kazahstan, Lituania, Bosnia și Herțegovina, Serbia), realizând un schimb reciproc de informații, necesare în procesul de evaluare a calității persoanelor ("Fit&Proper") ce au desfășurat o activitate autorizată și supravegheată de către aceste autorități.

În vederea perfecționării capacității analitice, Banca Națională a Moldovei a beneficiat, pe parcursul anului 2016, de consultanță pe subiecte fiscale relevante procesului de formulare a politicii monetare. Asistența a fost oferită din partea Băncii Europene pentru Reconstrucție și Dezvoltare.

Un rol aparte pentru formularea politicii monetare, în cadrul unei bănci centrale, îl are existența unui cadru de cercetări economice, care permite urmărirea celor mai recente evoluții în economie. Astfel, în contextul cooperării bilaterale cu banca centrală a Poloniei, reprezentanții Băncii Naționale a Moldovei au efectuat, la data de 12 aprilie 2016, o vizită de studiu la banca centrală a Poloniei. Asistența tehnică a fost axată pe familiarizarea cu experiența băncii centrale a Poloniei în legătură cu implementarea cadrului de cercetare economică; elaborarea Strategiei de cercetare economică; colaborarea cu experții interni și externi cu privire la proiectele de cercetare și consultațiile de cercetare, ca parte a programului de cercetare economică, precum și rețelele internaționale de cercetare.

Una dintre atribuțiile de bază ale Băncii Naționale a Moldovei o reprezintă păstrarea și gestionarea rezervelor valutare ale statului. Pe parcursul anului 2016, Banca Națională a Moldovei a continuat să participe în cadrul programului RAMP (Program de gestiune a rezervelor și consultanță), oferit de Banca Mondială. Această asistență tehnică contribuie la îmbunătățirea calității de gestionare a rezervelor valutare ale statului, prin schimbul de experiență,

informații și practici între statele membre ale programului. De asemenea, în cadrul programului se organizează periodic seminare unde se prezintă inovațiile, tehnicile și metodele de gestionare a rezervelor valutare, precum și de estimare și diminuare a riscurilor investiționale asociate acestui proces.

În contextul acțiunilor Băncii Naționale a Moldovei aferente creării Depozitarului central unic (DCU) al valorilor mobiliare pentru sporirea siguranței și eficienței sistemelor de clearing și decontare ale valorilor mobiliare din Republica Moldova, în 2016, Banca Națională a Moldovei a beneficiat de două misiuni de asistență tehnică din partea Fondului Monetar Internațional. Prima misiune a avut loc în perioada 26 ianuarie-5 februarie 2016 și s-a axat pe crearea unui DCU, formularea unor recomandări privind guvernanta și funcționalitățile DCU, precum și forma sa juridică și de supraveghere. Cea de-a doua misiune s-a desfășurat în perioada 26-29 aprilie 2016 și a avut drept scop stabilirea necesității de operare a modificării legislative pentru crearea DCU.

Promovarea eficienței, siguranței, accesibilității și caracterului inovator al plăților reprezintă unul dintre domeniile de activitate de bază ale Băncii Naționale a Moldovei. În acest sens, Banca Națională a Moldovei a beneficiat de asistență tehnică, în format bilateral, din partea băncii centrale a Poloniei. Astfel, în perioada 26-28 aprilie 2016, reprezentanții Băncii Naționale a Moldovei au efectuat o vizită de lucru la banca centrală a Poloniei, în cadrul căreia au fost împărtășite experiențele privind dezvoltarea sistemului de plăți național prin implementarea unor plăți inovative (plăți imediate), strategii de promovare a plăților fără numerar, precum și supravegherea sistemelor de plăți efectuată de către banca centrală.

În vederea asigurării stabilității circulației monedei naționale, Banca Națională a Moldovei are ca obiectiv promovarea, urmând principiile continuității și credibilității, a politicii care asigură economia cu monedă națională, în strictă concordanță cu necesitățile reale ale circulației monetare și menținerea calității acestora în circulație. Astfel, pentru familiarizarea și preluarea experienței altor bănci centrale în domeniul managementului numerarului (gestiunea, păstrarea, procesarea, deservirea clienților cu numerar), pe parcursul anului 2016, Banca Națională a Moldovei a beneficiat de asistență tehnică din partea băncilor centrale ale Georgiei și României.

În contextul activităților Băncii Naționale a Moldovei în domeniul operațiunilor cu numerar, un subiect important îl reprezintă lupta împotriva contrafacerii însemnelor monetare și mai ales conlucrarea cu instituțiile abilitate. Totodată, este de menționat necesitatea efectuării unor modificări aferente acestui domeniu în legislația națională, îndeosebi privind ajustarea legislației naționale la cea a Uniunii Europene. În acest sens, la sfârșitul lunii martie 2016, reprezentanții Băncii Naționale a Moldovei au efectuat o vizită de lucru la banca centrală a Poloniei, a cărei experiență în lupta împotriva contrafacerii banilor este foarte importantă pentru Banca Națională a Moldovei.

De asemenea, în perioada 29 martie-12 aprilie 2016, Banca Națională a Moldovei a beneficiat de asistență din partea FMI în

domeniul managementului numerarului din perspectiva combaterii falsificării însemnelor monetare. Asistența tehnică a fost acordată de către un specialist în domeniul operațiunilor cu numerar al băncii centrale din Belgia.

În scopul îmbunătățirii capacității și eficientizării îndeplinirii funcției de producător național de statistici, reprezentanții Băncii Naționale a Moldovei au beneficiat de două vizite de studiu la banca centrală a Germaniei. Prima vizită s-a desfășurat în perioada 27-29 septembrie 2016 și a avut ca tematică „Statistica privind valorile mobiliare conform metodologiei Băncii Centrale Europene”. Cea de-a doua vizită, care s-a organizat în perioada 22-23 noiembrie 2016, a avut tematica „Statistica” și a fost axată pe subiecte ce țin de elaborarea statisticii conturilor internaționale conform recomandărilor FMI, a indicatorilor statistici din cadrul Anchetei coordonate referitor la investițiile străine directe și conturilor financiare ale țării.

Banca Națională a Moldovei reprezintă Republica Moldova în cadrul Grupului tehnic de lucru privind statistica comerțului cu servicii, în cadrul Acordului central european al comerțului liber (CEFTA), la care Republica Moldova este parte, începând din 2007. Scopul CEFTA este adaptarea economiilor statelor membre la piața comunitară lipsită de taxe vamale și un exercițiu de preaderare la Uniunea Europeană. Principalul motiv de participare în grupul de lucru a fost de a sprijini negocierile privind comerțul cu servicii și de a analiza impactul liberalizării comerțului, precum și de a crea un sistem de raportare de date statistice complet funcțional pentru Secretariatul CEFTA. Grupul tehnic de lucru privind statistica comerțului cu servicii, a preluat de curând subiecte ce țin de statisticile interne privind filialele externe și investițiile străine directe. În 2016, Secretariatul CEFTA a organizat o ședință metodologică statistică și a executat lucrări pregătitoare pentru înființarea sistemului de raportare pentru țările membre, Banca Națională a Moldovei pregătind primul set de date.

Un rol semnificativ în sporirea eficienței operaționale a unei bănci centrale îl are dezvoltarea tehnologiilor informaționale, care determină transformarea modului în care banca centrală își desfășoară activitățile, prin automatizarea mai multor procese de activitate și utilizarea unor sisteme informaționale cu o arhitectură mai performantă. În acest context, în perioada 15-17 noiembrie 2016, reprezentanții Băncii Naționale a Moldovei au efectuat o vizită de studiu la banca centrală a Germaniei, la care au participat și reprezentanți ai altor bănci centrale din Europa Centrală și de Sud-Est. Vizita a avut ca scop asigurarea unui schimb de experiență cu privire la organizarea funcției TI într-o bancă centrală.

În contextul perfecționării capacităților de gestiune a proiectelor, urmare a constituirii funcției de gestiune a programelor și proiectelor, Banca Națională a Moldovei a beneficiat, în perioada 28-30 iunie 2016, de asistență tehnică oferită de către banca centrală a Germaniei pe subiectul „Gestiunea și controlul proiectelor”. Experiența împărtășită a contribuit la optimizarea procesului de gestiune a portofoliului de proiecte pe care le-a inițiat Banca Națională a Moldovei.

Existența unui sistem modern de management al resurselor umane are un rol important în eficientizarea funcționării

organizației. În acest sens, este de menționat că Banca Națională a Moldovei a beneficiat, pe parcursul anului 2016, de asistență tehnică oferită prin intermediul programului finanțat de Guvernul Marii Britanii - "Good Governance Fund", pe aspecte ce țin de evaluarea sistemului de salarizare al Băncii Naționale a Moldovei comparativ cu sistemul bancar, piața generală și piața serviciilor specializate. Această evaluare a servit drept suport pentru demararea ulterioară a unui proiect de îmbunătățire a sistemului de salarizare al angajaților Băncii Naționale a Moldovei bazat pe evaluarea posturilor, pe competențe și performanță.

De asemenea, în contextul necesității consolidării resurselor umane în domeniul reglementării și supravegherii bancare, Banca Națională a Moldovei a beneficiat, în cadrul proiectului Twinning, de asistență tehnică din partea Băncii Naționale a României pe aspecte ce țin de evaluarea performanțelor, recrutarea personalului, dezvoltarea profesională etc.

Crearea unor condiții bune pentru o creștere economică durabilă și stabilitate financiară este influențată, printre alți factori, de responsabilizarea financiară a consumatorilor și promovarea educației financiare în rândul populației.

Banca Națională a Moldovei este orientată spre participarea la procesul de promovare a educației financiare, încurajând și contribuția altor instituții în acest sens. În conformitate cu prevederile Matricei Foi de parcurs pentru ameliorarea competitivității (aprobată prin Hotărârea Guvernului nr.4 din 14 ianuarie 2014 și modificată prin Hotărârea Guvernului nr.806 din 29 iunie 2016), Banca Națională a Moldovei în comun cu alte autorități relevante s-a angajat să elaboreze Strategia națională de educație financiară. Este de menționat că Banca Națională a Moldovei și-a asumat rolul de lider în procesul de elaborare a acestei strategii. Astfel, în contextul contractului de consultanță semnat de Banca Națională a Moldovei, în comun cu Facilitatea de Dezvoltare a Fondului European pentru Europa de Sud - Est (EFSE DF) și Centrul regional Microfinance Center sp. Z o.o. (MFC) din Polonia, Banca Națională a Moldovei, pe parcursul perioadei septembrie 2015-februarie 2016, a beneficiat de suport din partea echipei de experți de la MFC în procesul de elaborare a Strategiei naționale de educație financiară.

În 2016, în contextul promovării educației financiare, Banca Națională a Moldovei a beneficiat de asistență din partea Fondului European pentru Europa de Sud-Est pentru organizarea activităților desfășurate în cadrul evenimentelor: „Săptămâna internațională de educație financiară” și „Ziua internațională a economisirii”. În special, pentru o interacțiune eficientă cu grupuri-țintă din ciclul gimnazial și pentru o mai bună desfășurare a acestor evenimente, a fost elaborat un joc interactiv ce prezintă noțiuni elementare din domeniul bancar, pentru o anumită categorie de vârstă. Această abordare a sporit atractivitatea evenimentelor organizate de Banca Națională a Moldovei și a determinat extinderea efectului de propagare indirectă a educației financiare.

Practica jocurilor interactive începută în anul 2016 are drept scop conștientizarea de către public a importanței deciziilor financiare la nivel de consumator și optimizarea acțiunilor cu impact de incluziune financiară.

3.13 Guvernarea corporativă a Băncii Naționale

Guvernarea corporativă a Băncii Naționale este asigurată de către Consiliul de supraveghere, responsabil de organizarea unui sistem eficient de supraveghere publică independentă a activității Băncii Naționale și Comitetul executiv, care exercită conducerea executivă a Băncii Naționale și asigură realizarea independentă a atribuțiilor de bază ale acesteia.

Pe parcursul anului 2016 au fost operate un șir de acțiuni de ajustare a cadrului juridic și normativ, precum și organizatorice, care au permis să fie consolidat cadrul de guvernare al BNM.

Au fost numiți în funcție:

- Guvernatorul BNM,
- 4 membri ai Consiliului de supraveghere, care nu sunt salariați ai BNM,
- Prim-viceguvernatorul și viceguvernatorul BNM.

În urma efectuării acestor măsuri a fost completat numeric Consiliul de supraveghere și Comitetul executiv al BNM în conformitate cu prevederile articolului 23 din Legea cu privire la Banca Națională a Moldovei.

Activitatea Consiliului de supraveghere

Pentru executarea atribuțiilor sale pe parcursul anului 2016 au fost convocate 10 ședințe ale Consiliului de supraveghere, inclusiv în componență deplină (începând cu 5 octombrie 2016 – 4), la care s-au aprobat 26 hotărâri (17 – în componență deplină), cu următoarea tematică:

- Aprobarea raportului anual și a situațiilor financiare ale BNM pentru anul 2015.
- Crearea Comitetului de audit, compus din 3 membri, care nu sunt salariați ai Băncii Naționale.
- Numirea controlorului general și stabilirea condițiilor de remunerare.
- Aprobarea devizului de cheltuieli, a fondului de salarizare și a alocațiilor pentru investiții ale Băncii Naționale.
- Stabilirea condițiilor de acordare a creditelor pentru salariații Băncii Naționale.
- Aprobarea designelor grafice ale monedelor metalice comemorative.
- Aprobarea cuantumului indemnizațiilor lunare ale membrilor Consiliului de supraveghere care nu sunt și membri ai Comitetului executiv.

- Aprobarea regulamentelor interne.

În activitatea sa, Consiliul de supraveghere a atras o atenție deosebită examinării experienței internaționale în domeniu și a celor mai bune practici, prin colaborarea permanentă cu reprezentanții partenerilor de dezvoltare ai Republicii Moldova și ai altor instituții financiar-bancare pe subiecte de interes comun.

Consiliul de supraveghere a promovat permanent transparența decizională și a efectuat monitorizarea activităților BNM cu referință la atribuțiile legale.

Pe parcursul anului, au fost remise pentru publicare în Monitorul Oficial al Republicii Moldova 2 hotărâri ale Consiliului de supraveghere (conform Tabelului A.29 din anexe).

Activitatea Comitetului executiv

În scopul executării atribuțiilor sale, pe parcursul anului 2016, au fost convocate 74 ședințe ale Comitetului executiv, la care s-au aprobat 376 hotărâri, cu următoarea tematică:

- Politica monetară și valutară a Băncii Naționale a Moldovei,
- Reglementarea și supravegherea bancară,
- Politica de supraveghere a sistemului de plăți în Republica Moldova,
- Politica de contabilitate a Băncii Naționale a Moldovei,
- Balanța de plăți,
- Aprobarea regulamentelor interne.

Comitetul executiv a promovat în continuu aplicarea instrumentelor și măsurilor de politică monetară în vederea asigurării și menținerii stabilității prețurilor; asigurării economiei cu monedă națională și a credibilității monedei naționale; reglementarea și supravegherea activității instituțiilor financiare, precum și eficiența, siguranța, accesibilitatea și caracterului inovator al plăților.

Pe parcursul anului, au fost remise pentru publicare în Monitorul Oficial al Republicii Moldova 44 hotărâri ale Comitetului executiv (conform Tabelului A.30 din anexe).

Activitatea Comitetului de audit

Comitetul de audit este creat în baza Hotărârii Consiliului de supraveghere al Băncii Naționale a Moldovei din 5 octombrie 2016 și activează în baza prevederilor art.26 și art.28 din Legea cu privire la Banca Națională a Moldovei și ale Regulamentului privind funcționarea Comitetului de audit al Băncii Naționale a Moldovei, aprobat prin Hotărârea Consiliului de supraveghere al Băncii Naționale a Moldovei din 22 decembrie 2016.

Conform prevederilor art.28 din Legea cu privire la Banca Națională a Moldovei, Comitetul de audit are următoarele atribuții de bază:

- monitorizează procesul de raportare financiară a Băncii Naționale,
- monitorizează eficiența sistemului de control intern și de management al riscurilor,
- monitorizează și direcționează funcția de audit intern,
- monitorizează independența și activitatea auditului extern.

De la crearea Comitetului de audit (octombrie 2016) și până la 31 decembrie 2016, au fost întreprinse un șir de măsuri și acțiuni practice pentru asigurarea activității și îndeplinirii atribuțiilor, după cum urmează:

- Propunerea spre aprobare către Consiliul de supraveghere a controlorului general al BNM.
- Întrevederi cu conducerea și angajații departamentelor BNM unde a fost prezentată informația privind activitatea acestora.
- Întrevederi cu reprezentanții FMI în cadrul misiunii de evaluare a siguranței și credibilității BNM (Safeguards assessment), în cadrul căreia a fost efectuat un schimb de opinii privind rolul și responsabilitățile Comitetului de audit, supervizarea mecanismelor de audit, raportării financiare și sistemelor de control intern.
- Întrevederea cu reprezentantul companiei de audit extern, care a prezentat o informație succintă privind activitatea auditului extern în cadrul BNM.
- Organizarea ședinței comune cu reprezentanții Trezoreriei SUA, Oficiul de Asistență Tehnică în cadrul BNM, în cadrul căreia a avut loc un schimb de opinii privind reglementarea activității Comitetului de audit și a Consiliului de supraveghere, accesul la informații al membrilor Comitetului de audit și al Consiliului de supraveghere, experiența internațională de conlucrare a organelor de conducere ale băncilor centrale.
- Analiza documentelor ce țin de procedurile de organizare și monitorizare a activității DAI, inclusiv ce țin de monitorizarea recomandărilor emise de auditorul extern, pentru a avea posibilitatea de analiză a expunerilor la riscurile de fraudă, financiare și reputaționale, Planului strategic/Planului anual de audit intern și modificările efectuate pentru anul 2017.
- Analiza rapoartelor de sinteză trimestriale emise de Departamentul audit intern, mersul executării Planului anual de audit intern aprobat, precum și progresul implementării de către managementul operațional și executiv a recomandărilor de audit intern/extern.
- Analiza regulamentelor interne care reglementează politicile BNM în domeniile: raportări financiare, control intern și management al riscurilor, audit intern și extern.

În această perioadă au avut loc 4 ședințe ale Comitetului de audit cu următoarea tematică:

- Stabilirea procedurilor de conlucrare cu conducerea Departamentului și a subdiviziunilor auditului intern ce țin de implementarea standardelor internaționale de audit și a procedurilor de monitorizare și direcționare a funcției de audit intern și a procedurilor de asigurare și monitorizare a independenței activității auditului extern.
- Informarea membrilor Comitetului de audit de către Departamentul buget, finanțe și contabilitate privind funcționalitatea și activitatea departamentului, politica de contabilitate, procedurile de raportare financiară a Băncii Naționale, implementarea standardelor internaționale la întocmirea situațiilor financiare. Concomitent, au fost concretizate chestiunile aferente procedurilor de elaborare, executare și raportare a bugetului Băncii Naționale a Moldovei, inclusiv a devizului de cheltuieli și alocațiilor pentru investiții.
- Informarea membrilor Comitetului de audit privind activitatea auditului extern, activitatea companiei în domeniul auditului situațiilor financiare conform prevederilor IFRS în băncile centrale, organizarea și independența societății de audit, descrierea experienței personalului antrenat în activitățile cu BNM în procedurile de control al calității și conformității cu ISA, mandatul societății privind auditul extern al Băncii Naționale a Moldovei, descrierea succintă a rezultatelor auditului pentru anul 2015 și planul de audit extern pentru anul 2016. Măsuri ce țin de monitorizarea independentă și de activitatea auditului extern.
- Analiza și coordonarea Planului de audit intern pentru anul 2017 cu înaintarea spre aprobare Consiliului de supraveghere al BNM. Planul de audit intern pentru anul 2017 a fost elaborat în baza metodologiei de evaluare a riscurilor, a instrumentelor-suport și anume: (i) Universul de audit; Evaluarea riscurilor pe procese de activitate/activități; (iii) Analiza incidentelor înregistrate în SI al BNM (SGED); (iv) Evaluarea riscurilor de fraudă și de corupție; (v) Cartografia riscurilor la nivelul BNM.

În activitatea sa, Comitetul de audit a organizat la necesitate întrevederi de lucru cu controlorul general și cu alți colaboratori ai BNM pentru exercitarea atribuțiilor sale, pornind de la împuternicirile acordate prin Legea BNM și Regulamentul de funcționare, a participat la elaborarea și înaintarea propunerilor către Comitetul executiv și Consiliul de supraveghere pentru aprobarea Regulamentului privind funcționarea Comitetului de audit al BNM, Regulamentului cu privire la Departamentul audit intern al BNM și a altor acte.

3.14 Activitatea cu privire la modificarea cadrului legal și de reglementare

Reglementarea valutară

În 2016, Banca Națională a Moldovei (BNM) a promovat un șir de amendamente importante la cadrul legal ce țin de reglementarea valutară.

I. În scopul îndeplinirii punctului 267 din Planul național de acțiuni pentru implementarea Acordului de Asociere Republica Moldova – Uniunea Europeană în perioada 2014-2016 și îmbunătățirii cadrului legal primar aferent domeniului valutar, Parlamentul Republicii Moldova a adoptat *Legea nr.94 din 13 mai 2016 pentru modificarea și completarea Legii nr.62-XVI din 21 martie 2008 privind reglementarea valutară*.

Amendamentele de bază operate prin această lege se referă la următoarele aspecte:

- liberalizarea treptată a unor operațiuni valutare care anterior au fost supuse autorizării din partea BNM. În acest sens, începând cu 10 iunie 2016 pot fi efectuate fără autorizarea din partea BNM o serie de operațiuni valutare de capital ale rezidenților în sumă de până la 10 000 de euro; operațiuni de cumpărare de către rezidenți a instrumentelor financiare emise de organizațiile internaționale; operațiuni de cumpărare a instrumentelor financiare străine de către băncile licențiate și de către entitățile a căror activitate este reglementată și supravegheată de Comisia Națională a Pieței Financiare; acordarea de către băncile licențiate a creditelor financiare în favoarea nerezidenților; importul în /exportul din Republica Moldova de către băncile nerezidente al numerarului în valută străină; importul în /exportul din Republica Moldova de către băncile rezidente și băncile nerezidente al numerarului în moneda națională în sumă ce nu depășește 100 000 de lei;
- introducerea aplicării regimului de notificare la BNM asupra împrumuturilor/creditelor externe primite de către rezidenți în cadrul operațiunilor aferente investițiilor directe, precum și exceptarea de la aplicarea regimului de notificare asupra împrumuturilor/creditelor și garanțiilor primite de către rezidenți de la nerezidenți a căror sumă nu depășește 50000 de euro (sau echivalentul acestora);
- optimizarea utilizării numerarului la efectuarea operațiunilor valutare, în special, pentru fortificarea eforturilor BNM și ale Guvernului îndreptate spre restrângerea ariei de utilizare a numerarului și promovarea plăților fără numerar;
- introducerea unor prevederi în legătură cu apariția pe piața financiară a prestatorilor de servicii de plată nebancari;
- completarea prevederilor privind aplicarea măsurilor de salvagardare, în particular, în situația unei crize financiare sistemice.

O mare parte din amendamentele operate prin Legea nr.94 vizează unitățile de schimb valutar. Cele mai importante modificări ce țin de activitatea acestor unități se referă la:

- stabilirea dreptului unităților de schimb valutar de a modifica pe parcursul programului de lucru cursurile valutare (conform procedurilor interne elaborate), concomitent instituirea dreptului BNM de a stabili frecvența de modificare a cursurilor valutare, precum și specificarea obligației

unităților de schimb valutar de a stabili cursurile de cumpărare și vânzare a dolarului SUA, euro, lirei sterline, leului românesc și hrivnei ucrainene cu două zecimale, iar a rublei rusești – cu trei semne zecimale;

- statuarea dreptului clientului unității de schimb valutar de a cere revocarea operațiunii de schimb valutar efectuate la ghișeu în decurs de 30 minute de la finalizarea operațiunii de schimb valutar, cu respectarea concomitentă a anumitor condiții, precum și a obligațiunii unității de schimb valutar de a restitui clientului mijloacele bănești respective;
- permiterea unităților de schimb valutar de a efectua operațiuni de schimb valutar în numerar cu persoane fizice prin intermediul aparatelor de schimb valutar, fiind stabilite condițiile de utilizare a aparatelor respective;
- anularea obligativității băncilor licențiate și a caselor de schimb valutar de a asigura la începutul și în timpul programului de lucru a sumei echivalente a 100 000 de lei pentru fiecare punct de schimb valutar al băncii și, respectiv, a sumei echivalente a 400 000 de lei pentru casa de schimb valutar, inclusiv fiecare filială a acesteia.

Amendamentele care se referă la licențierea caselor de schimb valutar și a hotelurilor vizează modificarea termenului de valabilitate a licenței de la 5 ani la un termen nelimitat; majorarea pentru aceste unități a taxei pentru licență; modificarea listei documentelor care urmează a fi prezentate la BNM în vederea obținerii licenței BNM; concretizarea cerințelor față de acționarii/asociații și managerii caselor de schimb valutar și ai hotelurilor în contextul legislației în domeniul prevenirii și combaterii spălării banilor și finanțării terorismului; precizarea temeiurilor de refuz pentru eliberarea licenței.

Amendamentele operate la *Legea privind reglementarea valutară* au menirea de a contribui la eficientizarea măsurilor de control din partea BNM și de aplicare a sancțiunilor față de casele de schimb valutar și hoteluri, precum și la sporirea nivelului de responsabilitate a administratorilor și acționarilor/asociațiilor caselor de schimb valutar pentru respectarea condițiilor de licențiere și de activitate.

Astfel, amendamentele operate prin *Legea nr.94* sunt îndreptate spre eliminarea treptată a cerinței de autorizare din partea BNM pentru efectuarea de către rezidenți a operațiunilor valutare de capital, spre dezvoltarea și eficientizarea pieței valutare interne, sporirea nivelului de concurență pe piața valutară, fortificarea protecției drepturilor consumatorilor-clienți ai unităților de schimb valutar, îmbunătățirea cadrului legal aferent unităților de schimb valutar, optimizarea statisticii aferente datoriei externe.

II. În vederea aducerii actelor normative ale BNM în corespundere cu *Legea nr.94 din 13 mai 2016*, BNM a demarat procesul de revizuire a actelor normative care reglementează activitatea unităților de schimb valutar, precum și a cadrului normativ referitor la notificarea și autorizarea angajamentelor externe.

- Prin *Hotărârea Comitetului executiv al BNM nr.295 din 27 octombrie 2016* a fost prevăzută frecvența de modificare a cursurilor valutare stabilite de unitățile de schimb valutar la începutul programului de lucru (o singură dată sau de două ori, în funcție de durata programului de lucru al unității de schimb valutar).
- Luând în considerare că normele primare aferente licențierii, controlului și sancționării unităților de schimb valutar sunt stipulate în *Legea privind reglementarea valutară, Regulamentul privind licențierea, controlul și sancționarea unităților de schimb valutar* a stabilit anumite particularități aferente procesului de licențiere a activității de schimb valutar în numerar cu persoane fizice a casei de schimb valutar și a hotelului, efectuării de către BNM a controlului activității unităților de schimb valutar, aplicării sancțiunilor față de acestea, precum și a prevăzut modul de informare de către băncile licențiate a BNM despre birourile și aparatele sale de schimb valutar.

Comparativ cu normele anterioare, regulamentul prevede aspecte noi (reflexate în continuare), condiționate în special de modificarea cadrului normativ primar.

Astfel, referitor la licențierea activității caselor de schimb valutar și hotelurilor au fost modificate formularele cererilor și ale altor documente supuse prezentării la BNM în procesul de licențiere, au fost prevăzute formularele documentelor menite să confirme anumite aspecte legate de utilizarea aparatului de schimb valutar, formularele declarațiilor pe propria răspundere ale administratorului, adjunctului acestuia, contabilului casei de schimb valutar sau al hotelului, precum și ale asociaților/acționarilor casei de schimb valutar. Regulamentul a stabilit termenul de prezentare anual (până la 1 aprilie) a cazierelor judiciare și a declarațiilor pe propria răspundere ale persoanelor nominalizate mai sus, a modificat lista documentelor care confirmă existența mijloacelor bănești necesare pentru obținerea licenței/copiei autorizate de pe licență de către casa de schimb valutar, a ajustat alte prevederi aferente procesului de licențiere.

În ceea ce privește băncile licențiate, regulamentul nou prevede formularul înștiințării BNM de către banca licențiată privind instalarea aparatului de schimb valutar și modificarea datelor conținute în înștiințarea respectivă, concomitent fiind ajustate și înștiințările similare aferente biroului de schimb valutar al băncii licențiate.

- Regulamentul conține o serie de particularități privind controlul efectuat de BNM asupra activității unităților de schimb valutar, acestea fiind ajustate la prevederile *Legii cu privire la Banca Națională a Moldovei și Legii privind reglementarea valutară*.
- Referitor la aplicarea de către BNM a sancțiunilor față de unitățile de schimb valutar, comparativ cu normele anterioare, regulamentul a stabilit particularitățile ce țin de aplicarea și perceperea incontestabilă a amenzilor caselor de schimb valutar și hotelurilor de către BNM.

- Au fost introduse prevederi privind retragerea licenței casei de schimb valutar/ hotelului în alte cazuri decât sancționarea.
- *Regulamentului privind activitatea unităților de schimb valutar* prevede un șir de particularități ce țin de activitatea unităților de schimb valutar, și anume:
 - particularitățile aferente informației afișate de către unitățile de schimb valutar pentru persoanele fizice;
 - unele aspecte aferente cursurilor valutare și comisioanelor, care se aplică la efectuarea operațiunilor de schimb valutar în numerar cu persoane fizice;
 - operațiunile unităților de schimb valutar în cadrul activității de schimb valutar în numerar cu persoanele fizice;
 - modul de efectuare a operațiunilor de schimb valutar în numerar cu persoane fizice.

Comparativ cu prevederile anterioare în domeniul dat, regulamentul conține o serie de norme (care, în special, au drept scop protecția drepturilor consumatorilor), cum ar fi:

- un conținut nou al anunțului, care are menirea de a informa persoanele fizice despre cele mai importante aspecte legate de efectuarea operațiunilor de schimb valutar prin ghișee;
- cerințe de ordin tehnic referitoare la afișarea cursurilor valutare pe panoul de reclamă menite să contribuie la evitarea inducerii clienților în eroare;
- cerințe aferente informației care urmează a fi afișată pe corpul și pe ecranul aparatului de schimb valutar și norme aferente efectuării operațiunilor prin aparate de schimb valutar;
- reguli aferente dispozițiilor privind cursurile valutare și comisioanele aplicabile persoanelor fizice, inclusiv în contextul dreptului unităților de schimb valutar de a modifica cursurile valutare;
- particularități ce țin de efectuarea de către unitățile de schimb valutar a operațiunilor de revocare (inclusiv, modelul cererii de revocare a operațiunii de schimb valutar, formularul registrului operațiunilor revocate);
- specificarea că buletinul de schimb valutar nu substituie bonul de casă și fără acest bon nu este valabil.
- În anul 2016 a fost revizuit cadrul normativ aferent raportării la BNM de către unitățile de schimb valutar, astfel încât rapoartele respective să reflecte și informația privind aspectele noi ale activității acestor unități. *Instrucțiunea privind raportarea la Banca Națională a Moldovei de către casele de schimb valutar și hoteluri* prevede rapoartele aferente activității de schimb valutar ale caselor de schimb valutar și hotelurilor, termenele și forma de prezentare a rapoartelor, care vor reflecta informația privind cursurile

valutare stabilite și operațiunile efectuate prin ghișeele unității de schimb valutar și cele efectuate prin intermediul aparatelor de schimb valutar, operațiunile de schimb valutar revocate de persoanele fizice. În același context, au fost operate amendamente la *Instrucțiunea cu privire la raportarea unor operațiuni valutare de către băncile licențiate*.

- În vederea aducerii în concordanță cu prevederile *Legii nr.94 din 13 mai 2016*, optimizării procedurii de efectuare a plăților /transferurilor în cadrul angajamentelor externe notificate, precum și de raportare a acestor angajamente, au fost operate un șir de amendamente la *Instrucțiunea privind angajamentele externe*, cele mai esențiale fiind:
 - ajustarea prevederilor aferente cazurilor de notificare și autorizare a angajamentelor externe, modificarea anexelor la notificații și la autorizații;
 - notificarea la BNM a împrumuturilor/creditelor externe primite de rezidenți în cadrul operațiunilor aferente investițiilor directe conform contractelor încheiate după 10 decembrie 2016, fiind aplicate procedurile de notificare și de raportare prevăzute de instrucțiune;
 - stabilirea particularităților ce țin de notificarea de către bănci a împrumuturilor/creditelor externe fără eliberarea de către BNM a anexelor la notificații, raportarea acestor împrumuturi /credite va fi efectuată conform *Instrucțiunii cu privire la raportarea unor operațiuni valutare de către băncile licențiate*, care a fost amendată în modul corespunzător;
 - simplificarea procedurii de efectuare a plăților/transferurilor în cadrul angajamentelor externe notificate, prin exonerarea prestatorilor de servicii de plată rezidenți de la obligativitatea solicitării de la clienți și completării anexelor la notificații, completarea acestora fiind responsabilitatea rezidenților care au notificat la BNM angajamentele externe.
- Printre alte modificări și completări operate în cadrul normativ aferent domeniul valutar pot fi menționate următoarele:
 - Amendamentele operate la *Instrucțiunea cu privire la modul de prezentare la Banca Națională a Moldovei de către casele de schimb valutar și hoteluri a rapoartelor în formă electronică* în scopul ajustării prevederilor acesteia în legătură cu modificarea cadrului normativ aferent raportării la BNM de către unitățile de schimb valutar.
 - Modificările operate la *Regulamentul cu privire la unitățile de schimb valutar* în vederea abrogării prevederilor care au fost reflectate în actele normative noi.
 - Modificarea *Regulamentului privind poziția valutară deschisă*, prin prisma relaxării normelor aferente calculării poziției valutare deschise aplicabile operațiunilor extrabilanțiere de cumpărare/vânzare a valutei străine contra lei moldovenești între băncile licențiate, precum și între băncile licențiate și BNM.

Reglementarea prudentială

În vederea menținerii stabilității sectorului bancar autohton și asigurării dezvoltării acestuia, pe parcursul anului 2016, au fost întreprinse un șir de măsuri aferente reglementării prudenciale bancare.

I. Prin *Legea cu privire la modificarea și completarea unor acte legislative nr.182 din 22 iulie 2016* au fost operate modificări și completări la *Legea instituțiilor financiare*.

Scopul amendamentelor a constat în fortificarea cadrului legal național aferent activității instituțiilor financiare, în special, a cadrului ce ține de guvernarea corporativă, transparența acționariatului, administrarea riscurilor, precum și de activitatea auditului extern în instituțiile financiare.

Modificările au fost îndreptate spre dezvoltarea unei guvernări corporative sănătoase și gestionarea riscurilor conforme principiilor internaționale în acest sens din perspectiva a două dimensiuni: (1) băncile în mod independent urmează să-și evalueze și să-și dezvolte procedurile și sistemele interne pentru a asigura o adaptare la natura, amploarea și complexitatea riscurilor inerente modelului de afaceri și activităților desfășurate și (2) Banca Națională a Moldovei va stabili prin acte normative principiile, criteriile tehnice și alte cerințe care urmează a fi respectate de bănci.

Totodată, prin aceste modificări a fost stabilit cadrul normativ care determină anumite obligativități societăților de audit extern, inclusiv de informare a BNM despre acțiunile care pot conduce la un refuz din partea societății de audit de a-și exprima opinia asupra situațiilor financiare ale băncii auditate. De asemenea, a fost prevăzut dreptul Băncii Naționale de a retrage acceptarea acordată unei societăți de audit, în situația în care aceasta nu mai îndeplinește condițiile în care a fost acceptată și/sau nu respectă prevederile actelor normative.

Legea instituțiilor financiare a fost completată cu prevederi privind anumite termene de prezentare a seturilor de documente pentru persoanele alese sau numite în calitate de membru al consiliului, precum și cu exigențe suplimentare față de administratorii băncii cărora le-a fost retrasă confirmarea, inclusiv a fost specificat faptul că nu vor avea dreptul să exercite orice funcții în cadrul sectorului financiar bancar și nebanca în decurs de 10 ani din data retragerii confirmării.

Pentru ridicarea nivelului disciplinei tuturor actorilor pe piața bancară, a fost majorat plafonul de sancțiuni pe care autoritatea de supraveghere poate să le aplice băncilor, administratorilor și acționarilor bancari, au fost stabilite prevederi ce țin de tragerea la răspundere a persoanelor care au contribuit nemijlocit la ajungerea băncii în situație de insolvabilitate. Astfel, la răspundere vor fi trași atât administratorii băncii cărora le-ar fi imputabilă apariția stării de insolvabilitate a băncii, cât și orice altă persoană care va contribui la intrarea băncii în stare de insolvabilitate.

II. În legătură cu modificarea cadrului legal aferent activității bancare și gajului, au fost operate modificările de rigoare la cadrul normativ subordonat acestuia. Modificările și completările au ca scop sporirea transparenței acționarilor băncii, prin intervenția timpurie a autorității de supraveghere la formarea acționariatului bancar, și facilitarea urmăririi de către supraveghetor a schimbărilor în structura acestuia.

În acest sens, în *Regulamentul cu privire la deținerea cotelor de participare în capitalul social al băncii* au fost efectuate modificări în contextul reducerii de la 5 la sută la 1 la sută a cotei substanțiale de participare în capitalul social al băncilor, inclusiv al obținerii permisiunii Băncii Naționale pentru achiziționarea cotei, evaluarea achizitorului potențial de către supraveghetorul bancar, informarea subsecventă a Băncii Naționale și respectarea permanentă a cerințelor privind calitatea acționariatului. De asemenea, au fost modificate nivelurile cotei de participare în capitalul social al băncilor pentru care este necesară permisiunea Băncii Naționale, cu includerea a două niveluri noi, și anume de 5 la sută și, respectiv, de 10 la sută. Concomitent, au fost introduse interdicții menite să ordoneze formarea acționariatului bancar conform procedurilor legale și să atragă acționarii în administrarea eficientă a investițiilor lor. În acest scop, au fost elucidate aspecte ale procedurii de obținere a permisiunii prealabile scrise a Băncii Naționale a Moldovei, ținând cont de specificul permisiunii solicitate de către persoana care preconizează să dobândească, individual sau concertat, o cotă în capitalul social al băncii asupra căreia devin incidente prevederile art.15 alin.(2) din *Legea instituțiilor financiare* aferente suspendării drepturilor de vot și de către deținătorul a cărei cotă substanțială de acțiuni ale băncii se preconizează să fie constituită ca obiect al gajului.

A fost perfecționat și *Regulamentul cu privire la licențierea băncilor*, prin stabilirea cerințelor ce se referă la specificarea informației care trebuie prezentată de către bancă în cazul în care în cadrul adunării generale a acționarilor a fost adoptată decizia de majorare a capitalului social al băncii prin efectuarea emisiunii suplimentare de acțiuni.

În *Regulamentul cu privire la calculul dreptului de vot și înregistrarea transferului dreptului de proprietate asupra acțiunilor băncilor* au fost introduse concretizări referitoare la conținutul declarației privind activitatea concertată sau lipsa activității concertate a acționarului, ca urmare a transferului dreptului de proprietate asupra acțiunilor băncilor, cu indicarea cotei de participare în capitalul social al băncii, care va include și cota de participare aferentă transferului preconizat al dreptului de proprietate asupra acțiunilor băncii.

În contextul perfecționării procesului de reglementare a relațiilor băncilor cu persoanele afiliate și luând în considerare posibilitatea persoanelor afiliate de a influența guvernanta în bancă, a fost extinsă lista persoanelor considerate afiliate ale băncii, astfel fiind dezvoltat acest concept, ținând cont de modificările operate în *Legea instituțiilor financiare* prin *Legea nr. 233 din 03 octombrie 2016* și de experiența internațională de domeniu.

Concomitent, pentru identificarea persoanelor afiliate băncii, nedeclarate, a fost instituit dreptul Băncii Naționale de a utiliza, în

cadrul activității de supraveghere, anumite caracteristici de identificare pentru a prezuma, până la proba contrară, persoane afiliate băncii. În acest caz, banca urmează să demonstreze într-o manieră bine argumentată și cu probe viabile că nu a încălcat prevederile actelor legislative în acest sens.

Având drept scop minimizarea riscului de concentrare a expunerilor băncii, în *Regulamentul cu privire la expunerile „mari”* a fost stabilită limita expunerilor băncii față de persoanele care sunt acționari ai băncii cu cote nesubstanțiale și față de persoanele afiliate. Limita respectivă se referă la suma agregată a datoriilor nete la creditele acordate și contractate de la bancă de către acționarii care dețin, direct sau indirect, ori controlează, mai puțin de 1 la sută din capitalul social al băncii, inclusiv persoanele afiliate acestora, care nu va depăși 20 la sută din mărimea capitalului normativ total al acestei bănci.

Pentru asumarea riscurilor privind încălcarea limitelor maxime cu privire la expunerile „mari” și expunerile față de persoanele afiliate băncii au fost efectuate modificări care stipulează că, capitalul reglementat al băncii, conform deciziei Comitetului executiv al Băncii Naționale, va fi diminuat cu sumele ce depășesc limitele stabilite față de expunerile menționate.

Pentru aducerea actelor normative secundare în conformitate cu prevederile *Legii instituțiilor financiare*, a fost aprobat în redacție nouă *Regulamentul cu privire la deținerea de către bănci a cotelor în capitalul persoanelor juridice* prin care s-a stabilit mecanismul și regulile referitor la deținerea de către bănci, direct sau indirect, a cotelor în capitalul persoanelor juridice, altele decât băncile licențiate din Republica Moldova.

În acest context, au fost efectuate modificări aferente mărimii cotei deținute de către bănci în capitalul persoanei juridice pentru care este necesară permisiunea Băncii Naționale. Astfel, fără permisiunea scrisă a Băncii Naționale, nici o bancă, singură ori în cadrul grupului de persoane care acționează concertat, nu poate deține în capitalul unei persoane juridice o cotă care fie că reprezintă 20 la sută și mai mult, fie că depășește, conform valorii ei contabile, 5 la sută din capitalul reglementat al băncii sau fie că depășește agregat cotele deținute cu valoarea contabilă totală mai mare de 50 la sută din capitalul reglementat al băncii.

De asemenea, a fost perfecționat procesul de obținere a permisiunii respective cu specificarea informației și a documentelor necesare, precum și au fost completate motivele de respingere a cererii privind deținerea de către bancă a unei cote în capitalul persoanei juridice, în contextul măsurilor de remediere, sancțiunilor aplicabile băncilor și măsurilor de intervenție.

În virtutea prevederilor *Legii contabilității nr. 113-XVI din 27 aprilie 2007*, în *Regulamentul cu privire la dezvoltarea de către băncile din Republica Moldova a informației aferente activităților* au fost efectuate unele modificări și completări în vederea concretizării aspectelor care trebuie luate în considerare la dezvoltarea informației privind performanțele financiare ale băncii, inclusiv activitatea economico-financiară, raportul conducerii, condițiile de acceptare a depozitelor, precum și guvernarea băncii.

Pentru asigurarea monitorizării continue a băncilor și perfecționării metodelor de supraveghere bancară, în *Instrucțiunea privind modul de întocmire și prezentare de către bănci a rapoartelor* în scopuri prudențiale au fost operate modificări și completări aferente obținerii de la bănci a informației cu privire la respectarea principiului III al lichidității prin solicitarea unui raport nou cu privire la lichiditatea pe benzi de scadență (principiul III) care determină cerința față de lichiditate, utilizând următoarele benzi de scadență a activelor și datoriilor: până la o lună, 1-3 luni; 3-6 luni; 6-12 luni și peste 12 luni.

De asemenea, pentru a oferi supraveghetorului un spectru mai larg de informații privind activitatea băncilor au fost extinse informațiile obținute de la bănci ce țin de situația zilnică a soldurilor conturilor sintetice, de mijloacele interbancare plasate/atrase și de depozitele persoanelor fizice.

În contextul optimizării și actualizării procesului de evidență contabilă în bănci a fost modificat *Planul de conturi al evidenței contabile în băncile licențiate din Republica Moldova*.

În virtutea prevederilor *Legii contabilității nr.113-XVI din 27 aprilie 2007* și ale *Legii finanțelor publice și responsabilității bugetar-fiscale nr.181 din 25 iulie 2014*, au fost operate modificări și completări care vizează conturile destinate evidenței mijloacelor bănești ale autorităților/instituțiilor bugetare și instituțiilor publice la autogestiune.

Totodată, a fost modificată destinația și descrierea conturilor dobânzii calculate, veniturilor și cheltuielilor din dobânzi la conturile „Nostro” și „Loro” prin completarea reciprocă, ceea ce va permite reflectarea dobânzii calculate ce urmează a fi primite la conturile „Loro” și respectiv a dobânzii ce urmează a fi plătite la conturile „Nostro”.

De asemenea, au fost introduse completări la conturile sintetice aferente mijloacelor bănești asupra cărora, conform legislației în vigoare, nu se aplică sechestrul, precum și unele modificări în vederea racordării planului de conturi al evidenței contabile la legislația în vigoare.

Reglementarea din domeniul sistemelor de plăți

Conform *Legii cu privire la serviciile de plată și moneda electronică nr. 114 din 18 mai 2012*, Banca Națională a Moldovei (BNM) licențiază, reglementează și supraveghează activitatea prestatorilor de servicii de plată și a emitenților de monedă electronică.

În conformitate cu *Legea nominalizată*, pe parcursul anului 2016, a fost eliberată o licență pentru desfășurarea activității de emiteră a monedei electronice.

În scopul facilitării accesului pe piață a serviciilor de plată și simplificării cerințelor pentru înregistrarea agenților de plată ai diferitor prestatori de servicii de plată, a fost aprobată Hotărârea

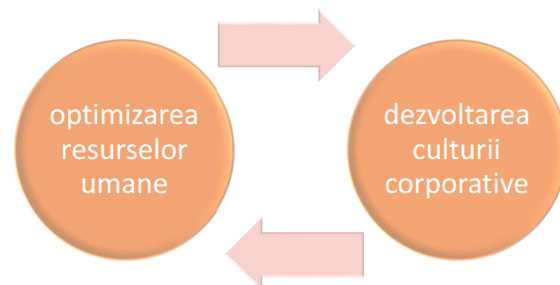
Comitetului executiv al BNM nr. 104 din 21 aprilie 2016 cu privire la modificarea și completarea *Regulamentului cu privire la activitatea emitenților de monedă electronică și prestatorilor de servicii de plată nebankari, aprobat prin Hotărârea Consiliului de administrație al Băncii Naționale nr.123 din 27 iunie 2013.*

Au fost operate modificări și completări la unele acte normative ale BNM (*Regulamentul cu privire la transferul de credit, aprobat prin Hotărârea Consiliului de administrație al BNM nr.157 din 01 august 2013, Regulamentul cu privire la sistemul automatizat de plăți interbancare, aprobat prin Hotărârea Consiliului de administrație al BNM nr. 53 din 02 martie 2006 și Regulamentul cu privire la activitatea prestatorilor de servicii de plată în sistemele de remitere de bani, aprobat prin Hotărârea Consiliului de administrație al BNM nr. 204 din 15 octombrie 2010*), în vederea asigurării cadrului normativ relevant implementării exclusive a codurilor IBAN la efectuarea transferurilor de credit în lei moldovenești, măririi limitei valorice pentru plățile efectuate prin serviciul MPay, precum și necesității transpunerii în legislația națională a normelor UE aferente informațiilor privind plătitorul care însoțesc transferurile de fonduri.

3.15 Personalul Băncii Naționale a Moldovei și perfecționarea profesională

Conform Planului strategic al Băncii Naționale a Moldovei pentru anii 2013-2017, din totalul celor zece obiective strategice, două sunt conexe domeniului de resurse umane, și anume: optimizarea gestionării resurselor umane și dezvoltarea culturii corporative.

Respectiv, prioritățile cheie ale direcțiilor ce se ocupă nemijlocit de managementul și dezvoltarea resurselor umane, în anul 2016, au fost axate anume pe aceste domenii, măsurile întreprinse fiind detaliate în continuare.

Optimizarea structurii organizatorice

În anul 2016, au avut loc mai multe modificări ale structurii organizatorice ale Băncii Naționale a Moldovei, menite să contribuie la realizarea obiectivelor strategice ale băncii și a atribuțiilor sale de bază. În același timp, aceste modificări au drept scop creșterea capacității BNM de a se adapta la schimbările mediului economic prin redefinirea responsabilităților, restructurarea activităților, precum și consolidarea capacității instituționale pe termen lung.

Menționăm că modificările de structură nu au avut drept urmare pierderea locului de muncă de către angajați.

Printre schimbările organizaționale recente evidențiem următoarele:

1. Departamentul planificare strategică și organizare a fuzionat cu Departamentul resurse umane, cu scopul de a crește capacitatea BNM în procesul de dezvoltare a sistemului de management al resurselor umane.

2. Au fost create 13 noi posturi de execuție în cadrul Departamentului supraveghere bancară, în vederea consolidării capacității de muncă, considerând creșterea substanțială a volumului de muncă în domeniul supravegherii bancare și necesitatea implementării ultimelor standarde și cerințe în domeniu.

3. Comitetul executiv al Băncii Naționale a Moldovei a aprobat unele decizii care vor intra în vigoare pe parcursul anului 2017:

- crearea unor noi diviziuni, și anume: Direcția stabilitate financiară, Direcția rezoluție bancară, Direcția combaterea spălării banilor și finanțării terorismului, ele fiind formate prin divizarea Departamentului supraveghere bancară. Astfel, au fost respectate prevederile Legii privind redresarea și rezoluția băncilor și Directivei 2014/59/UE, prin separarea structurii care exercită funcția de supraveghere de structura

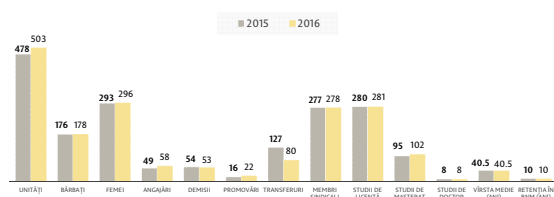
care exercită funcția de rezoluție și asigurarea independenței operaționale și evitarea conflictului de interese. Totodată, aceste modificări au menirea de a consolida capacitatea de supraveghere macroprudențială și cea de combatere a spălării banilor și finanțării terorismului, în limitele responsabilităților legale ale băncii;

- redefinirea structurii Departamentului sistemul de plăți, pentru a asigura segregarea funcției de reglementare și control aferent sistemelor de plăți. Un accent deosebit reprezintă dezvoltarea sistemelor de plăți și combinarea acestora cu funcția de reglementare, totodată crearea, reglementarea și supravegherea activității Depozitarului central unic;
- crearea Departamentului cercetări economice și aplicate, prin divizarea Departamentului politică monetară și cercetări, primul fiind responsabil de dezvoltarea capacității de cercetare a BNM în diferite domenii, în funcție de necesitățile BNM. Importanța existenței unui proces de cercetări continuu în cadrul băncii centrale crește odată cu majorarea gradului de incertitudine în economia mondială, apariția fenomenelor economice noi la nivel de țară și regiune și dezvoltarea tehnico-stiințifică a societății;
- Crearea Direcției achiziții, management contracte și protocol, Departamentului tehnico-administrativ și aprovizionare și Serviciului comunicare și presă prin reorganizarea subdiviziunilor existente (Departamentul administrare și achiziții; Serviciul comunicare, presă și protocol), în vederea consolidării capacității instituționale în domeniul achizițiilor publice, coordonare metodologică și asigurarea unitară a activităților referitoare la achiziția de bunuri, lucrări și servicii, managementul contractelor și protocol.

Optimizarea sistemului de salarizare

A fost realizată prima etapă de implementare a unui nou sistem de salarizare a angajaților Băncii Naționale, cu obținerea următoarelor beneficii: sporirea gradului de transparență a sistemului; conștientizarea nivelului individual de salariu; creșterea atractivității BNM ca angajator. A doua etapă ce presupune stabilirea unei relații directe între valoarea postului și nivelul de salarizare, precum și asigurarea unei echități interne și competitivități externe a salariului urmează a fi realizată în 2017.

Graficul 3.83: Distribuția personalului BNM

Sursa: BNM

Informație statistică

În anul 2016, fluctuația de personal a fost de 11.37 la sută, fiind în scădere comparativ cu anul 2015, când aceasta a înregistrat 12.61 la sută și cu anul 2014, când a consemnat 13.78 la sută. Analizând fluctuația pe nivele ierarhice, pentru funcțiile manageriale aceasta a constituit 5.73 la sută, iar pentru funcțiile de execuție – 13.78 la sută.

Vârsta medie a colectivului băncii este de 40.5 ani. Aproape două treimi sunt femei (62.45 la sută) și mai mult de o treime (37.55 la sută) sunt bărbați. La nivel de șefi de subdiviziuni, însă, situația este de 30/70 la sută.

Media vechimii în muncă în cadrul BNM o constituie 10 ani și 1 lună.

Marea majoritate a salariaților BNM au studii superioare – 82.49 la sută, excepție fac angajații personalului tehnic.

În cadrul băncii activează 8 salariați care dețin grad științific de doctor în economie, finanțe sau științe tehnice, ceea ce constituie 1.69 la sută, 102 salariați dețin titlu de master, ceea ce constituie 21.52 la sută și alți 281 salariați au studii de licență, ceea ce constituie 59.28 la sută.

Recrutare

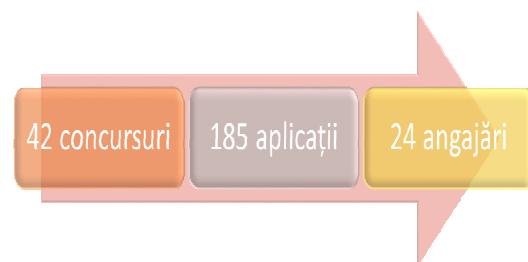
În anul 2016 a fost dezvoltat procesul de recrutare prin extinderea ariei de publicare a anunțurilor cu utilizarea pe larg a rețelelor sociale specializate și a celor de socializare, intensificarea activității de recrutare, implementarea unui instrument online de aplicare.

Pe parcursul anului 2016 a fost derulat procesul de recrutare externă și internă pentru 42 de posturi vacante, au fost organizate concursuri la care au participat 185 de candidați, drept rezultat fiind efectuate 24 de angajări.

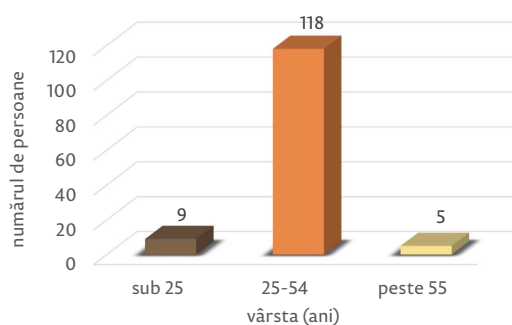
Stagii de practică

În anul 2016, Banca Națională a continuat crearea oportunităților pentru studenții care și-au dorit dezvoltarea abilităților practice, astfel:

- 18 studenți și-au desfășurat stagiul în cadrul mai multor departamente ale BNM: supraveghere bancară, politică monetară, sisteme de plăți, operațiuni bancare, raportări și statistică, relații externe și integrare europeană, resurse umane;
- în urma unei colaborări constructive, 5 studenți au fost angajați în cadrul BNM.

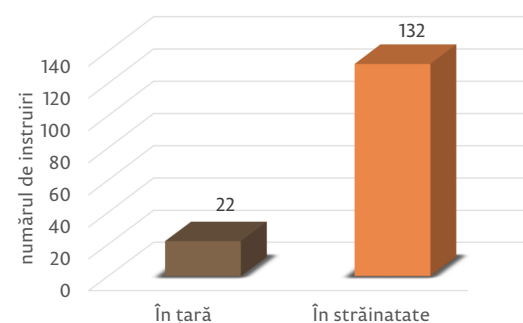

Graficul 3.84: Numărul de salariați instruiți

Sursa: BNM

Graficul 3.85: Numărul de instruiți

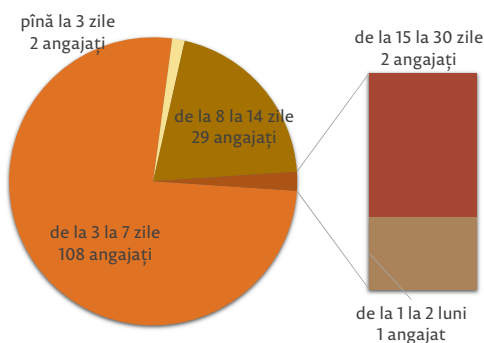
Sursa: BNM

Dezvoltare profesională

În vederea asigurării dezvoltării competențelor și creșterii capitalului uman al BNM, pe parcursul anului 2016, în jur de 40 la sută sau 177 dintre angajați au beneficiat de diverse forme de perfecționare, selectate conform necesităților individuale de dezvoltare profesională.

Durata instruirilor a fost cuprinsă între o zi și până la două luni. Cele mai multe instruirii la care au participat angajații BNM au fost cu durata de la 3 la 7 zile și de la 8 la 14 zile.

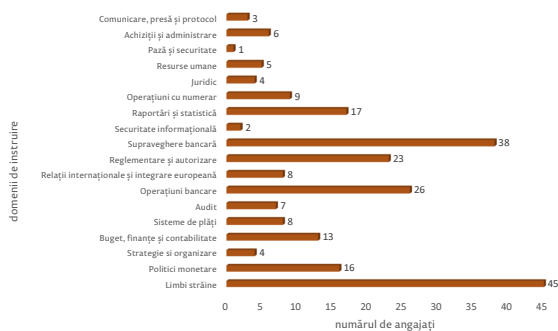
Graficul 3.86: Durata instruirii la care au participat salariații

Sursa: BNM

Graficul 3.87: Domeniile de instruire la care au participat angajații

Sursa: BNM

Angajații BNM au participat la cursuri de instruire în diverse domenii organizate de țări precum România, Italia, Austria, Turcia, Olanda, Germania, Franța, Polonia, SUA, Marea Britanie, de țări ale CSI, dar și la cursuri și seminare desfășurate în Republica Moldova.

Managementul performanței

În anul 2015, a fost implementat sistemul de management al performanțelor în Banca Națională a Moldovei, prin intermediul căruia a fost modelat un set de competențe generice, manageriale și profesionale pentru care a fost stabilit un nivel optim așteptat. Măsurarea nivelului de competențe al fiecărui angajat s-a efectuat și în anul 2016, rezultatele constituind o platformă de identificare a necesităților de dezvoltare și perfecționare ulterioare.

De asemenea, în cadrul sistemului de management al performanțelor au loc întâlniri periodice de stabilire a obiectivelor individuale pentru fiecare angajat, care sunt în relație directă cu obiectivele subdiviziunii și cu obiectivele strategice ale băncii. Măsurarea atingerii obiectivelor și a corespunderii competențelor cu setul de competențe stabilit servește ca bază pentru posibilități de promovare și alte măsuri de dezvoltare.

Sondaj de opinie

În cadrul celei de-a șaptea ediții a sondajului de opinie a personalului BNM, prin care s-a evaluat opinia angajaților legată de diferite aspecte ale muncii, nivelul de implicare, posibilitățile de dezvoltare, aspecte privind relaționarea și colaborarea în cadrul băncii, transparență și comunicare, așteptări și realizări corporative. Rezultatele sondajului au identificat că peste 70 la sută dintre angajați sunt mulțumiți de activitatea în cadrul băncii.

Cultură corporativă

Pe parcursul anului 2016, au fost organizate evenimente menite să contribuie la consolidarea culturii corporative și retenția angajaților, cum ar fi: organizarea activităților sportive și încurajarea angajaților să participe în activități de recreere, excursii, dar și acțiuni de binefacere desfășurate în cadrul „Caravanei de Crăciuni” care au contribuit la responsabilizarea socială a salariaților și la educarea spiritului civic.

3.16 Analiza situației financiare pentru anul 2016

Considerații generale

În conformitate cu *Legea cu privire la Banca Națională a Moldovei nr. 548-XIII din 21 iulie 1995* (republicată în Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2015, nr.297-300, art.554), obiectivul fundamental al Băncii Naționale a Moldovei este asigurarea și menținerea stabilității prețurilor.

Atribuțiile de bază ale Băncii Naționale sunt prevăzute în *Legea cu privire la Banca Națională a Moldovei*. În conformitate cu prevederile legale, operațiunile Băncii Naționale a Moldovei sunt efectuate în scopul promovării și susținerii politicii monetare și valutare în stat, asigurării stabilității sistemului bancar, emisiunii monedei naționale, gestionării rezervelor valutare ale statului, prestării serviciilor de plată și de emisie a monedei electronice etc. Respectiv, maximizarea profitului din activitatea Băncii Naționale a Moldovei nu constituie un scop în sine și nu poate servi drept impediment la realizarea obiectivului și atribuțiilor de bază.

Profitul disponibil pentru distribuire

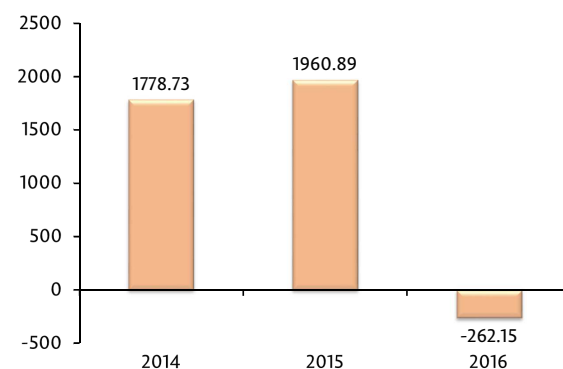
Rezultatul financiar al Băncii Naționale a Moldovei depinde nemijlocit de necesitatea efectuării operațiunilor monetare și valutare, în vederea atingerii obiectivului fundamental și îndeplinirii atribuțiilor de bază ale Băncii. Evoluția profitului disponibil pentru distribuire, pe parcursul anilor 2014-2016, este reflectată în graficul 3.88.

La situația din 31 decembrie 2016, nivelul capitalului statutar în totalul obligațiunilor monetare constituia circa 6.23 la sută (la 31 decembrie 2015: 8.88 la sută).

La finele anului 2016, Banca Națională a înregistrat o pierdere totală în sumă de (262.15) milioane lei (anul 2015, profit disponibil pentru distribuire: 1 960.89 milioane lei), astfel, principalii factori cu impact semnificativ fiind:

- Diminuarea veniturilor realizate din operațiunile în valută cu circa 2 048 milioane lei, ca urmare a încetinirii ritmului de depreciere a cursului de schimb al MDL față de dolarul SUA de la 25.89 la sută pe parcursul anului 2015 până la 1.64 la sută pe parcursul anului 2016, precum și a aprecierii cursului de schimb al MDL față de EUR și GBP cu 2.74 la sută și 15.88 la sută respectiv, veniturile fiind înregistrate, preponderent, datorită vânzărilor de valută.
- Majorarea cheltuielilor privind dobânzile la rezervele obligatorii ale băncilor cu circa 238 milioane lei comparativ cu anul 2015, ca urmare a majorării normei rezervelor obligatorii în lei moldovenești și a mijloacelor atrase supuse rezervării în lei moldovenești.

Graficul 3.88: Evoluția profitului disponibil pentru distribuire/pierderi totale (milioane lei)

Sursa: BNM

Norma rezervelor obligatorii în lei moldovenesti, pe parcursul anului 2016, a constituit 35 la sută din baza de calcul, în anul 2015 a fost majorată gradual, valoarea acesteia crescând de la 14 la sută din baza de calcul în luna ianuarie până la 35 la sută din baza de calcul în luna septembrie, menținându-se la acest nivel până la finele anului.

Norma rezervelor obligatorii în valută, dolari SUA și euro, pe parcursul anilor 2015 și 2016 a rămas neschimbată, constituind 14.0 la sută din baza de calcul. Baza de calcul pentru rezervele obligatorii în lei moldovenesti a crescut, pe parcursul anului 2016, cu circa 22.6 la sută comparativ cu finele anului 2015.

- Majorarea cheltuielilor de la amortizarea scontului la certificatele BNM cu circa 226 milioane lei comparativ cu anul 2015, ca urmare a majorării soldului mediu zilnic al CBN care, pe parcursul anului 2016, a constituit 2 959 milioane lei (2015: 783 milioane lei). Rata medie a dobânzii la CBN plasate în anul 2016 a fost de 11.55 la sută (anul 2015: 15.45 la sută).
- Micșorarea veniturilor din dobânzi la creditele acordate și repo cu circa 64 milioane lei, generată, în principal, de volumul mai mic al operațiunilor repo. Astfel, în anul 2016, volumul lichidităților furnizate în cadrul operațiunilor repo a constituit 1 999 milioane lei (anul 2015: 9 690 milioane lei), iar rata medie a dobânzii a fost de 18.94 la sută (2015: 14.89 la sută).
- Înregistrarea veniturilor din dobânzi la valorile mobiliare de stat păstrate până la scadență în sumă de circa 151 milioane lei, ce reprezintă veniturile de la obligațiunile de stat emise la 04 octombrie 2016 în sumă totală de 13 341.20 milioane lei în vederea executării de către Ministerul Finanțelor a obligațiilor de plată derivate din garanțiile de stat. Obligațiunile de stat cu scadențele de 1-9 ani au fost emise cu rata cuponului de 1.40 la sută anual, iar cele cu scadențele de 10-25 ani cu rata cuponului de 5.30 la sută anual.
- Diminuarea cheltuielilor pentru fabricarea monedei naționale, inclusiv transportarea și păstrarea ei cu circa 112 milioane lei față de aceeași perioadă a anului 2015, datorită producerii unui volum mai mic de monedă națională. Astfel, pe parcursul anului 2016 au fost efectuate cheltuieli pentru fabricarea monedei naționale, inclusiv transportarea și păstrarea ei, în sumă de 6.96 milioane lei (2015: 119.45 milioane lei).
- Creșterea veniturilor din dobânzi la plasamentele pe termen scurt cu circa 72 milioane lei, ca urmare a majorării valorii medii a portofoliului de depozite și a profitabilității depozitelor la termen cu 0.36 puncte procentuale, care a constituit 0.68 la sută (2015: 0.32 la sută), precum și a profitabilității plasamentelor overnight care a constituit 0.21 la sută (2015: 0.03 la sută).
- Diminuarea cheltuielilor din diferențe din reevaluarea valorilor mobiliare în valută cu circa 31 milioane lei comparativ cu anul 2015, ca urmare a ajungerii la scadență a unui număr mai mic de valori mobiliare în valută, reevaluate pozitiv în anii precedenți, atât a valorilor mobiliare gestionate de BNM, cât și a valorilor mobiliare gestionate de Banca Mondială în

cadrul Acordului de consultanță și management investițional, precum și diminuarea pierderilor înregistrate la vânzarea valorilor mobiliare.

Impactul evenimentelor asupra profitului disponibil pentru distribuire, în secțiune pe domeniile de activitate desfășurate de Banca Națională a Moldovei pe parcursul anului 2016, este prezentat în tabelul A.29.

Impactul implementării politicii monetare și al activităților ce țin de relațiile cu Guvernul asupra situației financiare a Băncii Naționale a Moldovei

Pe parcursul anului 2016, Banca Națională a Moldovei a utilizat în continuare instrumente de absorbție a excesului de lichiditate. Cheltuielile de la operațiunile de sterilizare efectuate prin emiterea de certificate ale Băncii Naționale a Moldovei s-au majorat, constituind circa 346 milioane lei față de circa 120 milioane lei în anul 2015. Majorarea cheltuielilor privind amortizarea scontului la CBN a fost determinată de creșterea soldului mediu zilnic al certificatelor BNM, care, pe parcursul perioadei de raportare, a constituit 2 959 milioane lei (anul 2015: 783 milioane lei).

De asemenea, urmare aplicării pe parcursul anului 2016, comparativ cu anul 2015, a unei norme mai mari a rezervelor obligatorii în lei moldovenești și a majorării mijloacelor atrase supuse rezervării în lei moldovenești, BNM a înregistrat cheltuieli mai mari cu circa 42 la sută.

Ansamblul instrumentelor de politică monetară aplicate de Banca Națională a Moldovei pe parcursul anului 2016 și activitățile ce țin de relațiile cu Guvernul au generat o pierdere netă de 739.44 milioane lei, dublu față de pierderile din anul 2015 (Tabelul A.30).

Impactul operațiunilor de gestionare a rezervelor valutare ale statului asupra situației financiare a Băncii Naționale a Moldovei

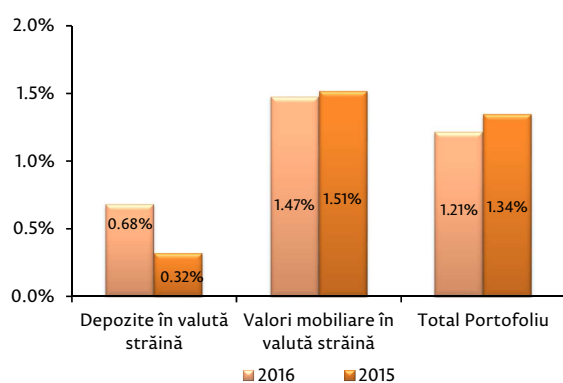
Activele oficiale de rezervă ale statului, deținute de BNM, s-au majorat la situația din 31 decembrie 2016 față de 31 decembrie 2015 cu 25.56 la sută, sau cu circa 449.12 milioane dolari SUA (de la 1 756.81 milioane dolari SUA până la 2 205.93 milioane dolari SUA), fiind investite, preponderent, în instrumente în dolari SUA, euro și lire sterline. Totodată, pe parcursul anului 2016, s-a înregistrat majorarea volumului mediu anual al rezervelor internaționale cu 10.50 la sută, sau cu circa 183.87 milioane dolari SUA (de la 1 750.92 milioane dolari SUA până la 1 934.79 milioane dolari SUA).

Veniturile nete aferente gestionării rezervelor valutare și altor operațiuni valutare au constituit 630.36 milioane lei, micșorându-se cu circa 1 947.39 milioane lei față de anul 2015, când acestea au constituit 2 577.75 milioane lei.

Principali factori care au dus la diminuarea veniturilor aferente gestionării rezervelor valutare și altor operațiuni valutare au fost:

- încetinirea ritmului de depreciere a cursului de schimb al MDL față de dolarul SUA de la 25.89 la sută pe parcursul anului 2015 până la 1.64 la sută pe parcursul anului 2016, precum și aprecierea cursului de schimb al MDL față de EUR și GBP cu 2.74 la sută și 15.88 la sută respectiv, veniturile, fiind înregistrate preponderent datorită vânzărilor de valută;
- diminuarea valorii medii a portofoliului de valori mobiliare și a profitabilității valorilor mobiliare emise de nerezidenți, care a constituit, pe parcursul anului de raportare, 1.37 la sută (2015: 1.42 la sută).

Graficul 3.89: Evoluția profitabilității rezervelor valutare în anul 2016 în comparație cu anul 2015

Sursa: BNM

Impactul operațiunilor de gestionare a rezervelor valutare asupra situației financiare a Băncii Naționale a Moldovei este prezentat în tabelul A.31.

Rata medie a profitabilității aferentă gestionării rezervelor valutare pentru anul 2016 s-a diminuat până la 1.21 la sută (2015: 1.34 la sută), ca urmare a realizării unui profit din convertiri valutare inferior celui din anul 2015 (Graficul 3.89).

Totodată, diminuarea rezultatului net înregistrat în urma administrării rezervelor valutare în anul 2016 față de 2015 este determinată, preponderent, de aprecierea cursului de schimb al MDL față de principalele valute.

De menționat că, în conformitate cu cele mai bune practici internaționale, precum și cu prevederile *Legii cu privire la Banca Națională a Moldovei*, criteriile principale pentru selectarea activelor de rezervă sunt siguranța sumelor de bază și lichiditatea. Astfel, doar după asigurarea acestor două criterii este luată în calcul profitabilitatea instrumentelor în care sunt investite rezervele valutare ale statului.

Evoluția cursului oficial de schimb al leului moldovenesc față de valutele în care sunt deținute rezervele valutare a avut un impact semnificativ asupra situației financiare a Băncii Naționale a Moldovei. Dinamica acestuia, precum și valorile anuale medii sunt reflectate în tabelul A.32.

Astfel, la finele anului 2016, aprecierea leului moldovenesc față de valutele componente ale stocurilor valutare, și anume: față de EUR cu 2.74 la sută și față de GBP cu 15.88 la sută, a generat pierderi nerealizate din diferențe de curs rezultate din reevaluarea stocurilor valutare în mărime de circa 1 033.31 milioane lei, iar diminuarea prețurilor la valorile mobiliare în valută pe piețele internaționale a dus la înregistrarea pierderilor nerealizate din reevaluarea valorilor mobiliare investiționale în mărime de circa 18.15 milioane lei. Conform *Legii cu privire la Banca Națională a Moldovei*, pierderile nerealizate au fost acoperite din conturile corespunzătoare de rezervă ale veniturilor nerealizate.

La finele anului 2015, au fost înregistrate venituri nerealizate din diferențe de curs rezultate din reevaluarea stocurilor valutare în mărime de 2 258.16 milioane lei și pierderi nerealizate din reevaluarea valorilor mobiliare investiționale în mărime de circa 28.54 milioane lei.

Capital și rezerve

Activitățile desfășurate de către Banca Națională a Moldovei pe parcursul anului 2016, în scopul îndeplinirii atribuțiilor sale de bază, se răsfrâng asupra structurii bilanțului băncii. Acest fapt este expus în tabelul A.33.

Situația capitalului și a rezervelor este prezentată în tabelul A.34.

În conformitate cu art. 19 din *Legea cu privire la Banca Națională a Moldovei nr.548-XIII din 21 iulie 1995*, fondul general de rezervă se utilizează în exclusivitate pentru acoperirea pierderilor înregistrate conform rezultatului exercițiului la finele anului financiar.

Astfel, la 31 decembrie 2016, fondul general de rezervă a fost utilizat pentru acoperirea pierderilor înregistrate la finele anului financiar în mărime de 262 149 mii lei, fiind astfel diminuat până la 1 543 791 mii lei. Respectiv, s-a diminuat și capitalul statutar, însumând 2 446 761 mii lei.

La situația din 31 decembrie 2016, capitalul și rezervele băncii au totalizat 8 985 541 mii lei, fiind în descreștere față de 31 decembrie 2015, în condițiile acoperirii pierderilor nerealizate din diferențe de curs, rezultate din reevaluarea stocurilor valutare în mărime – de (1 033 306) mii lei și acoperirii pierderilor nerealizate din reevaluarea valorilor mobiliare investiționale în mărime de (18 146) mii lei, care au modificat corespunzător conturile respective de rezerve. Alte rezerve cuprind rezerva veniturilor din reevaluarea valorilor mobiliare de stat care a înregistrat un rezultat total pozitiv în mărime de 4 660 mii lei și diferențele pozitive din reevaluarea aurului monetar în sumă de 9 053 mii lei.

La situația din 31 decembrie 2016, nivelul capitalului statutar în totalul obligațiunilor monetare constituia circa 6.23 la sută (la 31 decembrie 2015: 8.88 la sută).

Listă de figuri

1.1	Evoluția comparativă a produsului intern brut în economiile selectate (%)	8
1.2	Evoluția indicelui USDX în contextul politicii monetare a SRF	9
1.3	Ritmul mediu anual de creștere a indicilor prețurilor mondiale (%)	10
1.4	Oferta și cererea mondială de petrol (milioane de barili pe zi)	10
1.5	Evoluția prețurilor la gazele naturale (USD/1000 m ³) și petrol (USD/baril)	10
2.1	Contribuția componentelor cererii (p.p.) la creșterea PIB (%)	13
2.2	Contribuția sectoarelor economiei (p.p.) la creșterea PIB (%)	13
2.3	Contribuția componentelor (p.p.) la creșterea consumului final al gospodăriilor populației (%)	14
2.4	Evoluția venitului disponibil al populației (% , față de perioada similară a anului precedent) și contribuțiile componentelor (p.p.)	14
2.5	Contribuția tipurilor de mijloace fixe (p.p.) la dinamica anuală a investițiilor în active materiale pe termen lung (%)	14
2.6	Contribuția surselor de finanțare (p.p.) la dinamica anuală a investițiilor în active materiale pe termen lung (%)	15
2.7	Evoluția producției globale agricole (% , față de perioada similară a anului precedent) . . .	15
2.8	Evoluția producției industriale (% , față de perioada similară a anului precedent) și contribuția componentelor (p.p.)	15
2.9	Evoluția în termeni reali a transportului de mărfuri (% , față de perioada similară a anului precedent) și contribuția componentelor (p.p.)	16
2.10	Evoluția comerțului intern de bunuri și servicii (% , față de perioada similară a anului precedent)	16
2.11	Evoluția ratei anuale a exporturilor (%) și contribuția pe categorii de țări (p.p.)	16
2.12	Evoluția ratei anuale a exporturilor (%) și contribuția componentelor pe grupe de mărfuri (p.p.)	17
2.13	Evoluția ratei anuale a importurilor (%) și contribuția pe categorii de țări (p.p.)	17
2.14	Evoluția ratei anuale a importurilor (%) și contribuția componentelor pe grupe de mărfuri (p.p.)	17
2.15	Rata anuală de creștere a populației ocupate (% , față de perioada similară a anului precedent) și formarea acesteia după sectoarele economiei naționale (p.p.)	18
2.16	Evoluția ratei șomajului și a ratei de ocupare a populației(%)	18
2.17	Fondul de salarizare în economie și numărul mediu de salariați (% , față de anul precedent)	19

2.18 Salariul mediu real (% , față de anul precedent)	19
2.19 Salariul mediu real, productivitatea muncii și costul unitar al forței de muncă în industrie (% , față de anul precedent)	19
2.20 Rata anuală a IPC și a inflației de bază (%)	20
2.21 Rata anuală a subcomponentelor inflației (%)	20
2.22 Evoluția inflației anuale (%) și contribuția subcomponentelor (p.p.)	20
2.23 Contribuția subcomponentelor (p.p.) la dinamica anuală a inflației de bază (%)	21
2.24 Contribuția componentelor (p.p.) la dinamica anuală a prețurilor la produsele alimentare (%)	21
2.25 Contribuția componentelor (p.p.) la dinamica anuală a prețurilor reglementate (%)	22
2.26 Contribuția componentelor (p.p.) la creșterea anuală a prețurilor la combustibili (%)	23
2.27 Rata anuală a IPPI (%)	23
2.28 Rata anuală a IPPI (%) și contribuția componentelor acesteia clasificată după principalele ramuri (p.p.)	24
2.29 Evoluția indicelui prețurilor în construcții (% , față de perioada similară a anului precedent)	24
2.30 Prețurile producătorului la produsele agricole (% , față de anul precedent)	24
2.31 Indicatorii bugetului public național	25
2.32 Evoluția deficitului bugetului public național	25
2.33 Datoria de stat ca pondere în PIB (%)	26
2.34 Contul curent - componente principale	27
2.35 Exportul de bunuri în anul 2016, structura pe zone geografice (%)	28
2.36 Importul de bunuri în anul 2016, structura pe zone geografice, prețuri CIF (%)	28
2.37 Importurile de produse energetice și electricitate (milioane USD, prețuri CIF)	29
2.38 Contul financiar după categorii funcționale (milioane USD)	30
2.39 Împrumuturile externe (acumularea netă de pasive) pe scadențe (milioane USD)	31
2.40 Investiții directe: acumularea netă de pasive, dezagregate pe instrumente (milioane USD)	31
2.41 Indicatorii suficienței activelor oficiale de rezervă ale Republicii Moldova (milioane USD)	32
2.42 Investițiile directe în economia națională*, componentele de bază (milioane USD)	32
2.43 Stocul ISD* în sectorul bancar – capital social acumulat, pe principalele țări (milioane USD)	33
2.44 Stocul ISD* în alte sectoare – capital social acumulat, pe principalele țări (milioane USD)	33
2.45 Datoria externă, la sfârșitul perioadei, prezentare sectorială (milioane USD)	34
2.46 Raportul dintre datoria externă și PIB (%)	34

3.1	Evoluția lunară a coridorului ratelor dobânzilor(%)	37
3.2	Evoluția soldului zilnic al operațiunilor de piață monetară (milioane lei)	37
3.3	Evoluția soldului mediu lunar al depozitelor overnight și a ratei medii a dobânzii	39
3.4	Evoluția mijloacelor atrase în MDL, a rezervelor obligatorii în MDL și a normei rezervelor obligatorii	40
3.5	Evoluția rezervelor obligatorii în dolari SUA și euro	40
3.6	Evoluția cursului oficial de schimb MDL/USD și volumul tranzacțiilor zilnice ale BNM în anul 2016	40
3.7	Evoluția componentelor masei monetare M2 (% , creștere față de luna similară a anului precedent)	45
3.8	Dinamica principalelor componente ale masei monetare M3 (% , creștere față de luna similară a anului precedent)	45
3.9	Soldul creditelor acordate în economie (% , creștere față de luna similară a anului precedent)	46
3.10	Dinamica volumului și a ratelor medii la creditele noi acordate în moneda națională	47
3.11	Dinamica volumului și a ratelor medii la creditele noi acordate în valută	47
3.12	Ratele medii ale dobânzilor în MDL (%)	47
3.13	Dinamica volumului și a ratelor medii la depozitele la termen atrase în moneda națională	48
3.14	Dinamica volumului și a ratelor medii la depozitele la termen noi atrase în valută	48
3.15	Evoluția marjei bancare la operațiunile în moneda națională și în valută (p.p.)	48
3.16	Indicatorii cantitativi ai pieței primare a VMS (milioane lei)	49
3.17	Dinamica lunară a indicatorilor pieței primare a VMS	49
3.18	Structura emisiunilor de VMS pe scadențe în anul 2015	50
3.19	Structura emisiunilor de VMS pe scadențe în anul 2016	50
3.20	Dinamica ratelor nominale ale dobânzilor la VMS cu scadența până la un an (%)	50
3.21	Evoluția ratelor dobânzilor pe piața financiară (%)	51
3.22	Dinamica volumului VMS în circulație la finele perioadei (milioane lei)	51
3.23	Dinamica indicatorilor VMS comercializate pe piața secundară	51
3.24	Structura VMS comercializate pe piața secundară în diviziune pe scadențe în anul 2015	52
3.25	Structura VMS comercializate pe piața secundară în diviziune pe scadențe în anul 2016	52
3.26	Evoluția ratelor de referință pe piața interbancară și a ratei de bază a BNM (%)	52
3.27	Structura procurărilor VMS la licitațiile pe piața primară pe categorii de participanți (%)	53

3.28	Tranzacțiile de vânzare-cumpărare efectuate de către dealerii primari pe piața secundară (milioane lei)	53
3.29	Structura valorilor mobiliare de stat aflate în circulație în profilul deținătorilor la 31.12.2015	53
3.30	Structura valorilor mobiliare de stat aflate în circulație în profilul deținătorilor la 31.12.2016	54
3.31	Rulajul tranzacțiilor valutare contra monedă națională realizate pe piața valutară internă, în structură după modalitatea de decontare (virament sau numerar)	55
3.32	Structura valutară a rulajului total al tranzacțiilor valutare contra monedă națională efectuate pe piața valutară internă în anul 2015 (%)	55
3.33	Structura valutară a rulajului total al tranzacțiilor valutare contra monedă națională efectuate pe piața valutară internă în anul 2016 (%)	55
3.34	Activele valutare bilanțiere*, la curs efectiv, în structură pe tip de activ (milioane dolari SUA)	57
3.35	Obligațiunile valutare bilanțiere*, la curs efectiv, în structură pe tip de pasiv (milioane dolari SUA)	58
3.36	Fluctuațiile cursului oficial al monedei naționale în raport cu dolarul SUA și euro	60
3.37	Evoluția monedelor unor parteneri comerciali principali ai RM și a unor țări din regiune față de dolarul SUA, 31.12.16/31.12.15 (%)	60
3.38	Contribuția principalilor parteneri comerciali ai RM la modificarea cursului real efectiv în anul 2016	60
3.39	Dinamica cursului nominal efectiv (NEER) și real efectiv (REER) al monedei naționale calculat pe baza ponderii principalilor parteneri comerciali	61
3.40	Structura valutară a ofertei nete de valută de la persoanele fizice (recalculată la un curs constant)	61
3.41	Gradul de acoperire a cererii nete prin oferta netă și dinamica cursului oficial	61
3.42	Evoluția activelor oficiale de rezervă exprimate în luni de import de mărfuri și servicii (MBP6)	62
3.43	Ratele profitabilității pentru valorile mobiliare guvernamentale cu scadență la 2 ani	66
3.44	Ratele de bază în SUA, UE, Marea Britanie	66
3.45	Structura rezervelor valutare la finele anilor 2014-2016 (milioane dolari SUA)	66
3.46	Compoziția rezervelor valutare la data de 31.12.2016	67
3.47	Compoziția valutară normativă la data de 31.12.2016	67
3.48	Dinamica concentrării activelor sectorului bancar al Republicii Moldova pe grupuri de bănci	71
3.49	Concentrarea activelor sectorului bancar 31.12.2016 (%)	71
3.50	Dinamica activelor, creditelor și a depozitelor raportate la PIB (%)	72
3.51	Distribuirea pe ramuri a creditelor la 31.12.2016	73
3.52	Structura portofoliului de credite al sectorului bancar din Republica Moldova conform gradului riscului operațiunilor investiționale la 31.12.2015	73

3.53 Structura portofoliului de credite al sectorului bancar din Republica Moldova conform gradului riscului operațiunilor investiționale la 31.12.2016	73
3.54 Dinamica capitalului și a suficienței capitalului ponderat la risc pentru perioada 31.12.2015 – 31.12.2016	75
3.55 Dinamica concentrării capitalului de gradul I al sectorului bancar al Republicii Moldova pe grupuri de bănci	75
3.56 Structura capitalului social al sectorului bancar din Republica Moldova conform sursei de proveniență a investițiilor	75
3.57 Dinamica concentrării datoriilor sectorului bancar al Republicii Moldova pe grupuri de bănci	78
3.58 Dinamica activelor lichide (milioane lei) și a ponderii acestora în totalul activelor sectorului bancar al Republicii Moldova	79
3.59 Dinamica veniturilor și a cheltuielilor sectorului bancar al Republicii Moldova (milioane lei)	79
3.60 Structura veniturilor sectorului bancar al Republicii Moldova pentru anul 2016	80
3.61 Structura cheltuielilor sectorului bancar al Republicii Moldova pentru anul 2016	80
3.62 Dinamica marjei nete a dobânzii, rentabilității activelor și a capitalului sectorului bancar al Republicii Moldova (%)	80
3.63 Numărul de zile, în care volumul plăților efectuate prin sistemele de mare valoare în timp real atinge valoarea PIB anual în țările selectate în 2015 (Republica Moldova în 2016) . . .	85
3.64 Numărul cardurilor de plată aflate în circulație (mii unități)	87
3.65 Numărul operațiunilor efectuate cu cardurile de plată emise în Republica Moldova (milioane operațiuni)	87
3.66 Structura operațiunilor domestice	88
3.67 Ponderea operațiunilor efectuate în străinătate cu cardurile emise în Republica Moldova .	88
3.68 Indicatori de dezvoltare a pieței cardurilor de plată din Republica Moldova	88
3.69 Numărul utilizatorilor SDBD după tipul sistemelor	89
3.70 Numărul și valoarea operațiunilor efectuate prin intermediul SDBD	89
3.71 Evoluția bancnotelor în circulația monetară, din punct de vedere valoric (milioane lei) . . .	90
3.72 Evoluția bancnotelor în circulația monetară, din punct de vedere cantitativ (milioane bancnote)	90
3.73 Structura pe valori nominale ale bancnotelor în circulație la finele anului 2016, din punct de vedere cantitativ	90
3.74 Structura pe valori nominale ale bancnotelor în circulație la finele anului 2016, din punct de vedere valoric	91
3.75 Evoluția monedelor în circulația monetară, din punct de vedere valoric (milioane lei)	91
3.76 Evoluția monedelor în circulația monetară, din punct de vedere cantitativ (milioane monede)	91

3.77Bancnote emise în cursul anului 2016, din punct de vedere cantitativ	92
3.78Monede metalice emise în cursul anului 2016, din punct de vedere cantitativ	92
3.79Bancnote retrase din circulație în cursul anului 2016, din punct de vedere cantitativ	92
3.80Bancnote retrase din circulație în cursul anului 2015, din punct de vedere cantitativ	93
3.81Structura pe valori nominale a falsurilor, constatate în anul 2016, din punct de vedere cantitativ	93
3.82Structura pe valori nominale a falsurilor, constatate în anul 2015, din punct de vedere cantitativ	93
3.83Distribuția personalului BNM	126
3.84Numărul de salariați instruiți	127
3.85Numărul de instruiți	127
3.86Durata instruirii la care au participat salariații	128
3.87Domeniile de instruire la care au participat angajații	128
3.88Evoluția profitului disponibil pentru distribuire/pierderi totale (milioane lei)	129
3.89Evoluția profitabilității rezervelor valutare în anul 2016 în comparație cu anul 2015	132

Listă de tabele

1.1	Aprecierea (-)/deprecierea (+) valurilor	9
1.2	Evoluția indicatorilor selectați în economiile vecine, principali parteneri de comerț în anul 2016 (%)	11
A.1	Balanța de plăți a Republicii Moldova (conform MBP6) (milioane USD)	142
A.2	Structura comerțului exterior cu servicii (milioane USD)	143
A.3	Structura veniturilor primare (milioane USD)	143
A.4	Structura veniturilor secundare (milioane USD)	144
A.5	Contul financiar după categorii funcționale (milioane USD)	144
A.6	Împrumuturi externe (acumularea de pasive), trageri și rambursări (milioane USD)	145
A.7	Poziția investițională internațională a Moldovei la 31.12.2016 (milioane USD)	145
A.8	Datoria externă brută a Republicii Moldova, la sfârșitul perioadei (milioane USD, MBP6)	146
A.9	Operațiunile pe piața valutară internă contra monedă națională (echivalentul în milioane dolari SUA)	147
A.10	Structura rulajului tranzacțiilor valutare contra monedă națională pe piața valutară internă	147
A.11	Soldul net (cumpărări minus vânzări) al tranzacțiilor valutare contra monedă națională realizate de băncile licențiate (echivalentul în milioane dolari SUA)	148
A.12	Activele valutare bilanțiere ale băncilor licențiate (echivalentul în milioane dolari SUA)	148
A.13	Credite acordate în valută de către băncile licențiate (echivalentul în milioane dolari SUA)	148
A.14	Disponibilități în valută ale băncilor licențiate (echivalentul în milioane dolari SUA)	149
A.15	Structura valutară a disponibilităților în valută ale băncilor licențiate (echivalentul în milioane dolari SUA)	149
A.16	Obligațiuni valutare bilanțiere ale băncilor licențiate (echivalentul în milioane dolari SUA)	149
A.17	Structura valutară a conturilor curente și de depozit ale clienților băncilor licențiate (milioane dolari SUA)	150
A.18	Active și obligațiuni condiționale în valută ale băncilor licențiate (echivalentul în milioane dolari SUA)	150
A.19	Limite pe investiții și constrângeri aplicate de BNM în procesul de gestionare a riscului investițional	151
A.20	Dinamica structurii activelor sectorului bancar al Republicii Moldova pentru perioada 31.12.2015 - 31.12.2016	152

A.21	Dinamica structurii datoriilor sectorului bancar al Republicii Moldova pentru perioada 31.12.2015 - 31.12.2016	152
A.22	Evoluția proiectelor majore ale BNM pe parcursul anului 2016	153
A.23	Evoluția proiectelor majore ale BNM pe parcursul anului 2016 (continuare)	154
A.24	Evoluția proiectelor majore ale BNM pe parcursul anului 2016 (continuare)	155
A.25	Evoluția proiectelor majore ale BNM pe parcursul anului 2016 (continuare)	156
A.26	Evoluția plăților decontate prin sistemul automatizat de plăți interbancare	157
A.27	Caracteristicile monedelor jubiliare și comemorative - emisia 2016	157
A.28	Aranjamente financiare cu FMI de care a beneficiat Banca Națională a Moldovei	157
A.29	Analiza profitului disponibil pentru distribuire în corelație cu principalele activități ale BNM	158
A.30	Rezultatul net din implementarea politicii monetare și al activităților ce țin de relațiile cu Guvernul	158
A.31	Rezultatul net obținut în urma administrării rezervelor valutare deținute de BNM	158
A.32	Evoluția cursului oficial de schimb	158
A.33	Ponderea pozițiilor bilanțiere semnificative (%) și ratele medii anuale aferente instrumentelor financiare (%)	159
A.34	Capital și rezerve	159
A.35	Lista hotărârilor Consiliului de supraveghere și Comitetului executiv ale Băncii Naționale a Moldovei remise pentru publicare în Monitorul Oficial al Republicii Moldova în anul 2016 .	160
A.36	Lista hotărârilor Consiliului de supraveghere și Comitetului executiv ale Băncii Naționale a Moldovei remise pentru publicare în Monitorul Oficial al Republicii Moldova în anul 2016 (continuare)	161

Anexa A

Tabele

Tabelul A.1: Balanța de plăți a Republicii Moldova (conform MBP6) (milioane USD)

	2014	2015	2016
CONTUL CURENT	-569.08	-414.84	-276.58
Bunuri și servicii	-2 918.14	-1 956.99	-1 844.74
Bunuri	-3 041.19	-2 087.86	-2 056.62
export (FOB)	1 816.49	1 506.94	1 547.36
import (FOB)	4 857.68	3 594.80	3 603.98
Servicii	123.05	130.87	211.88
export	1 138.01	968.38	1 047.11
import	1 014.96	837.51	835.23
Venituri primare	823.12	457.89	449.15
intrări, din care:	1 115.10	816.83	745.39
remunerarea salariaților	1 063.84	783.15	714.51
venituri din investiții	54.07	36.52	33.67
ieșiri, din care:	291.98	358.94	296.24
venituri din investiții	219.65	275.81	228.16
Venituri secundare	1 525.94	1 084.26	1 119.01
intrări, din care:	1 676.62	1 227.45	1 248.23
cooperarea internațională curentă	343.59	193.66	213.13
transferuri personale	1 012.08	756.97	750.42
ieșiri	150.68	143.19	129.22
CONTUL DE CAPITAL	96.78	22.88	-46.71
Capacitatea netă (+) / necesarul net (-) de finanțare (soldul conturilor curent și de capital)	-472.30	-391.96	-323.29
CONTUL FINANCIAR	-563.66	-443.72	-289.99
Investiții directe	-314.44	-227.94	-109.64
<i>achiziționarea netă de active financiare</i>	35.49	6.47	14.75
<i>acumularea netă de pasive, din care:</i>	349.93	234.41	124.39
participații la capital și acțiuni, exceptând reinvestirea profiturilor	165.60	72.12	66.17
reinvestirea profiturilor	33.07	123.05	93.35
instrumente de natura datoriei	151.26	39.24	-35.13
Investiții de portofoliu	-13.74	-2.27	-0.76
<i>achiziționarea netă de active financiare</i>	-3.43	1.05	-0.37
<i>acumularea netă de pasive</i>	10.31	3.32	0.39
Derivate financiare (altele decât rezervele) și opțiuni pe acțiuni ale angajaților – bancare, valoare netă	-0.61	-0.70	0.49
Alte investiții	303.58	93.68	-711.22
<i>achiziționarea netă de active financiare</i>	338.46	41.46	-392.88
numerar și depozite	79.04	88.69	-377.00
împrumuturi	29.29	-1.04	-1.01
credite comerciale și avansuri	-12.19	-46.19	-14.87
alte creanțe	242.32	-	-
<i>acumularea netă de pasive</i>	34.88	-52.22	318.34
numerar și depozite	-107.88	-119.75	0.83
împrumuturi	22.50	20.01	131.97
credite comerciale și avansuri	125.63	51.99	189.54
alte pasive	-5.37	-4.47	-4.00
Active de rezervă	-538.45	-306.49	531.14
Erori și omisiuni	-91.36	-51.76	33.30
Informativ:			
<i>Transferuri de mijloace bănești din străinătate efectuate în favoarea persoanelor fizice prin intermediul băncilor licențiate, net</i>	<i>1 612.96</i>	<i>1 129.36</i>	<i>1 079.24</i>

Sursa: BNM

Tabelul A.2: Structura comerțului exterior cu servicii (milioane USD)

	2014	2015	2016
Credit (export)	1 138.01	968.38	1 047.11
Servicii de prelucrare a materiei prime ce aparține altora	165.83	142.19	147.89
Servicii de întreținere și reparații	1.98	2.42	4.35
Transport	397.31	322.22	351.15
Călătorii	228.28	204.1	244.79
Servicii de telecomunicații, de informatică și de informare	185.60	162.03	151.32
Alte servicii de afaceri	100.25	87.16	92.21
Bunuri și servicii ale administrației publice n.c.a	36.68	31.9	36.75
Alte servicii	22.08	16.36	18.65
Debit (import)	1 014.96	837.51	835.23
Servicii de prelucrare a materiei prime ce aparține altora	1.89	2.88	2.82
Servicii de întreținere și reparații	11.03	16.47	8.50
Transport	386.37	301.33	297.87
Călătorii	351.65	281.48	268.91
Servicii de telecomunicații, de informatică și de informare	87.66	84.13	73.16
Alte servicii de afaceri	84.37	79.40	106.42
Bunuri și servicii ale administrației publice n.c.a	38.01	33.08	35.97
Alte servicii	53.98	38.74	41.58
Sold	123.05	130.87	211.88
Servicii de prelucrare a materiei prime ce aparține altora	163.94	139.31	145.07
Servicii de întreținere și reparații	-9.05	-14.05	-4.15
Transport	10.94	20.89	53.28
Călătorii	-123.37	-77.38	-24.12
Servicii de telecomunicații, de informatică și de informare	97.94	77.90	78.16
Alte servicii de afaceri	15.88	7.76	-14.21
Bunuri și servicii ale administrației publice n.c.a	-1.33	-1.18	0.78
Alte servicii	-31.9	-22.38	-22.93

Sursa: BNM

Tabelul A.3: Structura veniturilor primare (milioane USD)

	2014	2015	2016
Credit (intrări)	1 115.10	816.83	745.39
Remunerarea salariaților	1 063.84	783.15	714.51
Venituri din investiții	54.07	36.52	33.67
<i>din care: venituri din active de rezervă</i>	30.00	23.76	23.68
Alte venituri primare	-2.81	-2.84	-2.79
Debit (ieșiri)	291.98	358.94	296.24
Remunerarea salariaților	73.26	83.34	68.51
Venituri din investiții	219.65	275.81	228.16
Alte venituri primare	-0.93	-0.21	-0.43
Sold	823.12	457.89	449.15
Remunerarea salariaților	990.58	699.81	646.00
Venituri din investiții	-165.58	-239.29	-194.49
<i>din care: venituri din active de rezervă</i>	30.00	23.76	23.68
Alte venituri primare	-1.88	-2.63	-2.36

Sursa: BNM

Tabelul A.4: Structura veniturilor secundare (milioane USD)

	2014	2015	2016
Credit (intrări)	1 676.62	1 227.45	1 248.23
Administrația publică	249.78	122.34	154.04
Alte sectoare*, din care:	1 426.84	1 105.11	1 094.19
<i>Transferuri personale**</i>	1 012.08	756.97	750.42
Debit (ieșiri)	150.68	143.19	129.22
Administrația publică	5.92	8.46	5.81
Alte sectoare*, din care:	144.76	134.73	123.41
<i>Transferuri personale**</i>	73.79	70.77	65.21
Sold	1 525.94	1 084.26	1 119.01
Administrația publică	243.86	113.88	148.23
Alte sectoare*, din care:	1 282.08	970.38	970.78
<i>Transferuri personale**</i>	938.29	686.20	685.21

*Societăți financiare, societăți nefinanciare, gospodăriile populației și instituții fără scop lucrativ în serviciul gospodăriilor populației.

**Transferuri curente între gospodăriile rezidente și nerezidente.

Sursa: BNM

Tabelul A.5: Contul financiar după categorii funcționale (milioane USD)

	2014	2015	2016
Capacitatea netă (+) / necesarul net (-) de finanțare	-563.66	-443.72	-289.99
<i>(soldul contului financiar)</i>			
achiziționarea netă de active financiare	-167.82	-257.51	-152.64
acumularea netă de pasive	395.84	186.21	442.63
Investiții directe	-314.44	-227.94	-109.64
achiziționarea netă de active financiare	35.49	6.47	14.75
acumularea netă de pasive	349.93	234.41	124.39
Investiții de portofoliu și derivate financiare	-14.35	-2.97	-0.27
achiziționarea netă de active financiare	-3.32	1.05	-0.37
acumularea netă de pasive	11.03	4.02	-0.10
Alte investiții	303.58	93.68	-711.22
achiziționarea netă de active financiare	338.46	41.46	-392.88
acumularea netă de pasive	34.88	-52.22	318.34
Numerar și depozite	186.92	208.44	-377.83
achiziționarea netă de active financiare	79.04	88.69	-377.00
acumularea netă de pasive	-107.88	-119.75	0.83
Împrumuturi	6.79	-21.05	-132.98
achiziționarea netă de active financiare	29.29	-1.04	-1.01
acumularea netă de pasive	22.50	20.01	131.97
Credite comerciale și avansuri	-137.82	-98.18	-204.41
achiziționarea netă de active financiare	-12.19	-46.19	-14.87
acumularea netă de pasive	125.63	51.99	189.54
Alte creanțe / pasive	247.69	4.47	4.00
achiziționarea netă de active financiare	242.32	-	-
acumularea netă de pasive	-5.37	-4.47	-4.00
Active de rezervă	-538.45	-306.49	531.14

Notă. Fluxurile activelor de rezervă au fost evaluate la rata de schimb zilnică.

Sursa: BNM

Tabelul A.6: Împrumuturi externe (acumularea de pasive), trageri și rambursări (milioane USD)

	2014		2015		2016	
	trageri	rambursări	trageri	rambursări	trageri	rambursări
Împrumuturi	537.50	515.00	353.90	333.89	420.74	288.77
Banca centrală	-	29.27	-	35.16	11.74	48.65
termen lung	-	29.27	-	35.16	11.74	48.65
Administrația publică	155.98	53.18	138.71	40.39	233.13	57.66
termen lung	155.98	53.18	138.71	40.39	233.13	57.66
Societăți care acceptă depozite, exclusiv banca centrală	78.40	199.63	24.63	109.96	21.08	72.95
termen scurt	23.80	29.25	4.43	4.28	3.10	-
termen lung	54.60	170.38	20.20	105.68	17.98	72.95
Societăți nefinanciare, GP și IFSLSGP	271.80	206.18	173.54	129.90	128.43	93.79
termen scurt	13.35	51.86	7.92	2.48	18.59	3.00
termen lung	258.45	154.32	165.62	127.42	109.84	90.79
Alte societăți financiare	31.32	26.74	17.02	18.48	26.36	15.72
termen lung	31.32	26.74	17.02	18.48	26.36	15.72

Notă: GP – gospodăriile populației;
IFSLSGP – instituții fără scop lucrativ în serviciul gospodăriilor populației
Sursa: BNM

Tabelul A.7: Poziția investițională internațională a Moldovei la 31.12.2016 (milioane USD)

	Situția la		Modificări care reflectă				Situția la
	31.12.2015	dinamica totală	fluxul din BP	schimbări de preț	fluctuația ratei de schimb	alte schimbări	
Poziția investițională internațională (netă)	-5 587.73	-391.50	-290.01	-6.68	9.98	-104.79	-5 979.23
Active	3 437.89	-48.8	146.85	-0.66	-90.2	-104.79	3 389.09
Investiții directe peste hotare	197.09	8.96	8.96	-	-	-	206.05
Capital social	184.82	8.88	8.88	-	-	-	193.7
Alt capital	12.27	0.08	0.08	-	-	-	12.35
Investiții de portofoliu	4.83	-0.37	-0.37	-	-	-	4.46
Titluri de participare	3.07	-	-	-	-	-	3.07
Titluri de creanță	1.76	-0.37	-0.37	-	-	-	1.39
Derivate financiare	4.00	-	-	-	-	-	4.00
Alte investiții	1 475.16	-506.51	-392.88	-	-8.86	-104.77	968.65
Credite comerciale	51.87	-13.2	-14.87	-	1.67	-	38.67
Împrumuturi	76.35	-1.01	-1.01	-	-	-	75.34
Valută și depozite	1 058.92	-492.3	-377.00	-	-10.53	-104.77	566.62
Alte active	288.02	-	-	-	-	-	288.02
Active de rezervă*	1 756.81	449.12	531.14	-0.66	-81.34	-0.02	2 205.93
Pasive	9 025.62	342.70	436.86	6.02	-100.18	-	9 368.32
Investiții directe în economia națională	3 466.07	115.36	143.15	6.02	-33.81	-	3 581.43
Capital social și venit reinvestit	2 550.55	138.44	159.52	6.02	-27.1	-	2 688.99
Alt capital	915.52	-23.08	-16.37	-	-6.71	-	892.44
Investiții de portofoliu	116.59	-2.91	0.39	-	-	-3.30	113.68
Titluri de participare	116.43	-3.30	-	-	-	-3.30	113.13
Titluri de angajamente	0.16	0.39	0.39	-	-	-	0.55
Derivate financiare	4.78	-0.49	-0.49	-	-	-	4.29
Alte investiții	5 439.18	230.74	293.81	-	-66.37	3.30	5 668.92
Credite comerciale	1 146.60	181.10	189.56	-	10.60	-19.06	1 327.70
Împrumuturi	2 939.23	63.00	113.12	-	-69.18	19.06	3 002.23
Valută și depozite	137.30	-1.46	0.83	-	-2.29	-	135.84
Alte pasive	1 051.80	-6.40	-9.70	-	-	3.30	1 045.40
Alocări de DST	163.25	-5.50	-	-	-5.50	-	157.75

* evaluate la rata de schimb zilnică

Notă. Pentru evaluarea stocurilor se utilizează cross-cursurile oficiale de schimb ale valutilor originale față de dolarul SUA, la sfârșit de perioadă.
Sursa: BNM

Tabelul A.8: Datoria externă brută a Republicii Moldova, la sfârșitul perioadei (milioane USD, MBP6)

	2014	2015	2016
Administrația publică	1 320.37	1 353.69	1 481.22
<i>Pe termen lung</i>	<i>1 320.37</i>	<i>1 353.69</i>	<i>1 481.22</i>
Împrumuturi	1 149.88	1 190.44	1 323.47
Alocări de DST	170.49	163.25	157.75
Banca centrală	390.70	339.29	292.28
<i>Pe termen lung</i>	<i>390.70</i>	<i>339.29</i>	<i>292.28</i>
Împrumuturi	390.70	339.29	292.28
Societăți care acceptă depozite, exclusiv banca centrală	579.32	387.38	334.77
<i>Pe termen scurt</i>	<i>278.80</i>	<i>182.20</i>	<i>187.14</i>
Împrumuturi	37.12	37.26	40.36
Numerar și depozite	233.57	137.30	135.84
Alte angajamente aferente datoriei	8.11	7.64	10.94
<i>Pe termen lung</i>	<i>300.52</i>	<i>205.18</i>	<i>147.63</i>
Împrumuturi	300.52	205.18	147.63
Alte sectoare	2 578.83	2 592.65	2 814.31
<i>Pe termen scurt</i>	<i>1 266.15</i>	<i>1 277.12</i>	<i>1 488.61</i>
Împrumuturi	41.49	46.78	81.17
Credite comerciale și avansuri	1 136.92	1 146.60	1 327.70
Alte angajamente aferente datoriei	87.74	83.74	79.74
din care datoria pentru resurse energetice	86.12	82.12	78.12
<i>Pe termen lung</i>	<i>1 312.68</i>	<i>1 315.53</i>	<i>1 325.70</i>
Împrumuturi	1 312.68	1 315.53	1 325.70
Investiții directe: creditare intragrup	1 701.04	1 708.23	1 672.11
Angajamente aferente datoriei întreprinderilor cu investiții directe față de investitorii lor direcți	1 701.04	1 708.23	1 672.11
<i>Pe termen scurt</i>	<i>12.99</i>	<i>12.40</i>	<i>14.36</i>
Împrumuturi	12.99	12.40	14.36
<i>Pe termen lung</i>	<i>1 688.05</i>	<i>1 695.83</i>	<i>1 657.75</i>
Împrumuturi	1 120.46	1 086.96	1 067.87
Alte angajamente aferente datoriei	567.59	608.88	589.88
TOTAL	6 570.26	6 381.24	6 594.69

Sursa: BNM

Tabelul A.9: Operațiunile pe piața valutară internă contra monedă națională (echivalentul în milioane dolari SUA)

	Tranzacțiile băncilor licențiate pe piața valutară contra MDL, în structură pe surse (inclusiv operațiuni cu instrumente financiare derivate)								Case de schimb valutar (numerar)	Piața valutară internă			
	BNM	bănci rezidente	bănci nerezidente	persoane juridice	persoane fizice și case de schimb valutar	diverse	total	virament		numerar	total		
	Rulaj												
2015*	654.9	1 715.0	9.1	6 069.6	2 400.1	294.7	2 694.8	720.2	11 863.6	964.0	9 463.5	3 364.1	12 827.6
2016	454.1	270.6	17.8	5 728.4	2 310.0	312.2	2 622.2	585.4	9 678.5	994.2	7 368.5	3 304.2	10 672.7
2016/2015, %	-30.7	-84.2	95.6	-5.6	-3.8	5.9	-2.7	-18.7	-18.4	3.1	-22.1	-1.8	-16.8
	Cumpărări												
2015*	481.5	857.5	4.2	2 139.7	1 934.3	186.9	2 121.2	404.2	6 008.3	488.9	4 074.0	2 423.2	6 497.2
2016	28.2	135.3	11.8	2 076.2	2 017.7	224.0	2 241.7	352.0	4 845.2	512.8	2 827.5	2 530.5	5 358.0
2016/2015, %	-94.1	-84.2	2.8 ori	-3.0	4.3	19.9	5.7	-12.9	-19.4	4.9	-30.6	4.4	-17.5
	Vânzări												
2015*	173.4	857.5	4.9	3 929.9	465.8	107.8	573.6	316.0	5 855.3	475.1	5 389.5	940.9	6 330.4
2016	425.9	135.3	6.0	3 652.2	292.3	88.2	380.5	233.4	4 833.3	481.4	4 541.0	773.7	5 314.7
2016/2015, %	2.5 ori	-84.2	22.4	-7.1	-37.2	-18.2	-33.7	-26.1	-17.5	1.3	-15.7	-17.8	-16.0

*datele pentru anul 2015 au fost actualizate

Sursa: Raport privind operațiunile de cumpărare și vânzare a valutei străine contra lei moldovenești efectuate de către banca licențiată, precum și datele BNM; Raport privind operațiunile de schimb valutar efectuate de către casa de schimb valutar; Raport privind operațiunile de schimb valutar efectuate de către hotel.

Tabelul A.10: Structura rulajului tranzacțiilor valutare contra monedă națională pe piața valutară internă

	Piața valutară prin virament		Piața valutară în numerar		Total piața valutară internă	
	cumpărări	vânzări	cumpărări	vânzări	cumpărări	vânzări
2015*	<i>Pondere, %</i>					
USD	66.3	63.0	25.9	37.2	51.2	59.1
EUR	29.9	34.2	55.4	53.6	39.4	37.1
RUB	2.5	2.2	16.1	4.8	7.6	2.6
Alte valute	1.3	0.6	2.6	4.4	1.8	1.2
Total	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0
2016	<i>Pondere, %</i>					
USD	56.5	59.7	24.6	28.6	41.4	55.2
EUR	39.8	37.0	61.9	58.6	50.2	40.1
RUB	2.3	2.8	10.1	5.6	6.0	3.2
Alte valute	1.4	0.5	3.4	7.2	2.4	1.5
Total	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0

*datele pentru anul 2015 au fost actualizate

Sursa: Raport privind operațiunile de cumpărare și vânzare a valutei străine efectuate de către banca licențiată, precum și datele BNM; Raport privind operațiunile de schimb valutar efectuate de către casa de schimb valutar; Raport privind operațiunile de schimb valutar efectuate de către hotel.

Tabelul A.11: Soldul net (cumpărări minus vânzări) al tranzacțiilor valutare contra monedă națională realizate de băncile licențiate (echivalentul în milioane dolari SUA)

	Soldul net						TOTAL
	BNM	bănci rezidente	bănci nerezidente	persoane juridice	persoane fizice (inclusiv case de schimb valutar)	diverse	
Trimestrul I	310.0	0.0	-1.5	-437.3	209.5	19.9	100.6
Trimestrul II	21.4	0.0	0.2	-446.7	471.5	31.9	78.3
Trimestrul III	25.0	0.0	0.6	-533.5	508.3	17.4	17.8
Trimestrul IV	-48.3	0.0	0.0	-372.7	358.3	19.0	-43.7
2015*	308.1	0.0	-0.7	-1 790.2	1 547.6	88.2	153.0
Trimestrul I	-11.4	0.0	0.9	-408.5	415.4	18.0	14.4
Trimestrul II	-176.2	0.0	-0.5	-381.5	534.0	29.2	5.0
Trimestrul III	-231.7	0.0	8.6	-388.8	564.0	45.1	-2.8
Trimestrul IV	21.6	0.0	-3.2	-397.2	347.8	26.3	-4.7
2016	-397.7	0.0	5.8	-1 576.0	1 861.2	118.6	11.9

*datele pentru anul 2015 au fost actualizate
Sursa: BNM

Tabelul A.12: Activele valutare bilanțiere ale băncilor licențiate (echivalentul în milioane dolari SUA)

	Sold la 31.12.2015			Sold la 31.12.2016		31.12.2016/31.12.2015, %	
	curs fix din 31.12.2016	curs efectiv	pondere %	curs efectiv	pondere %	curs fix din 31.12.2016	curs efectiv
Credite acordate în valută	786.2	806.6	52.2	759.0	53.5	-3.5	-5.9
Disponibilități în valută	512.5	523.3	33.9	497.0	35.0	-3.0	-5.0
Rezerve obligatorii în valută	176.1	181.1	11.7	171.7	12.1	-2.5	-5.2
Alte active în valută (1+2+3), inclusiv:	-17.6	-18.4	-1.2	-59.6	-4.2	3.4 ori	3.2 ori
1.Conturi „Nostro” deschise în băncile din RM	3.7	3.8	0.2	2.5	0.2	-32.4	-34.2
2.Alte active	24.4	24.9	1.6	30.3	2.1	24.2	21.7
3.Ajustări și reduceri pentru pierderi din depreciere	-45.7	-47.1	-3.0	-92.4	-6.5	2.0 ori	96.2
Active atașate la cursul valutei străine	49.9	51.4	3.4	51.4	3.6	3.0	0.0
Total active valutare bilanțiere	1 507.1	1 544.0	100.0	1 419.5	100.0	-5.8	-8.1

Sursa: BNM

Tabelul A.13: Credite acordate în valută de către băncile licențiate (echivalentul în milioane dolari SUA)

	Sold la 31.12.2015	Pondere %	Sold la 31.12.2016	Pondere %	31.12.2016/31.12.2015, %
EUR	473.8	58.7	475.4	62.6	0.3
USD	332.8	41.3	283.6	37.4	-14.8
Total	806.6	100.0	759.0	100.0	-5.9

Sursa: BNM

Tabelul A.14: Disponibilități în valută ale băncilor licențiate (echivalentul în milioane dolari SUA)

	Sold la 31.12.2015	Pondere %	Sold la 31.12.2016	Pondere %	31.12.2016/ 31.12.2015, %
Conturi „Nostro”					
deschise în străinătate	351.1	67.1	315.8	63.5	-10.1
Numerar în valută străină	77.2	14.8	97.5	19.6	26.3
Plasări în străinătate	52.4	10.0	51.1	10.3	-2.5
Mijloace plasate overnight	41.4	7.9	31.7	6.4	-23.4
Valori mobiliare în valută	1.2	0.2	0.9	0.2	-25.0
Total	523.3	100.0	497.0	100.0	-5.0

Sursa: BNM

Tabelul A.15: Structura valutară a disponibilităților în valută ale băncilor licențiate (echivalentul în milioane dolari SUA)

	Sold la 31.12.2015	Pondere %	Sold la 31.12.2016	Pondere %	31.12.2016/ 31.12.2015, %
EUR	283.8	54.2	283.0	56.9	-0.3
USD	226.4	43.3	198.0	39.8	-12.5
RUB	6.9	1.3	8.8	1.8	27.5
Alte valute	6.2	1.2	7.2	1.5	16.1
Total	523.3	100.0	497.0	100.0	-5.0

Sursa: BNM

Tabelul A.16: Obligațiuni valutare bilanțiere ale băncilor licențiate (echivalentul în milioane dolari SUA)

	Sold la 31.12.2015			Sold la 31.12.2016			31.12.2016/31.12.2015, %	
	curs fix din 31.12.2016	curs efectiv	pondere %	curs efectiv	pondere %	curs fix din 31.12.2016	curs efectiv	
Depozite la termen ale clienților*	741.9	763.4	49.6	693.5	49.2	-6.5	-9.2	
-rezidenți	706.0	726.3	47.2	661.4	46.9	-6.3	-8.9	
-nerezidenți	35.9	37.1	2.4	32.1	2.3	-10.6	-13.5	
Conturi curente ale clienților	388.5	397.3	25.8	403.3	28.6	3.8	1.5	
-rezidenți	355.8	364.1	23.7	375.4	26.6	5.5	3.1	
-nerezidenți	32.7	33.2	2.2	27.9	2.0	-14.7	-16.0	
Depozite la vedere ale clienților	166.5	171.6	11.2	172.4	12.2	3.5	0.5	
-rezidenți	161.0	166.0	10.8	167.4	11.9	4.0	0.8	
-nerezidenți	5.5	5.6	0.4	5.0	0.4	-9.1	-10.7	
Credite primite	176.0	179.2	11.6	115.2	8.2	-34.5	-35.7	
Depozite la termen ale băncilor străine	2.6	2.6	0.2	0.0	0.0	-100.0	-100.0	
Conturi „LORO” ale băncilor străine	0.1	0.1	0.0	3.7	0.3	37.0	37.0	
Alte obligațiuni în valută, inclusiv:	23.7	24.3	1.6	22.6	1.6	-4.4	-7.0	
<i>conturi Loro și de depozit ale băncilor licențiate</i>	4.8	4.8	0.3	2.5	0.2	-47.9	-47.9	
<i>alte obligațiuni</i>	18.9	19.5	1.3	20.1	1.4	6.6	3.0	
Total obligațiuni valutare bilanțiere	1 499.3	1 538.5	100.0	1 410.7	100.0	-5.9	-8.3	

*Cu excepția plasamentelor băncilor.

Sursa: BNM

Tabelul A.17: Structura valutară a conturilor curente și de depozit ale clienților băncilor licențiate (milioane dolari SUA)

	Sold la 31.12.2015			Sold la 31.12.2016		31.12.2016/31.12.2015, %	
	curs fix din 31.12.2016	curs efectiv	pondere %	curs efectiv	pondere %	curs fix din 31.12.2016	curs efectiv
EUR	795.9	831.8	61.3	815.2	64.2	2.5	-2.0
USD	492.8	492.8	38.0	445.8	35.1	-9.5	-9.5
RUB	3.5	2.9	0.3	3.7	0.3	5.7	27.6
Alte valute	4.7	4.7	0.4	4.5	0.4	-5.1	-5.1
Total	1 296.9	1 332.2	100.0	1 269.2	100.0	-2.1	-4.7

Sursa: BNM

Tabelul A.18: Active și obligațiuni condiționale în valută ale băncilor licențiate (echivalentul în milioane dolari SUA)

	Sold la 31.12.2015	Pondere %	Sold la 31.12.2016	Pondere %	31.12.2016/ 31.12.2015, %
Active condiționale în valută					
Cumpărări curente	168.1	98.8	115.2	97.6	-31.5
Cumpărări la termen	1.7	1.0	2.7	2.3	58.8
Alte active condiționale	0.3	0.2	0.2	0.1	-33.3
Total active condiționale	170.1	100.0	118.0	100.0	-30.6
Obligațiuni condiționale în valută					
Vânzări curente	168.1	99.0	115.3	97.4	-31.4
Vânzări la termen	1.7	1.0	3.0	2.5	76.5
Alte obligațiuni condiționale	0.0	0.0	0.1	0.1	-
Total obligațiuni condiționale	169.8	100.0	118.4	100.0	-30.3
Active condiționale minus Obligațiuni condiționale	0.3		-0.4		
(Active condiționale minus Obligațiuni condiționale)/CNT	0.06%		-0.08%		

Sursa: BNM

Tabelul A.19: Limite pe investiții și constrângeri aplicate de BNM în procesul de gestionare a riscului investițional

Riscuri	Metode de diminuare
Riscul de credit	<ul style="list-style-type: none"> * Investirea în contrapărți sigure, cu calitate de creditare înaltă, stabilită de agențiile internaționale de rating Standard&Poor's, Moody's și Fitch Ratings (se utilizează ratingul mediu cotate de către cele trei agenții). * Stabilirea unui rating minim admisibil al contrapărților autorizate pentru efectuarea tranzacțiilor. * Stabilirea limitelor în funcție de: tipul, durata și rating-ul instrumentelor investiționale, precum și de compoziția valutară. * Monitorizarea zilnică a limitelor pe investiții și respectarea limitelor de creditare. * Cuantificarea riscului de credit, utilizând coeficienții de default determinați de către agenția de rating Standard&Poor's, pentru fiecare tip de rating și în funcție de scadență.
Riscul de piață	<ul style="list-style-type: none"> * Monitorizarea zilnică a riscului de piață se efectuează prin evaluarea la prețul de piață a veniturilor/pierderilor nerealizate de la fluctuația ratelor de schimb și din modificarea prețurilor la valorile mobiliare. * Riscul de piață aferent portofoliului de valori mobiliare investiționale este gestionat și monitorizat în baza metodologiei valorii expuse la risc (VaR și CVAR), care estimează potențialele pierderi financiare, bazate pe un șir de parametri și asumări pentru diferite modificări ale condițiilor pieței. * Monitorizarea riscului ratei dobânzii și determinarea sensibilității prețului valorilor mobiliare din portofoliile de investiții la modificarea ratelor dobânzii este evaluată aplicând PV01. * Stabilirea de către Comitetul executiv al BNM a compoziției valutare normative a portofoliului de investiții care urmărește acoperirea riscului valutar și optimizarea portofoliului printr-o corespondență adecvată a compoziției valutare a activelor și pasivelor, precum și printr-un orizont investițional acceptabil pentru asigurarea continuității deservirii obligațiilor externe curente și implementării politicilor monetare și valutare ale statului. Compoziția valutară normativă se determină în baza unei analize ample a compoziției valutare a comerțului de mărfuri și servicii, a datoriei externe, a valutei în care se efectuează intervențiile etc. Compoziția valutară a rezervelor poate devia în limita de +/-10 la sută de la compoziția valutară normativă. * Stabilirea de către Comitetul de investiții al BNM a structurii valutare a fiecărui subportofoliu și devierile admisibile. * Respectarea compoziției valutare normative și a structurii valutare a fiecărui subportofoliu.
Riscul de lichiditate	<ul style="list-style-type: none"> * Asigurarea lichidității prin depunerile la vedere și prin investirea în valori mobiliare cu lichiditate înaltă și nivel redus de risc. * Monitorizarea zilnică a riscului de lichiditate se efectuează și prin utilizarea unor benchmark-uri de piață stabilite pentru subportofoliile de investiții indexate în funcție de tipul instrumentelor și de valuta de investiții. Benchmark-urile folosite sunt indici de piață, recunoscuți și utilizați pe plan mondial la evaluarea comparativă a performanței și riscurilor aferente portofoliilor de investiții. * Politica investițională a BNM permite gestionarea activă a rezervelor, cu devieri de instrumente și de durată limitate la +/-20 la sută față de benchmark.

Sursa: BNM

Tabelul A.20: Dinamica structurii activelor sectorului bancar al Republicii Moldova pentru perioada 31.12.2015 - 31.12.2016

Indicatorul	31.12.2015		31.12.2016		31.12.2016/ 31.12.2015	
	mil. lei	ponderea în total active (%)	mil. lei	ponderea în total active (%)	mil. lei	+/- (%)
Numerar și echivalente de numerar	21 500.3	31.3	28 184.3	38.6	6 684.0	31.1
Active financiare deținute pentru tranzacționare	29.9	0.0	0.0	0.0	-29.9	-100.0
Active financiare desemnate ca fiind evaluate la valoarea justă prin profit sau pierdere	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
Active financiare disponibile pentru vânzare	444.1	0.6	627.1	0.9	183.0	41.2
Împrumuturi și creanțe	40 025.1	58.2	35 680.2	48.9	-4 344.9	-10.9
Investiții păstrate până la scadență	3 765.1	5.5	4 696.0	6.4	930.9	24.7
Imobilizări corporale	1 909.5	2.8	2 343.5	3.2	434.0	22.7
Imobilizări necorporale	273.4	0.4	258.7	0.4	-14.6	-5.4
Creanțe privind impozitele	65.0	0.1	48.6	0.1	-16.4	-25.2
Alte active	546.7	0.8	591.1	0.8	44.4	8.1
Active imobilizate și grupuri destinate cedării, clasificate drept deținute pentru vânzare	231.1	0.3	521.9	0.7	290.7	125.8
TOTAL ACTIVE	68 790.2	100.0	72 951.4	100.0	4 161.2	6.0

Sursa: BNM

Tabelul A.21: Dinamica structurii datoriilor sectorului bancar al Republicii Moldova pentru perioada 31.12.2015 - 31.12.2016

Denumirea articolului	31.12.2015	31.12.2016	Dinamica	
	mil. lei	mil. lei	mil. lei	%
Datorii financiare deținute pentru tranzacționare	0.0	0.0	0.0	0.0
Datorii financiare desemnate ca fiind evaluate la valoarea justă prin profit sau pierdere	0.0	0.0	0.0	0.0
Datorii financiare evaluate la cost amortizat:	56 712.0	59 464.4	2 752.4	4.9
<i>inclusiv depozitele clienților</i>	50 565.6	54 971.0	4 405.4	8.7
Provizioane	133.7	96.9	-36.9	-27.6
Datorii privind impozitele	72.1	76.9	4.8	6.7
Alte datorii	388.2	586.9	198.7	51.2
TOTAL DATORII	57 306.0	60 225.0	2 919.0	5.1

Sursa: BNM

Tabelul A.22: Evoluția proiectelor majore ale BNM pe parcursul anului 2016

Nr. d/o	Denumirea proiectului	Obiectivul strategic de referință	Obiective	Perioada inițierii	Realizări	Pașii următori pentru 2017
1	Implementarea Registrului riscului de credit	3. Dezvoltarea funcției de supraveghere a BNM	Asigurarea Băncii Naționale a Moldovei cu informații operative și suficiente care vor contribui la: optimizarea reglementării prudențiale și consolidarea supravegherii bancare într-un cadru macroprudențial de supraveghere a activității de creditare a băncilor, în concordanță cu principiile moderne de administrare a riscului de credit, evaluarea capacității băncilor de a depăși un eveniment de stres financiar, urmărirea solvenței bancare, precum și a stabilității macroeconomice etc.	Ianuarie 2013	După ce în anul 2013 au fost realizate studii și cercetări ale practicilor băncilor centrale în vederea identificării și analizei aspectelor principiale și specifice ale domeniului, în anul 2014 a fost desfășurată procedura de licitație pentru achiziționarea soluției informatice, contractul fiind semnat în 2015. Soluția informatică a fost implementată pe parcursul anilor 2015-2016, acceptanța finală a proiectului fiind realizată în luna septembrie a anului 2016. Beneficii: Diminuarea timpului de colectare a informației aferente creditelor verificate în cadrul controalelor pe teren; Optimizarea timpului de întocmire a compartimentului aferent riscului de credit din raportul de control pe teren; Avansarea nivelului de monitorizare și evaluare a riscului de credit; Aprobarea noii instrucțiuni cu privire la raportarea de către băncile licențiate la BNM; Soluția CRMS implementată și dată în exploatare; Raportarea zilnică către BNM a informației cu privire la creditele acordate.	Proiect realizat cu succes. Utilizarea soluției în cadrul procesului de supraveghere prudențială. Dezvoltarea și adaptarea continuă a soluției informatice la schimbările cadrului de reglementare și supraveghere.
2	Implementarea soluției pentru eficientizarea procesului de licențiere și autorizare	3. Dezvoltarea funcției de supraveghere a BNM	Realizarea proiectului va avea ca rezultat eficientizarea procesului de autorizare și stocare a actelor normative, consolidarea capacității BNM în domeniul creșterii nivelului de transparență în structura de proprietate a băncilor licențiate, prin aplicarea unui control continuu.	Trim. III 2015	Au fost constituite organele de conducere ale proiectului, a fost elaborat conceptul proiectului ca parte a Conceptului BNM privind implementarea centralei riscurilor, ulterior fiind aprobat planul de acțiuni pentru implementarea proiectului. A fost demarată procedura de achiziție prin licitație deschisă în baza documentelor de licitație elaborate.	Desfășurarea procedurii de achiziție prin licitație deschisă. Selectarea furnizorului și semnarea contractului. Implementarea soluției informatice.
3	Implementarea soluției pentru eficientizarea procesului de monitorizare a transparenței acționarilor	3. Dezvoltarea funcției de supraveghere a BNM	Realizarea proiectului va avea ca rezultat eficientizarea procesului de monitorizare, consolidarea capacității BNM în domeniul creșterii nivelului de transparență în structura de proprietate a băncilor licențiate, prin aplicarea unui control continuu, precum și automatizarea procesului de monitorizare a transparenței acționarilor.	Trim. III 2014	Pe parcursul anului 2016 a fost efectuată vizita de studiu la Banca Centrală a Olandei privind soluțiile utilizate de aceasta. Au fost constituite organele de conducere ale proiectului urmare elaborării conceptului proiectului ca parte a Conceptului BNM privind implementarea centralei riscurilor. Urmare a consultărilor cu partenerii externi de dezvoltare în cadrul proiectului GGF-MD14 Întărirea rezilienței pieței financiare din Moldova finanțat de Guvernul Marii Britanii, a fost analizată informația de pe piață cu privire la soluțiile informatice propuse de furnizori, în vederea elaborării caietului de sarcini pentru achiziție.	Elaborarea planului de acțiuni privind implementarea proiectului, elaborarea documentelor de licitație, desfășurarea procedurii de achiziție și implementarea soluției informatice.
4	Implementarea soluției privind analiza la distanță în domeniul prevenirii și combaterii spălării banilor și finanțării terorismului	3. Dezvoltarea funcției de supraveghere a BNM	Realizarea proiectului va avea ca rezultat obținerea informației cu privire la expunerea sectorului bancar și/sau a fiecărei bănci la riscul de spălare a banilor și finanțare a terorismului, aplicarea mai largă a supravegherii bancare bazate pe risc, ținând cont de tendințele actuale de dezvoltare a mijloacelor și metodelor de spălare a banilor și finanțare a terorismului.	Iulie 2015	Ca rezultat al solicitării de către BNM a asistenței din partea Comisiei Europene a fost organizată ședința cu participarea UNODC (Oficiul Națiunilor Unite pentru Droguri și Criminalitate) privind soluția informatică pentru CSBFT (combaterea spălării banilor și finanțării terorismului) fiind solicitate informații detaliate cu privire la specificațiile tehnice. Au fost constituite organele de conducere ale proiectului, urmare elaborării conceptului proiectului ca parte a Conceptul BNM privind implementarea centralei riscurilor. Urmare a consultărilor cu partenerii externi de dezvoltare în cadrul proiectului GGF-MD14 Întărirea rezilienței pieței financiare din Moldova finanțat de Guvernul Marii Britanii, a fost analizată informația de pe piață cu privire la soluțiile informatice propuse de furnizori, în vederea elaborării caietului de sarcini pentru achiziție.	Definitivarea și aprobarea documentelor de licitație pentru procedura de achiziție a soluției. Desfășurarea procedurii de achiziție, selectarea furnizorului soluției specializate în combaterea spălării banilor și finanțării terorismului. Implementarea soluției.

Tabelul A.23: Evoluția proiectelor majore ale BNM pe parcursul anului 2016 (continuare)

Nr. d/o	Denumirea proiectului	Obiectivul strategic de referință	Obiective	Perioada inițierii	Realizări	Pași următori pentru 2017
5	Implementarea Acordului Basel III	3. Dezvoltarea funcției de supraveghere a BNM	Realizarea proiectului va avea ca rezultat implementarea prevederilor Acordului Basel III și va permite asigurarea unui cadru de reglementări prudențiale mai flexibile pentru stabilirea cerințelor de capital (de la un nivel simplificat la un nivel sofisticat), adecvat profilului de risc al băncilor. Totodată, Basel III va contribui considerabil la sporirea stabilității sistemului bancar, fiind asigurată urmărirea specificului activității fiecărei bănci și profilului de risc pe care aceasta îl prezintă, precum și va asigura diversificarea metodelor privind evaluarea riscurilor. Ca urmare, implementarea cerințelor Acordului Basel III va stimula transparența și disciplina de piață.	Iunie 2013	Pe parcursul anului 2016 au fost desfășurate următoarele activități: Aprobarea strategiei de implementare Basel III; Organizarea instruirilor pentru personalul BNM și cel al băncilor licențiate referitor la cadrul legislativ european; Elaborarea raportului de impact al implementării Basel III asupra cerințelor față de capitalul băncilor licențiate; Prezentarea către băncile licențiate a rezultatelor evaluării practicilor de gestionare a riscurilor (ICAAP-SREP); Elaborarea raportului privind rezultatele studiului de impact aferent indicatorului „efectul de levier”; Evaluarea impactului implementării Basel III asupra lichidității băncilor din Republica Moldova; Definitivarea proiectului Legii privind activitatea băncilor și a societăților de investiții și plasarea acestuia pe pagina web a BNM pentru consultare publică; Elaborarea cadrului normativ secundar aferent implementării Basel III.	Evaluarea impactului implementării Basel III asupra lichidității băncilor din Republica Moldova; Modificarea legislației și elaborarea reglementărilor bancare în contextul implementării normelor Basel III; Finalizarea proiectului Twinning.
6	Transform BNM	8. Sporirea eficienței activității operaționale a BNM	Asigurarea evaluării și transformării proceselor de activitate ale BNM ce țin de operațiunile bancare și gestionarea resurselor financiare, materiale și umane, precum și asigurarea modernizării sistemului informatic bancar al BNM, astfel încât să fie atins obiectivul de sporire a eficienței activității operaționale a BNM. Scopul urmărit în cadrul proiectului Transform BNM se axează pe o transformare multidimensională a organizației cu menirea de a asigura o aliniere maximă la obiectivele sale strategice. Această abordare este bazată pe modelul de arhitectură de scară largă la nivel de organizație (Enterprise Architecture), care odată implementat asigură corelarea proceselor de activitate, structurii organizatorice, personalului, sistemelor aplicative, informațiilor, tehnologiilor etc. la obiectivele organizației.	Martie 2012	După încheierea în 2013 a primei faze a proiectului, perioadă în care a fost definit modelul-țintă al organizării BNM sub aspectele proceselor de activitate, resurselor umane, structurii organizatorice și tehnologiei informației, pe parcursul anilor 2014-2016 au fost implementate proiectele din Planul de transformare a BNM. Au fost realizate măsuri pe termen scurt și mediu ce au condus la obținerea unor performanțe rapide în procesele de activitate, în domeniul resurselor umane și structurii organizatorice. Suplimentar, în perioada menționată, a fost implementat sistemul de management al performanței angajaților și a fost optimizată structura organizatorică a băncii, fiind obținute sinergii din gruparea unor activități ce au obiective comune, segregarea funcțiilor de supraveghere bancară, rezoluție bancară și stabilitate financiară. Totodată, au fost dezvoltate sistemele de gestiune a proceselor de activitate și a proiectelor din cadrul BNM. Aceste performanțe au contribuit la sporirea eficienței utilizării resurselor interne ale băncii prin: automatizarea și reducerea duratei proceselor, accelerarea luării deciziilor, optimizarea circuitului de documente. Urmare a finalizării în 2015 a procedurii de achiziție fără desemnarea ofertantului câștigător, în 2016 a fost luată decizia privind inițierea repetată a unei noi proceduri de achiziție pentru achiziționarea sistemelor informatice de operațiuni bancare (CBS) și pentru gestionarea operațiunilor cu numerar. În acest sens, au fost ajustate documentele de licitație conform cerințelor noii Legi a achizițiilor publice nr. 131 din 03 iulie 2015.	Definitivarea documentelor de licitație, anunțarea licitației deschise internaționale pentru selectarea și implementarea unor sisteme informatice de operațiuni bancare (CBS) și pentru gestionarea operațiunilor cu numerar. Inițierea procedurii de achiziție prin licitație deschisă privind achiziționarea sistemului informatic de gestiune a resurselor (ERP). Implementarea măsurilor din Planul de acțiuni, pentru obținerea performanțelor pe termen mediu și pe termen lung.

Sursa: BNM

Tabelul A.24: Evoluția proiectelor majore ale BNM pe parcursul anului 2016 (continuare)

Nr. d/o	Denumirea proiectului	Obiectivul strategic de referință	Obiective	Perioada inițierii	Realizări	Pașii următori pentru 2017
7	Implementarea platformei unice de tranzacționare a instrumentelor monetar-valutare prin sistemul informațional Bloomberg	8. Sporirea eficienței activității operaționale a BNM	Asigurarea dezvoltării durabile a pieței monetar-valutare prin consolidarea proceselor de tranzacționare pe o singură platformă, prin modernizarea tehnologică și de procese, prin asigurarea unui grad sporit de eficacitate, eficiență și transparență, precum și prin consolidarea capacităților de gestionare a riscurilor.	Octombrie 2012	În perioada anilor 2013-2015 a fost implementată platforma unică de tranzacționare pentru operațiunile valutare desfășurate pe piața internă, pentru desfășurarea licitațiilor de plasare a valorilor mobiliare de stat (VMS) pe piața primară, determinarea ratelor de referință pe piața interbancară CHIBOR și CHIBID, precum și pentru majoritatea operațiunilor de piață monetară. Pe parcursul anului 2016 a fost implementată platforma unică pentru operațiunile repo și reverse repo. Astfel, actualmente platforma Bloomberg este utilizată pentru derularea tuturor operațiunilor monetare, cu excepția creditelor. Beneficii: Utilizarea unei platforme unice moderne de tranzacționare pentru toate operațiunile de piață monetară și valutară; Minimizarea timpului de procesare a datelor; Asigurarea unui grad sporit de transparență a tranzacțiilor.	Proiect realizat cu succes.
8	Implementarea soluției pentru arhivarea electronică, registratura și managementul corespondenței	8. Sporirea eficienței activității operaționale a BNM	Realizarea proiectului va avea ca rezultat implementarea unui serviciu de arhivare electronică a documentelor BNM, care să acopere necesitățile BNM în gestiunea întregului ciclu de viață al documentelor pe toată perioada de păstrare a acestora.	Trim. II 2015	În 2015 au fost identificate necesitățile, obiectivele și beneficiile proiectului. La începutul anului 2016 a fost selectat furnizorul soluției informatice și implementat soluția informatică. Beneficii: Automatizarea activităților de arhivare a documentelor și gestionare a arhivei electronice de documente; Elaborarea și implementarea fluxurilor de exportare a documentelor în arhiva electronică din sistemele informatice curente și integrarea cu acestea; Creșterea nivelului de securitate a documentelor arhivate pe toată durata de păstrare a acestora.	Proiect realizat cu succes.
9	Migrarea serviciilor de lucru în rețea pentru utilizatorii interni pe o platformă tehnologică mai modernă, matură și dezvoltată din punct de vedere funcțional	8. Sporirea eficienței activității operaționale a BNM	Îmbunătățirea caracteristicilor de funcționalitate, de securitate și de performanță ale serviciilor de lucru în rețea (File - serviciul de stocare a fișierelor în rețea, Print - serviciul de tipărire centralizată prin rețea, Mail - serviciul de poștă electronică corporativă, Messenger - serviciul de comunicare instantanee prin rețea etc.). În același timp, proiectul dat urmărește îmbunătățirea experienței angajaților BNM în utilizarea serviciilor de lucru în rețea.	Trim. I 2015	A fost desfășurată implementarea soluțiilor informatice pentru serviciile de lucru în rețea (Office 2016, de poștă electronică (Outlook), de comunicare securizată - Skype for Business și de telefonie IP. Au fost migrate pe noile tehnologii serviciile: de tipărire centralizată, de autentificare la distanță, de adresare a resurselor de rețea și de stocare centralizată a fișierelor. Beneficii: Simplificarea comunicării - prin integrarea diverselor modalități de comunicare (address-book, email, mesaj instant, voce, video, partajare, prezentări, task-uri, ședințe) într-un sistem unic; Facilități noi de comunicare - conferințe video, sesiuni demo sau instruirii la distanță; Cele mai moderne și avansate instrumente pentru oficiu (suita Office 2016 - Outlook, Word, Excel, Power Point, Skype for Business); Informare îmbunătățită - privind numărul apelantului, apelurile nepreluante, mesajele transmise și statutul de prezență; Accesibilitate sporită pentru toate instrumentele de comunicare - acces la distanță la cutia poștală, posibilitatea preluării apelurilor telefonice la numărul fix din exteriorul BNM, inclusiv de pe terminalele mobile; Securitate avansată - criptarea tuturor formelor de comunicare, posibilitatea de utilizare a semnăturii electronice; Echipamente telefonice moderne și performante integrate în sistemul unic de comunicare.	Proiect realizat cu succes.
10	Asigurarea unui centru de rezervă la distanță	8. Sporirea eficienței activității operaționale a BNM	Proiectul are ca scop asigurarea unui nivel rezonabil de protecție a resurselor BNM (date, aplicații, infrastructuri, echipamente) și îmbunătățirea capacităților necesare pentru a asigura funcționarea neîntreruptă a SI al BNM în situații de dezastru.	Septembrie 2016	Pe parcursul anilor 2015-2016 au fost identificate necesitățile și soluțiile existente aferente realizării unui centru de rezervă la distanță. Au fost elaborate documentele de licitație și a fost inițiată achiziția.	Urmează a fi selectat furnizorul soluției și implementat centrul de rezervă la distanță.

Tabelul A.25: Evoluția proiectelor majore ale BNM pe parcursul anului 2016 (continuare)

Nr. d/o	Denumirea proiectului	Obiectivul strategic de referință	Obiective	Perioada inițierii	Realizări	Pașii următori pentru 2017
11	Crearea Depozitarului central unic al valorilor mobiliare	5. Consolidarea funcției de stabilitate financiară	Crearea unui Depozitar central unic al valorilor mobiliare în Republica Moldova, care va desfășura următoarele activități de bază privind valorile mobiliare corporative, valorile mobiliare de stat, precum și instrumentele pieței monetare, emise de BNM: - înregistrarea inițială a valorilor mobiliare VM; - deschiderea și administrarea conturilor de VM; - gestionarea unui sistem de decontare a VM.	Iulie 2016	În a doua jumătate a anului 2016 a fost demarat proiectul privind crearea Depozitarului central unic al valorilor mobiliare, fiind desemnate organele de conducere ale proiectului și elaborat planul de acțiuni. A fost elaborată și aprobată Legea nr. 234 din 03 octombrie 2016 cu privire la Depozitarul central unic al valorilor mobiliare (DCU). De asemenea a fost elaborat proiectul legii de modificare și completare a cadrului legislativ în conformitate cu Legea nr. 234 din 03 octombrie 2016.	Urmează a fi întreprinse următoarele acțiuni: Adoptarea de către Parlamentul Republicii Moldova a proiectului legii de modificare și completare a cadrului legislativ în conformitate cu Legea nr.234 din 03 octombrie 2016; Constituirea DCU; Elaborarea reglementărilor interne ale DCU; Elaborarea cerințelor funcționale și tehnice privind soluția informatică necesară implementării DCU, desfășurarea licitației, implementarea soluției.
12	Implementarea unui sistem informatic de operațiuni cu numerar	8. Sporirea eficienței activității operaționale a BNM	Transformarea proceselor de activitate ale BNM aferent operațiunilor de gestiune a numerarului și modernizarea sistemului informatic bancar al BNM, întru eficientizarea activității operaționale a BNM.	Decembrie 2015	Odată cu demararea proiectului au fost elaborate documentele de licitație și caietul de sarcini, conform cerințelor noii Legi a achizițiilor publice nr. 131 din 03 iulie 2015. A fost modificat și aprobat planul de acțiuni privind realizarea proiectului. Totodată, a fost luată decizia privind comasarea procesului de achiziție cu cel aferent sistemului de operațiuni bancare, cu loturi separate. Urmare a deciziei menționate a fost inițiat procesul de ajustare a documentelor de licitație.	Urmează a fi inițiată procedura de achiziție, selectarea furnizorului, va fi implementat sistemul informatic de operațiuni cu numerar.

Sursa: BNM

Tabelul A.26: Evoluția plăților decontate prin sistemul automatizat de plăți interbancare

Sistemul	Anul	Numărul (mii plăți)		Valoarea (mil. lei)		Valoarea medie pe tranzacție (mii lei)
		Total	Medie zilnică	Total	Medie zilnică	
SAPI	2015	13 217.7	52.5	679 724.5	2 697.3	51.4
	2016	11 989.4	47.0	825 816.3	3 238.5	68.9
Inclusiv						
SDBTR	2015	1 110.0	4.4	629 769.4	2 499.1	567.4
	2016	1 001.2	3.9	775 664.8	3 041.8	774.7
SCDN	2015	12 107.7	48.0	49 955.1	198.2	4.1
	2016	10 988.2	43.1	50 151.5	196.7	4.6

Sursa: BNM

Tabelul A.27: Caracteristicile monedelor jubiliare și comemorative - emisia 2016

Denumirea monedei	Valoarea nominală	Metal	Greutate (gr)	Diametru (mm)	Tiraj (ex.)
Seria „Evenimente istorice”					
„Descrierea Moldovei” de Dimitrie Cantemir - 300 de ani	100 lei	Argint 999/1000	31.1	37.0	250
25 de ani de la proclamarea independenței Republicii Moldova	100 lei	Argint 999/1000	31.1	37.0	300
Seria „Sărbătorile, cultura, tradițiile Moldovei”					
Hora	50 lei	Argint 999/1000	16.5	30.0	250
Seria „Personalități”					
Mihail Greco - 100 ani de la naștere	100 lei	Aur 999.9/1000	7.8	24.0	100
Mihail Greco - 100 ani de la naștere	50 lei	Argint 999/1000	13.0	28.0	200
Seria „Locașuri sfinte”					
180 de ani de la construcția Catedralei „Nașterea Domnului” din Chișinău	50 lei	Argint 999/1000	16.5	30.0	250
Seria „Cartea Roșie a Republicii Moldova”					
Gâsca-cu-gât-roșu	50 lei	Argint 999/1000	16.5	30.0	250

Sursa: BNM

Tabelul A.28: Aranjamente financiare cu FMI de care a beneficiat Banca Națională a Moldovei

Tipul facilității	Suma aprobată până la 31.12.2016	Suma debursată până la 31.12.2016	Ponderele debursărilor în suma total aprobată	Stoc la 31.12.2016	Stoc la 31.12.2016
	(mil. DST)	(mil. DST)	(%)	(mil. DST)	(mil. USD)
Facilitatea de Finanțare Extinsă (EFF)	374.70	245.12	65.42	132.37	177.39
Facilitatea de Creditare Extinsă (ECF)	311.56	191.58	61.49	85.73	114.89

Sursa: BNM

Tabelul A.29: Analiza profitului disponibil pentru distribuire în corelație cu principalele activități ale BNM

	2016	2015	Diferența	Diferența absolută
	Rezultat financiar	Rezultat financiar	2016/2015	
	mii lei	mii lei	%	mii lei
Activități gestionate de bancă				
Instrumente monetare aplicate și activități ce țin de relațiile cu Guvernul	(739,439)	(368,620)	100.60	(370,819)
Gestionarea rezervelor valutare	630,363	2,577,753	(75.55)	(1,947,390)
Moneda națională	16,239	(112,471)	(114.44)	128,710
Alte operațiuni, inclusiv costuri de funcționare	(169,312)	(135,774)	24.70	(33,538)
Profit disponibil pentru distribuire	(262,149)	1,960,888	(113.37)	(2,223,037)

Sursa: BNM

Tabelul A.30: Rezultatul net din implementarea politicii monetare și al activităților ce țin de relațiile cu Guvernul

	2016	2015	Diferența	Diferența absolută
	Rezultat net	Rezultat net	2016/2015	
	mii lei	mii lei	%	mii lei
Depozite overnight	(57,904)	(63,822)	(9.27)	5,918
Rezerve obligatorii	(797,853)	(560,125)	42.44	(237,728)
Conturi și depozite ale Ministerului Finanțelor	(48,494)	(33,823)	43.38	(14,671)
Operațiuni de piață monetară	(346,052)	(119,810)	188.83	(226,242)
Activitatea de creditare și deținerea portofoliului de VMS	510,864	408,960	24.92	101,904
Rezultat net	(739,439)	(368,620)	100.60	(370,819)

Sursa: BNM

Tabelul A.31: Rezultatul net obținut în urma administrării rezervelor valutare deținute de BNM

	2016	2015	Diferența	Diferența absolută
	Rezultat net	Rezultat net	2016/2015	
	mii lei	mii lei	%	mii lei
Valori mobiliare în valută	334,060	299,139	11.67	34,921
Depozite	105,235	32,754	221.29	72,481
Împrumuturi FMI	(39,333)	(39,717)	(0.97)	384
Diferențe de curs valutar	238,433	2,286,850	(89.57)	(2,048,417)
Comisioane și taxe	(3,523)	(2,735)	28.80	(788)
Rezultat net	(634,872)	2,576,291	(75.36)	(1,941,419)

Sursa: BNM

Tabelul A.32: Evoluția cursului oficial de schimb

	2016		2015	
	mediu pe perioadă	la finele anului	mediu pe perioadă	la finele anului
USD/MDL	19.9238	19.9814	18.8161	19.6585
EUR/MDL	22.0548	20.8895	20.8980	21.4779
GBP/MDL	27.0353	24.4903	28.7964	29.1134
XDR/MDL	27.7060	26.7768	26.3363	27.2635
XAU/MDL	798.7571	736.7237	700.9788	674.8875

Sursa: BNM

Tabelul A.33: Ponderea pozițiilor bilanțiere semnificative (%) și ratele medii anuale aferente instrumentelor financiare (%)

	2016		2015	
	Pondere %	Rata medie anuală a dobânzii, %	Pondere %	Rata medie anuală a dobânzii, %
ACTIVE	100.00	-	100.00	-
Active externe	75.57	1.21	69.98	1.34
Valori mobiliare de stat	24.17	16.52/1.40/5.30	3.91	15.69
Credite acordate (pe termen scurt/mediu)	0.04	-	25.93	0.1/0.01
Alte active	0.22	-	0.18	-
PASIVE	100.00	-	100.00	-
Moneda națională în circulație	29.46	-	31.48	-
Disponibilități ale Guvernului, inclusiv:	8.86	-	6.12	-
<i>la vedere, MDL</i>	4.16	1.89	4.38	1.83
<i>la vedere, VLC</i>	4.70	-	1.74	-
Disponibilități ale băncilor, inclusiv:	22.21	-	23.62	-
<i>conturi LORO, inclusiv:</i>	15.35	-	15.48	-
<i>rezerve obligatorii în MDL remunerate</i>	-	10.05	-	12.30
<i>rezerve obligatorii în VLC remunerate</i>	5.32	0.27	6.58	0.38
<i>depozite overnight</i>	1.54	9.05	1.56	11.35
CertIFICATELE BNM (plasate)	9.18	11.55	1.13	15.45
Credite primite de la FMI (EFF, ECF)	9.07	1.08	12.33	1.05/0.00
Alte obligațiuni	7.28	-	6.32	-
Capital și rezerve	13.94	-	19.00	-

Sursa: BNM

Tabelul A.34: Capital și rezerve

	31 decembrie 2016	31 decembrie 2015
	mii lei	mii lei
Capital autorizat	902,970	902,970
Fondul general de rezervă	1,543,791	1,805,940
Total capital statutar	2,446,761	2,708,910
Rezerva veniturilor nerealizate din diferențe de curs din reevaluarea stocurilor valutare	6,331,635	7,364,942
Rezerva veniturilor nerealizate din reevaluarea valorilor mobiliare investiționale	193,430	211,577
Alte rezerve	13,713	3,607
Total capital și rezerve	8,985,541	10,289,036

Sursa: BNM

Tabelul A.35: Lista hotărârilor Consiliului de supraveghere și Comitetului executiv ale Băncii Naționale a Moldovei remise pentru publicare în Monitorul Oficial al Republicii Moldova în anul 2016

Hotărârile Consiliului de supraveghere					
Nr. d/o	Nr. HCS	Data aprobării	Titlul HCS	Publicat în Monitorul Oficial al Republicii Moldova	
				număr/articol	data
1	7	21.07.2016	Cu privire la punerea în circulație ca mijloc de plată și în scop numismatic a unei monede comemorative	232-244/1247	29.07.2016
2	20	22.12.2016	Cu privire la punerea în circulație ca mijloc de plată și în scop numismatic a unor monede comemorative	478-490/2326	30.12.2016
Hotărârile Comitetului executiv					
Nr. d/o	Nr. HCE	Data aprobării	Titlul HCE	Publicat în Monitorul Oficial al Republicii Moldova	
				număr/articol	data
1	9	28.01.2016	Cu privire la nivelul ratelor dobânzilor Băncii Naționale a Moldovei	25-30/194	05.02.2016
2	10	28.01.2016	Cu privire la nivelul ratei de bază a Băncii Naționale a Moldovei la creditele pe termen lung	25-30/195	05.02.2016
3	25	18.02.2016	Cu privire la modificarea și completarea Regulamentului cu privire la calculul drepturilor de vot și înregistrarea transferului dreptului de proprietate asupra acțiunilor băncilor, aprobat prin Hotărârea Consiliului de administrație al Băncii Naționale a Moldovei nr.130 din 04 iulie 2013	100-105/613	15.04.2016
4	36	25.02.2016	Cu privire la nivelul ratelor dobânzilor Băncii Naționale a Moldovei	49-54/382	04.03.2016
5	47	02.03.2016	Cu privire la modificarea și completarea unor acte normative ale Băncii Naționale a Moldovei	59-67/433	18.03.2016
6	54	09.03.2016	Cu privire la aprobarea instrucțiunii privind modul de întocmire și prezentare de către bănci a rapoartelor primare în vederea identificării și supravegherii riscului de credit	59-67/434	18.03.2016
7	73	31.03.2016	Cu privire la nivelul ratelor dobânzilor Băncii Naționale a Moldovei	90-99/539	08.04.2016
8	103	21.04.2016	Cu privire la modificarea și completarea Regulamentului cu privire la dezvăluirea de către băncile din Republica Moldova a informației aferente activităților lor, aprobat prin Hotărârea Consiliului de administrație al Băncii Naționale a Moldovei nr.52 din 20 martie 2014	140-149/986	27.05.2016
9	104	21.04.2016	Cu privire la modificarea și completarea Regulamentului cu privire la activitatea emitenților de monedă electronică și prestatorilor de servicii de plată nebankari, aprobat prin Hotărârea Consiliului de administrație al Băncii Naționale a Moldovei nr.123 din 27 iunie 2013	140-149/987	27.05.2016
10	110	28.04.2016	Cu privire la nivelul ratelor dobânzilor Băncii Naționale a Moldovei	123-127/822	06.05.2016
11	111	28.04.2016	Cu privire la nivelul ratei de bază a Băncii Naționale a Moldovei la creditele pe termen lung	123-127/823	06.05.2016
12	120	03.05.2016	Cu privire la termenele de prezentare de către bănci a unor rapoarte	123-127/824	06.05.2016
13	141	26.05.2016	Cu privire la nivelul ratelor dobânzilor Băncii Naționale a Moldovei	151-155/1005	03.06.2016
14	149	06.06.2016	Cu privire la modificarea Regulamentului privind stabilirea cursului oficial al leului moldovenesc față de valutele străine, aprobat prin Hotărârea Consiliului de administrație al Băncii Naționale a Moldovei nr.3 din 15 ianuarie 2009	169-183/1108	24.06.2016
15	158	16.06.2016	Cu privire la modificarea și completarea unor acte normative ale Băncii Naționale a Moldovei	184-192/1151	01.07.2016
16	175	04.07.2016	Cu privire la nivelul ratelor dobânzilor Băncii Naționale a Moldovei	193-203/1171	08.07.2016
17	202	08.08.2016	Cu privire la nivelul ratelor dobânzilor Băncii Naționale a Moldovei	256-264/1299	12.08.2016
18	203	08.08.2016	Cu privire la nivelul ratei de bază a Băncii Naționale a Moldovei la creditele pe termen lung	256-264/1300	12.08.2016
19	218	11.08.2016	Cu privire la modificarea și completarea unor acte normative ale Băncii Naționale a Moldovei	277-287/1372	26.08.2016
20	230	25.08.2016	Cu privire la nivelul ratelor dobânzilor Băncii Naționale a Moldovei	288-292/1433	02.09.2016
21	248	22.09.2016	Cu privire la modificarea și completarea Planului de conturi al evidenței contabile în băncile licențiate din Republica Moldova	355-359/1713	14.10.2016
22	249	22.09.2016	Cu privire la modificarea și completarea Regulamentului cu privire la operațiunile de piață monetară ale Băncii Naționale a Moldovei, aprobat prin Hotărârea Consiliului de administrație al Băncii Naționale a Moldovei nr.188 din 25 septembrie 2014	355-359/1714	14.10.2016
23	257	29.09.2016	Cu privire la nivelul ratelor dobânzilor Băncii Naționale a Moldovei	347-352/1668	07.10.2016
24	269	17.10.2016	Cu privire la modificarea și completarea unor acte normative ale Băncii Naționale a Moldovei	379-386/1888	04.11.2016
25	292	27.10.2016	Cu privire la nivelul ratelor dobânzilor Băncii Naționale a Moldovei	379-386/1889	04.11.2016

Sursa: BNM

Tabelul A.36: Lista hotărârilor Consiliului de supraveghere și Comitetului executiv ale Băncii Naționale a Moldovei remise pentru publicare în Monitorul Oficial al Republicii Moldova în anul 2016 (continuare)

Nr. d/o	Nr. HCE	Data aprobării	Titlul HCE	Publicat în Monitorul Oficial al Republicii Moldova	
				număr/articol	data
26	293	27.10.2016	Cu privire la nivelul ratei de bază a Băncii Naționale a Moldovei la creditele pe termen lung	379-386/1890	04.11.2016
27	294	27.10.2016	Cu privire la modificarea și completarea Regulamentului cu privire la regimul rezervelor obligatorii, aprobat prin Hotărârea Consiliului de administrație al Băncii Naționale a Moldovei nr.85 din 15 aprilie 2004	388-398/1940	11.11.2016
28	295	27.10.2016	Cu privire la frecvența de modificare a cursurilor valutare de către unitățile de schimb valutar	388-398/1941	11.11.2016
29	296	27.10.2016	Cu privire la aprobarea Instrucțiunii privind raportarea la Banca Națională a Moldovei de către casele de schimb valutar și hoteluri	388-398/1942	11.11.2016
30	297	27.10.2016	Cu privire la modificarea și completarea unor acte normative ale Băncii Naționale a Moldovei	388-398/1943	11.11.2016
31	298	27.10.2016	Cu privire la abrogarea Politicii de supraveghere a sistemului de plăți în Republica Moldova	379-386/1891	04.11.2016
32	304	10.11.2016	Cu privire la aprobarea Regulamentului privind licențierea, controlul și sancționarea unităților de schimb valutar	416-422/2072	02.12.2016
33	305	10.11.2016	Cu privire la modificarea și completarea unor acte normative ale Băncii Naționale a Moldovei	416-422/2073	02.12.2016
34	325	24.11.2016	Cu privire la nivelul ratelor dobânzilor Băncii Naționale a Moldovei	416-422/2074	02.12.2016
35	330	01.12.2016	Cu privire la aprobarea și abrogarea unor acte normative ale Băncii Naționale a Moldovei	441-451/2131	16.12.2016
36	331	01.12.2016	Cu privire la aprobarea Instrucțiunii cu privire la modul de întocmire și prezentare a rapoartelor privind ratele dobânzilor aplicate de băncile din Republica Moldova	441-451/2132	16.12.2016
37	332	01.12.2016	Cu privire la modificarea și completarea Instrucțiunii cu privire la modul de completare de către băncile licențiate a Raportului privind statistica monetară, aprobate prin Hotărârea Consiliului de administrație al Băncii Naționale a Moldovei nr.255 din 17 noiembrie 2011	441-451/2133	16.12.2016
38	333	01.12.2016	Cu privire la modificarea și completarea Instrucțiunii cu privire la modul de întocmire de către bănci a Raportului privind volumul operațiunilor de casă, aprobate prin Hotărârea Consiliului de administrație al Băncii Naționale a Moldovei nr.256 din 17 noiembrie 2011	441-451/2134	16.12.2016
39	335	01.12.2016	Cu privire la aprobarea Regulamentului privind activitatea unităților de schimb valutar	423-429/2096	09.12.2016
40	336	01.12.2016	Cu privire la modificarea Regulamentului cu privire la unitățile de schimb valutar	423-429/2097	09.12.2016
41	338	07.12.2016	Cu privire la modificarea și completarea unor acte normative ale Băncii Naționale a Moldovei	453-458/2139	23.12.2016
42	339	07.12.2016	Cu privire la modificarea Regulamentului cu privire la poziția valutară deschisă a băncii	453-458/2140	23.12.2016
43	346	15.12.2016	Cu privire la modificarea și completarea unor acte normative ale Băncii Naționale a Moldovei	478-490/2325	30.12.2016
44	362	29.12.2016	Cu privire la nivelul ratelor dobânzilor Băncii Naționale a Moldovei și la norma rezervelor obligatorii	2-8/33	06.01.2017

Sursa: BNM